

T.C.
NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**KADINLARIN YEREL SİYASETE KATILIMI ÇERÇEVESİNDE KENT
KONSEYİ KADIN MECLİSİ: ADANA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Saniye SAYIN

Niğde
Ağustos, 2022

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

KADINLARIN YEREL SİYASETE KATILIMI ÇERÇEVESİNDE KENT
KONSEYİ KADIN MECLİSİ: ADANA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Saniye SAYIN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL

Üye: Doç. Dr. Abdullah AYDIN

Üye: Doç. Dr. Ahu SUMBAS

Niğde
Ağustos, 2022

YEMİN METNİ

Yüksek lisans projesi/tezi/-Doktora tezi olarak sunduğum “*Kadınların Yerel Siyasete Katılımı Çerçevesinde Kent Konseyi Kadın Meclisi: Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Örneği*” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamını kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmam içerisinde kullandıkları her yerde kaynaklara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...(Tarih)

İmza
ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADINLARIN YEREL SİYASETE KATILIMI ÇERÇEVESİNDE KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ: ADANA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ ÖRNEĞİ

SAYIN, Saniye

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL

Ağustos 2022, 161 sayfa

Kadınların geçmişten günümüze kadar siyasal alandaki yetkileri, karar alma süreçlerine katılımları ve temsilleri, toplumun dengeli temsili açısından önemle irdelenmesi gereken bir konu haline getirmektedir. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların siyasal alanda yer alan her düzeyden yönetime katılımının sağlanması ve toplumsal cinsiyet temelli karar alma süreçlerinin oluşturulması, çağdaş bir yönetimin oluşması için hem ulusal hem de yerel siyasette önem verilmesi gereken bir husustur.

Kadınların yerel siyaset ve yerel yönetimlerdeki katılım oranlarının düşüklüğü dikkate alındığında, kadınların yerel siyaset ve yerel yönetimlere etkin katılım sağlayarak yerelde kendi sorunlarını dile getirip, çözümün birer paydaşı haline gelmeleri gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla Yerel Gündem 21 Eylem Planı kapsamında oluşturulan kent konseyi kadın meclisleri, örgütlü ve örgütsüz toplumdaki bütün kadınları karar alma süreçlerine ve kentsel yaşama dâhil olmalarını ve toplumdaki kadınlar arasında bilgi ve deneyim gibi paylaşımları güçlendirmek amacı taşımaktadır. Bu çalışma, kadınların yerel siyasete katılımları noktasında kent konseyi kadın meclislerinin etkilerini değerlendirmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla, Adana Kadın Meclisi örneği üzerinden kadınların yerel siyasete katılımlarında kadın meclisinin etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Adana Kadın Meclisi üyelerine yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile önceden hazırlanmış soru formu uygulanmıştır.

Bu çalışmada, kadınların yerel siyasete katılımlarında, kadın meclislerinin etkisi bulunmakla birlikte bu etkinin çok sınırlı olduğu görülmüştür. Bu durumda yerel siyaset alanında kadın meclislerinin esnek karar alma hususunda ve yerel siyasete katılımları hususunda yerel yönetimler ve yerel yöneticiler tarafından

desteklenmeye ihtiyacı olduğu gör÷lm÷ştür. Ayrıca kadın meclislerinin kurumsallaşma ve karar alma süreçlerindeki prosedürler başta olmak üzere çeşitli konularda sorunlara sahip olduğu gör÷lm÷ştür.

Anahtar Kelimeler: *Katılım, Yerel Katılım, Yerel Siyaset, Kadın, Yerel Gündem 21, Kent Konseyi, Kadın Meclisi, Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi.*

ABSTRACT

MASTER THESIS CITY COUNCIL WOMEN'S COUNCIL WITHIN THE FRAMEWORK OF WOMEN'S PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS: ADANA CITY COUNCIL WOMEN'S ASSEMBLY CASE

**SAYIN, Saniye
Public Administration Main Science Branch
Thesis Advisor: Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL
Agust 2022, 161 Page**

The authority of women in the political field from past to present, their participation in decision-making processes and their representation make the society an important issue that needs to be examined in terms of balanced representation. Ensuring the participation of women, who make up half of the world's population, in the administration from all levels in the political field and establishing gender-based decision-making processes is an issue that should be given importance in both national and local politics for the formation of a modern administration.

Considering the low participation rate of women in local politics and local administrations, women should actively participate in local politics and local administrations, voice their problems locally and become a stakeholder in the solution. The city council women's assemblies, created within the scope of the Agenda 21 Action Plan, aim to strengthen the participation of all women in the decision-making processes and urban life in the organized and unorganized society. This study aimed to evaluate the effects of women's councils on women's participation in local politics. For this purpose, the effect of women's council on women's participation in local politics has been evaluated through the example of Adana Women's Council. The members of Adana Women's Council with a semi-structured interview technique, a pre-prepared question form was applied.

In this study, although women's councils have an effect on women's participation in local politics, it has been seen that this effect is very limited. In this case, it has been seen that women's councils in the field of local politics need to be supported by local governments and local administrators in terms of flexible decision-making and their participation in local politics. In addition, it has been observed that women's councils have problems in various issues, especially the procedures in the institutionalization and decision-making processes.

Keywords: Participation, Local Participation, Local Politics, Women, Local Agenda 21, City Council, Women's Council, Adana City Council Women's Council.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimine ilk başladığım yıllarda yerel yönetimler ve yerel siyaset konulu çalışmalar ilgimi çekti ve bir kadın olarak bu tez konusunu çalışmaya karar verdim. Saygıdeğer tez danışmanımın da yönlendirmesi ile “Kadınların Yerel Siyasete Katılımları Çerçevesinde Kent Konseyi Kadın Meclisi konusunu ve alan çalışmasının Adana’da gerçekleşeceği yüksek lisans tez konusunu belirledik.

Uzun süreçli çalışmanın kuramsal kısmının oluşturulmasında, saha çalışmasının gerekli hazırlıklarında beni yönlendiren, saha çalışmasının uygulanması aşamasında ve çalışma sürecinde düştüğüm her umutsuzlukta yanımda olan ve desteğini esirgemeyen çok saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL’e en içten duygularıyla teşekkür ederim. Bu tez çalışmasında kıymetli düşünceleri ile tezime katkı sağlayan Doç. Dr. Abdullah AYDIN ve Doç. Dr. Ahu SUMBAS ve tez çalışmamda yanımda olan bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Benden eğitim yaşamıma başladığım ilk günden bugüne kadar maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, eğitim yaşamımı bu aşamaya getirecek cesareti bulmamda sevgi, destek ve sabırları ile yanımda olan ve varlıklarıyla beni güçlendiren canım aileme ve saha çalışmasını uygulama sürecinde desteğini esirgemeyen eşim Alaattin SAYIN’a teşekkür ediyorum.

Çalıştığım bu konunun, Türkiye’de kadınların yerel siyasete katılımlarında cesaretlendirici bir etki ve karşılaştıkları sorunlarla mücadele de ufakta olsa bir katkı sağlamasını umut ediyorum. Bu çalışmayı dünyanın en harika anne ve babası Suzan ÖZDAL ve Hanifi ÖZDAL’a armağan ediyorum.

Saniye SAYIN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER TABLOSU	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM KATILIM.....	6
1.1. KATILIM KAVRAMININ KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	6
1.2. KATILIM KAVRAMININ TARİHÇESİ	7
1.3. KATILIM BİÇİMLERİ	9
1.3.1. <i>Siyasal Katılım</i>	9
1.3.2. <i>Siyasal Katılım Düzeylerine Göre Katılım Modelleri</i>	11
1.3.2.1. Lester W. Milbrath'ın Katılım Düzeyi Sınıflandırması	11
1.3.2.2. Nie ve Verba'nın Katılım Sınıflandırması	12
1.3.2.3. Samuel Barnes ve Max Kease'ine Göre Katılım Sınıflandırması	13
1.3.2.4. Robert Dahl'a Göre Katılım Sınıflandırması	13
1.3.2.5. Sherry R. Arnstein'e Göre Katılım Sınıflandırması	14
1.3.3. <i>Toplumsal Katılım</i>	16
1.3.3.1. Roger Hart'ın Katılım Sınıflandırması	16
1.4. KATILIM VE DEĞİŞKENLERİ	19
1.4.1. <i>Yaşın Katılıma Etkisi</i>	19
1.4.2. <i>Cinsiyetin Katılıma Etkisi</i>	20
1.4.3. <i>Eğitim ve Gelir Durumunun Katılıma Etkisi</i>	23
1.4.4. <i>Bilgi İletişim Teknolojilerinin Katılıma Etkisi</i>	26
1.4.5. <i>Mesleğin ve Örgüt Üyeliğinin Katılıma Etkisi</i>	28
1.4.6. <i>Kentleşmenin Katılıma Etkisi</i>	30
1.5. KATILIM ARAÇLARI	31
1.5.1. <i>Referandum</i>	31
1.5.2. <i>Seçimler</i>	33
1.5.3. <i>Kamuoyu Denetimi (Halk Denetimi)</i>	34
1.5.4. <i>Bireysel Başvuru</i>	37
1.5.5. <i>Elektronik Katılım</i>	38

1.5.6. Gönüllü Katılım	39
1.5.7. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme.....	41
II. BÖLÜM YEREL KATILIM VE YEREL SİYASET	43
2.1. YEREL KATILIM- DEMOKRASİ İLİŞKİSİ	43
2.2. YEREL KATILIMIN GELİŞİMİ.....	46
2.3. YEREL KATILIM VE YEREL SİYASET İLİŞKİSİ	49
2.4. YEREL KATILIM YÖNTEMLERİ	51
2.4.1. Yerel Seçimler	51
2.4.2. Halk Oylaması (Yerel Referandum)	52
2.4.3. Danışma Kurulları.....	53
2.4.4. Halk Günleri ve Yurttaş Kurulları.....	55
2.4.5. Meclis Toplantılarına Katılım ve İhtisas Komisyonları	56
2.4.6. E-Dilekçeler ve İnternet Katılımı	58
2.4.7. Planlama Çemberleri/Forumları	61
2.4.8. Gelecek Atölyeleri	61
2.4.9. Proje Demokrasisi.....	62
2.4.10. Semt Danışma Merkezleri (SEDAM).....	63
2.4.11. Kent Konseyi	64
III. BÖLÜM: YEREL SİYASETTE KATILIM VE KADIN	66
3.1. SİYASAL KATILIM BAĞLAMINDA YEREL SİYASET VE CİNSİYET	66
3.2. KADINLARIN YEREL SİYASAL KATILIMI	70
3.2.1. Dünya’da Kadınların Yerel Siyasal Katılımı	71
3.2.2. Türkiye’de Kadınların Yerel Siyasal Katılımı	75
3.3. KADINLARIN YEREL SİYASAL KATILIMI VE TEMSİL MEKANİZMALARI	77
3.3.1. Seçilmiş Yerel Meclisler	77
3.3.2. Mahalle Muhtarlığı	80
3.3.3. Siyasal Partiler ve Kadın Kolları.....	82
3.4.KADINLARIN YEREL SİYASETE KATILIMI İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR	84
IV. BÖLÜM: YEREL SİYASETE KATILIMDA KENT KONSEYİ VE KADIN MECLİSİ	87
4.1. YEREL GÜNDEM 21 EYLEM PLANI.....	87
4.2. KENT KONSEYİ	89
4.2.1. Dünya’da Kent Konseyi.....	90
4.2.2. Türkiye’de Kent Konseyi	92
4.3. KENT KONSEYİ VE KATILIM	96

4.4. KADIN MECLİSİ.....	99
4.4.1. Türkiye’de Kadın Meclisi ve Profilleri.....	102
4.4.2. Kadın Meclisi ve Siyasal Katılım.....	105
4.4.3. Kadın Meclisi ve Kent Konseyi İlişkisi.....	108
V. BÖLÜM: SAHA ARAŞTIRMASI.....	111
5.1. ADANA	111
5.2. ADANA KADIN MECLİSİ.....	112
5.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	117
5.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	118
5.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	119
5.6. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	120
5.7. ARAŞTIRMA BULGULARI	121
5.8.1. Üyelerin Demografik Özellikleri ve STK/Siyasi Parti Üyeliklerine Dair Durumları	121
5.8.2. Kadın Meclisine Üye Olma Süreci.....	125
5.8.3. Kadın Meclisine Üye Olmanın Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	126
5.8.4. Kadın Meclisinin İşleyişi ve Alınan Kararların Uygulanma Süreci	127
5.8.5. Kadın Meclisinin Yaptığı Çalışma ve Projeler	130
5.8.6. Kadın Meclisinin Kadınları Siyasete Teşvik Eden Programları ve Olası Çalışmaları.....	133
5.8.7. Kadın Meclisi Üyesi Olarak Kadınlara Yönelik Öneriler	137
SONUÇ.....	140
KAYNAKÇA	145
ÖZGEÇMİŞ.....	161

GRAFİK LİSTESİ

GRAFİK 1: 2008-2019'DA ÜLKELERE GÖRE KADIN BELEDİYE BAŞKANLARININ YÜZDESİ	74
--	-----------

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO 1: DANIŞMA KURULLARININ GÜÇLÜ VE ZAYIF NOKTALARI	54
TABLO 2: 2003-2008 YILLARI ARASINDA EN YÜKSEK KADIN BELEDİYE BAŞKANINA SAHİP OLAN ÜLKELER.....	72
TABLO 3: ÜLKELERE GÖRE YEREL YÖNETİMLERDEKİ KADIN BELEDİYE BAŞKANI VE BELEDİYE MECLİS ÜYESİ ORANLARI	73
TABLO 4: 1930-2014 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE BELEDİYE BAŞKANLIĞI YAPAN KADINLARIN YÜZDESİ	75
TABLO 5: 2019 YILI MAHALLİ İDARELER SEÇİMLERİNDE SEÇİLEN GÖREVLİ KADIN-ERKEK BİLGİLERİ.....	76
TABLO 6: 1999-2014 YILLARI ARASINDA YEREL YÖNETİM BİRİMLERİNE SEÇİLEN KADIN YÖNETİCİ VE MECLİS ÜYELERİ	79
TABLO 7: KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	121
TABLO 8: SİYASAL PARTİ VE SİVİL TOPLUM KURULUŞUNA ÜYELİK DURUMLARI	124

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1: MİLBRATH'IN SİYASAL KATILIM DÜZEYİ MODELİ 12

ŞEKİL 2: SHERRY R. ARNSTEİN'İN KATILIM MERDİVENİ 15

ŞEKİL 3: ROGER HART'IN KATILIM MERDİVENİ MODELİ 17

GİRİŞ

Katılım kavramı günlük hayatımızda sıklıkla kullanılan fakat farklı anlam ve değişkenleri bulunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılım kavramı en temel anlamı olarak iştirak etme veya bir sürece dâhil olma anlamı taşımaktadır. Bu kavram siyasi açıdan ele alındığında ise; siyasi karar organlarının karar alma süreçlerinin her aşamasına katılma veya birden çok taraf arasında eşit şekilde paylaşılmayan yönetim ilişkisinde hiyerarşik olarak üstün olan tarafın kararını etkileme amacı olarak ifade edilmektedir (Çukurçayır: 2012: 40). Halkın yönetime katılımı demokrasi açısından önemli görülmektedir. Demokrasi halkın yönetime ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayan, günümüzde bütün toplumların yönetim kültüründe benimsenen bir değer olarak kabul edilmektedir. Bu değer ile yurttaş olan herkes siyasi kararların oluşumuna katılım mekanizmaları aracılığıyla doğrudan ya da dolaylı katılabilmektedir. Alınan kararlar seçim, referandum ve kamuoyu denetimi gibi katılım mekanizmaları sonucunda alınmakta olup, karar sürecinin her aşamasına katılım sağlanabilmekte ve denetleyebilme imkânı sunulmaktadır. Katılım sürecinde cinsiyet, eğitim, gelir, yaş, meslek ve kentleşme gibi birçok değişkenin etkisi bulunmaktadır.

Yönetim ve karar alma süreçlerinde hem ulusal hem de yerel siyasete katılım düzeyleri cinsiyetler açısından oldukça farklı düzeylerde bulunmaktadır. Bu durumun en önemli nedeni; siyasete erkek egemen yapıda bir kültürün hâkim olmasıdır. Toplumsal hayatın kamu ve özel yaşam şeklinde ayrışması ve kadınların özel alanda konumlandırılması siyasal süreçlerde yer almasını zorlaştırmıştır. Özel alanda kadının çocuk yetiştirme, ev bakımı ve beslenme gibi rollerle bezenmesi siyasetin gereklerini yerine getiremeyeceği algısı yaratmaktadır. Sermaye, network eksikliği gibi çeşitli değişkenlerde siyaseti eril kılmaktadır. Bu ayrımın da bir sonucu olarak yerel yönetimlerde erkek egemen siyaset anlayışına sahip karar organları ortaya çıkmıştır. Oysaki bir ülkede gerçek demokrasi ortamının var olabilmesi, yaşanabilmesi ve uygulanabilmesi için toplumun diğer yarısını oluşturan kadınların da karar organları içerisinde yer alması gerekmektedir.

Kadınların yaşadıkları kentin yönetimine ve siyasal karar alma süreçlerine katılımlarını ve temsillerini gerçekleştirebilecekleri en yakın siyasal alan ve yönetim yerel siyaset ve yerel yönetim birimleridir. Katılımın kurumsallaştırılması ve siyasal

katılım yollarını halkın aktif şekilde kullanması, güçlü demokrasinin ve güçlü bir yerel yönetimin ve yerel siyasetin gereklerindendir. Yerel katılım, yerel düzeyde halkın yaşadığı şehir veya bölge ile ilgili yönetsel ve siyasal karar birimlerini seçme ve bu birimlerin kararlarını etkilemek amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir (Arıkboğa, 2020: 8). Yerel katılım sürecine şehir veya bölgedeki sivil toplum örgütleri, yurttaşlar ve kentteki diğer paydaşlar katılabilmektedir. Ancak kadınların kent yaşamını farklı deneyimlemesi ve kadınların ihtiyaç ve taleplerinin erkeklerden farklı olması yerel siyaset alanında kadınların daha fazla yer almasını gerektirmektedir. Yerel siyaset yerel düzeyde yürütülen siyaset olarak tanımlanmaktadır. Kent ve kent yönetimi yerel siyaset alanının temelini oluşturmaktadır. Yerel siyaset kent ve kente dair bütün yönetsel birimler ve kentteki sivil toplum kuruluşları gibi yerelde var olan yapılar olarak görülmektedir (Akdoğan, 2008: 10). Bu tez çalışmasında yerel siyasete katılımı kadınların yalnızca yerel seçimlerde oy kullanması olmayıp, yerel yönetim birimlerine seçilebilmesi, temsili ve yerel siyasetin uygulayıcısı yerel yönetim birimlerinin politika oluşum süreçlerini etkileyebilmesi ve yer alabilmesine işaret edilmektedir. Kadınların kentte yaşayan bir birey olarak ihtiyaç, istek ve gereksinimlerinin karar alma süreçlerinde göz ardı edilmesi, yeteri kadar yerel siyasette yer alamaması gibi nedenlerden dolayı kadınların daha fazla yerel siyasete ve karar alma süreçlerine katılım gösterebilmeleri için yerel yönetimlere daha fazla sorumluluk düştüğü söylenebilir.

Yerel Gündem 21 Birleşmiş Milletler tarafından ülkelerde uygulanan bir programdır. Bu program kapsamında halkın yönetime katılımı ön planda tutulmakta olup, Yerel Gündem 21 kapsamında dezavantajlı grup olarak nitelendirilen kadınlar, gençler ve yaşlıların da katılım süreçlerinde yer alması amaçlanmıştır. Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programı kapsamında ülke genelindeki yerel yönetimler birimlerinde, kent yönetiminde halkın katılımını arttırmak amacıyla Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde Kent Konseyi mekanizmasını oluşturulmuştur. Özellikle siyasal alanda daha az yer bulabilen kadınların desteklenmesi amaçlanmıştır (Emrealp, 2005: 19-20). Bu amaç doğrultusunda kadınların yerel katılımını arttırmak ve yerel siyasete katılımlarında destekleyici rol oynayabilmek amacıyla kent konseyi bünyesine bağlı olan kadın meclisleri kurulmuştur. Kadın meclisleri bulundukları ilde dil, din, ırk, eğitim, düşünce ayrımı yapmadan bütün kadınları temsil etmek için kurulan platformlar olarak görülmektedir. Hayatın her alanında kadınların karşılaştığı sorunları ortadan kaldırmak, kadına yönelik her türlü fiziksel ve psikolojik şiddetin

karşısında yer almak ve bu durumla mücadelenin en mühim noktası olarak toplumsal farkındalığı arttırmak, hayatı oluşturan her alan gibi hayatın birer parçası olan siyasal, sosyal ve ekonomik alanda da kadınların hak sahibi olmalarını ve şehir yaşamına dâhil olmalarını sağlamak, kente aidiyet duygularını arttırmak ve anne ve eş gibi atfedilen kimlik kalıpları yerine kadının kadın kimliğinin ön planda tutulduğu, nitelikli bir kent ve kent yönetiminde bilimsel, sosyal ve kültürel gelişim içerisinde fikir özgürlüğü çerçevesinde yer almalarını sağlamak. Eşit şartlara sahip, saygılı birer vatandaş olmaları amacıyla bilimsel araştırma, eğitim ve etkinlik düzenleyen kuruluşlardır (www.niluferkentkonseyi.org). Kadın meclisleri kadınların yaşadıkları şehirlerdeki ihtiyaç ve taleplerinin tespit edilmesi, cinsiyetçi ayrımcılıklarla mücadele edilmesi ve kadınların siyasal karar alma süreçlerine ve yerel siyasete katılımlarını ve temsillerini desteklemektedir.

Çalışmanın temel amacı kadınların yerel siyasete katılımını kent konseyi oluşumu kadın meclisleri üzerinden ve “Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi” örneğinde incelemektir. Tezin konusunu kadınların yerel siyasete katılımında kadın meclislerinin etkisi oluşturmaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı ise; kadınların yerel siyasete yetersiz katılımlarının nedenlerini kent konseyi kadın meclisi üzerinden ele almaktır. Bu amaçla yerel yönetimlerde kurulmuş olan kent konseyi kadın meclisi yapısının kadınları yerel siyasete kadınların katılımını sağlamaya yönelik çalışmalarının olup olmadığının belirlenmesidir. Kadının yerel siyasete katılımında kadın meclisi yapılanmasının etkisi de dikkate alınarak kadınların yerel siyasette neden var olmaları gerektiği ve önemine değinmek önem arz edecektir. Ayrıca bu çalışma, kadınların yerel siyasetteki katılımında kadın meclisinin nasıl bir konumda yer aldığını belirlemeye çalışarak bu konuda yapılacak politika ve süreçlere ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Çalışma literatür analizi ve nitel alan araştırması üzerine kurulmuştur. Alan araştırmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Alan araştırması ön araştırma süreci de dâhil Şubat 2021- Ocak 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, veri oluşturma tekniği yarı yapılandırılmış görüşme uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşmecilere önceden hazırlanmış soru formu ile sorular yöneltilmiştir. Veri tekniğinin seçilmesinde; görüşmeyi katılımcıyla sohbet havasında gerçekleştirilerek, katılımcının yöneltilen sorular karşısında duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilmesini ve önceden hazırlanan soru formuyla elde

edilmek istenen bilgilere odaklanmak yer almaktadır. Bu çerçevede kadın meclisi üyelerinin demografik bilgileri, kadın meclisine üyelik süreçleri, kadın meclisinin kadınlara yönelik gerçekleştirdiği faaliyetler, yerel siyasete katılımı kadın meclisinin olası çalışmalarının bulunup bulunmadığı ve bireysel olarak siyasetle ilgilenen kadın meclisi üyelerinin siyasi kariyerlerinde kadın meclisinin ne ölçüde etkili olduğuna yönelik sorular kendi anlatılarından yola çıkarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca önemli bir siyasal katılım sınıflandırması olan Sherry R. Arnstein'in katılım sınıflandırmasındaki basamaklara benzer kadın meclisinin gerçekleştirdiği bazı faaliyetler değerlendirilmiştir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, “Katılım” başlığı kapsamında; katılım kavramının kavramsal çerçevesi, katılım kavramının tarihçesi ve katılımın biçimleri ele alınmıştır. Siyasal katılım kavramı tanımlanarak, siyasal katılım düzeylerine göre katılım modelleri ve toplumsal katılım incelenmiştir. Katılım ve katılımı etkileyen yaş, eğitim, gelir, kitle iletişim araçları, meslek ve cinsiyet gibi faktörler ele alınarak, katılım araçlarından referandum, seçim, halk denetimi ve bireysel başvuru gibi katılım yöntemlerine değinilmiştir.

İkinci bölümde “Yerel Katılım” başlığı kapsamında; yerel katılım kavramı tanımlanarak, yerel katılımın gelişimi değerlendirilmiştir. Yerel katılım ve yerel siyaset ilişkisi ele alınacak ve yerel katılım yöntemlerinden; yerel seçimler, halk oylaması, yurttaş kurulları, meclis toplantıları, gelecek atölyeleri ve kamu yoklaması gibi yönetime katılma yöntemleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde “Yerel Katılım ve Kadın” başlığı altında; siyasal katılım bağlamında yerel siyaset ve cinsiyet konusu değerlendirilmiştir. Kadınların yerel siyasal katılımı ele alınarak Dünya’da ve Türkiye’de durum incelenecektir. Seçilmiş meclisler, mahalle muhtarlıkları ve siyasal partiler ve kadın kolları özelinde kadınların yerel siyasete katılımları değerlendirilecektir. Ayrıca kadınların yerel siyasete katılımına yönelik yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde “Yerel Siyasete Katılımda Kent Konseyi ve Kadın Meclisi” başlığı kapsamında; Yerel Gündem 21 Eylem Planı doğrultusunda oluşturulan kent konseylerinin Dünya ve Türkiye özelindeki durumu değerlendirilmiştir. Kent Konseyi ve katılım olgusu değerlendirilerek kadın meclisi ele alınmıştır. Türkiye’de kadın meclisi ve profilleri değerlendirilerek, kadın meclisi ve siyasal katılım ilişkisi incelenecektir. Ayrıca kadın meclisi ve kent konseyi ilişkisi ele alınmıştır.

Beşinci ve son bölümde ise “Saha Araştırması” başlığı altında; Adana ili ve Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi’ne yönelik bilgiler incelenmiştir. Araştırmanın amacı, önemi, yöntemi ve kapsam ve sınırlılıkları ele alınmıştır. Son olarak araştırma bulguları üzerinden kadınların yerel siyasete katılımı değerlendirilmiştir.

I. BÖLÜM KATILIM

Çalışmanın bu bölümünde katılım kavramının genel çerçevesi belirlenmiş ve katılımın tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Katılım biçimleri ele alınarak katılım düzeyi üzerine oluşturulmuş modellere yer verilmiştir. Ayrıca katılıma etki eden; yaş, cinsiyet, eğitim, gelir ve meslek gibi faktörler ele alınmıştır. Bireylerin siyasetal hayata katılımlarında kullandıkları seçimler, bireysel başvuru, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, elektronik katılım gibi katılım araçlarına değinilmiştir.

1.1. Katılım Kavramının Kavramsal Çerçevesi

Günlük dilde katılım kavramı sıkça kullanılan fakat kimin, nerede ve ne zaman kullanılacağına yönelik sorunların karşılığı, kavramı belirsiz ve değişken hale getirmektedir. Katılım ilk anlamı ile iştirak veya bir zaman dilimi ya da olay içerisinde gönüllü ve proaktif bir şekilde bir eylemi gerçekleştirme ya da bir durumda etkili olabilmek şeklinde tasvir edilmektedir. Başka bir ifadeyle; *“Katılım, bireylerin kendileri ile ilgili, kendilerini etkileyen fiziksel çevreler, kurumlar ve programlar tarafından üretilen kararlarda yer almaları ya da belirli bir çevrenin planlanmasında, bir program ya da sonucun oluşturulmasında kendileriyle iş birliği içinde olması”* olarak da betimlenmektedir (Kaypak, 2011: 137). Katılım, belirli sayıdaki insan topluluğunun kendi huzur ve ekonomik çıkarlarını korumak; ekonomik çıkarlarını korumak için ilgili makamları elde etme; ya da alınan karar ve uygulamalar hakkında bilgi edinme anlamlarında da kullanılabilir. Demokratik yönetimler için katılım oldukça önemli görülmektedir. Katılım için üç şart bulunmaktadır: Bunlardan ilki halkın katılım için istek ve güdüsüne, diğer bir deyişle katılma isteğine sahip olması, ikincisi ise katılım gösterecek bireyin ve katılım sağlanacak kurumun katılıma inanması, üçüncü şarta göre katılımın toplumda ne büyüklükteki kısmı etkilediği ve katılımından bir çıkar veya yarar elde edilmesi gerekmektedir (Lawson, 1985: 203-204).

Katılım siyaset bilimine ait bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Ancak günümüzde sosyal bilimlerde de kullanımı söz konusudur. Katılım demokrasinin kurulmasını sağlayan ve demokrasilerin nitelendirilmesinde standart bir ölçü olarak kullanılmaktadır (Akfırat, 2010: 17). Ayrıca katılım sadece yönetime olan güveni ve demokrasinin gücünü güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda yönetim ilkelerinin bir parçası olarak yurttaşlara yönetim kapsamında yer vererek kamu etkinliklerinin

yasallığını ve yeni kanun ve planlamaların kabullenilmesine olanak tanımaktadır. (Altun ve Toker, 2017: 462). Katılım, vatandaşların siyasi karar mekanizmalarına doğrudan ya da dolaylı yollarla müdahale ve etki ederek karar mekanizmalarını etkilemesidir. Ayrıca devlette halkın sağlamış olduğu katılım doğrultusunda kamusal hizmetlerde iyileştirmeler yaparak vatandaşların gereksinimlerine göre daha yeterli ve etkili faaliyetler gerçekleştirebilmek amacıyla katılımı önemli görebilmektedir.

Yöneten ve yönetilen ayrımı, yönetimin her kademesinde net bir şekilde ortaya konduğu için toplumun her kesiminden insan katılımı sadece oy verme eylemi olarak görülmektedir. Ancak katılımın birçok yolu bulunmakla birlikte günümüzde yeni katılım alternatifleri de bulunmaktadır. Günümüzde katılımcılık, yurttaş hakları, demokrasiye uygun yönetim, usulsüzlükle mücadele ve fakirliğin azaltılması gibi anlamlarda literatürde yer almaktadır (Bozkurt, 2014:231). Katılımın gerçekleşmesi siyasal sistemin türüne ve rejimin geleneklerine göre değişebilmektedir.

1.2. Katılım Kavramının Tarihçesi

Katılım kavramının ortaya çıkışı devlet yapısının ortaya çıkışı ile birliktedir. Tarihsel süreçte katılım davranışı teşkil eden ilk örnek Eski Yunan kent devletleri olarak belirtilmektedir. Kent devletlerinde savaşla ilgili kararların alındığı komutanlar kurulu ve soylular kurulu bulunmaktadır. Bu kurullar bütün halkın katılımını temsil etmese de katılımın zeminini oluşturmaktadır. Katılımın en gelişkin örneği Atina’da görülmüştür. O dönemde yargı gücünü elinde bulunduran Arkhonlar’ın her yıl kralın yerine seçime gitmesi en önemli adım olarak nitelendirilmektedir (Eroğul, 1991: 15-16). Ayrıca bunun yanında tüm yurttaşların katıldığı Ekklesia Meclisi katılım için büyük önem arz etmektedir. Eski Yunan devletlerinde katılım, yurttaşların hem yasalar önünde eşitliği (İsonomia) hem de konuşma özgürlüğü (İsegoria) şeklinde gerçekleşmektedir. Konuşmaya zaman ayırmak önemli bir gereksinim olarak görülmektedir. Ayrıca yurttaş katılımında “seyirci” değil, “aktör” konumunda yer almaktadır (Bumin, 1990: 29).

Katılım kavramı konusunda önemli bir yere sahip olan Çin’de ise diğer devletlerde görülen anlayıştan farklı olarak sınıf ayrımı gözetilmeksizin yönetilenlerin kamuda yapılan sınavlarla görevlendirilmesidir. Esas olarak günümüzdeki katılım şekillendiren dört önemli devrim olan 17.YY. İngiliz, 18.YY. Amerika, 18.YY. Fransa, 20.YY. Rusya’da gerçekleşen devrimler ve II. Dünya Savaşı sonrasındaki

bağımsızlık hareketleri olmuştur. İngiltere devriminde yönetime katılımı söz sahibi olmak isteyen feodal beylerin ve kilisenin çabaları ile krala imzalattıkları 1215 Magna Carta belgesiyle oluşturulan meclisin parlamentoya dönüşmesi ile katılım için bir adım atıldığı belirtilmektedir (Eroğul, 1991: 18-23). İngiliz devrimi, siyasal sisteme katılımın önemli bir aracı olan parlamentonun oluşturulması ile katılıma katkı sağladığı söylenebilir.

Katılım adına önemli adımların atıldığı bir başka devrim ise Amerika Devrimi'dir. Amerikalıların İngilizlere karşı yaşadığı sorunlar sonrası oluşturdukları meclisin ilk toplantısında 4 Temmuz 1776 tarihli Bağımsızlık Bildirgesi katılma hakkı adına dönüm noktası sayılmaktadır. 1787'de hazırlanan anayasa ile oluşturulan Kongre'nin Temsilciler Meclisi halkın doğrudan katılımına olanak sağladığı belirtilmektedir (Bonwick, 2000: 104-109). Siyasal katılma hakkının ortaya çıkmasını sağlayan üçüncü devrim, 1789 Fransız İhtilali olarak nitelendirilmektedir.

İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi 26 Ağustos 1789 tarihinde ortaya konduğunda, devrim ile insanlara tanınan haklara evrensellik kazandırarak bütün insanlığı etkilemiştir. Bildirgede yer alan kendisini yöneten kamu görevlilerinden hesap sormaya hakkı bulunduğu yönelik ibarenin yer alması yönetime katılıma çağrışım yapmaktadır. Katılımın yayılmasını sağlayan bir diğer devrim ise Rus Devrimi'dir. Rus Devrimi'nin diğer devrimlerden farklı olan yanı yönetime katılıma sınıf bilinci katmıştır. Devrim sonrasında yapılan düzenleme ile tabandan tavana kadar bütün insanların yönetime katılımı öngörülerek katılım adına büyük bir adım atılmıştır. Devrimler sonrasında insanların yönetimde söz sahibi olma güdüsü en önemli sorunların başında yer almaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı yaygın bağımsızlık dalgası yaratmıştır. İnsanların birey olarak önem kazanması 10 Aralık 1948 tarihinde onaylanan İnsan Hakları Bildirgesi ile sağlanmıştır. Yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda birçok bağımsız devlet kurulması, devletlerin siyasal katılıma daha çok önem vermesine neden olmuştur (Eroğul, 1991: 15-26).

Türkiye'de katılımın geçmişi ise 1808 yılında Alemdar Mustafa Paşa tarafından hazırlanan II. Mahmut ile ayanlar arasında imzalan Senet-i İttifak'a dayanmaktadır. Tarihte padişahın yetkisini kısıtlayan bu belge ile ayanlar yönetimde az da olsa söz hakkı tanınmıştır. Bu belgeden sonra siyasal katılıma yönelik atılan önemli bir adımda 1839 Gülhane Hattı Hümayunu 'dur. Bu belge yapılmış bir düzenleme içermese de gelecekteki düzenlemelerin yapılmasını sağlayacak yasal zemini oluşturmaktadır. Bu gelişmelerden sonra yerel yönetimlerin oluşturulmasına yönelik adımlar atılmıştır

(Pamir, 2004: 71). 1876'da Meşrutiyet'in ilan edilmesi ile ilk anayasanın oluşturulmasının ardından 1877'de ilk parlamento açılmıştır. 1908 II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte toplumun yönetime katılma, kadın haklarının savunulması, grevler, yapılan seçimler ve kurulan partiler gibi gelişmeler yönetime katılım için atılan önemli adımlar sayılmaktadır (Koçak ve Ekşi, 2010: 298-299).

1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı ve 1923'te Cumhuriyetin ilanının duyurulmasıyla halkın katılımının sistemsal olarak da sağlandığı söylenmektedir. Kadınlara 1934 yılında seçme ve seçilme hakkının bu dönemde atılmış önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir. II. Dünya Savaşı döneminde 1946'da çok partili döneme geçilmiştir. 1950 yılında yapılan serbest seçimler siyasal katılım için büyük bir gelişme olarak kabul edilmektedir. 1961 Anayasası Türkiye'de en özgürlükçü anayasası olarak nitelendirilmektedir. Bu Anayasa ile tanınan siyasal katılım hakları, toplumun farklı kesimindeki yurttaşların ve çeşitli görüşlerin siyasal alana daha çok yansıtılmasına olanak sağladığı söylenmektedir. 1968'de yaşanan kısıtlamalardan sonra gerçekleşen 12 Eylül 1980 askeri müdahale sonucunda hazırlanan 1980 Anayasası ile siyasal katılım seçme ve seçilme hakları ile sınırlandırılmaktadır (Güldiken ve Kaya, 2004: 107-109).

1.3. Katılım Biçimleri

Yönetimin aldığı kararlarda söz sahibi olmak vatandaşlar için oldukça önem arz etmektedir. Bireyin yönetimde yer almasının gerekli veya isteği doğrultusunda gerçekleşip gerçekleşmediği, katılımın kişisel ya da toplumsal şekilde olması, amacının belirlenmesi işlevsel bir yönetime katılımı önemli görmektedir (Eroğlu, 2006: 193-194).

1.3.1. Siyasal Katılım

Modern toplumdan önceki toplumlarda yöneten ve yönetilen olmak üzere iki sınıfın olduğu bilinmektedir. Yönetenler yönetim gücünün tanrıdan verildiğini öne sürerek yönetilenlerin yönetimde söz sahibi olamayacağını öne sürmüşlerdir. Modern topluma geçiş ile birlikte ortaya çıkan yeni toplumsal düzen yönetimde halkın daha güçlü hale gelmesini sağlamıştır. Bunun bir sonucu olarak halkın yönetimde aktif olarak rol alması siyasal katılım kavramı ile karşılık bulmaktadır. Siyasal katılım bir süreçtir. Bireyin kendi istek, düşünce ve güdülerini doğrultusunda şekillenmektedir (Üçer, 2011: 3).

Siyasal katılım kavramı üzerinde uzlaşmış bir tanım birliği bulunmamakla birlikte çeşitli yaklaşımlarla tanımlanabilecek bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Basit anlamda ve toplumda bilinen anlamı ile seçimlere katılmak olarak tanımlanmaktadır. Siyasi karar organlarının karar oluşumunda adım adım yer almak şeklinde de tanımlanmaktadır. Siyasal katılım, iki veya daha fazla seçenek arasındaki denk olmayan ilişkiler bütününde alt-üst ilişkisi olarak üst olan tarafın kararını etkilemek amacını taşır (Çukurçayır, 2012: 40). Başka bir tanım ile bireylerin yaşadıkları çevredeki yönetimlerde vazifelendirilmeleri, oy kullanma, aday olma, teşkilatlanma ve fikir beyan etme gibi yöntemlerle pay almalarıdır (Şahin, 2011: 12). Demokrasi ile yönetilen toplumlarda katılım demokrasinin temel unsurunu oluşturarak yönetim ile halk arasındaki bağı oluşturmaktadır.

Bireyler genel olarak dört nedenden dolayı siyasal katılım gerçekleştirmektedir. İlk olarak birey siyasal katılımı kişisel bağlılık ile gerçekleştiriyorsa, genellikle bu bireyler az gelişmiş ülkelerin kırsal kesimlerin yaşarlar ve sosyo- ekonomik açıdan yeterli koşullara sahip bulunmamaktadır. Bu nedenle bu tür seçmenler geleneksel liderlerine bağlılıkları çerçevesinde siyasal katılım gerçekleştirir. Dayanışmadan doğan siyasal katılım, bireyler bağlı bulundukları sosyal gruba olan bağları doğrultusunda siyasal katılım, bireyler aktif olarak faaliyet göstermektedir. Son olarak siyasal katılım yurttaşlık duygusuna dayanıyorsa; bireyler ahlaki değerler ve görevleri gerçekleştirme güdüsü ile gerçekleştirmektedir (Çadır, 2011: 10).

Siyasal katılma farklı düzey ve biçimlerde gerçekleşmektedir. Oy vermek, seçimlere katılmak, siyasi partilerde rol almak, çıkar ve baskı grupları yoluyla siyasal karar alma mekanizmalarını etkilemek ve karar mekanizmalarında görev almak gibi benzer çalışmaların bir parçası olmak siyasal katılımın sadece oy kullanmaktan ibaret olmadığı bir kanıttır. Siyasal katılım her ülkede ve her sistemde farklı şekillerde ve farklı düzeylerde gerçekleşmektedir. Bu nedenle siyasal alanı etkileme, baskı ve çıkar grupları yoluyla çıkarım sağlamakta sistemin siyasal katılım adına sağladığı olanaklara bağlı bulunmaktadır. Ayrıca katılım bireylerin demokrasi güdüsünü kuvvetlendirerek, devlet kurum ve kuruluşlarını denetleme, hesap sorma gücü ve yetkisini kendisinde daha çok bulmaktadır. Halkın kendi çıkarlarını korumak ve ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla katılım büyük önem taşımaktadır.

1.3.2. Siyasal Katılım Düzeylerine Göre Katılım Modelleri

1.3.2.1. Lester W. Milbrath'ın Katılım Düzeyi Sınıflandırması

Siyasal katılma seviyelerini siyasal aktivitenin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan güçlüklerle ilişkisini dikkate alan W. Milbrath, bu ilişkiye uygun bir model ortaya koymaktadır (Akıncı, 2014: 40). Bu ilişkiye uygun modelin aşamalarını Milbrath aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır (Aydın, 2018: 159; Dinç, 2002: 14-15):

Açık ve Gizli Katılım: Siyasal yapının değişkenliğine karşı bireyler de değişken tepki ve eylemlerde bulunmaktadır. Bu durumda bireyler tepki ve eylemlerini gizli ya da açıktan gerçekleştirmektedir. Bazı neden ve sebeplerden kaynaklanan bu durum bireyleri açıkça siyasi faaliyet ve eylemler gerçekleştirmesine ya da sadece oy kullanma şeklindeki siyasi eylemlerle şekillendirmektedir.

Zorunlu ve Bağımsız Katılım: Demokratik sistem ve devletlerin kuruluş prensibi olan katılım yasa ve kanunlarla düzenlenmeler yaparak vergi verme, oy kullanma gibi katılımı sağlayan eylemlerle bireylere zorunlu kılınmaktadır. Bağımsız katılım da ise birey kendi özgür iradesi ile bağlantısız bir şekilde gerçekleştirmektedir.

Sürekli ve Anlık Katılım: Siyasi katılımı siyasi etkinliğe bağlı olarak sürekli ya da anlık gerçekleşmektedir. Siyasi parti üyeliği ile sürekli katılım, oy kullanma ile ise anlık bir katılım sağlanmış olur.

Açıklayıcı ve Araçsal Katılım: Siyasi olarak aynı ya da karşıt düşüncelere sahip bireylerin bu fikir ve beyanlarını toplantı, televizyon ya da miting gibi yollarla açıklamasıdır. Araçsal katılım da ise birey kendi katılımı ile değil bir araç (maddi ve manevi yardım vb.) ile katılımı söz konusudur.

Siyasal Sisteme Veren ve Sistemden Alan Katılım: Bireylerin devlet yönetimine oy kullanma, miting ve siyasal tartışmalara katılım ile sisteme bulunduğu katkı neticesinde sistemden bazı talep ve beklentilere girmesidir. Bunlar hizmet, belirli bir mevki ve hediyelerdir.

Sözlü ve Sözsüz Katılım: Katılım gerçekleştirmek amacıyla düşüncelerle tartışma ya da insanları sözleriyle yönlendirmeye çalışmak sözlü katılımıdır. Miting ve parti eylemlerine katılmak ise sözsüz katılım örneğidir.

Toplumsal ve Bireysel Katılım: Bireyin kendi eylem ve iradesi ile katılımı bireysel katılımıdır. Topluun belirli bir kısmını ya da toplumu ilgilendiren konularda katılım ise toplumsal katılımıdır.

Şekil 1: Lester W. Milbrath'ın Siyasal Katılım Düzeyi Modeli

Lider	↔ Kamuda bir vazife ya da bir siyasi parti örgütünde vazife almak	Gladyatör
Liderliğe Adaylık veya Seçimlerde Temsilci Olmak	↔ Bir vazife için seçilmek ↔ Politik para tedarik etmek ↔ Siyasi parti kurulunda yer almak ↔ Temsilci seçme veya stratejik toplantısı	
Etkin Üyelik		
Kampanya Çalışmalarına Katılmak	↔ Siyasi partide etkin üye olmak	
Mitinglere Katılım	↔ Siyasi bir propagandaya fazla zaman ayırmak ↔ Siyasi bir miting ya da toplantıda bulunma.	Geçiş
Siyasal gruba Para yardımı	↔ Siyasi parti ya da kuruluşu maddi destekte bulunmak	
Bir siyasi grupla irtibata Geçme	↔ Kamu personeli ya da siyasi parti liderleriyle ilişkili olmak	
Rozet Takma		
Bireyi belli bir siyasi Görüşe yönlendirme çabası	↔ Bir parti ya da temsilcinin yaka iğnesini takmak ↔ Bir kişiyi açık bir şekilde oy vermesi amacıyla yönlendirmek ↔ Politik tartışma başlatmak	İzleyici
Siyasi tartışmalara katılma		
Oy verme	↔ Oy kullanmak ↔ Politik duyuruları benimsemek	
Hareketsiz- Kayıtsızlar		

Kaynak: Milbrath ve Goel (1977).

Milbrath oy kullanmadan, siyasal partide görev alma, gibi birçok siyasal eylem ve siyasal katılım etkinlikleri bireyin siyasal yaşamına dâhil etmektedir. Milbrath siyasal katılımı eylemlerin gerçekleşme zorluklarını dikkate alarak gruplandırma yapmaktadır. Milbrath'ın yapmış olduğu sınıflandırma ülkeden ülkeye ve ülkelerin sahip olduğu yönetim sistemlerine bağlı olarak farklılık gösterebilecektir. Bireyin sahip olduğu siyasal kültür siyasal katılım amaçlı gerçekleştireceği eylemleri farklılaştırabilir. Ayrıca siyasal eylemlerin zorluk dereceleri zamanla değişebilir.

1.3.2.2. Nie ve Verba'nın Katılım Sınıflandırması

Siyasi katılım düzeylerine yönelik Nie ve Verba'nın yapmış oldukları sınıflandırma beş ana başlıkta ele alınmaktadır.

Siyasal Sürece Hiç Katılmayanlar: Oy dahi kullanmakta çekinen, hiçbir siyasal eylem ve faaliyette bulunmayarak siyasal alanda hiç bulunulmaması olarak tanımlanmaktadır.

Sadece Oy Kullananlar: Sadece seçim zamanların oy kullanma eylemi ile siyasal katılımın gerçekleştirilmesidir.

Kişisel Sınırlı Katılımcılar: Bireyin siyasal katılımı sadece oy kullanmakla sınırlı kalmayıp, kişisel ihtiyaç ve problemlerinin çözümüne yönelik olarak da siyasal katılım göstermesidir.

Topluluk Düzeyinde Katılım: Siyasal sürece bireyin toplumsal problemlere olan ilgisi doğrultusunda problemlere çözüm üretmek için örgütsel şekilde katılım sağlanmasıdır.

Siyasal Partilerde Etkin Görev Alanlar: Siyasal parti kadrosunda herhangi bir görevde aktif olarak çalışan ve parti çalışma ve faaliyetlerine katılan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Akıncı, 2014: 41-42).

Verba ve Nie'nin yapmış olduğu sınıflandırma Milbrath'ın yapmış olduğu sınıflandırma ile benzerlik göstermektedir. Fakat Milbrath siyasal katılımı eylemlerin zorluk derecelerine göre sınıflandırdığı görülmektedir.

1.3.2.3. Samuel Barnes ve Max Kease'ine Göre Katılım Sınıflandırması

Siyasal alana katılımı Barnes ve Kease olağan ve olağanüstü siyasal katılma şeklinde sınıflandırmaktadır. Barnes ve Kease'in sınıflandırmasını aktaran Kalaycıoğlu'na göre (1984: 204-205):

·**Olağan Siyasal Katılma:** Bu siyasal eylemler seçim süreciyle siyasi rejim tarafından konulmuş kural ve normlardan oluşmaktadır.

·**Olağanüstü Siyasal Katılma:** Bu siyasal eylemler bireyin siyasal amaçlarına, özellikle de siyasi rejimin koymuş olduğu kural ve normlarına karşı çıkmak amacıyla giriştiği etkinlikler olan grev, boykot, işgal, toplu dilekçe vb. gibi. Bunlar protesto ve baskı aracı olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.3.2.4. Robert Dahl'a Göre Katılım Sınıflandırması

Robert Dahl'ın siyasi katılım sınıflandırmasında dört çeşit siyasi katılım aşaması bulunmaktadır. Bu aşamalar:

İlgi: Siyasi durumları takip etme düzeyini kapsamaktadır.

Önemseme: Siyasi durumlara atfedilen önem düzeyini belirtmektedir.

Bilgi: Siyasi durumlar hakkındaki edinilmiş bilgiyi ifade etmektedir.

Eylem: Siyasi çıkar ve menfaatleri etkileyebilmek amacıyla sarf edilen emeği ifade etmektedir (Kapani, 2003: 134).

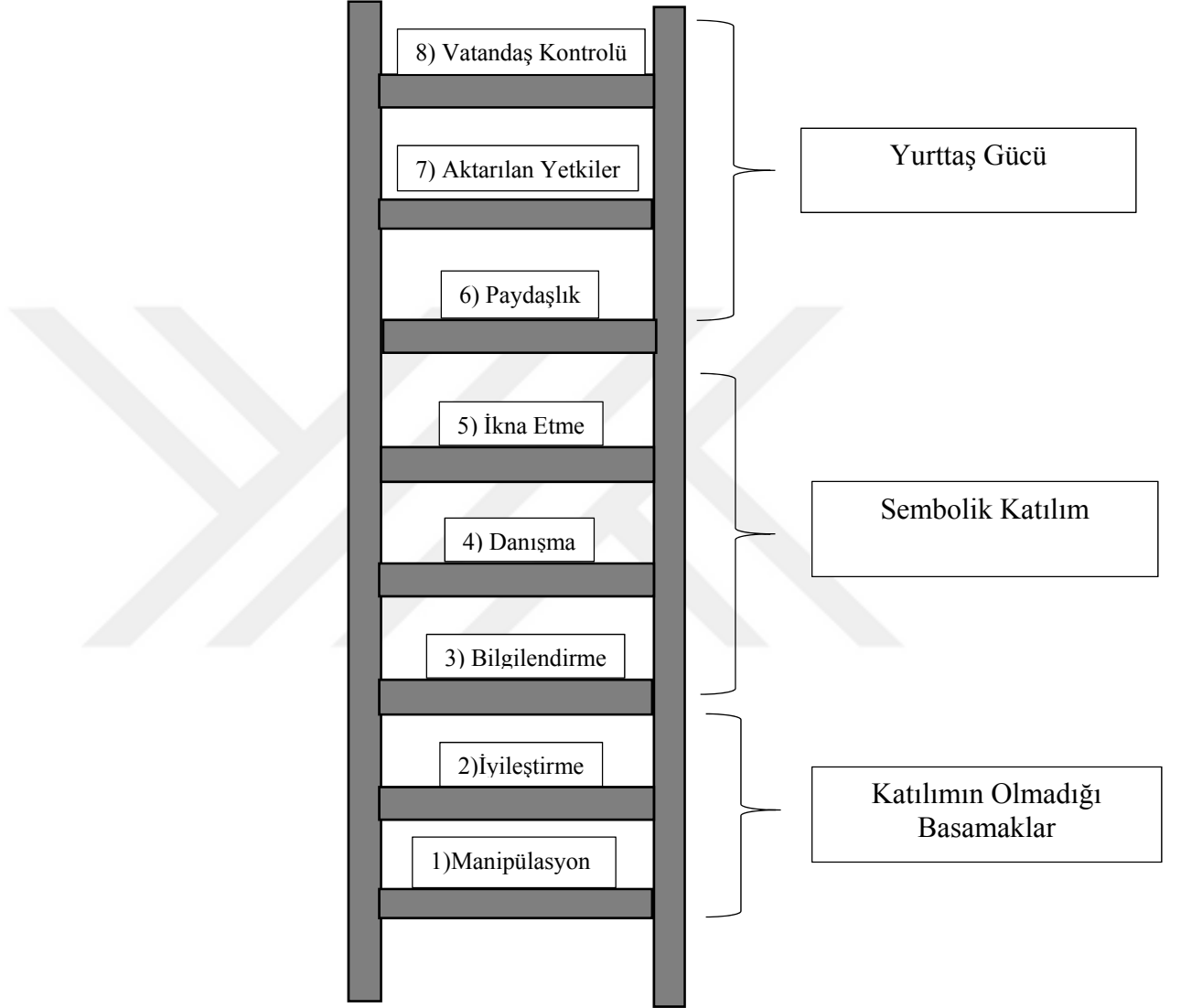
Bu siyasal katılım türleri birbirinden tamamen ayrı olmamakla birlikte birbiriyle ilişki içerisinde bulunmaktadır. Dahl toplumu da siyasi alanda yer alma

bakımından "Siyasal Olmayan Sınıf, Siyasal Sınıf, İktidar İçin Koşanlar, Hükümet Sahipleri" başlıklı dört sınıfa ayırmaktadır (Akfırat, 2010: 26).

1.3.2.5. Sherry R. Arnstein'e Göre Katılım Sınıflandırması

Sherry Arnstein'in, bireylerin siyasal katılım sınıflandırması için oluşturduğu model sekiz basamaklı merdiven şeması ile gösterilmiştir. İlk iki basamak katılım içermeyen düzeyleri temsil etmektedir. Sonraki diğer üç basamak gerçek olmayan temsili katılım içeren düzeyleri temsil etmektedir. Diğer üç basamak ise katılım düzeylerini simgelemektedir. Merdivenin ilk basamağı "Manipülasyon" ve ikinci basamağı "İyileştirme" de vatandaşların planlamalara katılımı söz konusu olmayıp, alınan kararların vatandaşlar tarafından kabulü için güçlü kesimin terapi yani tedavi etme ve eğitmelerine imkan verilmektedir. Üçüncü basamak "Bilgilendirme" ve dördüncü basamak olan "Danışma" da siyasal katılım göstermelik şekildedir. Vatandaşlara katılım hakkı tanınırken fikirlerinin alınıp alınmayacağı noktasında garanti verilmemektedir. Beşinci basamak olan "İkna Etme" sembolik katılımın son basamağıdır. Bu basamakta tam katılıma engel olan kurallar bulunmaktadır. Ayrıca bu basamaktaki gösterilen katılım güç sahiplerinin diğer basamaklardaki karar verme yetkisini ortadan kaldırmaktadır. Vatandaş katılımının ilk basamağı "Paydaşlık" tır. Bu basamakta vatandaşlar iktidar sahibi ile görüşmeler yaparak, bu katılımlarını sağlayan ortaklıklar kurmaktadır. Yedinci "Aktarılan Yetkiler" basamağında vatandaşlar belirli plan ve programlar üzerinde karar verme yetkisinde güç vatandaşa bulunmaktadır. Katılımın son ve yoğun olduğu basamak "Vatandaş Kontrolü"nde uygulanan plan ve programlarda karar verme yetkisinin vatandaşa olduğunun garantisi verilmektedir (Arnstein, 1969: 217). Katılımın ilk iki basamağında katılım sağlanmamakta olduğu, diğer üç basamakta ise göstermelik bir katılımın söz konusu olduğu belirtilmektedir. 6,7 ve 8. basamaklarda gerçek bir katılımın olduğu ifade edilmektedir.

Şekil 2: Sherry R. Arnstein'in Katılım Basamakları

Kaynak: "A ladder of citizen participation", Arnstein, S. R., 1969,

[https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_\(decision_making\)](https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_(decision_making)) kaynağından uyarlanmıştır.

Sherry Arnstein'in katılım merdiveni yeni katılım modelleri ve katılım basamaklarına ilham kaynağı olduğu söylenebilir. Toplumsal katılımın önemli isimlerinden Roger Hart'ın katılım sınıflandırmasında bu etki görülmektedir.

1.3.3. Toplumsal Katılım

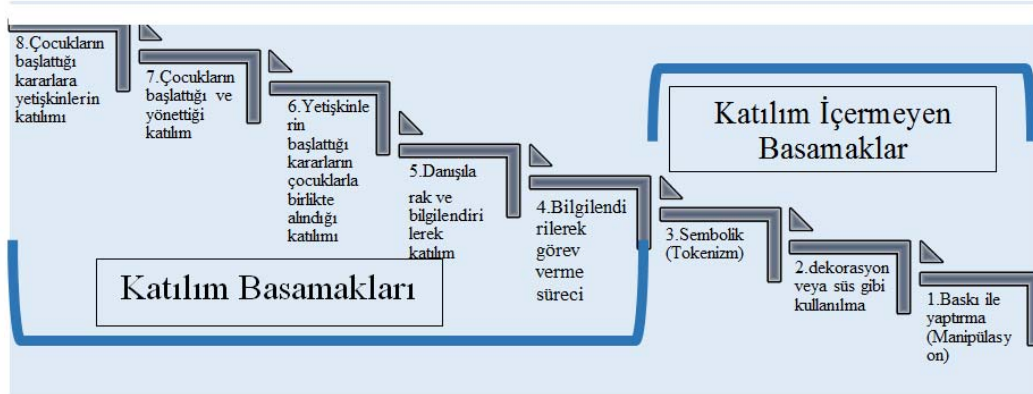
Toplumsal olarak siyasi alanda yer almak ile bireysel olarak siyasi alanda yer almanın farkı yalnız yapılması mümkün olmayan toplumsal siyasal katılım anlamında sosyal faaliyet gerektirmektedir. Siyasi parti ve derneklere üye olmak ve etkin olarak faaliyette bulunmak, mitinglere katılmak, siyasi adaylık, yürüyüşlere katılma benzeri faaliyetler toplumsal siyasal katılım olarak nitelendirilmektedir.

Gelişimsel açıdan, insanın büyümesi ve olgunlaşması, anne ve babasından ayrılarak yeni insanlarla iletişim kurması toplumsal siyasal katılım alanına doğru bir eğilim göstermesi anlamındadır. Eğilimin gelişimi, bireyin çocukluk döneminde tam bağlı olma durumu sonrasında, genç bireyin bağımsızlığını kazanma çabaları ile temellenmektedir. Yetişkinlikte ise birey kişilerle iletişim kuran, toplumsal, siyasal ve kültürel faaliyetlere katılabilen ve bu konularda fikir sahibi olan kişi olarak görülmektedir (Ataman ve Şener, 2016: 127). Bireyler, topluluk içerisinde, ailede, arkadaş çevresinde ve diğer faaliyetlere katılımda bulundukları sürece daha çok toplumsal katılımda bulunma isteği oluştuğu belirtilmektedir.

Genel ve yerel seçimlere katılmanın usul ve esaslarına yer verilen anayasanın 67-70. Maddelerinde: Seçimlere katılmak, siyasal parti kurmak, katılmak ve siyasal partiden çıkmak, halkoylamasına katılmak ve kamu faaliyet alanında yer almak gibi haklardan gerekli koşulları sağlayan bireyler faydalanabilmektedir. Fakat mevcut durumda kadınların erkeklere göre çok daha az katılım gösterdiği belirtilmektedir (KSSGM, 2008: 46). Cinsiyetler arasında katılım farklılıkları bireysel katılımda olduğu gibi toplumsal katılımda da belirgin durumda olduğu görülmektedir. Siyasi partilerde yönetimde olmak veya karar mekanizmalarında yer alabilmek yönetme yeteneğine sahip olmayı gerektirmektedir. Ancak ataerkil toplumlarda iktidar, yönetim, iktidar yeteneği gibi terimler erkek bakış açısı ve değerleriyle belirlendiği için kadınlar siyasette karar verme mekanizmalarında kayda değer bir sayıya ulaşamamaktadır (Yaylı ve Eroğlu:2015: 511).

1.3.3.1. Roger Hart'ın Katılım Sınıflandırması

Roger Hart tarafından hazırlanan Katılım Merdiveni Şeması sekiz basamaklı olup, bireylerin çocukluktan başlayarak 18 yaşına kadar projelere katılımı üzerinden modellenmiştir. Hartın katılım Merdiveni Şeması aşağıda verilmiştir.

Şekil 3: Roger Hart'ın Katılım Merdiveni Şeması Hart, R., (1992), https://www.sabancivakfi.org/i/content/Sinifta_Katilim_El_Kitab%C4%B1.pdf kaynağından uyarlanmıştır.

1. Manipülasyon (Zorlama): Katılım merdiveninin en alt basamağını oluşturan manipülasyon katılımının ilk sürecini oluşturmaktadır. Çocukların politik sorunları kavrayamadığı ve ebeveynleri tarafından yaptırılan davranışlarda neden-sonuç ilişkisi kuramadığı davranışlar manipülasyon/ zorlama olarak tanımlanmaktadır. Bunun bir örneği, okul öncesi yaştaki çocuklara mitingde siyasi parti bayrağını taşıtmaktır. Çocuklar katılım adı altında bu tür siyasi süreçlerin bir parçası haline getirilmektedir. Katılım süreçlerine bu şekilde dâhil edilen çocukların demokratik siyasal süreçlere sağlıklı bir başlangıç yapmasına engel olmaktadır (Akfırat, 2010: 29-30).

2. Dekorasyon: Katılım olmayan basamakların ikinci kademesini temsil etmektedir. Çeşitli amaçlarla sık sık düzenlenen faaliyetlere çocukların katılımını ifade etmektedir. Örneğin toplumsal bir politika olan çevre politikasıyla ilgili reklam filminde doğada koşturan oynayan çocuklara yer verilmesi ve geleceğe nefes ol başlığıyla sunulması bu reklamlara örnektir. Çocuğun, gösterilerde şiir okuması, dans etmesi, özel kıyafetler giyindirilmesi, içerisinde bulunduğu durum hakkında bilgi ve fikir sahibi olmadan katılım amaçlı bir dekor ya da süs olarak yer almalarını kapsamaktadır. Çocukların buradaki katılımı dolaylı olarak faaliyeti desteklemek içindir.

3. Sembolik(Göstermelik)Katılım: Katılımın olmadığı son basamağı temsil etmektedir. Bu katılımda çocuğun bir konu hakkındaki fikirleri sorulur fakat fikirlerine yönelik seçenek sunulmamaktadır. Yetişkinler tarafından fikirleri sorulan çocuklar sadece yetişkinler tarafından yürütülen projeye katılmak ve verilen rolleri yerine getirmekle sorumlu tutulmaktadır. Faaliyete katılımın nasıl sağlanacağı

hakkında da çocuklara az seçenek sunulmaktadır. Örneğin önemli günlere katılmak ve verilen görev ve sorumlulukları yerine getirmektir (Şentürk ve Özgür, 2020: 243).

4. Bilgilendirilerek Görev Verme: Katılımın gerçekleştiği ilk basamağı temsil etmektedir. Bu basamakta hem bilgilendirme hem de görevlendirme söz konusudur. Katılımın sağlanması için bazı koşulların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bunlardan ilki yetişkinler tarafından başlatılan faaliyetin amacını bilmektir. İkincisi ise katılımının kim tarafından ve niçin sağladığını bilmektir. Üçüncü koşul da rolünün önem ve amacını kavramasıdır. Dördüncü ve en önemli koşul ise faaliyetin kapsamlı olarak kendilerine anlatımı ile gönüllü katılıma karar vermeleridir.

5. Danışılarak ve Bilgilendirilerek Katılım: Katılımın beşinci basamağında yetişkinler tarafından başlatılmış faaliyetlerde çocuklara danışılan, fikirlerini nasıl kullanacağı konusunda çocukların bilgilendirildiği ve yetişkinlerin aldığı kararların sonuçlarından haberdar edildiği katılımdır. Bu katılımda çocuklar karar alma sürecine dâhil olmayıp, sadece yetişkinlerin almış olduğu kararlara tavsiye niteliğindeki fikirlerini sunarak sonuca etki edebilmektedir. Ayrıca çocuklar alınan kararların sonuçlarında da haber edilmektedir.

6. Yetişkinlerin Başlattığı, Kararların Çocuklarla Birlikte Alındığı Katılımı: Bu basamak gerçek katılımı temsil etmektedir. Bu katılımda her ne kadar projeler yetişkinler tarafından başlatılsa da karar alma noktasında gençler aktif olarak katılım göstermektedir. Belirli projelerin tasarlanması, yürütülmesi ve planlanması konusunda yetişkinlerle ortak kararlar alınmaktadır (İdare, 2018: 44).

7. Çocukların Başlattığı ve Yönettiği Katılım: Yetişkinler çocukların fikirlerini ve görüşlerini bir araya getirmeyi sağlayan bilgi, kaynak ve araçları sağlamaktadır. Ayrıca karar alma noktasında sadece çocuklar bulunmaktadır. Çocuklar projeyi başlatıp yönetirken yetişkinler destekleyici bir role sahiptir. Küçük çocuklar bile gerekli koşullar sağlandığında büyük gruplar oluşturabilmektedir. Yetişkinlerin projeye müdahale etmemesi çocuklara karar alma noktasında özgürlük sunmaktadır.

8. Çocukların Başlattığı Kararlara Yetişkinlerin Katılımı: Katılım merdiveninin en üst basamağı olan sekizinci basamak katılımı en iyi temsil eden basamaktır. Bu basamakta yetişkinlerin tecrübe, yardım ve fikir önerilerinden yararlanarak gençler fikirlerini değiştirebilmektedir. Projeyi başlatan gençlerin yetişkinlerle karar alma sürecini paylaşmaktadır. Yani yetişkinler projeye yönelik düşüncelerini gençlere dayatmak yerine gençlerin fikir ve düşüncelerini dinleyerek gözlemler

yapmaktadırlar. Fakat gerçekte maalesef ki gençlerin ortaya koymuş olduğu projeleri önemseyen yetişkinler azınlıktadır (Özservet, 2014: 62).

1.4. Katılım ve Değişkenleri

Kişisel ve toplumsal olmak üzere bireyin siyasal alandaki etkinliği birden fazla değişkene bağlı bulunmaktadır. Bu faktörlerin siyasal katılıma olan etkisi farklılık göstermektedir. Bireye kişisel olarak bağlı olan cinsiyet, meslek, yaş gibi faktörler siyasal katılıma etki ederken bunun dışında; yönetim yapısı, gelir dağılımı ve demokratikleşme düzeyi gibi toplumsal ve siyasal etmenlerde siyasal katılımı etkilemektedir (Üçer, 2011: 8). Devlet yapısı, siyasal katılımın olabilmesi ve gerçekleşme koşullarının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bireylere bütün koşullar sağlansa dahi her zaman siyasal katılıma aynı seviyede ilgi göstermeyebilir. Siyasal katılıma etki eden başlıca faktörlere aşağıda yer verilmiştir.

1.4.1. Yaşın Katılıma Etkisi

Bireyin doğduğu ve hayatını geçirdiği zaman dilimi bireye bir takım deneyim, tecrübe ve bilgi kazandırdığı söylenebilir. Bu deneyim ve bilgiyi sağlayan zaman dilimi ayrıca bireye siyasal katılım ve bakış açısı da sağlamaktadır. Bireyin siyasal sistemlerde etkinlik gösterebilmesi için belirli bir yaşa ulaşması gerekmektedir. Ayrıca yaş faktörü siyasal katılım düzeylerinin belirlenmesinde de önemli bir etkidir.

1-3 yaşlarındaki çocuklar sadece ailelerinin varlığının farkında iken 4-5 yaşlarına geldiklerinde öğretmen, polis ve doktor gibi ailesi dışındaki bireylerin varlığını fark etmeye başladığı belirtilmektedir. İlkokul yıllarında ise devlet başkanı, cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar kurulu gibi milli nitelik taşıyan simgeleri algılamaya başlamaktadır. Ayrıca ilerleyen yaşlarda zamanla siyasal faaliyetlere katılım göstermektedirler. 25-45 yaşlarına gelindiğinde insanların sorumluluklarının bilincine varması, dünya görüşlerinin şekillenerek daha da belirginleşmesi nedeniyle toplumsal ve siyasal olaylar karşısındaki tutum ve yorum yapma yeteneği kazanmaları siyasal katılımı artırma neden olduğu belirtilmektedir. Daha sonraki yaşlarda ise hayattan beklentileri değişen bireylerin siyasal anlamdaki beklentileri de değişiklik gösterdiği için daha az siyasal katılımı bulundukları söylenmektedir.

Farklı ulusal ve uluslararası olayların yaşandığı dünyada farklı yaş grubu bireyler farklı toplumsallaşma etkileri altında bulunmaktadır. Bu durum bireyleri

farklı davranışlara yöneltebilmektedir. Çukurçayır (2012: 82-83) bu davranışları üç farklı şekilde sınıflandırmaktadır:

- a) Siyasi katılım biçimlerinden geleneksel tarzdakilerine gençlerin eksik katılım göstermesi beklenmektedir. Ayrıca, gençlerin baskıcı ve konvansiyonel yapılara karşıt olan siyasi düşünce biçimlerine daha fazla eğitim gösterdikleri gözlemlenmiştir.
- b) Bireyin aldığı her yaş ile birlikte tercihlerinin daha da belirginleşmesiyle etkilenebilirliği azalmaktadır. Bu nedenle de yaş ilerledikçe siyasal katılım artmaktadır.
- c) Yaş, doğrudan siyasal katılmayı etkilediği gibi meslek, statü ve gelir gibi siyasal katılıma etkisi olan faktörleri de etkilemektedir.

1.4.2. Cinsiyetin Katılıma Etkisi

Siyasal katılıma etki eden önemli unsurlardan birinin de cinsiyet olduğu belirtilmektedir. Cinsiyet, yalnızca ülkemizde değil, tüm dünyada siyasal katılım için önemli değişkenlerden birisi olarak görülmektedir. Toplumsal açıdan kadına ve erkeğe yüklenen roller de siyasal katılıma etkileri yansıtmaktadır. Kadınların eğitim konusunda erkeklerle eşit şartlara sahip olmaması, dünyanın çoğu ülkesinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı gibi siyasal hakların geç tanınması ve siyasetin erkeklere özgü bir alan olarak aksettirilmesi kadın-erkek arasındaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Özellikle seçilme konusunda ve siyasal karar mekanizmalarında statü elde etme noktasında cinsiyetler arasında bariz bir şekilde var olan farklılığın artması ve bu farkın hiçbir şekilde azaltılamaması kadınların yönetimde söz sahibi olabilmesi noktasında erkeklerin gölgesinde kalmasına neden olmaktadır. İki cinsiyet arasındaki bu farkın kadınların yönetime katılma sorununu belirginleştirdiği belirtilmektedir (Gökçimen, 2008: 8).

Bu konuda yapılmış sosyal psikoloji araştırmalarına bakıldığında da her toplumda erkeklerin ev ve aile dışındaki toplumsal alanlarda atak olması, erkekleri bu alanlara ait etkinlikler ve savunma amaçlı davranışlarla bağdaştırmaktadır. Toplumsal olarak kadının nitelikleri, ev gibi mahremiyet ortamında ve aile ilişkilerinde yapıcı ve birleştirici rolleri olan ve dış dünyaya ilişkin olmayandır (Kalaycıoğlu, 1983: 18-19). Sosyal psikoloji bu kalıp yargıların nedeninin “biyolojik cinsiyet” yani kadının kadın olmasından kaynaklandığı, erkeğin ise yaratılış gereği kadına göre daha üstün olduğu ifade edilmektedir. Bu kalıp yargıların nedenini sosyal psikoloji “toplumsal

cinsiyetten” yani toplumun kadına yüklediği birtakım görevlerden kaynaklandığını ifade eder. Siyaset, özellikle toplumumuzun kadına atfettiği rollerden birisi değildir.

Ersin Kalaycıoğlu cinsiyet ve siyasal katılım konusundaki araştırmaları doğrultusunda üç farklı varsayım elde etmiştir. Ortaya çıkan varsayımlar:

“İlk olarak cinsiyetler arasında daha az sosyo-ekonomik statüye sahip olan kadınlar siyasal yaşama daha az katılmaktadırlar. Kısacası kadınların sosyo-ekonomik açıdan yetersiz kalması siyasal katılımlarına olumsuz etki etmektedir.

İkinci olarak kadınların erkeklere oranla kitle iletişim araçlarından daha az yararlanmaları ve siyasi hayata yetersiz katılmaları gösterilir.

Sonuncusu ise kadının toplumsal yaşamdan kaynaklı aileye ve eve ilişkin birtakım sorumluluklarının olmasıdır” (Kalaycıoğlu, 1983: 18).

Bu duruma paralel olarak kadınlar daha çok daha kadına uygun kadınsı öğretmenlik, hemşirelik, ebelik vb. mesleklerde çalışırken, erkekler ise daha çok ev ve aile çevresi dışındaki mesleklerde görülmektedir. Bu durum toplumun kadına yüklediği rol nedeniyle kadınların oy verme işlemi dışında siyasal katılım faaliyeti göstermesi olabildiğince kısıtlamaktadır. Bu kısıtlamanın birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenler; toplumun erkekler tarafından yönetilmesi için yaratıldığı fikri ve ayrıca erkeklerin güçlü ve akıllı bir karakter olarak algılanmasıdır. Kadınlara ise ev işleri ile ilgilenmek ve çocuk yetiştirmek için yaratılmış duygusal ve naif bir karakter algısı bulunmaktadır (Dökmen, 2004: 10). Toplum kadınların bu duygusal yapısını olaylara rasyonel olarak yaklaşmayı zorlaştıracak bir zayıflık olarak görmesi nedeniyle siyaseti kadının hayatına ait olarak görmemektedir. Ecevit (2003: 83) kadınlara atfedilen toplumsal cinsiyet rollerini şu şekilde açıklamaktadır:

- ✓ Üretim noktasında erkekler piyasa içinde parasal karşılığı olan bir üretim yaparken, kadınlar ev içinde parasal bir karşılığı olmayan bir üretim yapmaktadır.
- ✓ Kaynakların dağıtımında ayrımcılığa neden olan geleneksel yaklaşımlar nedeniyle eğitim, iş, sermaye gibi kaynakların dağıtımında kadınların daha değersiz görülmesi ve eğitime ulaşması noktasında erkeklerin gölgesinde bırakılmaktadır.
- ✓ Kadınların çocuk doğurmak, yetiştirmek ve belirli rolleri öğretme gibi biyolojik ve ideolojik görevleri bulunmaktadır. Ayrıca aile üyelerinin belirli ihtiyaçlarını hazırlama görevi de bulunmaktadır.

- ✓ Aile içerisindeki para karşılığı olmayan işleri yapan kadınların toplumsal rollerine de bu durum yansımaktadır. Gündelik hayatlarında yapmak zorunda oldukları bir rol olarak düşünülen ve herkese açık bir tüketim için yapılan üretim olarak görülmektedir.
- ✓ Toplumda siyasal alandaki roller erkeklere özgülenmektedir.

Siyasal katılımın önemli aktörlerinden olan kadınların Türkiye’de nüfusun yaklaşık yarısından fazlasını oluşturmalarına rağmen siyasal sisteme bu durumun yansımadağı belirtilmektedir. Durumun sosyo-ekonomik ve biyolojik gibi sayısız nedeni olmakla birlikte erkek egemen cinsiyet rejimlerinin yarattığı eşitsizlikte önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Şahnagil, 2018: 271). Karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilen kadınların, karar alma mekanizmalarında daha çok yer alması ve bu eksikliğin giderilmesi için gereken adımların atılması gerekmektedir. Öncelikle yerel siyasette kadın katılımının artırılması bunun sonucunda da ulusal siyasette kadınlar açısından daha demokratik bir siyaset ortamının oluşacağı belirtilmektedir. Anayasa ve yasalar kadınların çalışma hayatına ve siyasal hayata katılımı, eğitimi, kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik yaptırım ve düzenlemeleri bulunmaktadır. Kadınların siyasal katılımı ve kadın eşitliği dünya genelindeki ülkelerde dikkate alınan ve üzerinde politikalar üretilen önemli bir alan olduğu belirtilmektedir. Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar yürüttükleri politika ve yasal süreçlerde ülkeler arasındaki farkları en azından yönetsel ve yasal açıdan en aza indirmeye çalışmaktadır. Avrupa Birliği’nde uygulanan cinsiyet eşitliği politikasına bağlı olarak, bu alandaki gelişmeler ve bu gelişmelerden etkilenen ülkeler bulunmaktadır. Avrupa Birliği’nin kuruluşundan bu yana kadın ve erkeklere eşit işe eşit ücret ve eşit muamele kriterinin Avrupa Birliği’nin gündeminde öne çıktığı belirtilmektedir (Dedeoğlu, 2009: 46).

Modernleşmenin etkisiyle toplumsal yapının yeniden şekillenmesi, kadınların siyasal yönetim birimlerinde yer alabilmesine yönelik bir etki yarattığı belirtilmektedir. Günümüzde siyaset erkek işidir, düşüncesi çürümeye başlasa da ne yazık ki siyasal hayatta kadının çekimserliği hala kırılmamıştır. Kadınların kamu çalışma hayatında yer alırken karar mekanizmasında etkin rol almasının henüz net bir şekilde önü açılmamıştır (Üçer, 2011: 16). Kamu kurum ve kuruluşlarında kadınlara yer verilirken, bu kuruluşların yönetim kadrolarına bakıldığında kadınlara nadiren rastlandığı görülmektedir. Siyasal hayatta da bu durum geçerliliğini koruyarak kadınların daha az katılım gösterdiği belirtilmektedir. Yerel düzeyde oluşturulan

meclis, komisyon ve kurul gibi katılım mekanizmalarında yer alabilmek ve yerel ve ulusal düzeyde siyasi aday olmak gibi siyasi katılım çeşitlerinin bazıları zaman, bilgi, ilgi ve bazı durumlarda da maddi güç gerektirmektedir. Bu konuda toplumsal cinsiyet rolleri de dikkate alındığında avantaja sahip olan erkeklerin bu kaynaklara ulaşmalarının daha kolay olması nedeniyle siyasi katılım düzeylerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Siyasal süreçte temsilci olan erkekler için herhangi bir özellik aranmazken, temsilci olarak yer almak isteyen kadınların daha eğitilmiş, yetenekli ve farklı özelliklerin olması beklenmektedir. Bu eşitsizliğin giderilmesi için atılan hukuksal ve politik kararların toplumsal cinsiyet rolleri düşüncesinde ve cinsiyetçi ön yargıların değiştirilmesiyle desteklenmesi gerekmektedir.

Günümüzde kadınların siyasi yaşamı önündeki bu tür yargıların değişmiş olduğu belirtilmektedir. Konvansiyonel toplumlarda daha çok uygulanması beklenen, kadınları siyasi sistem dışarısında yer alması düşüncesi zamanla başkalaşmaktadır. Kadınların çalışma ve eğitim alanlarındaki başarı, yükseliş ve sayı bakımından olumlu gelişmelerin yaşanması, toplumun kadına ait olarak nitelendirdiği görevlerin farklılaştığı belirtilmektedir. Kadınlar siyasi hayata daha fazla karışmakta ve haklarının savunucu olabilmektedir (Çukurçayır, 2012: 82).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan sorunların bilincinde olarak ve sorunları cinsiyet eşitliği çerçevesinde çözüme kavuşturulmalıdır. Kadınların toplumdaki statüsünün yükseltilmesi ve erkeklerle eşit haklara sahip olması ve bu hakları kullanmaları için önlerindeki engellerin ortadan kaldırılması için gereken politik kararların alınması gerekmektedir. Atılacak bu önemli adımlar kadınların siyasi katılımını da doğrudan etkileyecek ve kadınların siyasi katılımında artış söz konusu olacaktır.

1.4.3. Eğitim ve Gelir Durumunun Katılma Etkisi

İyi bir eğitim bireye deneyim, bilgi ve farklı bakış açıları kazandırırken toplumunda bilinçlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Kişisel ve yaşama çevresiyle kurulan ilişkiler, bireyin almış olduğu eğitim sayesinde kazandığı bilinçli davranışlar siyasi katılım açısından bireyi cesaretlendirdiği belirtilmektedir. Eğitilmiş bireyler siyasi sistemle ilgili daha fazla soru sorma ve bilgiye sahip olma isteği nedeniyle siyasi faaliyetlerde daha fazla yer almaktadır. Siyasi katılma açısından eğitim, en güçlü değişken olarak nitelendirilmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça siyasi yaşama

katılmanın yoğunlaşacağı düşünülmektedir. Eğitimin siyasal katılıma etkilerini Kalaycıoğlu, (1983: 26-28) şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- Eğitim düzeyi arttıkça bireyler siyasal katılımı bir vatandaşlık görevi olarak görmeye başlar. Eğitim seviyesine bağlı olarak katılım biçimleri de (açık oturum yapmak, bildiri yayınlamak, gösteri...) değişkenlik göstermektedir.
- Eğitim bireye çevresindeki toplumsal kurumların yapısını, bu kurumlardan nasıl faydalanacağını ve kurum yapılarında değişiklik yapabilme yeteneği kazandırmaktadır.
- Bireye eğitimin sağlamış olduğu gelir ve saygınlık eğitim sağladığı en önemli sonuç olarak nitelendirilmektedir.
- Eğitim bireye bilişsel yetenek kazandırmaktadır.
- Eğitimli birey daha çok kendisi gibi eğitimli bireylerle ilişki kurarak daha nüfuzlu hale gelmektedir. Bu ilişkiler hükümet ve üst makamlarla kuracağı ilişkilerinde kolaylık sağlamaktadır.
- Bireyin eğitim alırken edindiği çevre siyasal yaşamına etki ederek, bireylerin oy verme gibi konularda birbirlerini teşvik ederler.

Eğitim konusunda ülkemizde birtakım eksiklikler olduğu söylenmektedir. Bu eksikliklerin en önemli nedeninin bölgeler arası eşitsizliklerin bulunmasından kaynakladığı belirtilmektedir. Bu durumdan en fazla etkilenen kişiler ne yazık ki kız çocuklarıdır. Bunun nedeni özellikle doğuda bulunan illerimizdeki kız çocukları okula belirli bir döneme kadar ya da hiç gönderilmezken, ¹kanunda yer alan kısıtlamalara rağmen ²erken yaşlarda evlendirilmektedir. Eğitim konusundaki eksiklikler konusunda ikinci önemli sorun ise kızların sınırlı mesleklere yönlendirilmesidir. Kız

¹ Türk Medeni Kanunu'nda evlenme yaşı 18'dir. Ayrıca yine Türk Medeni Kanunundaki düzenleme ile anne ve baba izni ile 17 yaşında, mahkeme kararı ile 16 yaşında evlenmek mümkündür.

² Kız çocukları çeşitli nedenlerle evliliğe zorlanmaktadır. Bunlardan bazıları:

- Beşik Kertmesi; kundaktaki çocukların nişanlanması,
- Başlık Parası; maddi durumu iyi olan bireyle çocuk yaşta evlendirilmesi,
- Kan Bedeli Evliliği; Kan davası gibi durumlarda öldürülen kişinin kanı karşılığında kız çocuklarının verilmesidir,
- Sororat Evliliği; Erkeğin karısı vefat ettiğinde karısının kız kardeşiyle yaşına bakılmaksızın evlendirilmesi,
- Berdel Evliliği; Ailelerin başka aileden kız alabilmek için kendi kızlarını gelin olarak o aileye vermesidir.

çocukları genel olarak masa başı, riski az olan ve evdeki rolünü aksatmayacak işlere yönlendirilmektedir. Erkekler ise kadınlara göre kazanç bakımından getirisi daha fazla olan ve riskli işlerde çalışmaktadır. Bu durumunda etkisiyle erkeklerin daha fazla sorumluluk gerektiren, işlerde görev aldıkları görülmektedir. Toplumun siyaseti sorumluluk gerektiren, rant getiren ve yönetmeyi içeren bir iş olarak görmesi nedeniyle siyaseti de erkek işi olarak görmektedir. Bu nedenle de kadınlar siyasetten dışlanmaktadır.

Aşağıda Almond ve Verba 'nın eğitim düzeyi yüksek bireylerle ilgili düşüncelerine yer verilmiştir.

“Almond ve Verba (1965) 'ya göre eğitim düzeyi yüksek bireyler;

- ✓ *Siyasal organların birey üzerindeki etkisinin daha çok farkındadır,*
- ✓ *Siyasal seçim ve olayları yakından takip eder,*
- ✓ *Siyasal konularda daha çok bilgi sahibidir,*
- ✓ *Çeşitli siyasal konularda fikir sahibi olup, siyasal ilgi alanı saha geniştir,*
- ✓ *Siyasal konuları daha sık konuşur,*
- ✓ *Siyasal organları etkileme potansiyeli bulunmaktadır,*
- ✓ *Siyasal konuları tartışıp konuşabileceği arkadaş çevresi çeşitlidir”*
(Almond ve Verba 1965'ten aktaran Çadır, 2011: 17).

Kısacası eğitim düzeyi arttıkça bireyin mevcut bilgi kapasitesinde artış olur ve bu durumun etkisiyle siyasal konularda kendisini ifade etmek için yeterli özgüveni sağlamaktadır. Siyasal konuları yakından takip etmeye başlayan birey zamanla siyasetle daha çok ilgilenir. Ayrıca eğitim kişinin olayları farklı yorumlama becerisi artar ve bu durumun etkisiyle bireyin siyasal katılımı artar.

Eğitimin etkisiyle bireyin elde ettiği gelir de siyasal katılmanın en önemli değişkenlerinden birisi olarak nitelendirilmektedir. Ekonomi ile siyaset doğrudan ilişkili iki kavramdır. Ekonomide meydana gelen bir değişiklik siyaseti etkilerken, siyasette meydana gelen bir değişiklik aynı şekilde ekonomiyi etkilemektedir. Aynı durum birey ve gelirleri arasında söz konusudur. Bireyin gelirindeki bir değişiklik bireylerin yaşam tarzlarını, olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarına yansımaktadır. Örneğin ekonomik seviyesi yüksek olan bireyler ekonomik seviyesi düşük olan bireylere göre imkânlardan daha fazla yararlanmaktadır. Bu durum bireylerin siyasal katılımına ve siyasetle olan ilişkilerini de etkilemektedir.

Bireylerin gelir seviyesini etkileyen diğer bir etken ise yaşadıkları ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile bağlantılı bulunmaktadır. Bunun nedeni genel olarak gelişmiş ülkelerde kişi başına düşen gelir daha fazla iken, gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerde kişi başına düşen gelirin daha az olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bireyin meslek ve eğitim düzeyi de elde ettiği geliri doğrudan etkilemektedir. Bu durum karşısında bireyin gelir durumunun siyasal katılım davranışı olan oy kullanma faaliyeti ile ilişkisinin olmadığına dair bir takım tartışmalar bulunmaktadır. Maddi durumu iyi olan bireyler oy kullanırken, maddi durumu kötü olan bireyler oy kullanmayarak hükümeti cezalandıracağı düşünülmektedir. Bu konu üzerine çalışma yapan yazarlardan bazıları ekonomik faktörlerle oy verme arasında bir bağ olmadığı düşünürken, bazıları ise oy verme faaliyeti üzerinde gelirin önemli bir etkisi olduğu savunmaktadır.

Turan'a göre (1996: 76) “gelir durumu düşük olan bireyler sadece oy kullanma faaliyetini yerine getirirken, gelir seviyesi yükseldikçe bireyler yalnızca oy kullanmakla yetinmeyerek seçimlerde milletvekilli adayı da olabilirler.”

Baykal'a göre (1970: 74-75) ise “gelir bakımından yeterli olamayan yerleşmelerden olan köylerde oy verme oranı gelir bakımından daha yüksek olan kentlere oranla daha yüksek olduğu ifade eder. Ayrıca Baykal bu durumu köyde yaşayan bireylerin yaşadıkları köye yönelik elektrik, eğitim, su, yol, sağlık gibi alt yapı yatırımlarının yapılmasını sağlamak amacıyla oy kullanmayı sesleri duyurmak amacıyla kullandıklarını belirtmektedir. Böylece Baykal'da siyasal alanda yer alabilmenin gelir ile bir ilgisinin olmadığını savunmaktadır.

Kısacası siyasal alanda var olabilme ve gelir arasında olumlu ya da olumsuz bir etkileşim olduğu net bir şekilde söylenemese de siyasal katılım üzerinde bir etkisinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

1.4.4. Bilgi İletişim Teknolojilerinin Katılıma Etkisi

Günümüzde en önemli bilgi edinme, aktarma ve bilgi ulaşımını sağlayan kaynağın bilgi iletişim araçları olduğu görülmektedir. Özellikle günümüzde kitle iletişim araçları teknolojisinin gelişmesiyle birlikte insanların hayatında önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak yönetim ve siyasette demokratik gelişmenin sağlanabilmesi için kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları yoluyla yapılan propagandaların daha etkili olduğu belirtilmektedir. Bunun nedeni insanların her türlü siyasal kültür, ekonomik ve sosyal olayları takip etmek için

kitle iletişim araçlarını kullanmaktadır. Böylece daha kısa sürede daha büyük kitlelere ulaşılmaktadır. Siyasal katılım açısından da kitle iletişim araçları önem arz etmektedir. Bireyler, kitle iletişim araçları vasıtasıyla siyasal olayları yakın takip etme imkânı bulmaktadır. Bireyin bu sayede siyasal katılımında bir artış olması ve katılımın daha sağlıklı olması beklenmektedir.

Kitle iletişim araçlarını etkin kullanarak, çevresindeki olayları yakından takip etme imkânı bulan birey bilgilenir ve bilgilenmeyle çevresini daha iyi algılamaya başlar. Kitle iletişim araçlarını etkin kullanan bireyin politik hayatta daha fazla yer aldığı, alakadar olduğu ve politik yaşama dair tartışmalarda bulunduğu gözlemlenmektedir (Çukurçayır, 2012: 89). Ayrıca bireyler kitle iletişim araçlarını kullanırken siyasal katılım sağlamanın dışında, yönetimde yer alan kişiler üzerinde de denetim sağlayabilmektedir. Yönetimin aldığı kararlarda değişiklik yapmak isteyen bireyler kitle iletişim araçlarına başvurmaktadır. Bununla birlikte birey yönetimin faaliyetlerine karşı kitle iletişim araçları yoluyla elde ettiği bilgi ile kendisini siyasal eylemlere karşı hazırlamaktadır.

Günümüzde genel olarak en sık kullanılan kitle iletişim araçlarından olan internet ve bu araç ile oluşturulan youtube, instagram, twitter gibi sosyal medya uygulamaları siyasal katılım üzerinde etkisi bulunmaktadır. Sosyal medya bilgiye ulaşım, yayılma hızı bakımından diğer kitle iletişim araçlarından daha farklı bir konumda yer aldığı söylenebilir. Bireylerin bilgi edinme, yayma, kullanma aşamaları internetin etkisi altında şekillenmektedir. İnsanlar, dünyadaki gelişmeleri yakından takip etme, bilgi edinme, kendi ideolojilerini yayma ve başka ideolojilerden etkilenme, örgütlenme gibi durumlarda internet ve sosyal medyayı kullanmaktadır.

İnternetin potansiyelinden siyasal olarak yararlanma çabalarının iktidar sahipleri, uluslararası kuruluşlar ve büyük siyasi partiler gibi nispeten büyük ve merkezi yapılarla kısıtlandırılmadığı görülmektedir. Farklı yapılanmalar, sivil toplum örgütleri ve sivil toplum örgütü niteliği taşıyan oluşumlar, siyasal kitleler ve ayrıca az çoğunluğa sahip grupların temsilcisi olan küçük gruplar bile sesini duyurma yolu olarak kullanmaktadır (Vatansever Deviren, Yıldız, 2014: 65). Hükümetlerde interneti etkin politika yürütebilmek için kullanmaktadır. İnternetin, birden çok kitleye hızlı ulaşım sağlaması siyasette interneti önemli bir araç haline getirdiği görülmektedir. Bireylerin hayatında yoğun bir şekilde var olan ve kullanılan internet ve sosyal medya ağları bireyin yaşamını etkilemektedir. Yeni geliştirilen bu iletişim

teknolojilerinin, bireyin siyasal sosyalleşmesi ve bir davranış, tavır oluşturmaya yönelik etkileri siyasal bilimin dikkatle takip ederek çalışmalar yürüttüğü alanlardan birisi olduğu belirtilmektedir (Eser ve Güler, 2015: 197).

Siyasal alana katılabilmek siyasi merak ve bilgi gerektirdiği için internet, telefon gibi iletişim araçlarını sık sık kullanan bireyler gerek duyulan siyasal bilgiyi kitle iletişim araçları vasıtasıyla elde etmektedir. Bireyler bu bilgi edinme yoluyla siyasal katılımı daha aktif rol alabilmektedirler. Kitle iletişim araçlarını daha az kullanan bireyler ise siyasal katılım için gerekli olan bilgiyi toplum, yüz yüze yapılan propagandalardan, mitinglerden elde sağlayabilecekleri için sahip olacakları bilgi kısıtlı ve sağlıklı olmayacağı gibi partizan içerikli de olabilecektir.

Gündemdeki olayları kitle iletişim araçları yoluyla takip eden birey, siyasal katılım biçimlerinden en az biri olmak üzere bunları aktif olarak kullanırken, kitle iletişim araçlarını kullanmayan bireylerin gündemden ve siyasal olaylardan uzak kaldıkları için siyasal katılımlarda daha pasif bir rol üsteleneceklerdir.

1.4.5. Mesleğin ve Örgüt Üyeliğinin Katılma Etkisi

Siyasal katılıma etki eden eğitim, cinsiyet, yaş ve gelir gibi unsurlarla doğrudan ilişkisi olan ve siyasal katılıma etki eden önemli bir faktörde bireyin mesleğidir. İyi bir mesleğe sahip olan birey iyi bir çevreyi ve hayatı elde eder bütün bu unsurlarda siyasal katılıma zemin hazırlamaktadır. Birey toplumda kazandığı yüksek sosyal statü ile siyasal politikalara da ilgi düzeyinin arttığı belirtilmektedir. Zor olarak görülen siyasal katılım faaliyetlerine katılma, bürokratik katılım ve hükümeti etkileme gibi durumlarda sosyal statüsü meslek gruplarının daha etkili olduğu söylenmektedir. Statüsü iyi olan meslek grupları siyasal ve toplumsal sorunları daha sık tartışarak bunu siyasal katılım faaliyeti olan oy verme gibi faaliyetlerine yansıtmaktadırlar. Kariyer yapan bireyin siyasal ilgi ve bilgisi arttıkça siyasal katılımı ve siyasal etkinliği de artmaktadır.

Her mesleğin siyasal katılıma aynı etkide bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Bazı meslekler siyasal katılımı arttırırken bazı mesleklerde tam tersine siyasal katılımı azalttığı görülmektedir. Örneğin akademisyenlik, gazetecilik, yazar ve avukat gibi meslek grupları, ev hanımı, sekreter, gibi meslek gruplarına göre siyasal katılımın daha fazla olduğu söylenebilir. Üstelik topluluk halinde çalışma ortamı olan mesleklerde hizmet veren bireyler, daha az fiziksel güce ihtiyaç duyulan sektördeki bireylere nazaran siyasal alana karşı daha duyarlıdır (Çukurçayır, 2012: 88).

Türkiye’de mesleğin siyasal katılıma olan etkilerini Sitebölükbaşı (2001: 44-45-47) şu şekilde aktarmıştır:

- ❖ Memurların aktif siyasete katılımı önemli düzeyde kısıtlandırılmıştır. Ancak memurları ilgilendiren politika kararlarının hayata geçirilmesinde rol alabilmektedir.
- ❖ Eğitim seviyesi işçilere nazaran daha düşük düzeyde olan işçiler ise örgütlenerek birbirleri ile fikir alışverişinde bulunarak bilinçlenirler ve siyasi alana katılırlar. Bireylerin tekil olarak görev aldığı mesleki alanlarda, eğitim seviyesinin yüksek olmaması ve siyasi açıdan bilinçlenmesinin söz konusu olmaması nedeniyle bu meslek grubunda siyasete duyulan ilgi azdır. Fabrika ve inşaat işçileri bu grup içinde sayılmaktadır.
- ❖ Ticaretle kazanç sağlayan bireyler ise maddi çıkarları söz konusu olduğu için uygun zamanlarda siyasal etkinliklere katılım gösterirler, etkili konumlarda yer alan politik kişilerle iletişim kurmayı denerler ve zaman zaman etkin olarak siyasi parti kadrolarında yer alırlar.

Belirli amaç ve hedeflere ulaşmak ve gerçekleştirmek için belirli kurallar çerçevesinde bir araya gelen insan topluluğu örgüt olarak tanımlanabilir. Ayrıca örgüt bireyleri ortak bir paydada birleştirir ve ortak hareket etme karar alabilmeyi sağlamaktadır. Vakıflar, dernekler, sendikalar ve siyasal partiler bu tür örgütlere örnek gösterebiliriz. Bireyler bunlar dışında örgütleri kendi çıkar ve menfaatleri doğrultusunda da kullanmaktadır. Oy verme faaliyetini de bireyler kendi çıkar ve menfaatleri doğrultusunda kullanmaktadır.

Meslek örgütü, siyasal parti ve kuruluş üyeliği gibi kuruluşlar, kişinin hangi siyasi süreçleri ve olayları izlemesi gerektiği ve etrafında yaşanan olaylar hakkında yaptığı gözlem ile nasıl bir değerlendirme yapması gerektiği noktasında yardımcı olmaktadır. Siyasal örgütler, üye olan bireylere kurumsal ve devlet kurumlarında eğitim gerçekleştirirler. Siyasi örgüt, parti ve kuruluşların birçoğu üyelerine yönelik siyasi konferans, seminer, ders vb. siyasi eğitim içerikli faaliyetler düzenlemektedirler. Böylece, birey siyasal yaşam hakkındaki bilgi birikimini artırır (Kalaycıoğlu, 1984: 174-175). Bu durumda toplumda her kesim işbirliği yaparak hedeflerine ulaşabileceği düşüncesiyle daha çok örgütlendiği belirtilmektedir.

Örgütlenmeler bireyin siyasal ilgisini arttırırken siyasal bilgisinin de arttırdığı görülmektedir. Bununla birlikte siyasal konuda kendisini geliştiren bireyler toplumsal

ve siyasal konulara daha çok ilgilenerek bu ilgisini siyasal katılım faaliyetlerine katılımında da net bir şekilde ortaya koymaktadır. Böylece bireyin örgüt üyesi olması siyasal katılımında da bir artışa neden olduğu söylenebilir.

1.4.6. Kentleşmenin Katılıma Etkisi

Kentleşme, uygarlıkların gelişiminde en önemli süreç olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak kentleşme, kentlerde yaşayan nüfusun artmasını ve kentsel alanların kırsal alan aleyhine büyümesi olarak tanımlanabilir. Ancak nüfus birikiminden daha fazla kavramı bünyesinde barındırmaktadır. Ekonomi, kültür, siyasal ve sosyal dönüşümler içeren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bireyler parçası oldukları çevrenin etkisiyle siyasal katılım göstermektedir. Kentsel yaşam bireylere eğitim, sağlık, yeni iletişim olanakları, yeni meslek seçenekleri ve siyasal etkinliklere katılım sağlama gibi olanaklar sunmaktadır. Ayrıca kentleşmenin siyasal katılımı özendirici etkisi bulunduğu belirtilmektedir. Kırsal alanda yaşayan birey ile kentte yaşayan bireylerin aynı düzeyde siyasal alana dâhil olmaları beklenmemektedir. Bu nedenle yerleşim biriminin siyasal katılımındaki etkisini kırsal alan ve kentsel alandaki yerleşim yerlerinin farklılıkları dikkate alınarak açıklanabilmektedir (Özer, 1990: 170-171).

Kırsal alanda yaşayan bireylerin siyasal katılımı daha çok (anne, baba, eş, akraba) başkalarının etkisi altında gerçekleştiği belirtilmektedir. Böylece bireyin siyasal katılımının sağlıklı olması beklenmemektedir (Gücük, 2006: 14). Genellikle büyük kentlerdeki siyasal alanda yer alan bireyler daha özgür bilinçli bir nitelikteyken, kırsal kesimlerdeki siyasal alanda yer almak genellikle yaşadığımız ortamdaki değişkenlere bağlı olarak şekillenmektedir. Ayrıca bireyin kent ya da kırsal alanda yaşamasının dışında eğitim seviyesine bağlı olarak siyasal katılım göstereceği belirtilmektedir. Toplumsal ortam ve ilişkilerinde siyasal katılım üzerinde etkisi bulunmaktadır. Küçük ve kırsal alanlarda hem aile hem de toplumsal liderlerin fikirlerinin baskılayıcı etkisiyle kişilerin özgürce hareket etmesi kısıtlanmaktadır (Kışlalı, 2010: 61-65).

Kentte yaşayan bireyler siyasal katılımını gerçekleştirirken daha özgür hareket ettikleri belirtilmektedir. Ayrıca savundukları ideolojilerine, yaşayış, inanış ve fikirlerine uygun şekilde siyasal katılımda bulunabilmektedirler. Bu durumdan kadınların daha çok etkilendiği söylenebilir. Kentte yaşayan kadınların siyasal katılım durumları kırsal kesimde yaşayan kadınlara göre farklılık göstermektedir. Kentte

yaşayan kadınların genel olarak eğitim anlamında daha fazla imkâna sahip olabilecekleri için kırsal alanda yaşayan kadınlara göre daha bilinçli bir siyasal katılım gösterebilirler. Ayrıca kırsal alana nispeten kentlerde sosyal kontrol ve toplum baskısı az olduğu için kadınlar kentlerde siyasal katılım faaliyetlerinde daha aktif ve özgür olacakları söylenebilir.

Kentte yaşayan kadınların da kent hakkında verilen kararlara katılımlarının eksik olduğu belirtilmektedir. Her iki cinsiyetin arasındaki eşitsizliğin yarattığı düzen sonucunda kentlerde yaşayan kadınların eğitim, ekonomi, iş fırsatları, çalışma ortamında ve sisteminde eşitlik, seçebilme ve tercih edebilme özgürlüğü gibi haklara ve her alanda imkânlarla ulaşmada erkeklerle eşitliğinin adaletli olmaması kadınların bireysel var oluşunu olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Kadınların kararların alınma aşamasına dahil olma ve siyasi tercih yapma potansiyelinin gücü, kadının yaşadığı kentle aidiyet bağını güçlendirmektedir (Kaypak, 2014: 353).

Kentleşmenin siyasal katılım üzerindeki etkileri ile ilgili 2 farklı görüş bulunmaktadır. İlk görüş S. Verba ve arkadaşları tarafından ortaya konduğu belirtilmektedir. Bu görüşe göre yerleşim yeri genişledikçe siyasal yapının karmaşık bir yapıya dönüşeceği ve siyasal katılımın azalacağı yönündedir (Üçer, 2011: 25-26). İkinci görüş ise kentleşmenin modernleşmenin bir süreci olarak görmektedir. İnsanların geleneksel yapıdan çıkıp daha karmaşık ve çok yönlü bir yapıya geçiş yapmalarının bireyleri hareketlendireceğini savunmaktadır. Hareketlenme aynı zamanda modernleşmenin bir parçasıdır. Modernleşme ile birlikte toplumdaki geleneksel yapı yıkılarak bireyler yeni yapı ve davranış kalıplarına girmeye başlamaktadır.

1.5. Katılım Araçları

Bireylerin siyasal hayata katılmaları için farklı katılım yolları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları referandum, seçimler, halk denetimi ve bireysel başvuru vb. katılım araçlarıdır.

1.5.1. Referandum

Referandum latince kökenli bir kelime olup “Refferre”den türeyen, halkın evet ya hayır demesi şeklinde tanımlanmaktadır. Jean Jacques Rousseau "Toplum Sözleşmesi" kitabında vurgu yaptığı "egemenliğin devredilemezliği" düşüncesi ile referandumun fikir babası olarak nitelendirilmektedir. Referandum en kısa tanımı ile

halk oylaması olarak bilinmektedir. Referandum, parlamentonun onayladığı kanun düzenlemesinin halk oylamasına sunulması şeklinde tanımlanmaktadır. Parlamentonun onayladığı kanun düzenlemesinin yürürlüğe girebilmesi için halk oylamasında çoğunluğun onaylaması gerekmektedir. Plebisit kavramı da temelinde halk oylaması olarak tanımlanmaktadır. Plebisit, iktidarı elinde bulunduran kısmın hazırladığı anayasa metnini, tartışma ortamı olmaksızın, blok halinde ‘evet’ ya da ‘hayır’ ile sonuçlanabilecek bir halk oylaması olarak tanımlanmaktadır. Referandum ile plebisit arasındaki fark ise; referandumda durum oylanırken, plebisitte ise adam, kişi oylanmaktadır. Ayrıca referandum plebisite göre daha demokratik olarak nitelendirilmektedir (Gözler, 2017).

Dünyada ilk referandum uygulamaları ABD’de görülmüştür. Referandum uygulamalarının ABD’deki ilk örnekleri 1778 Massachusetts Anayasası referandumu ve 1783 New Hampshire Anayasası referandumu olarak bilinmektedir (Akça, 2019:14). Türkiye’de de referandum anayasal düzenlemeler için 1961’den itibaren başvuru bir uygulamadır. Ülkemizde referandum anayasal düzenlemeler için kullanılmaktadır. Bu nedenle de insanlar referandum hakkını sadece anayasal düzenlemeler için kullanabileceği algısı bulunmaktadır. Oysaki referandum siyasal katılım seçeneklerinden bireylerin yönetime en aktif katılımını sağlayan bir araç olarak nitelendirilebilir. Ayrıca kişi hak ve özgürlükleri dışında her konuda referandum yapılabilmektedir (Karadeniz, 2018: 65).

Halkın seçimden seçime göstermiş olduğu irade siyasal katılım açısından yeterli olmayıp, bu eksiklik referandumla kapatılmaya çalışılmaktadır. Halkın referanduma katılarak siyasal iktidarı kullanması, bir yandan da katılımcı demokrasinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Seçim dönemlerin de seçmenleri etkilemek için yapılan seçim kampanyalarının etkisinden uzakta referandumla seçmenin daha sağlıklı karar verebildiği belirtilmektedir (Çevikbaş, 2008: 79). Ayrıca referanduma yüklenen amaç ve değer o ülkenin demokratik yapısının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ülkeyi ilgilendiren önemli konularda siyasal iktidarın son sözü halkın iradesine bırakması referandumu demokratik bir siyasal araç kılmaktadır. Ayrıca merkezi yönetimin almış olduğu karara itiraz sürecine halkıda dâhil etmesi de halk vetosu olarak tanımlanmaktadır. Bu katılım aracı ile yönetimin almış olduğu kanun ve kararlara karşı belirli bir süre zarfı içerisinde itiraz etme hakkı tanınmaktadır.

Bireylerin doğru ve objektif katılımının sağlanması için referandum konusunda siyasal ülkesini ve kendisini ilgilendiren bu tür siyasal katılımlarda aktif olmaları gerekmektedir. Yönetimin referanduma katılımlarda kadın katılımını dikkatte alması gerekmektedir. Çünkü uygulanan referandum sonrası uygulanacak ya da uygulanmayacak olan kararlardan erkekler kadar etkilenecektir.

1.5.2. Seçimler

Ülkelerde artan nüfus ve genişleyen coğrafya unsuru dikkate alındığında bir yönetim şekli olan doğrudan yönetimin uygulanması mümkün olamamaktadır. Her sorunda büyük bir topluluğu bir araya getirmek ve sonuç elde etmek olanaksızdır. Ayrıca toplumu oluşturan bireylerin gerekli bilgi ve zamana sahip olması da zordur. Karmaşık bir yapıya dönüşen ve büyüyen toplum yapısına uygun ve halkın yönetimi elinde bulundurarak belirli zaman aralıklarıyla yönetime katılabilmelerini sağlayan yöntem seçimdir.

Seçim, genel anlamda birden fazla seçenek arasından bireyin özgür iradesi yaptığı tercihi ifade etmektedir. Siyasal anlamda ise; kamusal bir faaliyeti yerine getirecek bireyi ya da yöneticilerin, birçok bireyin katılımı ile birden fazla aday arasından bireyin hür iradesini kullanarak tercih yapması olarak tanımlanabilir. Ülke yönetimi için gerekli olan karar ve uygulamalar halk adına seçilen yöneticiler tarafından alınmaktadır (Türk, 2006: 76). Seçimin içerisinde seçmek, seçilmek eylemi neticesinde seçilen ve seçen ögeler bulunmaktadır. Seçmek ve seçilmek olgularının ilişkisi seçimi oluşturmaktadır. Seçmenlerin siyasal katılım açısından seçimlere gereken önemi vermeleri gerekmektedir.

Seçim seçmen ile seçilen arasındaki bağı temsil etmektedir. Ayrıca seçim demokrasilerin temel taşı olarak betimlenmektedir. Seçilenlerin seçenleri temsil etme gücüne göre rejimin demokratikliği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte siyasal rejimin seçmenlere özgür ve sağlıklı bir seçim ortamı sunması gerekmektedir. Bireyin seçmen olma ve oy kullanma gibi hakları anayasa ve kanunlarla güvence altına alınmaktadır (Özgül, 2002: 36). Ülkemizde de anayasamızın 67. Maddesi ve alt fıkralarında oy ve seçim ölçütleri yer almaktadır. Bu maddelere göre; Türk vatandaşı olan 18 yaşına gelmiş kısıtlı ve kamu hizmetinden yasaklı olmayan her birey seçim günü oy kullanabilmektedir. Ayrıca her bireyin oyu genel, eşit ve gizlilik esaslarına dayanmaktadır (1982 Anayasası, md. 67).

Siyasal katılımı etkileyen en büyük unsurun cinsiyet olduğu belirtilmektedir. Özel alan- kamusal alan ayrımı toplumsal yapının en küçük yapı taşı olan aileyi de etkilemektedir. Siyasal katılım araçlarından en önemlisi olan seçimlerde oy verme işlemi cinsiyetler açısından geçmişten günümüze eşit ölçüde gelişim gösteremediği belirtilmektedir. Birçok ülkede kadınlar seçime katılma ve seçilen olabilme hakkını sonradan elde etmiştir. Ülkemizde kadınlar 1934 tarihli “Seçme ve Seçilme Hakkı” elde ederek, siyasal alana katılma ve siyasi tercihte bulunma hakkını veren ilk ülke kadınlarından olmuştur. Kadınların en çok cinsiyet ayırımına maruz kaldığı alan siyaset olarak belirtilmektedir. Siyaset alanının erkeklerin alanı düşüncesi bulunmaktadır. Buna bağlı olarak kadınlar oy kullanma konusunda aktif olarak desteklenseler de siyasete katılımları noktasında aynı desteği bulamamaktadırlar. Ayrıca kadınların eğitim düzeylerine bağlı olarak diğer siyasal katılım faaliyetlerini etkilediği gibi oy kullanmalarını da etkilemektedir (Gökçimen, 2008: 5-42).

1.5.3. Kamuoyu Denetimi (Halk Denetimi)

Halkın ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılamak için etkin ve güçlü bir temsil mekanizmasının olması gerekmektedir. Siyasal katılım açısından halkın yönetime katılımında siyasal temsil mekanizmasının baş aktörü olması halkın katılıma özendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle yönetimin eylem ve kararlarını gözlemleyerek, kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda karar ve uygulamalar gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla yerel yönetimleri etkilemesi ve yönlendirmesi kamuoyu denetimi olarak tanımlanabilir. Halkın ortak çıkarları doğrultusunda yönetimin almış olduğu karar ve uygulamaların sonuçlarından geçmiş ve geleceğe yönelik olarak etkileme gücünü ifade etmektedir. Yönetimi performans açısından değerlendirilmektedir. Medyanın da etkisiyle siyasal kararlar kamuoyu geneli ile paylaşılmasıyla halk bu kararları yönlendirebilmektedir (Altun ve Kuluçlu, 2005: 31-32). Kamuoyu denetimine birçok kanun ve düzenleme de yer verilmektedir. Kamuoyu denetimine yer veren kanun ve düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir.

“5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu”; “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında denetimin sağlanması amacıyla kamuoyu zamanında bilgilendirilir. Bu amaçla;

- a) Görev, yetki ve sorumlulukların açık olarak tanımlanması,
- b) Hükümet politikaları, kalkınma politikaları, yıllık programlar, stratejik planlar ile bütçelerin hazırlanması, yetkili organlarda görüşülmesi,

uygulanması ve uygulama sonuçları ile raporların kamuoyuna açık ve ulaşılabilir olması,

- c) Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından sağlanan teşvik ve desteklemelerin bir yılı geçmemek üzere belirli dönemler itibarıyla kamuoyuna açıklanması,
- d) Kamu hesaplarının standart bir muhasebe sistemi ve genel kabul görmüş muhasebe prensiplerine uygun bir muhasebe düzenine göre oluşturulması zorunludur” (5018 Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, md:7).

Çeşitli yollardan elde edilen amme kaynaklarının kökeninin kullanımı ile mali açıdan yetki ile sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanmasının gerekliliği kamuoyu bilgilendirilmesinin gerekliliğini anlatan maddeler ile halk denetimi için yasal bir çerçeve oluşturulmuştur.

“4892 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu madde 4’te:” “Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. Türkiye’de ikamet eden yabancılar ile Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, bu Kanun hükümlerinden yararlanırlar.

Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan hak ve yükümlülükleri saklıdır.” maddesiyle bilgi edinme hakkı düzenlenmektedir. Ayrıca 5. maddesinde ise, “ Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idari ve teknik tedbirleri geri almakla yükümlüdürler.

Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümler uygulanamaz” (4892 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, 2003). Maddesiyle kurumların veri paylaşma sorumlulukları düzenlenmektedir.

Anayasanın 74. Maddesinde ana çerçevesi belirlenen Dilekçe Hakkının Kullanılmasına yönelik düzenlemede “-(Ek:2.1.2003- 4778/24 md.) Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.” hükmü yer almaktadır. Halkın dilekçe ile yönetim üzerinde denetim yapma ve bilgi edinme hakkı bulunmaktadır.

Günümüzde kitle iletişim araçlarının aktif şekilde kullanılması nedeniyle, yerel yönetimler üzerindeki halk denetiminde önemli yeri bulunmaktadır. Ayrıca baskı ve çıkar grupları, sivil toplum kuruluşları ve medya, kamu yönetim kuruluşları üzerinde oldukça etkisi bulunmaktadır. Halk denetimi, yerel yönetim yetkilerinin hem yerinde hem de yönetimin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu açısından yapılmaktadır (Yalçındağ, 1993: 53-54).

5272 “Sayılı Belediye Kanunu’nun 56. Maddesinde” “Belediye başkanı, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde; stratejik plan ve performans hedeflerine göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini ve belediye borçlarının durumunu açıklayan faaliyet raporunu hazırlar. Faaliyet raporunda, bağlı kuruluş ve işletmeler ile belediye ortaklıklarına ilişkin söz konusu bilgi ve değerlendirmelere de yer verilir.

Faaliyet raporu mart ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır” şeklindedir. Kamuoyuna faaliyet raporu sunulmasıyla vatandaşlar belediyenin faaliyet ve denetim raporları hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler.

Ombudsmanlık denetimi kamuoyu denetiminde oldukça önemli bir kurumdur. Ombudsmanlık “Bireylerin temel insan haklarını özellikle iyi idare edilmek hakkını korumak, geliştirmek ve yönetimi iyileştirmek amacıyla; parlamento, hükümet veya yerel idareler, ulusal, uluslararası, bölgesel ve yerel düzeyde atanan ve herhangi bir kamu kuruluşun işlem ve kararlarından zarar gören ve haksızlığa uğrayan bireylerin yapacakları şikâyetleri kabul ederek şikâyetler doğrultusunda idarelere tavsiyelerde bulunarak kendisini atayan otoriteye rapor vermektedir. Ancak yargılama, işlemi değiştirme veya herhangi bir yaptırımda bulunma yetkisi olmayan, bağımsız, güvenilir ve tarafsız bir kurum veya kişi” olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2010: 133). Kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış olduğu eylem ve işlemlere karşı bireylerin şikâyetlerini inceleyerek bireylerin haklarını savunmaktadır. Ombudsmanlık kurumu yargılama veya herhangi bir yaptırım uygulama yetkisi bulunmasa da öneride bulunma hakkı bulunmaktadır. Kurumun bağımsız ve tarafsız olması yapmış olduğu önerileri objektifleştirdiği söylenebilir.

Kentsel sorunlardan en az erkekler kadar etkilenen kadınların yönetime sorunlarını iletme ve bunlar için çözüm ve uygulamalar gerçekleştirecek olan yerel yönetimi etkileme düzeyinin oldukça kısıtlı olduğu söylenebilir. Bunun için yerel

yönetim ve yerel siyasette kadınlara daha fazla yer vererek ve söz hakkı tanıyarak kadınlar kentsel yönetimde ve denetimde daha aktif olabilirler. Böylece ulusal siyasette de kadınların katılımında artış sağlanabilir.

1.5.4. Bireysel Başvuru

Anayasa’da bireysel başvuru hakkına yönelik düzenleme madde 148-3 bendinde, “*Herkes Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir..*” biçiminde tanımlanmaktadır (Yıldırım vd., 2015: 3). Bireylerin siyasal katılım açısından bireysel başvuru hakkını kullanabilecekleri en yakın yönetim biriminin yerel yönetimler olduğu söylenebilir. Yerel yönetimlerin halkın siyasal katılımı açısından yönetime katılım göstermesi için yürütmüş olduğu halkla ilişkiler, yalnızca topluma bilgi aktarımı değil, halkın yönetimle kuracağı etkin iletişim kurmasını sağlamaktadır. Yerel yönetim birimlerinin halkla ilişkilere önem vermesinin nedeni halkta kentlilik bilinci oluşturmaktır. Ayrıca demokrasinin işleyebilmesi için bireyin katılımının önemli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle de hem dünyada hem de ülkemizde yerel yönetimlerin halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütmesi önem arz etmektedir.

Yönetimin yerel düzeyde var olabilmesi, kişi temelli eşitlikçi ve kurumsallaşmış bir sistem oluşması ve geliştirilmesi açısından bireysel başvuru hakkının tanınması gerekmektedir (Çevikbaş, 2008: 83). Günümüzde teknolojinin göstermiş olduğu gelişim iletişim araçlarını da etkilemiş olup bu durum yerel yönetimlere katılım noktasında büyük önemi bulunmaktadır. Bireysel başvuru araçlarından en eski yöntem anayasal bir hak olarak bilinen dilekçe hakkı olarak belirtilmektedir. İnternetin yaygınlaşması ile birlikte bireyler internet ortamında kuruma gitmeden istek ve şikâyetlerini belirtebilmektedir. Merkezi yönetime de istek ve şikâyetleri bildirebilmek için örneğin CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi) gibi uygulamalarla internet ortamında istek ve şikâyetler yönetime bildirilmektedir. Ayrıca istek ve şikâyet kutuları ve bu amaçla oluşturulmuş arama hatlarında bulunmaktadır.

Kamu yönetimlerinde halkla ilişkilerde iki farklı yöntem uygulanmaktadır. Bunlardan ilki yönetilen merkezlidir. Yönetilen merkezli halkla ilişkiler yönetiminde belirli bir yönetime bağlı olmadan yönetilenin yönetimle kurmak istediği bağı ifade etmektedir. Yöneten kişi veya kurumun yönetilene karşı kendisini hazır tutması ve

yönetilenin zorlayıcı unsurlarını kabul ederek uygun karşılığı vermesi gerekmektedir. İkinci yöntemde yöneten merkezli halkla ilişkiler yönteminde, halktan gelebilecek talep, istek ve önerilerin ilgili yerlere ulaşması amacıyla hazırlıklı ve süreci hızlandırabilecek şekilde çalışma yapmasıdır. Bu yöntemde halkın yönetimle iletişim kurabilmesi için alternatif seçenekler sunarak bireylerin yönetime katılımlarının bu yöntemlerle hızlandırılmasıdır (Aydın, 2019: 400). Bu gelişmelerle birlikte katılım süreçlerinin hızlandırılması, kadınların siyasal katılımlarını da olumlu etkileyebilecek bir gelişme olarak nitelendirilebilir. Böylece kadınlar herhangi bir aracı kurum veya kişiye ihtiyaç duymadan yönetime istek şikâyetlerini direk aktarabilme şansına sahip olabileceklerdir.

1.5.5. Elektronik Katılım

Teknolojik alanda özellikle de iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler demokratik alan ve siyasal katılım üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. İnternetin yaygınlaşması ve hayatın her alanında kullanılmaya başlaması siyasal katılım üzerinde de etkisi bulunmaktadır. Bu etkinin elektronik ortamda insanların politik katılımına yönelik eşit platformlar oluşturmaya başladığı belirtilmektedir. İnternetin kamu ile ilgili bir saha yaratması, demokrasinin bütün bileşenlerinin daha fazla katılımına imkân sağladığı ifade edilmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinden internetin, bütün vatandaşları yönetim sürecinin her bir aşamasına bir tuşla katılımına olanak tanınması, temsili demokrasi yerine vatandaşın aracısız bir biçimde yönetime katılmasını ön gören demokrasi anlayışına bıraktığı ve demokrasinin elektronikleşmesi fikrinin popülerleşmesini sağlamaktadır (Özdemir ve Çokluk, 2020: 95).

İletişim teknolojilerindeki gelişim başta internet olmak üzere televizyon, web siteleri, mobil uygulamalar, radyo, sosyal medya, siyasal partiler, sivil toplum kuruluşları ve hükümetlerin propaganda, kamuoyu beklentileri ve yoklamaları, iç iletişimleri ve örgütlenmelerini sağlamada farklı yeni imkânlar sunmaktadır. Genel kamu hizmetlerinin sunumunda internet aracıyla e-devlet ile sunulmaktadır. Ülkemizde turkiye.gov.tr adresi tek şifre ile giriş yapılan e-hizmetlerin sunulduğu dijital bir platform olarak çalışmaktadır. Farklı hizmetlerini sunan yerel ve merkezi kamu kurumlarının işleyiş ve hizmetlerine vatandaşlar elektronik ortamda katılım göstermektedir. Dijitalleşme kamu kurumlarının sayılı hizmetlerini elektronik ortama taşımaları haricinde çalışanları ile iletişim ve diğer kamu kurum kuruluşları ile

iletişim sağlamaktadır. Kamu hizmetlerinin üretilmesinde ve sunumunda bilgi teknolojilerinin kullanılmasıyla, zaman, kırtasiyeciliğin azalması ve emekten tasarruf edilmesi beklenmektedir (Güngör, 2017: 2262).

Siyasal partiler, aday ve liderler siyasal program ve görüşlerini, siyasal vaatlerini vatandaşlara duyurmak için elektronik platformları kullanmaktadır. Seçim dönemlerinde yapılan seçim propagandaları ile seçmenler, siyasal görüş ve programlar doğrultusunda adaylar hakkında tercih geliştirmektedir. Ayrıca elektronik ortamda hükümetler oluşturdukları politikaları duyurmak dışında, vatandaşlar ile devlet arasındaki iletişimin sürekliliği sağlanmaktadır. Böylece sadece seçim zamanlarında değil, vatandaşlar yönetim tarafından oluşturulan politikalar ve alınan kararlar hakkında fikir sahibi olarak, bu doğrultuda siyasal katılım göstermektedir. Vatandaşlar, elektronik ortamda gerekli kurum ve kuruluşlara elektronik dilekçe yazmak, başvuru yapmak, sosyal medya ve twitter hesaplarını takip etmek, youtube kanalına abone olmak ve e-posta listesine eklenmek gibi basit adımlarla siyasal katılım sağlayabilmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin elektronik araçları daha aktif ve etkin kullanması, bir istek ve talebin siyasal ortama taşınması ve siyasal gündem yaratarak karar merciindeki yöneticilere ulaşmasını sağlamak ve alınan karar ve uygulamaların denetlenmesine imkân sunmaktadır. Kısacası elektronik katılım vatandaşlar açısından ucuz, kolay erişilebilir, daha kısa sürede yetkililere ulaşma ve daha aktif kullanım sağladığı görülmektedir.

1.5.6. Gönüllü Katılım

Genel tanımı ile gönüllülük hiçbir baskı ve zorunluluk hissetmeden bir iş veya eylemi yerine getirmek olarak tanımlanabilir. Gönüllülük, “Kişinin herhangi bir baskı ve mecburiyet duygusu altında kalmadan, kendi istek ve rızasıyla bir işi yapmayı üstlenmesi veya bir organizasyona katılım göstermesidir. Bu anlamda gönüllülük kişinin hür iradesinin gönüllü bir aktiviteyi gerçekleştirmek yolunda olması, bunu bir mecburiyet karşısında yapmıyor olması ve yapılan iş sonucunda maddi bir karşılık beklememesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Altın ve Şahin, 2019: 99). Başka bir tanımda ise gönüllülük “Bireyin maddi karşılık beklemeden ya da başka bir çıkar beklentisi olmadan insanların genel anlamda yaşam kalitesini arttırmak, kamu yararı amacına ulaşmak için doğru olduğuna ve yapması gerektiğine olan inançla bir toplumsal girişime, bir sivil toplum kuruluşu ya da gönüllü katılıma olanak sağlayan

hukuki, kurumsal yapılar bünyesinde etkinliklere destek olması” şeklinde de tasvir edilmektedir (Palabıyık, 2011: 91).

Katılımın gönüllü olmasının işlevlerini Zengin (1999: 122-123) dört başlıkta ifade etmektedir:

- Katılım sağlayan bireylerin gönüllü katılım faaliyetinden zevk alıyor olması,
- Gönüllü katılım faaliyetinin katılan bireylerin sosyalleşmesini sağlaması,
- Gönüllü katılım faaliyetinin bireyin mevcut düzen ve yönetimini sorgulamasına ve bu durumu pekiştirmesine neden olması,
- Gönüllü katılım faaliyeti sonunda mal veya hizmetin üretilmiş olması gerekmektedir.

Yerel ve merkezi yönetimlerin işlem ve faaliyetlerine birey ve sivil toplum kuruluşlarının katılım göstermesi, katılımcı demokrasilerin işleyişi açısından önem taşımaktadır. Sivil toplum kuruluşları gönüllü katılım gösteren bireylerden aidat, bağış gibi parasal kaynaklar elde etmektedir. Gönüllü katılımcı yaptığı işe yönelik bilgisi ve kabiliyetini sivil toplum kuruluşlarına yansıtarak fikir ve çalışma potansiyelini sivil toplum kuruluşuna takdim ederek, sivil toplum kuruluşunun hedeflerine yönelik kamuoyu yaratarak baskı oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının yönetim ve danışma kurulu düzeyindeki yöneticiler ve tanınmış ve etkili üyeler aracılığıyla üst düzey insanlarla ilişkiler kurmak, sözcülük yapmak, sivil toplum örgütünün faaliyetlerini aktararak hem bilgilendirme hem de iletişim sağlamak, çevresinde gündem belirleme ve örgütleyici rol oynamak gibi önemli rolleri bulunmaktadır (Akataay ve Yelkikalan, 2007: 81-84). Bireyin gönüllü katılımı yönetimin eylem ve kararlarını etkilemek ve değiştirmek içinde kullandığı belirtilmektedir. Sanayileşmeye bağlı olarak kent yaşamında, teknolojiye, iktisadi ile toplumsal ve ulaşım ile iletişim alanlarındaki gelişmeler demografik, sosyal ve kültürel yapılarda meydana gelen dönüşümler nedeni ile toplumlar talep ettikleri temel kamu hizmetlerinin yanında yeni kamu hizmetleri taleplerinde bulunmaktadır (Palabıyık, 2007: 1). Özellikle bu beklentileri karşılanmasında yerel yönetim birimlerinin hizmet ve ihtiyaçların belirlenmesinde, zaman ve maddi tasarruf konusunda halka daha yakın olması nedeniyle etkin olduğu söylenebilir. Bu nedenle yerel yönetim birimlerinde gönüllü katılım sağlamak mümkün görünmektedir. “5393

Sayılı Belediye Kanunu'nun 77. maddesinde yerel yönetim birimlerine gönüllü bir şekilde katılım sağlamak, Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle, yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular" şeklinde yer verilmiştir.

Gönüllülerin "nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar içişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir" ifadesi ile yer almaktadır. Bireyin yerel birimlere olan gönüllü katılımı bireyin demokrasi bilincinin gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca bireyler gönüllü katılım sağlayarak yöneticilerin eylem ve işlemlerini değerlendirebilme ve denetleyebilme imkânına sahip olabilmektedir.

1.5.7. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

Bütçe, kamu ve tüzel idare ve organizasyonların gelecekteki belirli bir zaman boyunca yapacağı kazanç ile gider harcamalarının hesaplanması ve uygulanması olarak tanımlanabilir. Ayrıca ülkenin değerlerini yansıtır ve devletin en önemli politika araçlarından birisi olarak tanımlanmaktadır. Bütçeler, yerel seviyede ve ulusal seviyede vatandaşların mal, kaynak ve hizmete erişimini belirleyen araçlar olarak tanımlanmaktadır. Bütçe hükümetlerin sosyal ve ekonomik önceliklerini yansıtmaktadır. Siyasete yön verir, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını ve öncelik verilmesi gereken işlemleri belirlemede rol oynamaktadır (Erkan, vd., 2012: 87-88). Cinsiyet ayrımcılığının önlenerek kadının ekonomik ve sosyal hayatta ön plana çıkması amacıyla gerçekleştirilen iktisadi düzenlemelere "feminist iktisat" olarak tanımladığı belirtilmektedir. Feminist iktisadin mali düzenlemelerinin başında bütçe politikaları yer almaktadır. Devletin en önemli politika aracı bütçe olması nedeniyle hükümet bütçelerinde iki cinsiyet arasındaki eşitliğe öncelik verilmesi zorunluluğu, bütçelemelerde cinsiyetin esas alındığı cinsiyet temelli bütçeleme terimini ortaya çıkardığı ifade edilmektedir (Tüğen ve Özen 2008: 2).

Cinsiyete duyarlı bütçeleme, "cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlendirilmesine yönelik politikaların, politika belirleme faaliyetinin özünü oluşturan bütçeleme ve planlama alanlarının merkezine taşınmasını amaçlayan bir strateji" olarak tanımlanmaktadır (Klatzer, 2012: 7). Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme; bütçelerin ekonomik, siyasal ve toplumsal tercihleri ve ihtiyaçları yansıttığı belirtilmektedir. Kamusal faaliyetlere ilişkin bütün gelir ve giderler, kaynakların

topluma dağılımında belirleyici olurken, kaynaklarında toplumda hangi alanda kullanılacağını belirlemektedir. Bu kaynak ile gerçekleştirilen kamusal faaliyetlerin toplumdaki etkisinin cinsiyetler açısından da sonuçları bulunmaktadır. Her iki cinsiyetin farklı ihtiyaç, talep ve beklentisi vardır ve bu noktaların dikkate alınarak bütçenin cinsiyetler arasındaki eşitsizlikleri azaltma veya ortadan kaldırmaya yönelik hazırlanması ve hayata geçirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Şenesen, 2008: 1). Bu bütçenin oluşturulmasındaki amaç, kamu kazanç ve gider çözümlemelerinin cinsiyetlere uygun olarak değerlendirilmesi sağlanarak, kadın, erkek ve çocuklar üstündeki etki ve sonuçların tespit edilmesi olarak tasvir edilmektedir (Meriç, 2007: 59). Toplum içerisindeki kadın ve erkek rolleri, ekonomik ve sosyal farklılıklar devlet politikalarından etkilenme düzeylerini de farklılaştırdığı söylenebilir. Kadınlara yüklenen ev içi roller ve toplumsal hayata katılımlarında eşitsizliklerle karşılaşmaktadır. Toplumsal alanda görülen bu farklılık ve eşitsizliğin azaltılması ve ortadan kaldırılması için kadınların güçlendirilmesi ve desteklenmesi amacıyla kadınları daha ön planda tutan bir bütçeleme yapısının yararlı olabileceği ifade edebilir.

Kadın-erkek arasındaki denkliğin oluşturulmasında yerel yönetimler esas yönetim pozisyonunda yer almaktadır. Hizmet ve kaynaklar mahalli idareler düzeyinden halka sunulmakta ve kadınların iktisadi hakları ve iktisadi yaşama katılımına ilişkin yerelde uygulanan düzenlemeler hem kadınların hem de toplumdaki bütün bireylerin yaşamlarını doğrudan etkilemektedir. Özellikle yerel düzeyde kadınların ile dezavantajlı kesimlerin sesinin duyulmasını sağlamaya yönelik planlama ve bütçe uygulamalarının daha verimli, etkin ve çözümleyici olduğu ifade edilmektedir (Klatzer, 2007: 9).

II. Bölümde ise yerel katılım kavramı ele alınarak, yerel katılım biçimleri incelenerek, yerel katılım ve yerel siyaset arasındaki ilişki ele alınacaktır.

II. BÖLÜM YEREL KATILIM VE YEREL SİYASET

Çalışmanın bu bölümünde yerel katılım kavramı tanımlanarak, tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Yerel katılım ve yerel siyaset ilişkisi incelenmeye çalışılmış ve yerel katılım konusunda yerel yönetimlerde oluşturulmuş olan yerel kurum ve yerel organizasyonlarla yerel katılım yöntemleri incelenmiştir. Çalışmanın bu bölümde yerel katılım detaylı şekilde ele alınarak yerel katılım ve kadın başlıklı üçüncü bölüme temel sağlanmaya çalışılmıştır.

2.1. Yerel Katılım- Demokrasi İlişkisi

Yerel yönetimler ve yerel yönetim birimleri yasalar tarafından oluşturulmuş ve yine yasalar tarafından tanınan tüzel, siyasal ve bütçe yetkileri bulunmaktadır. Sınırlı bir coğrafi alanda faaliyet gösteren karar alma organı, kanunla belirlenmiş bir seçmen aracılığıyla seçilen devletin kanunla verdiği tüzel kişiliğe haiz kurumlardır. Halkın kendi yaşadığı şehir veya bölgedeki yönetim birimlerini seçme veya seçilebilmesi amacıyla gerçekleştireceği her türlü siyasal faaliyet yerel katılım olarak tanımlanabilir (Arıkboğa, 2020: 7-9).

Yerel yönetimlerinde demokratik nitelik kazanması oldukça önem arz etmektedir. Demokrasi ve yerel yönetimler arasındaki ilişki üç şekilde sınıflandırılmaktadır: Bunlardan ilki yerel yönetimlerin demokrasiye uygun seçim sistemleri ile zıt yönlerde olabilen ve gelenekten güç alan bir kurum olarak demokrasiyle ilişkilendiren Toulmin Smith'in tasviridir. Smith'e göre yerel yönetimler demokrasinin düşmanıdır ve demokrasinin yerel özerk bir yönetimi yıkabilecek güçte olduğunu belirtmektedir (Keleş, 2014: 82-83). İkinci görüşün düşünürü Langrod yerel yönetim ile demokratik bir yönetim arasında ters ilişki olduğunu ve demokrasinin olmadığı bir yerde yerel yönetimlerin olabileceği gibi yerel yönetimlerin olmadığı bir yerde de demokrasinin olabileceğini belirtmektedir. Langrod demokrasiyi yerel yönetimler ile ilişkilendirmenin bir hata olduğunu düşünmektedir. Batı medeniyetinde her iki kurumunda aynı zamanda gelişim göstermesi, demokrasinin temel ilkesi olan demokrasiye uygun ortam ve kurumların birbirleriyle karıştırılması ve demokrasinin genel olarak yerel yönetimlerdeki demokrasi düzeni olarak anlaşılması bu yanılgıyı oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerin demokrasi de siyasi eğitim için bir saha olarak görülmesini hata olarak görmektedir (Pustu, 2005: 125). Smith yerel yönetimleri geleneksel bir yapıda görür ve bu yapının

demokrasiye uygun seçim sistemleri ile zıtlığı üzerinden ilişkilendirirken, Langrod demokratik yönetim ile yerel yönetimler arasındaki ters ilişki üzerinden düşüncesini ortaya koymaktadır. Son görüşün savunucu John S. Mill; demokrasi ile mahalli yönetimler arasında mecburi bir ilişkinin bulunduğunu belirtmektedir. Mill bu konuda vergi mükellefleri yönetimde söz sahibi olmalı, alınan ve gerçekleştirilen kararlarda danışılmalı ve yapılanlar konusu da aydınlatılmaları gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin demokrasi açıdan bir siyasal eğitim ortamı olarak nitelendirmiş ve yerel yönetimleri demokrasinin temel ögesi olduklarını belirtmiştir. Bu görüş yerel demokrasinin ulusal demokrasinin temelini oluşturduğu fikrine kadar uzanmaktadır (Keleş, 2014: 84). Bu nedenle yerel yönetimler ve demokrasinin en temel unsuru olan katılımın yakın bir ilişkisi bulunmaktadır. Yerel demokrasi, seçimden seçime halkın katılımı açısından değil, gerçek halk katılımını sağlamak için toplumun bütününe katılım yollarının açılması açısından önem arz etmektedir. Yerel demokrasi için bazı değer ve koşullar yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu değer ve koşullar ise şu şekildedir: İlk koşul, mahalli yönetimlerde seçilmiş yöneticiler karar vermede etkin olmalıdır. İkinci koşul, seçilen politik adayların ve parlamenterlerin, oy hakkına sahip vatandaşlar ve paydaş gruplar arasında iletişim ve çekişme temelinde gerçekleşen seçimler aracılığıyla oy kullanan vatandaşa karşı mesuliyeti ve halka karşı farkındalığı bulunmalıdır. Üçüncü koşul, mahalli yönetimdeki idari uygulamalar ile alakalı kamuoyu haberdar edilmeli ve toplumla alakalı işlerde yoğun bir katılım gerçekleşmelidir (Kestellioğlu, 2013: 55).

Yerel demokrasi ile uyumlu yerel katılım; halkın demokrasiye yönelik idrak etme ve fikri gelişim düzeylerinin yerelde geliştirilmesi, demokrasinin yerelde güçlendirilmesi ve kalıcı olmasını sağlamanın önemli bir koşulu ve mahalli faaliyetlerin etkili, hızlı, uygun fiyatlı vb. faktörlerin uygulanmasında rolü olduğu belirtilmektedir. Ayrıca birey kendisine en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerde yönetsel kararlara katılma olanağı bulmaktadır. Yerel katılım sadece yönetime katılmak anlamında olmayıp, siyasal kadroların almış olduğu yönetsel ve siyasal karar ve işlemlerine yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinde katılımıyla etkilemek olarak da tanımlanmaktadır (Görmez ve Uçar Altınışık, 2011: 38-39).

Dünyadaki tüm yerel birimler, halkın yönetime dâhil olmasını sağlayıcı ve teşvik edici yol ve yöntemler üretmeye çalışmaktadır. Politik alandaki “temsili demokrasi” olgusu, zamanla “katılımcı demokrasi” olgusuna dönüşmesi mahalli birimlerin yakından takip etmesi gerekmektedir (Çukurçayır, 2012: 94). Yerel

yönetimlerin bu yöndeki çabaları halkla yakınlaşma, halkın yönetime katılımını ve denetimini arttırmak, karşılıklı bilgi alışverişi için ortamın oluşturulması yerel katılıma olumlu katkı sağlamaktadır. Seçim dönemleri dışında da katılım kanallarının aktif olması yerel demokrasiyi doğrudan da yerel katılımın gelişimini etkilemektedir. Katılım alanlarının belirlenmesi, yerel hizmetlerin gönüllü gruplar tarafından yapılmasına imkân sağlamak, karar alma süreçlerine halkın dâhil edilmesi yerel katılımın kurumsallaşması açısından önem taşımaktadır.

Yerel yönetimlere katılımın faydalarını Akay (2016: 4) şu şekilde aktarmaktadır:

- Katılım yerel birimlerin almış olduğu kararların niteliğini, bu çeşitli bakış açılarının fikir alışverişinde bulunması, fikirler üstünde farklı çözüm seçeneklerinin üretilmesine ve yeniliğe açık bir bakış açısının var olmasını sağlamaktadır.
- Toplumda ortaya çıkan çatışmaların çözümünde katılım, farklı katılım yollarının ve uyuşma kültürünün oluşmasını sağlar. Katılım sayesinde ortak iradeyle alınan kararlar herkesi temsil ettiği için halk desteği ve uygulama kolaylığı oluşturması avantaj sağlamaktadır
- Toplum içindeki bireyde birlikte yaşama ve iş birliği yapma gibi duyguların gelişmesini sağlayan katılım, bu ilişkilerin gelişmesi için farklı katılım mekanizmaları oluşturmaktadır. Ayrıca yerel düzeydeki yönetimde yer alan bireylerin yereldeki farklı kesimlerin sorunlarından haberdar olmasını ve bu sayede empati kurmasını sağlamaktadır.
- Katılım açık, halka karşı açıklayıcı ve yasal kararların oluşum aşamalarını onaylamaktadır. Bu durum “yurttaş adına karar alma” yerine “ortaklaşa karar alma” anlayışına geçici mümkün kılmaktadır.
- Katılım toplum sermayenin gelişmesine imkân sağlamaktadır. Kamu yöneticileri ile yurttaşlar arasında güvenin artması yoluyla demokratikleşmeye katkı sağlamaktadır.

Teknolojik iletişim kaynaklarındaki değişim ve gelişimin hayatımızdaki etkisi giderek artmaktadır. Yerel katılım isteği de bu değişimlerden etkilenecek farklı nitelikler kazandığı belirtilmektedir. Vatandaşlar geçmiş yıllarda su, yol, kanalizasyon gibi alt yapı hizmetleri talebinde bulunurken, günümüzde daha geniş daha kaliteli yol, daha temiz ve içilebilir su, daha temiz çevre ve hava sahasına sahip kent talepleri bulunmaktadır. Halkın yönetime sürekli katılımı ve denetimi demokrasi açısından

oldukça önem arz etmektedir. Halkın yerel yönetime katılması için farklı katılım uygulamaları bulunmaktadır.

2.2. Yerel Katılımın Gelişimi

Yerel katılımın ortaya çıkışı yerel yönetimlerin ortaya çıkışı ile başladığı düşünülmektedir. Antik çağdan Roma İmparatorluğunun yıkılışına kadar kent yönetimlerinin bulunduğu belirtilmektedir. Antik çağlarda site yönetimi, belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan bireylerin kendi kendilerini yöneten demokratik yönetim birimleri olarak tanımlanmaktadır. Roma İmparatorluğu topraklarına kazandırılan yeni topraklara “municipe” ismi verilmektedir. “Municipe’lerden” bazıları mahalli ve siyasi yetkilerin yanı sıra, yönetsel açıdan otonomiden faydalanmışlardır. Yeni kazandırılan topraklarda yaşayan bireylere ilk ticari (“tecimsel”) faaliyetler yapabilme imtiyazı tanınıyor; daha sonrasında kenti yönetebilmelerine yönelik haklar tanınmaktadır (Keleş, 2014: 34). Antik Yunan’da polis adı verilen kent-devlet yönetimleri bulunmaktadır. Bu kent devletlerinde yönetime doğrudan katılımın olduğu belirtilmektedir. Antik Site yönetimlerinde hem yasa önünde eşitlik (İsonomia) hem de herkesin eşit olarak konuşma özgürlüğü (İsegoria) gibi çağdaş iki hak, bu kentin meclisinde yer almaktadır. Bu kentlerde sanata “konuşmaya” zaman ayırmak önemli bir ihtiyaçtı. Bu site yönetimlerinde yurttaşlar “seyirci” değil, “aktör” konumunda yer almaktadır (Bumin, 1990: 29). Bu kent devletlerinde sadece erkekler yurttaş statüsünde kabul edilirken kadın ve köleler bu statü dışında tutulmuştur.

Günümüzdeki anlamda yerel yönetimlerin temelini komünlere dayandığı belirtilmektedir. Komün birlik anlamında kullanılmaktadır; bu birliğin oluşturulmasında ki temel amaçlar güvenlik, barış ve geleneklerin sürdürülmesine dayanmaktadır. Ortaçağda ki bu komünler ticari faaliyetlerle güçlendikçe yönetimde ve yargıda bazı haklar elde ettikleri belirtilmektedir. Bu komünler güçlenerek burjuvazi ortaya çıkmıştır. II. yüzyılda Batı Avrupa’daki büyük toprak sahibi senyör ve derebeylerin yaşadıkları şehirleri yönetimlerine geçirerek, yarı bağımsız kuruluşlar oldukları belirtilmektedir (Keleş, 2014: 34). Kentsel hizmetler ve özerkliği için burjuvalar bir araya gelerek kent hakkındaki bu konular üzerinde yetki elde etmeyi amaçladıkları belirtilmektedir. Ayrıca yemin etmeye her burjuva eşit şekilde katılım sağlamışlardır. Burjuvazi sınıfının hâkim olduğu kentlerde ilk olarak yargı ayrıcalıkları elde edildiği ve sonrasında kentsel hizmetlerin karşılanması amacıyla

vergi koyma ve vergileri toplama ayrıcalıklarını elde ettikleri belirtilmektedir (Pirenne, 2012: 56). XVI. yüzyılda ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla birlikte devletin hâkim bir kuvvet haline gelen, yerel birimlerin gücünün azalmasıyla kentsel bir yönetim haline gelmiş ve merkezi yönetimin kentlerdeki ideolojik potansiyeli artmıştır (Yeter, 2014: 55). 1790 Fransız Devrimi'nin yerel yönetime katılım olgusu üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bütün taşınmaz mülkü bulunanların yerel yönetim kademelerinde temsili üzerine kuruluyor; mahalli yönetim organlarında, taşınmaz mülkü olmayanların temsiline olanak tanımamaktadır. Bunun nedeni olarak ise verginin yurttaşlara eşit şekilde dağılması ve bayındırlık hizmetlerinin herkese belirli düzeyde sağlanması olarak belirtilmektedir (Keleş, 2014: 36).

J.Bentham'ın modelinde kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi için ülkenin 20 eyalete bölünmesi ve her eyaletinde yine kendi içerisinde 20 alt ilçeden oluşmasını öngördüğü ifade edilmektedir. Ayrıca bu birimlerde seçimle seçilen başkanların ve meclisin bulunması gerektiği belirtilmektedir. 1871'de gerçekleşen ve 72 gün süren Paris Komünü devrimci nitelikleri ile halkın halk tarafından olası en doğrudan yönetimi için bir sembol olarak kabul edilmiştir (Çukurçayır, 2012: 96). XX. yüzyıl mahalli yönetsel birimler için en iyi yüzyılı olarak adlandırılmaktadır. Mahalli yönetim birimleri bu dönemde hizmet sunumunda ihtiyaç duyduğu olanakları elde etmesiyle özerksel idarenin sunduğu hizmetten çok daha fazlasını sunduğu ifade edilmektedir.

Türkiye'de ise yerel yönetimler Tanzimat'ın ilanından sonra Batı örnek alınarak kurulmuştur. 1921 Anayasası belediyelere yer vermezken, 1924 Anayasası'nda ise önemli bir yeri bulunmamaktadır (Eroğul, 1991: 155). 1961 Anayasası'nda ise yerel yönetimler anayasal güvenceye kavuştuğu belirtilmektedir. Yerel yönetim birimlerinin anayasa ile düzenlenmesini, seçimlerin demokratik ortamda gerçekleşmesini sağlamak, karar organlarının seçim ile iş başına gelmesi ve yargı kararı ile görevden alınması gibi güvenceler yerel yönetimlere verilmektedir (1961 Anayasası Md. 116). 1961 Anayasası'nın bu maddesi ile halkın yerel birimlerindeki karar organlarını seçebilmesi ve seçimlerin demokratik şartlarının sağlanabilmesi adına bir adım olarak görülebilir. 1982 Anayasasında yerel yönetim birimleri il, belediye ve köy olarak belirtilmekte, ayrıca büyük yerleşim merkezlerinde özel yönetim birimleri kurulması ve yerel yönetim birimlerinin bakanlar kurulu

izniyle birlikler kurabileceği belirtilmiştir. Ayrıntılı bir anayasa olan 1982 Anayasası'nda yerel yönetim organları ve üyeleri İçişleri Bakanlığı tarafından geçici olarak görevden uzaklaştırılabilir düzenlemesi yer almaktadır (1982 Anayasası, Md. 127). Türkiye'de yerel yönetimlerin gelişimi üç dönemde incelenmektedir: Birinci dönem, cumhuriyetin ilk yıllarından 1970'lere kadar olan dönemi kapsamaktadır. Mahalli yönetimler bu yıllarda merkezi yönetimin bir parçası olarak görülmektedir. 1970-80 yılları ise ikinci periyot olarak görülmektedir. Bu dönemde ise mahalli yönetimlerde yerel otonomi arayışı ile 1973 yılında yapılan yerel seçimlerden itibaren şehir hayatının siyasi sahada önem verilen bir değer olduğu belirtilmektedir. Gelişmeler belediye yönetimlerinin iktidar parti dışındaki farklı görüşte olan başka bir partiye geçmesiyle birlikte farklı bir bakış açısı ve etkinlik kazanmasını sağlamıştır. 1980'lerden sonrası ise üçüncü dönemi oluşturmaktadır. Bu süreçte kaynakları ve yetkilerinde artış olan belediye birimleri, politik sahada daha etkili rol almıştır (Pınarcıoğlu, 2011: 69). 2005 yılında 5393 Sayılı Kanunla yerel yönetim birimlerin de daha katılımcı bir anlayışın benimsendiği belirtilmektedir.

Kısacası yerel yönetim birimlerinin ilk ortaya çıktığı antik çağlarda site kentleri ilk önce ticari olarak belirli haklar elde ettikten sonra kısıtlı olarak yönetsel haklar elde etseler de yönetime katılım kralın izin verdiği boyutla sınırlandırılmaktadır. Antik Yunan döneminde ise yönetime doğrudan bir katılım imkânı sunulsa da bu imkân herkesi kapsamayarak sadece erkekler yurttaş statüsünde görülmektedir. Yerel yönetim birimlerinin temeli olarak görülen komünler ise burjuvazi sınıfının ortaya çıkması sağlamıştır. Bu durumda burjuva sınıfının yaşadığı kentlerde yönetsel haklara katılım imkânı sunulurken diğer kentler bu haktan yararlanamamaktadır. Fransız Devrimi ve ulus-devlet anlayışının etkisiyle kentlerdeki yönetimlerde bu durumdan etkilenecek sadece taşınmaz mal sahiplerine yönetime katılım hakkı tanınmıştır. 20.yüzyıl yerel yönetim birimleri için önemli adımların atıldığı bir dönem olarak nitelendirilmektedir. Ancak bu dönemde yerel yönetimlerin özerkliği ve kaynakları adına adımlar atılırken tam anlamıyla katılım adına adımların atıldığı söylenememektedir.

Ülkemizde ise 1961 Anayasa'sı ile anayasal bir statü kazanan yerel yönetimlerde eski dönemlerde tam anlamıyla katılım sağlanamadığı ve merkezi yönetimin bir uzantısı olarak varlığını devam ettirdiği söylenebilir. Daha sonrasında değişen ve gelişen siyasal ortamın etkisi ile yerel yönetimler bugün ki statüsüne kavuştuğu görülmektedir.

2.3. Yerel Katılım ve Yerel Siyaset İlişkisi

Yerel siyaset, mahalli hayatı oluşturan bütün faktörleri bünyesinde barındıran, çeşitli gruptan bireylerin, kentsel istek ve gereksinimlerindeki çeşitliliği göz önünde bulundurarak beklenen geri dönüşlerin sağlanması amacıyla mahalli düzeyde oluşturulan farklı mekanizma ve faaliyetlerin bulunduğu alan olarak tanımlanmaktadır. (Pınarcıoğlu, 2011: 63-64). Mahalli düzeyde yürütülen siyasette vatandaş katılımı demokratiklik ve meşruiyet ve sosyal adalet açısından önem arz etmektedir. Kamu yönetimindeki kısıtlamalar, bireysel katılım ve teknoloji alanındaki değişimler yönetime katılımın artmasını sağlamaktadır. Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında hazırlanan “Avrupa Kentsel Şartı’nın 3.3.” fıkrasında mahalli düzeydeki demokrasi şu şekilde tanımlanmaktadır: “Yerel demokrasi kentsel gelişmenin temeli, özerk ve mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlerde halkın doğrudan katılımı sağlanmalıdır.” Yerel özerklik, mali özerklik ve doğrudan halk katılımına vurgu yapılmaktadır. Yerel demokraside en önemli kriter, yerel düzeyde yaşayan halkın mahalli siyasetteki kararların alınmasında sağladığı katkı olarak belirtilmektedir. Yerel düzeydeki siyasete olan halk katılımı ulusal düzeyde de katılımın sağlanabilmesi ve demokratikleşmenin sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Yönetimin yerelleşmesi, katılımın artmasını ve demokrasinin güçlenmesini beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimlere aktarılan kaynak ve yetki, yerel halka hizmet edilmesi ve halkın ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yapılmaktadır. Yerel siyaset yurttaşlar açısından demokrasinin ilk basamağını oluşturmaktadır. Bu bağlamda yerel siyaset yönetim ile vatandaşları birbirine yakınlaştırmaktadır. Yerel siyasetin en temel amaçlarından biri kent yaşamının kalitesini arttırmak ve kentte yaşayan vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını dikkate almak bulunmaktadır. Yerel siyasetten sorumlu olan Anayasa’nın 127. Maddesinde düzenlenen mahalli birimler: “il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir” (Anayasa, md.:27).

Mahalli yönetim birimlerine katılım anayasal bir hak olarak güvence altına alınmaktadır. Mahalli yönetim birimleri, kentte yaşayan halka yerel siyasi alana dahil olmasını ve halkın kendi yöneticisini seçme hakkını tanıyan, önemli yönetim birimleri olarak nitelendirilmektedir. Demokratik bir yerel yönetim geleneğine sahip yönetimlerde demokrasi tabandan tavana yayılmaktadır. Bunun nedeni yerel

yönetimlerin halka en yakın yönetim olması, çoğunluk ilkesi, hesap verme gibi demokrasinin temel ilkelerinin daha kolay gerçekleştirilebilmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin temel tanımında yer verilen kendi kendini yönetme ibaresi halk katılımının yolunu açmaktadır. Yerel siyasette yerel demokrasinin var olabilmesi için halkın kararlara doğrudan katılımı veya kendi seçtikleri temsilciler ile katılım sağlaması gerekmektedir.

Yerel siyasetle ilgili demokratik, yönetsel, ekonomik ve siyasal nitelikler yaşam kalitesini artırıcı bir etkisi bulunmalıdır. Yerel katılım kavramının arka planında sosyo-ekonomik etkenlerin bulunduğu söylenebilir. Kentte yaşayan vatandaşların kentsel hizmetlerden aldıkları doyum ve memnuniyet derecesi, gereksinimlerin karşılanabilme ölçütü katılımı etkilemektedir. Yerel siyaset toplumun ortak yaşam kalitesini yükseltmektedir. Vatandaşların ortak istek ve ihtiyaçları ve ortak problemlerinin çözümünde alınacak karar ve hizmetlere toplumdaki herkesin katılımı yaşam kalitesinin yükselmesini sağlayacaktır. Vatandaşlar yerel düzeyde seçerek iş başına getirdikleri yöneticilerin, uygulamalarının sonuçlarından etkilendikleri için ulusal düzeyde daha bilinçli ve sağlıklı bir katılım sağlayacakları belirtilmektedir. Yerel siyasete katılım halkın istek ve ihtiyaçlarını iletebilmesi hem de temsilcilerin halka karşı daha etkin ve duyarlı olması açısından önem taşımaktadır. Vatandaşların yerel siyasette kendi gereksinimlerine yönelik faaliyetlerle, karar aşamalarına farklı seviye ve platformlara katılım göstererek yön verme şansının tanınmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir. Vatandaşların idarede hak sahibi olması ve düzenlenen faaliyet ve alınan kararlar konusunda danışılması ve uygulamalar konusunda fikir alışverişi ve bilgilendirilme yapılması gerekir (Keleş, 2014: 82).

Vatandaşlar yalnızca seçimlere değil, yerel hizmetlerle ilgili yatırımlara ve proje uygulamalarının aşamalarında da bilgilendirilmeleri ve sürece katılmalarına imkân tanınmalıdır. Yerel iletişim kanalları ve halkla ilişkiler uygulamalarından faydalanılabilir. Yerel siyasete demokratik katılım, karar organlarının seçimi, merkezi yönetimden ayrı özerk karar alabilme, demokratik ilkelerin uygulanması ve birçok yerel ihtiyacın karşılanmasında etkin rol oynadığı söylenebilir. Ayrıca toplumdan kopuk bir yönetimin olmamasını sağlamaktadır. Katılım gösteren vatandaşların beklenti ve isteklerinin yerel siyasette sonuçlandırılması yönetim ve vatandaş birbirine yakınlattırıcı düşünülmektedir. Vatandaş ile yönetim arasında karşılıklı bilgi alışverişi yapılması, politika oluşturma sürecine vatandaşın aktif katılımının

sağlanması önem taşımaktadır. Yönetimin açık ve şeffaf olması, bilgi alışverişinde tutarlılığın ve sürekliliğin sağlanması ve vatandaşların katılım mekanizmaları hakkında bilgi edinebileceği yöntemler konusunda bilgilendirilmelidir. Yerel seçimler başta olmak üzere kent konseyleri, enformasyon kanalları, halk toplantıları, telefon, dilekçe, kamuoyu yoklamaları, meclis toplantıları, sivil toplum kuruluşları, yurttaş kurulları gibi birçok yerel yönetim ve siyasete katılım seçenekleri bulunmaktadır.

2.4. Yerel Katılım Yöntemleri

2.4.1. Yerel Seçimler

Anayasa'nın 127.maddesinde düzenlenen mahalli idareler; “il, belediye ya da köy halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere, kuruluş ilkeleri yasayla belirlenen, yasada gösterilen karar organları seçmenlerce seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” Bireyin katılabileceği ilk idari birimler olarak mahalli idareler, nüfusunda artmasıyla birlikte temsili demokrasinin uygulanmasında ilk basamak olarak nitelendirilmektedir. Temsili demokrasinin varlığı, insanlara yönetime katılımda farklı seçenekler aratmaktadır. Halkın yerel yönetimlere katılımında en büyük olanağı veren seçeneğin seçim olduğu belirtilmektedir. “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un 1.maddesinde;” “ yerel seçimler; il genel meclisi üyeleri, belediye ve belediye meclis üyeleri, köy ve mahalle muhtarları ile ihtiyar meclisi ve heyeti üyelerinin seçimlerine ilişkin esas ve usuller olarak düzenlenmektedir. 2.maddesinde ise “il genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.”

Mahalli seçimler her dört ya da beş yılda bir yenilenmektedir. Bu süre içerisinde vatandaşların düşünce ve yönelimlerinde değişiklik olabilmektedir. Ayrıca yönetimde yaşanan her önemli olay veya karar karşısında vatandaşa danışılarak fikri alınamamaktadır. Baskı grupları ile etkileşim içerisinde olan halk, yöneticileri aldıkları yanlış kararlar doğrultusunda etkileyebildiği ifade edilmektedir. Temsilciler üzerinde etkisi olan halk, doğru karar alabilmesi için bilgi sahibi olması gerekmektedir. Seçimler ise bu noktada eğitim dönemleri olarak nitelendirilmektedir (Çevikbaş, 2008: 80).

Yerel yönetimlerin gerçekten halkın temsilcisi olması ve mahalli birimlerin etkinliklerinin, toplumun istekleri ile ihtiyaçları doğrultusunda geri dönüş yapması,

toplumun yerel düzeydeki etkinliklere dâhil olma yollarında engel olmaması mahalli düzeydeki demokrasi için önem arz etmektedir. Yerel halk, seçim dönemlerinde kurmuş olduğu yüz yüze iletişimde kendisinde iyi bir intiba ve faaliyetler gerçekleştireceği algısı yaratan politik temsilcilere göre oy kullandığı belirtilmektedir. Ayrıca bugün ulusal ve yerel siyaset ayrımının büyük ölçüde kalmadığı ve bunun en büyük nedeninin ise siyasal partilerin hem yerel seçim ortamında hem de seçim sürecinde oluşturulan meclis çalışmalarında etkin rol oynamasından kaynakladığı ifade edilmektedir (Negiz ve Akyıldız, 2012: 176). Yerel seçimler yerel karar organlarını oluşturmanın yanı sıra bu organlar aracılığı ile halkın nezdindeki geri bildirimlerini de yansıttığı belirtilmektedir (Önder, 2013:316).

2.4.2. Halk Oylaması (Yerel Referandum)

Halk oylaması, yerel yönetim birimlerinin vermiş olduğu hizmetler konusundaki fikirlerini belirtmek amacıyla siyasal katılım gösterebileceği bir araç olarak tanımlanabilir. Başka bir tanımla ise; yerel bir konuda yerel halkın fikrinin belirlenmesi, soruna yönelik oluşturulan çözüm seçeneklerinden hangisinde fikir birliği yaptıklarını belirlemek amacıyla siyasal katılım gösterebileceği bir araç olarak tanımlanabilir (Hacıköylü, 2013: 140). Avrupa Konseyi'nce 1992'de onaylanan "Avrupa Kentsel Şartı'nda;" "Yerel seçilmiş temsilciler, yalnızca genel bir yetkiye sahip olduklarından, özel bir sorun ve politika söz konusu olduğunda referanduma başvurmak durumundadır" ilkesi yer almaktadır (DPT, 2001: 115).

Halk oylaması konuları bakımından, *kurucu referandum* yeni bir Anayasanın kabulü veya mevcut Anayasa'da herhangi bir değişiklik yapılması, *yasama referandumu* olağan bir kanun metninin kabulü ya da iptaline yöneliktir. Yasama organı tarafınca kabul edilen, fakat yürürlüğe girmemiş bir kanunun askıya alınması veya iptali konusunda yapılan halk oylaması *iptal edici (halk vetosu)*'dir. Yürürlükte olan bir kanunun kaldırılması için *ilga edici* halk oylaması, belirli bir şarta bağlı/bağlı olmayan ya da makamın isteğine bakılmaksızın yapılan halk oylaması *zorunlu halk oylaması*'dır. Belirli bir makamın isteği doğrultusunda yapılan *seçimlik halk oylaması* olarak adlandırılmaktadır. Sonuçları bakımından yapılan halk oylaması ise; yasama ve diğer organları hukuki olarak bağlayan *bağlayıcı halk oylaması*, sonucu yasama ve diğer organları bağlamayan halk oylaması *danışma halk oylaması*'dır. Vatandaşların yasama organına Anayasa ya da yasa önerisinde bulunması ve bu önerinin belirli

şartlar altında halkoylamasına sunulması *halk girişimi* olarak tanımlanmaktadır (Zenginkuzucu, 2013: 3-4).

Doğrudan demokrasi uygulamalarının günümüzde geline nüfus oranı gibi nedenlerle uygulanamayacağı düşünülmektedir. Doğrudan demokrasi anlayışının bütçe ve zaman bakımından hayata geçirilebilir olmadığı fikrine dayandığı söylenebilir. Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler neticesinde ortaya çıkan yeni iletişim teknikleri sayesinde halkın denetim noktasında daha aktif ve verimli olduğu belirtilmektedir. Referandum genel ve yerel seçimler kadar maliyetli ve zaman alan ve sürekli başvurulması sakıncalı bulunan bir siyasal katılım olarak görüldüğü ifade edilmektedir. Ancak günümüz temsili demokrasilerinde referandum yöneten ile yönetilen arasında bir köprü görevini başarılı, maliyeti ise yaşanan gelişmeler sonucunda eskiye nazaran düşük ve başarılı bir şekilde yerine getirerek engelleri ortadan kaldırdığı belirtilmektedir (Aydın, 2019: 398). Referandum aynı zamanda vatandaşları siyasal katılıma teşviş etmekte ve bir aracıya ihtiyaç duymadan kendilerini ifade edebilme özgürlüğü tanımaktadır (Çevikbaş, 2008: 79).

Vatandaşla aracısız bir ilişki kuran yönetim halkın istek ve ihtiyaçlarını dikkate alan bir politika izleyebilmektedir. Aynı zamanda birey çevresindeki hemşerilerinin sorunlarına, çevresine olan duyarlılığının artmasını ve daha etkin denetimini sağlayabilmektedir. Yerel temsili yönetim organlarınca genelde riskli ya da zor görülen sorunların çözümünde ya da bir eylem gerçekleştirmeden konunun kapatılması için halk oylamasının oldukça yararlı bir araç olduğu belirtilmektedir. Dünya genelindeki farklı ülkelerde referandumun uygulanabilme aşamasına geçebilmesi belirli oranda, oy kullanabilme niteliği taşıyan yurttaşların imzası şartı bulunmaktadır (Görün, 2006: 167). Halkın iradesinin önemli yerel konularda dikkate alınması yönetim ile halkı yakınlaştırarak yönetimin başarısını arttırabilmektedir.

2.4.3. Danışma Kurulları

Mahalli yönetim birimlerinin almış olduğu kararları hayata geçirme sürecinde, kentteki yurttaşların ve sivil toplum kuruluşlarının önerileri ile görüşlerinin dikkate alınması ve kurumsal bir yapılanma oluşturulması siyasal katılımın sağlanması açısından önem arz ettiği belirtilmektedir (Görün, 2006: 168).

Danışma kurulları, kent planlaması, alt yapı uygulamaları, çevresel eğitim, sağlık sorunları, dezavantajlı grupların sorunları ve sosyal hizmetler gibi yerel yönetimlerin temel görev alanı ile ilgili demokrasinin tanımına uygun nitelikteki topluluk ve belirli bir iş alanında oluşturulmuş örgütleri ve milletin temsilcilerinden meydana gelmektedir. Bu kurullar yerel yönetimlere yol gösteren, kamu bilincinin oluşmasını ve ortak yaşama dâhil olma sorumluluğunun kazanılmasında önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Danışma kurulları vatandaşların yönetime istek ve ihtiyaçları iletmek, yönetimde söz sahibi olmak ve yönetimi denetleme gibi aracılıklar yapmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma ve uygulama aşamalarına halk katılımını arttırmak amacıyla vatandaşların işleri ve sorunları noktasında yetkili organlar ile iş birliği yapma ve onlara tavsiyelerde bulunan yerel üyelerden oluştuğu belirtilmektedir (Hacıköylü, 2013: 140). Danışma kurulları yerel yönetimlerle halk arasındaki bağları oluşturduğu belirtilmektedir. Bu bağın yönetim ile halkı birbirine yakınlaştıracı bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Danışma kurulları konuların ve sorunların detaylı araştırılması ve çözümü için etkili ve süregelen bir ilişki ağı oluşturabilmektedir. Amacına bağlı olarak danışma kurulları farklılık gösterebilir. Danışma kurullarının güçlü ve zayıf yönleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Danışma Kurullarının Güçlü ve Zayıf Noktaları

Güçlü Noktaları	Zayıf Noktaları
- Olası problemler için erken uyarı sağlayabilir. Planlar ve fikirlerin test edilmesi için kullanışlı bir ses tahtası (sounding board) olabilir. - Geniş zamana yayılmış düzenli toplantılar, katılımcılara, birbirini tanıma fırsatı sağlar bu da müzakerelerde yararlı olabilir. - Vatandaşlar, yeniliği teşvik eden yeni tartışma alanları oluşturabilirler. - Vatandaşların katılımı, daha şeffaf olan bu süreç sayesinde, yönetimde hesapverebilirliği artırır.	- Katılımcıların uzun süreli bağlılığını gerektirir; bu yüzden katılımcılara sürekli ulaşmak ve görevde kalmalarını sağlamak güç olabilir. - Çağrılmayanlar için, herkese açık olmadığı algısı doğurabilir. - Sadece az sayıda insan katılır ve bu yüzden istatistiksel anlamda önemli veriler sağlanamaz. - Katılımcıların temsil görevi zamanla azalabilir; danışma grubunun sıklıkla yenilenmesi gerekir.

Kaynak: (Yılmaz, 2013:113).

Danışma kurulları karar sürecinde ve bilgilendirmede bulunan 10-30 üyeden oluşan bir grup olarak nitelendirilmektedir (Yılmaz, 2013: 112).

2.4.4. Halk Günleri ve Yurttaş Kurulları

Halk günleri, genellikle yerel yönetim birimlerinden belediyelerin kullandığı bir katılım yöntemi olarak nitelendirilmektedir. Halk istek ve ihtiyaçlarını doğrudan yerel yöneticilere aktarabilmektedir. Bu halk günlerinin yerel yönetimleri güçlendirdiği belirtilmektedir. Aynı zamanda yapılan bu görüşmeler vatandaş ile yönetim arasındaki ilişkileri yakınlaştırmakta ve sürekli bir bilgi alışverişi sağladığı söylenebilir. Türkiye’de belediyelerin sıklıkla faydalandığı bir katılım aracı olarak ifade edilmektedir. Genel olarak bütün belediyeler halk günü düzenlemekte ve halk günleri başta belediye başkanı olmak üzere belediye karar organlarında görevli yöneticiler tarafından düzenlenmektedir. Bu toplantılarda vatandaşlar dinlenmekte ve tespit edilen problemlere sonuç ve öneriler aranmaktadır (DPT, 2001: 118). Halk günleri ülkemizde 1990’lı yıllarda itibaren bir siyasal katılım aracı olarak düzenlemeye başlandığı belirtilmektedir (Güven ve Alan, 2019: 53).

Belediyelerin genelinde halk günü olarak adlandırılan bu toplantılar belediye başkanı tarafından düzenlenmektedir. Halk günlerinin amaçları: Vatandaşların başta belediye başkanı ve kentin diğer yöneticileri ile kişisel görüşmeler yapması sağlanarak vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını doğrudan belediye başkanına aktarabilmesine imkân verilmesidir. Kent yöneticisi olan belediye başkanına istenilen veya ihtiyaç duyulan her an ulaşılamaması halk günlerini önemini arttırmaktadır (Yıldırım, 2014: 82). Halkın istek ve ihtiyaçlarını yöneticilere birebir anlatma imkânı bulması, yapılan hizmet ve politikalar daha etkili ve verimli uygulanabilmektedir. Ülkemizde Keçiören, Fatih, Mezitli, Bolu, Yalova, Çorum, Sancaktepe gibi belediyelerde halk günleri uygulanmaktadır.³

Yurttaş kurulları, toplumda dezavantajlı grupları (engelliler, yaşlılar, çocuklar, yardıma muhtaç insanlar, kadınlar ve yabancı uyruklu bireyler) yerel karar alma süreçlerine katılım sağlamaları amacıyla oluşturulmuş birimler olarak tanımlanmaktadır. Kurullara seçilen üyeler dezavantajlı olan gruplar içerisinde seçilerek karar alma faaliyetinde yer alabilmektedir. Yurttaş kurulları yönetime danışmanlık görevi yürütmekte ve yönetimi etkileme potansiyeli yüksek oluşumlar olarak tanımlanmaktadır (Hacıköylü, 2013: 141).

³ Türkiye’de belediyelerin uyguladığı halk günlerine belediyelerin internet sitelerinden ulaşılmıştır.

Şehir yönetimi tarafından desteklenen bu kurumlar, toplumun farklı katmanlarının istek, ihtiyaç ve problemlerini aktarabilmesi, dezavantajlı olan kesimlerin şehir yönetiminde temsillerinin olduğunu bilmeleri ve yabancılaşmalara engel olmak amacıyla oluşturulduğu belirtilmektedir (Çukurçayır, 2012: 149). Toplum ile dezavantajlı gruplar arasındaki bağı güçlendirerek bu grupları yurttaş kurulları gibi yerel katılım araçları aracılığıyla toplumla bağdaştırmaya çalışıldığı söylenebilir. Türkiye’de yurttaş kurulları, dernekler, vakıflar, yerel gündem 21 ve kent konseyleri gibi farklı katılım mekanizmaları içerisinde yer alabilmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 252). Kadınların yerel yönetim ve siyasete siyasal katılımını yurttaş kurullarının olumlu düzeyde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Yurttaş kurullarının düzenlenmesinin yanı sıra vatandaşların katılım göstermesi de önemlidir. Katılımcı demokrasilerde sadece iyi örgütlenmenin yeterli olmadığı, ayrıca yerelde vatandaşların yapılan organizasyonların hedefine ulaşması için makul düzeyde kentsel farkındalığının olması, sorumlu olma bilinci ile çevresinde olup bitenleri dikkate almasının en az örgütlenme ve yasal düzenlemeler kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır (Yıldırım, 2014: 82). Bu nedenle vatandaşların bu tür katılım mekanizmalarının varlığı ve katılım olanakları hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir. Dezavantajlı grupların ihtiyaç ve sorunlarının bu kurullar aracılığıyla yönetime daha hızlı ulaşmasına olanak sunduğu söylenebilir. Ayrıca yönetimi etkileme noktasında etkin görülen yurttaş kurulları, kadınların yerel katılım faaliyetlerinde daha etkin ve aktif olmalarını sağlayabilmektedir. Ayrıca kadınların yerel yönetim birimlerine katılımlarında siyasal katılım mekanizması olarak yurttaş kurulları farklı bir seçenek yaratmaktadır.

2.4.5. Meclis Toplantılarına Katılım ve İhtisas Komisyonları

Türkiye’de yerel meclisler beş yıldan beş yıla gerçekleştirilen yerel seçimler sonucunda oluşturulmaktadır. Genellikle siyasal partilerden nispi temsil sistemine göre seçilen adaylardan oluşmaktadır (Göymen, 1999: 76). Mahalli idarelerde yerel meclisler karar organı niteliği taşır ve her ayın ilk haftasında belediye başkanı tarafından toplantı gündemi ve günü belirlenerek toplantı gününden üç gün önce taraflara belirtilerek toplanmaktadır. Toplantının nerede ve ne zaman gerçekleştirileceği halkla paylaşılmaktadır. Bu toplantılar halka açık bir şekilde yapılmaktadır. Toplantıya başkanlık eden meclis başkanı ya da bir meclis üyelerinden birinin gerekçeli önerisi üzerine, toplantı katılım sayısının salt çoğunluğunun kararı

ile kapalı yapılmasına karar verilebilmektedir. Kesinleşen meclis kararlarının özeti yedi gün içerisinde iletişim kanalları aracılığıyla duyurulmaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005: md: 20-21-23).

Vatandaşların bu toplantılara katılım göstermesi, halkın istekleri ile dileklerini idareye ve meclislere iletilmesi noktasında önem arz etmektedir. Meclis toplantılarına katılımla bireylerin bilgi eksikliğinin giderilmesi ve sorunlara mecliste çözüm arandığı belirtilmektedir. Yönetim tarafından uygulanmaya çalışılan bu yöntemle vatandaşlar yönetime katılabilmektedir (Hacıköylü, 2013: 140). Vatandaşların toplantılara katılım gösterebilmesi yöneticilerin almış olduğu kararları etkileyebilme imkânı sunmaktadır. Türkiye’de meclis çalışmaları üzerine yapılan Aksu ve Kurtuluş (2011: 130) gibi çalışmalarda meclis toplantılarına ve belediye hizmetlerine katılım da halkın yeteri kadar ilgi göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

“5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 24. Maddesinde” İhtisas Komisyonları: “Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurulabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır.

Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir” hükmü ile düzenlenmektedir.

“5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 15. Maddesinde:” “Büyükşehir belediye meclisi üyeleri arasından seçilecek en beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlaması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve

bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur” hükmü ile büyükşehir belediyelerinde ihtisas komisyonları ve oluşum süreçleri düzenlenmiştir.

Yönetimin her aşamasına katılımı ön gören demokrasinin hayata geçirilmesinde bu kuruluşlara, ilçenin mülki idare amiri kaymakam ve il düzeyinde bulunan amme idarelerinin yöneticileri ve amme idaresi özelliğine sahip meslek birlikleri, üniversiteler, sendikalar ve konuya muhatap olan ilgili köylerin muhtarları, sivil toplum kuruluşları, mahallelerin muhtarları oylama yapma hakkı olmadan görev ve bölgeleri ile ilgili faaliyetlerde uzmanlık komisyonunun gerçekleştirdiği toplantılara katılabilme ve fikirlerini beyan edebilme hakları bulunmaktadır. Komisyon raporlarının halkla paylaşılması ve talep edenlere il genel meclisleri tarafından belirlenen bedelin geri iadesinin gerçekleştirilmesi sonucunda vatandaşın bilgilendirilmesiyle daha da bilinçlenen vatandaşın gerçekleştireceği katılımlar meclislerin etkili bir şekilde denetlenmesini sağlamaktadır (Görün, 2006: 172-173). İhtisas komisyonlarının iş birliği yaptığı meslek ve sivil toplum kuruluşları kentte yaşanan sorunların çözümüne daha farklı bir bakış açısı kazandıracığı düşünülmektedir.

2.4.6. E-Dilekçeler ve İnternet Katılımı

Siyasal katılımın en temel ve basit araçlarından birisi de dilekçelerdir. E-dilekçeler ise dilekçenin kâğıt üzerinde değil, internet ortamın yer almasıdır. E-dilekçe, web taban üzerinden bireylerin isim, adres ve iletişim bilgileri ile kayıt yaptırarak kullandıkları bir sistem olarak tanımlanmaktadır. E-dilekçenin kullanımı genellikle bireyin kamu yöneticilerinin almış olduğu bir karara itiraz veya yöneticinin ne yapmasını istediği ya da ne yapmasını istemediği detaylı şekilde belirttiği bir istek içeriği şeklinde ifade edilir (Yılmaz, 2013: 170-171).

İdarenin gerçekleştirdiği herhangi bir faaliyetin yapılışı, eksik yönleri, uygulanışı veya bu faaliyetten oluşan memnuniyetsizlik gibi problemleri dilekçe ile yerel yönetim birimlerindeki meclislere ve yöneticilere iletilmesi, bu yönetim ve meclislerin öz eleştiri yaparak ve problemlerin çözümünü sağlayarak vatandaşların menfaatlerini koruyucu bir davranış sergilemek amacıyla, dilekçeler önemli bir siyasal hak olarak işlev gördüğü belirtilmektedir (Çukurçayır, 2012: 162).

İnternete erişebilen ve bilgisayarı sahip her birey e-dilekçe oluşturabilir ya da internet ortamındaki bir dilekçeye imza atabilir. Bazı dilekçeleri oluşturabilmek için o

ülkenin ya da kentin vatandaşı olma şartını arayabilir. Dilekçelere geri dönüş zaman alabilmektedir. Ülkemizde E-devlet üzerinden kamu kuruluşları ve CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi) gibi platformlar üzerinden e-dilekçe hizmeti sunulmaktadır.⁴ E-dilekçenin toplumda internete ve bilgisayara erişim sağlayamayan gelir düzeyi düşük kesim ve yaşlı insanların bu konuda ilgisiz kalması gibi olumsuz yönlerinin de bulunduğu söylenebilir.

Günümüzde “Ağ (network)” kullanımı ile kısa sürede ve pratik bir şekilde bilgi aktarımı sağlanmaktadır (Köksal, 1997: 18). İnternet günümüz toplumunda oldukça önemli bir kullanım alanına sahiptir. Bu durumun siyasi alanda da internet kullanımını zorunlu kıldığı görülmektedir. İnternet kullanımının sağladığı imkânların siyasi açıdan ele alan yalnızca hükümetler, siyasi partiler, uluslararası kuruluşlar olmayıp, siyasi gruplar, küçük kitleler ve sivil toplum örgütleri de kendi düşünce ve isteklerini belirtmek adına siyasi katılımlarında interneti kullanabilmektedir (Vatansever Deviren ve Yıldız, 2014: 65). İnternet zaman, mekân ve uzaklık gibi unsurların iletişim kurma ve bilgi edinme konusunda engel olmasını ortadan kaldırmaktadır. İnternet ayrıca insanların haberleşmesini ve dünyaya bakış açılarını yani toplumsal yapısında önemli değişikliklere neden olan ve yönlendiren bir bilgisayar ağı olarak da tanımlanmaktadır. İnternet iletişim, eğitim, sağlık, ulaşım, eğlence, bilgi edinme ve paylaşma gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Eser ve Güler, 2015: 199). İnternetin hızlı ve maliyetinin az olması da kullanım alanını arttırmaktadır. Ayrıca telefon kullanımının da artması vatandaşların yönetim numaralarına internet üzerinden ulaşması hızlı ve kolay iletişim kurmayı sağlamaktadır.

Yerel yönetimlerde ise e-belediyecilik ve mobil belediyecilik gibi uygulamalar üzerinden internet katılımı sağlanmaktadır. Bu uygulamalarla yönetim ve vatandaş arasında karşılıklı iletişim sürekliliği sağlanabilmektedir. Belediyelerin online sitelerinde bulunan “Başkana Ulaşın” veya “Online Anket” seçeneklerini kullanarak belediyelerin ilgili bölümüne birçok faaliyete dair düzenleme yapabilmek, en yeni verilere ulaşma ve yönetime yönelik düşünce ya da isteklerini direk olarak iletebilme imkânı bulmaktadır. Ayrıca m-belediyecilik (mobil belediyecilik) uygulamaları ile yurttaşların sunulan kentsel hizmetlere ulaşılabilirliği artarken yerel düzeyde katılımcı demokrasinin işlerlik kazanmasını sağlamaktadır (Güven ve Alan, 2019: 55-56).

⁴ <https://www.cimer.gov.tr/>

İnternet üzerinden belediye tanıtım faaliyetleri de yürütebilmektedir. Yerel yönetim kurumlarından belediyenin yürüttüğü tanıtım faaliyetlerini Tarhan (2007: 82) şu şekilde sınıflandırmıştır:

“Belediyenin Yönetimine İlişkin Tanıtım: Belediyenin personel tablosunda ilk başta belediye başkanı ile alt birimleri ve çalışan diğer bireylerin genellikle fotoğraf, kişisel bilgileri ve çalıştıkları pozisyona dair kısa bilgiler yer almaktadır.

Yapılan Hizmetlerin Duyurulması: Yönetimin vatandaşlara sunduğu ya da sunacağı faaliyetlere vatandaş da dâhil etmek için faaliyetin (nerede, ne zaman vb.) gerçekleştirilmesine dair bilgileri ayrıntılı bir şekilde aktarmasına yönelik tanıtımdır.

Sosyal ve Kültürel Etkinlikler Hakkında Verilen Bilgiler: Belediyenin ilgili birimleri tarafından düzenlenen ve sosyal belediyecilik kapsamında yürütülen faaliyetler ve kültürel hizmetler konusunda halkın bilgilendirildiği tanıtma yöntemidir.

Belediye Meclisi Kararları: Seçim ile seçilmiş belediye yönetimi ve diğer siyasi parti adaylarının da yer aldığı üyelerin gerçekleştirilecek hizmetler konusunda aldığı kararların halka durulduğu tanıtma yöntemidir.

Belediye Bünyesindeki Müdürlüklerin İşlevleriyle İlgili Tanımlar ve Erişim Olanakları (teşkilat şeması, tel, fax, e-mail): Belediyeye herhangi bir problemin sonuçlandırılmasına yönelik başvuruda bulunan yurttaşın, problemine yönelik bilgi ve çözümü hangi departmandan elde edeceği ve başvuru yol ve yöntemlerinin neler olduğuna ilişkin bilgilerin sunulduğu tanıtma yöntemidir.

Belediyeler İle ilgili Kurumsal Haberler: Yönetimin bünyesinde genellikle kurumsal yapısını, kimliğini ve bu doğrultuda gerçekleştirdiği faaliyetler ve bünyesindeki görevlilere ile ilgili etkinlik ve gelişmelerin aktarıldığı tanıtma yöntemidir.

Belediyenin Bulunduğu İl ve Kültürel ya da Turistik Değerleriyle İlgili Temel Bilgiler: Belediyenin hizmet verdiği ilgili kent ya da bölgenin kültürel ve turistik değerleriyle ilgili tanıtımın yapıldığı bir anlamda da genel olarak il ve ülke tanıtımına hizmet eden bir tanıtım yöntemidir.

Başkan: Belediye Başkanının özgeçmişi, iletişim bilgileri, başkanın çeşitli etkinliklerde halkla birlikte çekildiği fotoğrafları yer aldığı bir tanıtım yöntemidir.” Belediyesi hakkında daha fazla bilgiye sahip olan yurttaş siyasal katılım gösterirken daha aktif ve bilinçli hareket edebilecektir. Yönetim ise halkla ilişkiler yönetimini internet ve bu tür tanıtım ağları üzerinden yürütebilmektedir.

İnternet katılımında sosyal medyanın da etkisi bulunmaktadır. Belediyelerin kendilerine ait sosyal medya hesapları aracılığı ile halka duyurularda bulunması,

bilgilendirmesi ve halk tarafından gelen mesajlara geri dönüş yapılması gibi imkânlar sunar ve etkileşimli bir yönetim açısından önemli bir konumda yer almaktadır. Twitter, Instagram, Facebook, Youtube gibi araçlardan yararlanılmaktadır. Belediyeler bu platformlarda hesapları aracılığıyla hem halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütmekte hem de kamuoyu oluşturmaktadır. Hem vatandaşların hem de yönetimin karşılıklı iletişim kurmalarında kolay bir iletişim yöntemi olarak nitelendirilmektedir (Tufan Emmini ve Sancak, 2018: 87).

2.4.7. Planlama Çemberleri/Forumları

Planlama çemberleri demokratik süreç içerisinde yer alan etkin bir yöntem olarak nitelendirilmektedir. Planlama çemberleri, “Rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen bir grup yurttaşın günlük çalışmalarından arta kalan zamanlarında, planlama sorunlarının çözümü için uzmanlar eşliğinde oluşmuş çalışma gruplarına katılmalarını öngören bir yöntem” olarak tanımlanmaktadır (DPT, 2001: 119). Genellikle yorumlama, planlama veya kontrol etme problemlerine yönelik çalışmalar gerçekleştiren bu platformlar, genellikle iki-üç hafta gibi kısa süreli bir oluşum olarak görülmektedir. İdarenin hedefi farklı katılım kanalları oluşturmak ve aldığı kararların kalitesini yükseltmek olarak belirtilmektedir (Hacıköylü, 2013: 141).

Yurttaşlarla uzmanların iş birliği yaptığı bu yöntem “katılımcı siyasal danışma” olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Bu birimlerde farklı yöntemlerle seçilmiş yurttaşlar görev yapmaktadır. Gerçekleştirilecek faaliyetin konusuna bağlı olarak kişi sayısı farklılaşmakta ve faaliyetin oluşum aşamasına “en fazla 25” kişi yer almaktadır. Konunun çözümünde yer alması için belirlenen bireyler, kendilerine tanınan bir hafta süre içerisinde verilen konu hakkındaki çözüm önerilerine konunun uzmanları eşlik etmektedir. Planlama biriminin üyelerinin rastlantısal olarak seçilmesi, bağımsız üyelere oluşması ve üyelere ödeme yapılması bu çalışmanın önemli özellikleri olarak görülmektedir (Çukurçayır, 2012: 146).

2.4.8. Gelecek Atölyeleri

İleriye dönük olarak “yeni sosyal ve çevresel” fikirlerin projelendirilmesinde ve uygulanmasına katkı sağlayan kapsamlı ve etkin bir katılım türü olarak tanımlanmaktadır (Hacıköylü, 2013: 141). Gelecek atölyelerinde ağırlıklı olarak tasarlama, toplumsal ve gençlikle ilgili problemler işlenmektedir. Gelecek atölyelerinde kişi sayısı fazla olmayan kitlelerin, bir idareci liderliğinde istek ve

beklentiler dile getirilerek, etkileşime dayalı beyin fırtınası yapılarak sonuçlar ortaya konarak değerlendirilmektedir (Coşkun ve Sezer, 2004: 284). Bu atölyelerin çalışmaları ile hem siyasal katılımın hem de katılımcı demokrasinin güçlenmesine katkı sağlayabilir.

Zihinsel yenilenme ortamı olarak da görülen gelecek atölyeleri, vatandaşın geleceğe yönelik plan yapması, demokratikleşme sürecinde yaratıcı ve yenilikçi bir görünüm kazandırmaktadır. Grup üye sayısı 20 ile 30 kişi arasında değişmekte ve grup çalışmaları için iki veya dört gün süre tanınmaktadır (Çukurçayır, 2012: 150).

2.4.9. Proje Demokrasisi

Proje demokrasisi Türkiye’de yerel yönetimlerin yönetim kavramını uygulama yöntemlerinden birisi olarak tanımlanmaktadır. Proje demokrasisi genel olarak büyük ölçekli kent projelerinin her aşamasında kentli vatandaşların katılım göstermesi amaçlanmaktadır. Proje demokrasinin de geniş kitlelerin bilgilendirilmesi ve katılımının sağlanması için bilgi ve verilerin farklı iletişim kanalları aracılığıyla halkı temsil edenlerin meclislerine direk katılımıyla gerçekleştirilebilmektedir (Göymen, 2003: 3). Çevre, imar, yol, sağlık, alt yapı çalışmaları, su, eğitim, konut, tüketici haklarının korunmasına yönelik mahalli düzeydeki tasarılar, uygulama bölgesindeki halkın bu tasarının hem planlanması hem de uygulanması aşamalarında sağlayacakları fayda çözüm için, çözüm önerilerinin hem etkin hem de doğru önerileri dönüştürmektedir. Proje demokrasisi yerel topluluktaki farklı kesimlerin farklı düzeyde ve ölçeklerde katılabilmelerini sağlamaktadır. Bu katılımı yurttaşlar kent yaşamında gerçekleştirilecek uygulamaların karar sürecinde söz sahibi olabilmektedir. Özellikle kentte yaşayan bireylerin çoğunluğunu etkileyecek olan büyük çaplı projelerin karar alımına halk katılımı önem arz etmektedir (Hacıköylü, 2013: 140).

Sosyal medya platformları, kitle iletişim araçları ve temsilcilerin çabaları sonucunda yayılan proje hakkındaki bilgilerin büyük kitlelerle paylaşılması proje demokrasisinin temel yapı taşı oluşturmaktadır (Kocaoğlu ve Fural, 2018: 156). Türkiye’de proje demokrasisinin ilk örneği 1990’lı yıllarda Ankara’da uygulanan Dikmen Vadisi Kentsel Yenileme Projesi’dir. “Çok kapsamlı bir gecekondu temizleme ve kent yenileme projesinde Ankara Büyükşehir Belediye’si Proje Demokrasisi” terimi kapsamında planlama ve uygulama yaklaşımı kullanmıştır (Göymen, 1999: 79). Ankara Büyükşehir Belediyesi bu projeden etkilenen

vatandaşların temsilcileri ile belediyenin projenin uygulanmasından sorumlu olan yöneticilerinin katıldığı karar kurulları oluşturulmuştur. Projenin uygulanması sürecinde aralıklarla toplanan bu kurullarda alınan kararların uygulanmasında toplum içerisinde yabancılik yaratmadan gerçekleştirilmesi sağlanmıştır (Tekeli, 2009: 193). Ankara’da Atatürk Bulvarı’na dikilecek aydınlatma direkleriyle ilgili vatandaşların anket aracılığı ile fikirlerinin alması proje demokrasisine örnek gösterilmektedir ⁵

2.4.10. Semt Danışma Merkezleri (SEDAM)

“5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 13. Maddesinde:” “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur” (5393, md.13). İfadesiyle şehirlerde oluşması önem arz eden hemşehri hukuku bilincine değinilmektedir. Bu bilincin oluşması şehirlerin en küçük birimi olan semt ve mahallelerde başlamaktadır. Bu amaçla hemşehri dernekleri kurulmakta ve “semt danışma merkezleri (SEDAM)” etkinliğe geçirilmektedir. SEDAM’lar toplumun talep ve ümitlerini göz önünde bulundurarak eyleme geçer, bulunduğu bölgede yer alan STK’lar maddi gereksinimlerinin karşılanmasında yardımcı olmaktadır (Şahnagil, 2019: 733). Hemşehri dernekleri ve meclisleri genellikle kentte dayanışma ve yardım etme gibi konularda faaliyet göstermektedir. Yerel seçim ve genel seçimlerde bu yerel meclis ve derneklerin önemi artmaktadır. Bu dernekler aracılığıyla vatandaşların siyasal yönelimleri etkilenebilmektedir (Terzi ve Koçak, 2014: 142). Ayrıca halkın istek ve taleplerinin belediyelere aktarılmasını da sağlamaktadır (Yıldırım, 2014: 83).

SEDAM’lar uygulamada belediyelerin bürosu gibi çalışmakta ve birçok birimdeki etkinlikleri gerçekleştirmektedir. “Çocuk sağlığı, aile ekonomisi, konut planlaması, hijyen, yabancı dil eğitimi ve engelli vatandaşlara eğitim” olmak üzere bu alanlarda çalışmalar yapmaktadır. SEDAM teşkilatında bulunduğu bölgedeki belediyenin “basın ve halkla ilişkiler müdürlüğü, SEDAM danışmanları ve mahalle muhtarları” bulunmaktadır. Hayata geçirilen proje ve çalışmalarda farklı kuruluşlarla iş birliği yapılmaktadır. Sistemin ilk basamağında bulunan muhtarlar, kendilerine gelen istek, talep, bilgi ve yakınmaları ilgili kent belediyesinin basın ve halkla ilişkiler

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.hurriyet.com.tr/once-proje-demokrasisi-5520584>.

müdürlüğüne iletmektedir (Çukurçayır, 2012: 205-206). Yerel yönetim yapılanmasının ilk basamağında yer alan muhtarlıklar, halkın istek ve taleplerini iletebileceği en yakın yönetimler olarak belediye ile vatandaş arasında köprü görevi üstlenmektedir. Bursa’da Yerel Gündem 21 kapsamında Kasım 1994’te kurulan Semt Danışma Merkezleri ülkemizdeki SEDAM örneklerindendir (Bursa Belediyesi Kent Konseyi, 1994).

2.4.11. Kent Konseyi

Kent konseyi oluşumunda Avrupa Konseyi, OECD, BM ve AB gibi ulus üstü kuruluşların katılım konusunda etkin rol oynaması etkili olmuştur. Kent konseyi yapısı ve hukuki dayanağı ülkemizde, “5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesi ve 27250 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliğine” dayanmaktadır (Şat, 2013: 115). Kent yönetimine katılım mekanizmalarının benzer nitelik taşımasına rağmen farklı adlandırıldığı belirtilmektedir. Farklı kentlerde katılımın yoğunluğu ve bakış açısından kaynaklı, “kent konseyi, kent meclisi, kent senatosu vb.” adlarla bölge halkının yönetimin karar alma sürecine katılımı sağlanmaktadır. Kavramsal bir karmaşıklık olmaması amacıyla Yerel Gündem 21 sürecinde bu katılımcı platformun Kent Konseyi adı altında oluşturulmasının önerildiği ifade edilmektedir (Kaypak, 2013: 141). Kent konseyinin, kenti ve kenti oluşturan bütün unsurları bir arada kapsayan “ortak akıl” oluşturmaları en temel işlevi olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte “Yerel Gündem 21” “aktif katılım”, “çözümde ortaklık” doğrultusunda, kentlerin devamlılığını geleceğe taşımak için “ortaklık modeli” niteliğinde görülen kent konseyleri, yerel seviyede yönetime dâhil olmanın toplumun her kesiminde yaygın hale gelmesini, birden çok paydaş ve birden çok ortakla birlikte oluşturulmuş yönetim, bölgedaş farkındalığının gelişmesine olanak tanımaktadır (Emrealp, 2005: 65).

“Kent Konseyi organları Kent Konseyi Başkanı, Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Meclis ve çalışma gruplarından meydana gelmektedir.” Kent Konseyi Meclisleri kadın, çocuk, genç ve kentin ileri gelen hemşehriler meclislerinden oluşmaktadır. Kent konseylerinin her kentin kendine özgü koşul ve yapısı, değer ve niteliklerine özgü yönergeleri bulunmaktadır. Genel olarak her yönergede ilgili katılımcı yapının oluşumu, görevleri, temel ilkeleri, üyeleri ve organları gibi temel düzenlemeler, kararların alınma ve uygulanma yöntemi, diğer katılımcı

yapılanmalarla iş birliği yapılmasına yönelik konuların yer alması öngörülmektedir (Emrealp, 2010: 21-26).

Halkın kent yönetimine daha fazla katılım sağlamasını, kentlilik bilincinin gelişmesine katkı sağlaması, kenti ilgilendiren yönetsel ve kentsel problemlerin çözümüne yönelik düşünce ve fikirlerini beyan edebilmelerinin sağlanması, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, merkezi yönetim ve vakıflar ile iş birliği içerisinde kentte dayanışma ve yardımlaşmayı arttırmak, toplumdaki zayıf ve güçsüz kesimlerin toplumsal rollerinin güçlendirilmesini amaçlayan kent konseylerinin yürüttüğü faaliyetler kentteki yerel halkın denetimine açık olduğu belirtilmektedir (Bozkurt, 2014: 235). Kent Konseyi konusu dördüncü bölümde daha detaylı incelenecektir.

III. BÖLÜM: YEREL SİYASETTE KATILIM VE KADIN

Çalışmanın bu bölümünde siyasal katılım bağlamında yerel siyaset ve cinsiyet ilişkisi ele alınmıştır. Cinsiyetin siyasete katılımındaki etkisi ve sonuçlarına kadınlar açısından değinilmiştir. Kadınların yerel siyasete katılımları Dünya ve Türkiye özelinde ele alınmıştır. Kadınların yerel siyasete katılımı yerel seçilmiş meclisler, mahalle muhtarlıkları ve siyasi parti ve kadın kolları üzerinden ilişkilendirilmiştir. Ayrıca kadınların yerel siyasete katılımını güçlendirmeye yönelik geliştirilen proje ve çalışmalara değinilmiştir.

3.1. Siyasal Katılım Bağlamında Yerel Siyaset ve Cinsiyet

Kadınlar ve erkekler arasında var olan cinsiyet temelli ayrım ve cinsiyete bağlı değişim gösteren roller, hayatın her alanında etkisi bulunduğu gibi siyasi alanda da etkileri bulunmaktadır (Kalaycıoğlu, 1983: 115). Cinsiyetler açısından kadın ve erkeklere yüklenen belirli rol kalıpları bulunmaktadır. Bu nedenle bireylerin sahip olacağı, hak, sorumluluk ve bağımsızlıkları farklılaşarak, “erkek egemenliğine dayanan bir cinsiyet rejiminin” devamlılığını sağlamaktadır. Devamlılık sürecinde kadınlar aile içerisindeki onarım, beslenme, büyütme görevlerini gerçekleştirirken, bu görevleri maddi bir karşılığı olmadan, minnet ve sevgi içerisinde gerçekleştirmektedir (Sancar Üşür, 2008: 217).

Kadına ait olduğu düşünülen aile içerisindeki bu görev ve özelliklerin toplumda algılanan siyaset ile uyuşmaması, kadını hem katılım hem de siyasetin dışında kalma düşüncesine yönleltebilmektedir. Temsil, toplumu oluşturan sınıf, kesim, grup gibi oluşumlar, bireylerin ve kişilerin kendisini yönetimde beyan edebilmesi ve siyasi sahada yer alan öğelerin, politik istemlerde yer alabilmesiyle gerçekleştiği belirtilmektedir. Kadınların temsili açısından bakıldığında ise; her iki cins açısından zaman, erkek hâkimiyeti altındaki siyasi bir oluşumda, kadınların siyasi arenada bulunması, temsil edilmesi ve seçilen olma niteliğine haiz olması, farklı kesimlerin temsili açısından önemli görülmektedir. Erkeklerden farklı isteklere ve niteliklere ihtiyaç duyabilen kadınların, siyasal alana katılımı kadınların temsiliyi güçlendirmek açısından da önem taşımaktadır. Her iki cinsin de siyasal mekanizmalarda eşit şekilde kendisini anlatabilmeli ve siyasi arenada yer alma olanağına aynı düzeyde sahip olmalı ve siyasi sahada adaletli, eşitlik düşüncesinin

hakim olduğu, vatandaşlık kaynaklarına erişimde denkliğin sağlandığı ve siyasi taleplerin dikkate alındığı bir ortam sağlanmalıdır (Kahraman, 2008: 253-255).

Modern fikirlerin oluşması ve gelişmelerin yaşanması için kadının toplumsal hayata dâhil edilmesi, toplumda yaşayan bir birey olarak hür bir şekilde kendisini ifade edebilmesi ve ihtiyacı için en elverişli kent ortamının oluşması gerekmektedir. Bu katılımın ilk ve en önemli basamağını ise yerel siyaset ve yerel yönetim birimleri oluşturmaktadır (DPT, 2001: 130). Yerel düzeydeki idareler, sundukları hizmet ve imkanlar bakımından, kadınlara toplumsal, siyasi ve ekonomi alanlarında etkili olmalarını sağlama konusunda yerel yönetimler potansiyeli yüksek görülmektedir (Sumbas, 2013: 34). Kadınlarında yer aldığı bir yerel siyaset anlayışı, genel ve geniş anlamıyla “bir beldede yaşayanların vatandaşlık haklarından kaynaklanan ortak gereksinimlerinin karşılanması için toplumsal, fiziksel, kültürel ve ekonomik içerikli bütün kararlar, kararların ve önceliklerin belirlenme ve uygulanma yöntem ve süreçleri” olarak tanımlanmaktadır (Alkan, 2005: 57). Yerel siyasete katılımı yönetişim, katılımcılık, çeşitlilik ilkeleri temel alınmaktadır. Yerelde kendisini rahatça ifade eden kadınların varlığı, kadınları yaşadıkları kentle bütünleştirerek yerel siyasette oluşturulacak politika ve projelere ilham kaynağı olabilmektedir.

“Herkes eşit kamu hizmeti, eşit mesafe, ayırım yapmama” gibi ilkeler üzerine oluşturulan kamu politikaları cinsiyetler açısından eşit şekilde uygulanamamaktadır. Cinsiyetler açısından eşitsizlik sosyal ve maddi bakımdan daha elverişsiz durumdaki kesimlerin durumunu daha da kötü bir hale getirebilmektedir. Yapılan politikalar dezavantajlı kesimleri güçlendirmek ve refahlarını arttırmak yerine daha da yoksullaştırabilmekte ve bu sorunlarla ilgilenmesi gereken kamu kurumlarına birey yabancılaşabilmektedir. Bu nedenle mahalli ortam ve faaliyetlerde iki cins arasındaki değişikliklere ve farklılıklara karşı hassas bir bölge olması büyük önem taşımaktadır (Alkan, 2009: 19-20). Bu doğrultuda kadınların vatandaş olarak yönetimin aldığı kararlara ve bu kararların hayata geçirilmesi aşamalarına etkin bir şekilde dâhil olması için çaba gösterilmesi gerekmektedir. Kadınların komisyon ve meclislerde veya büyükşehir ve ilçelerdeki yerel yönetim birimlerinde farklı oranlarda temsil gücüne sahip olması sağlanmalıdır. Özerklik, yerel katılım, yerel demokrasi gibi yerel birimlerin dayandığı temel ilke ve değerlerin kadınlar içinde uygulanabilirliği ve

geçerliliği, bu ilke ve değerlerin yerel politika oluşumuna kadın katılımını ve cinsiyet farkındalığının ve duyarlılığının gelişmesine imkân sunabilmelidir.

Kamusal-özel ayırımından beslenen cinsiyetçi tutumun kent düzeyindeki etkilerinin azaltılması ve kadınların ihtiyaç ve taleplerinin yerel politikaya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu yerel politikaların kadınların ihtiyaç ve isteklerine tam anlamıyla cevap verebilmesi için yerel siyasette kadın katılımını önemli kılmaktadır. Kadınlar kendilerine has problemlerin siyasallaşması için bu problemleri gün yüzüne çıkararak mahalli düzeyde politikleşmesine karar veren, yerel yönetim birimlerine yerleşebilmesi oldukça önemli ve gerekli olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu katılımın gerçekleşmesi, “toplumsal cinsiyetin” ana plan ve politikalarda yer alması adına önemli bir adım olarak nitelendirilmektedir (Pınarcıoğlu, 2011: 80).

Kadınların, gündelik yaşamda daha aktif olması ve edinmiş oldukları deneyim ve pratiklerin daha fazla olması yerel siyasetteki etki düzeylerini arttırmaktadır. Siyasal katılımın ilk ve kolay basamağı kabul edilen mahalli idarelerde kadınların, siyasi konularda karar verebilecek bir konumda yer alabilmesi mahalli düzeydeki siyasetin esasını oluşturduğu belirtilmektedir. Mahallileşmeye artan ilginin de etkisiyle, bireyin yönetime dâhil olmak için sarf ettiği çabada ve bilimsel çalışmaların sayısında bir artış olduğu belirtilmektedir. Bilhassa politik açıdan hüküm verebilecek birimlerde yer almaması nedeniyle siyasi alanda yer almak mahalli düzeydeki siyaset alanının demokratikliğe kavuşması açısından da önem taşımaktadır. Mahalli alandaki siyasetin güçlenmesi ve bilhassa kadınların yönetime dâhil olması ve yönetimde temsil edilebilmesi noktasındaki eksikliklerin ortadan kaldırılması açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle kadınların temsil açısından katılımlarının artması yerel siyasette alınan politikalara farklı bir bakış açısı kazandıracaktır (Yaylı ve Eroğul, 2015: 517). Kadınların yerel siyasete katılımı yerel siyasetin önceliklerini ve yapısını değiştirdiği belirtilmektedir. Kadınların siyasetten talep ettiği değerler ile siyasete katabilecekleri değerler yerel siyasetle örtüşmektedir. Kadınlar ev işleri ve mahalle gibi yakın çevrelerinde ortaya çıkan sorunlara genel olarak ucuz, pratik ve kolay uygulanabilecek çözümler üretebilmektedir. Çocuklar için daha güvenli oyun alanları, daha temiz mahalleler ve aydınlatılması gereken sokaklar gibi sorunlara kolay çözüm üretme açısından, kadınlar günlük yaşamlarında deneyimlediklerinden yola çıkarak daha pratik çözümler uygulayabilmektedir (Sancar, 2008: 238).

Kadınların yerel siyasete katılımı ile ilgili öne çıkan bir diğer kavram ise tokenizm'dir. Tokenizm çoğunlukta ve güçlü olan topluluğun, azınlık ve dezavantajlı olarak nitelendirilen topluluğa toplumsal yaşamın her alanında kısıtlı şekilde yer vermesi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum ayrımcılık olarak görülüp, toplumun farklı alanları olan din, kültür ve her iki cins arasındaki alanlarda ortaya çıkabilmektedir. Bu çalışmada, tokenizm cinsiyet temelli ele alındığında siyasal alanda kadınlara ayrımcılık olarak nitelendirilen engeller olduğu söylenebilir (Demirel, 2019: 3). Yerel siyaset alanında tokenizm kadınların seçilebilme nedeni olarak yalnızca kadın olmaktan kaynaklandığı ya da kadınların meclislerdeki varlıklarının diğer kadınlar açısından önemli kazanımlara neden olmaması ve meclisteki kadınların önemli bir fark yaratmaması gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Aydemir, 2013: 32).

“Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)”, “Avrupa Sosyal Şartı”, “ILO Sözleşmeleri” benzeri uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuatlar ve ulus üstü kuruluşların düzenlemelerinin birçoğunda kadınların yerel siyasal katılımında kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik madde ve uygulamalar içermektedir. “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda (AYYÖŞ)” bu konuda, kadınlar bakımından önem arz eden üçüncü maddesi, kadınların güçlendirilmesi ve yerel katılımlarının desteklenmesi açısından önemli görülmektedir. Türkiye’nin ve diğer üye ülkelerin imzasını taşıyan “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda (AYYÖŞ)” yerel idare birimlerinin ana işlevleri şu şekilde ele alınmaktadır:

“1- Özerk yerel yönetimler kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşır.

2- Bu hak, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurabilmesini hiçbir şekilde etkilemeyecektir” (AYYÖŞ/ md: 3). Bu maddeler ile düzenlenen temsil, katılım ve yerel hizmet anlayışının tanımlanması ve gereklerinin

belirtilmesi, kadınların bu üç temel haktan nasıl yararlanacağı ve kadınların bu işlevlerde nasıl yer alacağı hakkında ipuçları vermektedir.

Kadınların siyasete katılmalarını etkileyen önemli faktörler bulunmaktadır. Genel olarak yasalar ve uygulanma süreçleri, katılımın önündeki engeller ve ülkedeki siyasal sistem olarak gruplandırabilir. Yerel siyasete kadınların dâhil olma sürecindeki yasalar, bu yasaların uygulanma biçimleri ve katılımın her düzeyinde etkin olmaları önem arz etmektedir. Katılımın önünde cinsiyet, eğitim, gelir ve statü gibi engeller bulunmaktadır. Bu engeller birinci bölümde daha detaylı incelenmiştir. Siyasal sistem ise ülkelere göre değişmekle birlikte yerel yönetim sistemi, seçim sistemleri, kadınların seçim sistemindeki hakları ve kadınlara ayrılan kontenjan gibi etkenler kadınların yerel siyasete katılımlarını etkilediği düşünülmektedir.

Yerel siyaset anlayışı cinsiyetten bağımsız düşünülmemektedir. Yerel seçimlerin cinsiyetinin olduğu ve ağırlığının erkeklerden yana olduğu belirtilmektedir (Üste, 2017: 103). Toplumsal cinsiyetin yüklemiş olduğu roller gereği erkeklerin siyasi alana dâhil olabilme oranlarının daha yüksek olmasının nedeni olarak, erkeklerin sözü edilen vasıtalara ulaşımının kadınlara nazaran kolay ve rahat olması görülmektedir. Siyasal katılım açısından cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi adına hukuki ve iktisadi olarak gerçekleştirilecek düzenlemeler ve ataerkil toplumun cinsiyetlere yüklediği rollerin ideolojik açıdan daha cinsiyet temelli kalıp yargıların değiştirilmesinin gerekliliği önerilmektedir. Her türlü siyasi olguya dâhil olmanın sadece tek cinsiyetin egemenliğinde bulunmasını engellemek, karar süreçlerine katılımda cinsiyetler arası dengeli bir dağılım ve eşit temsilin olması için kota uygulaması önem arz etmektedir. Yerel siyaset mekanizmalarında da kadınlar adına kota uygulaması kadınların yerel siyasetteki temsili için önemli bir adım sayılmaktadır (Kılıç, 2000: 22). Kadınların yerel siyasete katılımlarını arttırmak amacıyla ayrı bir başlık altında detaylı inceleyeceğimiz “Yarın İçin Bugünden” ve “Kadın Dostu Kentler Projesi” gibi çalışmalar bulunmaktadır.

3.2. Kadınların Yerel Siyasal Katılımı

Her yurttaşın cinsiyetler arası eşitliğin sağlandığı siyasal alanda yer almasının önemi belirtilmektedir (Belli, 2015: 72). Siyasal alanda kadınların yer alması, demokratik bir yönetimin oluşması için önemli görülen, kararların alındığı mekanizmalara erişebilmek, denetleyebilmek ve bu mekanizmalarda temsil edilebilmek ve katılabilmek gibi siyasi ölçütlerin toplumda yaygınlaşmasına katkı

sağlamaktadır. Ayrıca kadının siyasi sahnede yer almasının toplumda demokratik bir yapının oluşmasında payı bulunmaktadır (Sumbas, 2015: 114).

Kadınların siyasal basamak olarak ilk katılım sağlayabileceği yerel birimler demokratikleşme ve kentleşmenin sağlanması amacıyla kent yönetimlerini siyasetin odak noktası haline getirmektedir. Kentlerin sahip olduğu nüfus ve üretim alanları gibi etkenler yerel siyasette yerel yönetim birimlerinin nitelik ve kapsamına etki etmektedir. Bu nedenle yerel siyaset ve yerel karar süreçleri önem kazanmaktadır. Kavram olarak yerel siyaset; “şehir ölçeğinde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların, şehir ve şehir halkına ait sorun ve konuları ele alarak sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesi; yerel kaynak ve imkânların kullanılarak, yerel ölçekteki vatandaşların mutluluk, refah ve adaletini sağlamak üzere yerel iktidar ve otorite üzerinden yerel toplumu idare etme sanatıdır” biçiminde tanımlanmaktadır (Akdoğan, 2008: 10). Hem halka yakınlığı hem de seçimle iş başına gelmiş karar organlarından oluşması yerel yönetimlerin rolünü arttırmaktadır (Çelik ve Uluç, 2009: 218). Kadınların, yerel siyaset ve yerel yönetimlerde aktif rol olmasının önemi vurgulanmaktadır. Kadınların Dünya’da ve Türkiye’de yerel siyasal katılımları daha detaylı incelenecektir.

3.2.1. Dünya’da Kadınların Yerel Siyasal Katılımı

Kadınların dünya genelindeki ülkelerin yerel yönetim birimlerine katılımlarının tarihsel gelişimi ve yerel katılım gösterdikleri belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği ve bu birimdeki düzey ve oranlarına yönelik bilgilere yerel siyasete katılımları bağlamında değinilmiştir. Dünya’da kadınlar geçmişten günümüze eğitim düzeyleri, değer yargıları, geleneksel yaşam tarzı ve yasal düzenlemelerde ki cinsiyet ayrımı içeren maddeler nedeniyle ortaya çıkan engeller, siyasal sistemin bir parçası olan kadınların sistemle bağ kurmasını engellemektedir. Kentte yaşayan kadınlar genellikle yerel yönetimlerle bireysel veya doğrudan örgütlü kadın hareketi içerisinde bağ kurmaktadır. 1789 Fransız Devrimi ve devrimde etkili olan “Olympe de Gouges 1791’de yayınladığı Kadın ve Kadın Yurttaş Hakları Bildirgesi” bir kadınında bir erkek kadar bağımsız doğduğunu bununla birlikte hukuksal, siyasal ve toplumsal açıdan denk hale getirilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (Öztürk, 2012: 6-7).

Yerel yönetimlerin kadın örgütleri ile kurmuş oldukları ilişkinin artması, birlikte proje ve çalışmaların geliştirilmesi ve yürütülmesi 1990’lı yıllarda artış

gösterdiği belirtilmektedir. Demokratik bir yerel yönetim, yönetme gücünü ve iktidarını toplumdaki kesim ve kişilerle paylaşmasını ve birlikte kullanmasını ön görmektedir. “Rio de Janeiro’da 1992’de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı” gerçekleştirilmiştir. Bu konferans sonucunda oluşturulan önemli metinlerden biri “Yerel Gündem 21” dir. “Yerel Gündem 21’de;” karar alma ve uygulama süreçlerine kadınların ve gençlerin aktif katılımını sağlamaya yönelik programlar ve yapılanmaların geliştirilmesi ve uygulanmasını ön görmektedir (Özyılmaz, 2013: 53-54).

Yerel Gündem 21’de ele alınan kadın katılımı “1994’te Kahire’de düzenlenen Birleşmiş Milletler Nüfus ve Kalkınma Konferansı ve 1995’te düzenlenen Kopenhag Sosyal Gelişme Konferansı’nın Eylem Planı” benzeri planlarda yer aldığı belirtilmektedir. “1995 Pekin’de gerçekleşen Birleşmiş Milletler Dördüncü Dünya Konferansı’nda oluşturulan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı’nda” kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının önemi ele alınmıştır. Bu eylem planıyla kadınların yönetim sürecine katılımlarına yönelik alanlar saptanmıştır. “1996’da İstanbul’da gerçekleştirilen Habitat-2 Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı” (Kerman ve vd., 2011: 18). Bu konferans mahalli idareler ile sivil toplum örgütlerinin hayatımızdaki yerine değinmek için oluşturulmuş son metin olarak nitelendirilmektedir.” Habitat-2 Konferansı sonrasında yerel yönetimler ile kadınların gerçekleştireceği iş birliklerinden daha kısa zamanda ve daha verimli sonuçlar elde edilebileceği görüşünün yaygınlık kazandığı ifade edilmektedir (Ecevit, 2001: 228-234). 2003-2009 yılları arasında dünyadaki ülkelerde en yüksek kadın belediye başkanı oranına sahip ülkeler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: 2003-2008 Yılları Arasında En Yüksek Kadın Belediye Başkanına Sahip Olan Ülkeler

ÜLKE	Kadın Belediye Başkanı Oranı (%)
Mauritius	40
Yeni Zelanda, Sırbistan	26
Letonya	25
Venezüella	18
İzlanda, İsveç, ABD	17
Güney Afrika, Panama, Hollanda	16
Avustralya, Filipinler, Moldova	15
Norveç, Slovakya	14
Şili	13
Macaristan	12
Kosta Rika, Fransa, Lüksemburg, Gana, İspanya, Bolivya	11
Honduras, Nikaragua, Bulgaristan, Estonya, Finlandiya	10

Kaynak: Öztürk, 2012: 25).

Ülkelerin bulunduğu coğrafi bölgeler ve siyasal sistemler de dikkate alındığında 2003-2009 yılları arasında kadın belediye başkanları oranları %9'un üzerindeki ülkelere yer verilmiştir. Ülkemizde yerel yönetimlerde kadın katılım oranının düşük olduğu bilinmektedir. 2003-2009 yılları arasında kadın belediye başkanı oranı Türkiye'de %1 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3: Ülkelere Göre Yerel Yönetimlerdeki Kadın Belediye Başkanı ve Belediye Meclis Üyesi Oranları

Ülke	Belediye Başkanı %	Belediye Meclis Üyesi %
Almanya	17	24
Fransa	11	47
İsveç	17	42
Finlandiya	10	34
Hollanda	16	22
Bulgaristan	10	20
İtalya	7	16
Macaristan	12	15
Nikaragua	10	34
Honduras	10	22
Meksika	4	16
Panama	16	13
Venezuela	6	30
Avustralya	15	26
Pakistan	1	25
Filipinler	18	24

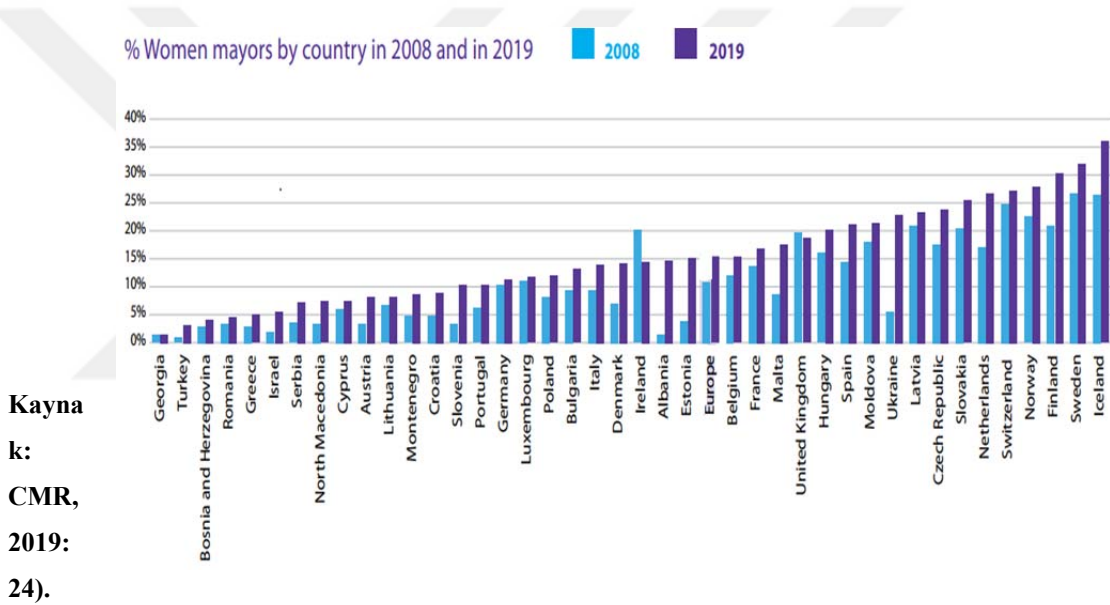
Kaynak: (Yaylı ve Eroğlu, 2015: 515).

Tablo 3'e göre en yüksek belediye başkanı oranına sahip ülkenin %18 ile Filipinler, en düşük kadın belediye başkanı oranına sahip ülke ise % 1 ile Pakistan olduğu görülmektedir. Kadın belediye meclis üyesi oranına bakıldığında ise; % 47 oranı ile Fransa en fazla kadın belediye meclis üyesine sahip iken, % 13 ile en az kadın belediye meclis üyesine sahip ülkenin Pakistan olduğu görülmektedir.

Kadınların yerel yönetim birimlerine seçilebilmesi veya görev almasının ülkenin yönetim şekli ve demokratik yapısı ile de ilişkili olduğu söylenebilir.

“Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)”, kadınların mahalli yönetimlere katılımı ve temsiline yönelik araştırma ve çalışmaları bulunmaktadır. “Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi’nin” açıkladığı raporda; 2008-2019’da ülkelere göre kadın belediye başkanlarının yüzdelik değişimine ait grafik aşağıda yer almaktadır:

Grafik 1: 2008-2019'da Ükelere Göre Kadın Belediye Başkanlarının Yüzdesi

“Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR, 2019)” raporunda; en az belediye başkanı kadın olan ülkelerden yüzdesi en az ülke Gürcistan iken, en fazla belediye başkanı kadın olan ülkelerden en fazla yüzdeye sahip ülke ise İzlanda’dır. Grafiğe göre ülkelerin gelişmişlik seviyesi, siyasal kültür ve buna benzer etmenlere bağlı olarak kadın belediye başkanı yüzdelerinin değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Günümüzde ise birçok uluslararası metinde de kadının siyasal anlamda güçlendirilmesi ve katılımının sağlanmasına yönelik madde ve içerik bulunmaktadır. Bunlar: “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (CEDAW), Yerel Gündem 21 Eylem Planı ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda kadınların güçlendirilmesi ve yerel katılımları bakımından önem arz maddeler yer almaktadır (Pınarcıoğlu, 2011: 78).

3.2.2. Türkiye’de Kadınların Yerel Siyasal Katılımı

Türkiye’de kadınların yerel siyasete katılımlarının tarihsel gelişimi kısaca şu şekildedir: Kadınların ülkemizde statüsünün değişmesi ve haklarını elde etmesi konusunda atılan ilk adım Osmanlı döneminde çıkarılan Tanzimat Fermanı olarak kabul edilmektedir. Osmanlı bu fermanla Batı’yı örnek alarak ihtiyacı olan reformları “batılılaşma” hareketi altında gerçekleştirmiştir (Balcı ve Tuzak, 2017: 44). Osmanlı toplumunun teşkilatlanma bütününe bakıldığında kadınlar dini ve ekinel faktörlerle birlikte otoriter ve patriarkal bir kültürün etkisine maruz kalmıştır. Erkeğe verilen üst konumla kadın-erkek arasında bir eşitliğin olmadığı fikrinin İslamiyet ve Türk kültürünün bir parçası olarak görülmesi Türkiye’de yürütülen kadın hareketi ve kadına verilen hakların elde edilmesi için zor bir süreç oluşturduğu belirtilmektedir (Demirdağ, 2017: 59). Cumhuriyet döneminde kadınlara verilen hak ve yetkiler daha da artmıştır. Kadınların siyasal haklarını kullanmaları ilk olarak “3 Nisan 1930 Belediyeler Kanunu’nun 23. Maddesinde 18 yaşına gelmiş kadınların oy kullanabileceğine yönelik bir düzenleme yapılmış ve 24. Maddesinde ise siyasi alanda aday olabilmek hakkı düzenlenmiştir.” “16 Ekim 1933’te, 1924 tarihli Köy Yasası’nın 20. ve 25. Maddelerinde:” kadınların muhtar ve ihtiyar heyetinin belirlenmesi süreçlerinde seçme ve seçilebilmesine yönelik hak düzenlemesi yapılmıştır. En önemli siyasal düzenleme ise “4 Aralık 1934’te yasama seçimlerin de genel oy hakkının” tanınmasıdır. İlk İl Belediye Başkanı 1950’de Müfide İlhan Mersin’den seçilmiştir (Negiz, 2008: 217-219). 1930’da yerel yönetim seçimlerine katılma hakkı kazanan kadınlardan bazıları 5. Dönem milletvekili olarak mecliste görev aldıkları ifade edilmektedir. Bu seçimde meclise giren 18 kadın milletvekilinden 4’ü yerel yönetimlerde meclis üyesi oldukları belirtilmektedir (Gökçimen, 2008: 27). 1930 yılından 2014 yılına kadar belediye başkanlığı yapmış kadınların yüzdesi aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Kadınların Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar yerel siyaset birimlerinden belediye başkanlığında artan bir oranla yer almıştır.

Tablo 4: 1930-2014 Yılları Arasında Türkiye’de Belediye Başkanlığı Yapan Kadınların Yüzdesi

1930-1989	1990-1999	2000-2004	2004-2009	2009-2014	2014-
0.1-0.2%	0.1-0.5%	0.5%	0.56%	1%	2.86%

Kaynak: (Koyuncu ve Sumbas, 2016: 43).

2009 yerel seçimlerine kadın katılımında küçük bir artış olduğu ifade edilmektedir. 19 siyasal partinin katılım gösterdiği 2009 seçiminde, “44 kadın il belediye başkanlığı”, “31 kadın ise ilçe ve belde belediye başkanlığında” temsilci olarak gösterilmesine rağmen yalnızca kadın adaylardan ikisinin il düzeyinde belediye başkanlığına seçildiği belirtilmektedir. 2009 seçimlerinde muhtar olan kadınların oranı %2,3 oranında olduğu ifade edilmektedir. 2014 mahalli seçim sonuçlarında kadınların belediye başkanlığı pozisyonundaki %2,9’a yükselirken, kadınların muhtarlık görevinde yer alma oranının % 2,0’a gerilediği belirtilmektedir (Oruç ve Bayrakçı, 2018: 46).

Tablo 5: 2019 Yılı Mahalli İdareler Seçimlerinde Seçilen Görevli Kadın-Erkek Bilgileri

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
<i>Büyükşehir Belediye Başkanı</i>	27	% 90	3	% 10	30
<i>Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı</i>	494	% 95	25	% 5	519
<i>Belediye Meclis Üyesi</i>	18.461	% 89	2.284	% 11	20.745
<i>İl Belediye Başkanı</i>	50	% 98	1	% 2	51
<i>İlçe ve Belde Belediye Başkanı</i>	776	% 98	12	% 2	788
<i>İl Genel Meclis Üyesi</i>	1.223	% 96	48	% 4	1.271
<i>Köy Muhtarı</i>	18.081	% 99	115	% 1	18.196
<i>Mahalle Muhtarı</i>	31.049	% 98	970	% 2	32.019
<i>Köy İhtiyar Meclis Üyesi</i>	79.689	% 99	1.007	% 1	80.696
<i>Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi</i>	134.362	% 98	3.418	% 2	137.780
Toplam	284.212	% 97	7.883	% 3	292.095

Kaynak: (Kaşıkırık, vd., 2020: 13).

2019 mahalli seçimlerindeki seçilmiş kadın oranına bakıldığında %11 oranla en çok belediye meclis üyeliğine siyasal katılım sağlandığı görülmektedir. En az kadın adayın seçildiği %2 oranla il belediye başkanlığıdır. Ülkemizde gerçekleştirilen yerel seçimlerde göz önünde tutulduğunda yıllara oranla katılımın arttığını ancak istenilen ve olması gereken kadın katılım seviyesinden düşük olduğu söylenebilir.

Grafik 1'de 2008-2019'da “Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi” bildirisinde; ülkemizin ise kadın belediye başkanı yüzdesi % 5'in altında kalan ülkeler arasında olduğu görülmektedir. Türkiye kapsamında yapılan seçimler sonucunda seçilen adaylar içerisinde ve yerel yönetim düzeyindeki kadın oranının %20'nin altında olduğu, “Avrupa ortalamasının yüzde 15 seviyesinde olduğu kadın belediye başkanı oranında Türkiye yüzde 3.2 ile en düşük seviyeye sahip ülkeler” arasında yer

almaktadır. Ayrıca raporda Türkiye yüzde 17.3 oranla, belediye meclisi ve belediye alt meclislerinde yer alan kadın oranı %20’lik oranının altındaki yedi ülkeden birisi olduğu belirtilmektedir.⁶

3.3. Kadınların Yerel Siyasal Katılımı ve Temsil Mekanizmaları

Kadınların yerel siyasete katılımında farklı katılım ve temsil mekanizmaları bulunmaktadır. Genel olarak iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki, farklı yerel ihtiyaçları olan yurttaşların yerel siyasete katılımıdır. İkinci katılım şekli ise, yerel seçim zamanlarında temsilci olarak seçilen yurttaşın yerel düzeyde karar alabilen birimlerde etkin bir şekilde rol almasıyla temsilciliği üstlenmektedir (Cerit Mazlum, 2009: 81). Kadınların her iki katılım biçiminde, yerel siyasal katılımları ve temsillerinde katılım sağlayacakları, aktif rol ve temsil görevi üstlenecekleri farklı yerel mekanizmalar bulunmaktadır. Kadınların Türkiye’de katılım gösterdikleri yerel temsil ve yerel katılım mekanizmaları olan seçilmiş meclisler, mahalle muhtarlığı, siyasal partiler ve kadın kolları gibi katılım kanallarının işleyişi ve yönetime katılım noktasında sunduğu imkanlar ve kadınların yerel katılımı ile ilişkisi ilerleyen başlıklarda daha detaylı ele alınacaktır.

3.3.1. Seçilmiş Yerel Meclisler

Yerel yönetim birimleri halka yakınlığı ile betimlenen kurumlardır. Bu betimleme doğrultusunda kadınların yönetime katılımı ve temsili noktasında yerel yönetim birimleri ilk basamağı oluşturmaktadır. Yerel yönetimlerde önemli temsil mekanizmalarından seçim ile oluşturulmuş meclisleri; belediyeler ve illerde yer alan özel idarelerin kararlarını aldıkları “belediye meclisi” ve “il genel meclisi” dir. Mahalli yönetim meclislerinin “Temsil, karar alma ve denetim” başta üç ana işlevinin olduğu belirtilmektedir (Arıkboğa, 2010: 193).

Seçimle oluşturulan bu meclislerden belediye meclisleri, “5393 Sayılı Belediye Kanunu’na göre:” “Belediyelerin karar mercisi ve yasanın ilgili kısmında belirtilen nitelik ve yöntemlere göre yerel halk tarafından seçilen temsilcilerden oluşmaktadır. Belediye başkanı başkanlığında toplanan belediye meclisi, stratejik plan, yatırım, imar, hizmet planı, vergilendirme, toplumsal ve ekinsel etkinlikler ve diğer hizmetlerle ilgili karar almaktadır” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 17-18). Bununla birlikte “kurumu borçlandırma konusunda karar verme, taşınmaz mal alım-

⁶ Bakınız: www.skdturkiye.org.

satımına karar verme, taşınmaz malların kullanımına ilişkin karar verme, ihtisas komisyonları üyelerini belirlemek, belediye tarafından çıkarılması gereken yönetmelikleri kabul etmek ve mahalle kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesine” karar vermektedir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 18). Ayrıca “kardeş kent bağının oluşmasına, ekonomik ve toplumsal ilişkiler oluşturabilme hedefiyle kültürel, sanatsal ve spor gibi alanlarda etkinlik ve aktiviteler gerçekleştirilmesine karar vermek ve belediye başkanı ve encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak belediye meclisinin görevlerindendir” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 18). “Belediye meclisi seçim sonuçlarının açıklanmasını izleyen beşinci günde belediye başkanı başkanlığında kendiliğinden toplanmaktadır. Yapılan ilk toplantı sonrasında belediye meclisi, her ayın ilk haftasında, belediye başkanı öncülüğünde önceden belirlenen gündem ve günde toplanmaktadır. Her ayın ilk toplantısında belediye başkanı ve meclis üyeleri belediyeye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerilebilmekte ve öneriler salt çoğunluğun kabulüyle karara bağlanmaktadır. Belediye meclisinin toplantı ve kararları alenidir ve alınan kararlar halka duyurulmaktadır” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, md. 19-23).

Belediye meclisi üyeleri içerisinde yer alan üye kadın yüzdesi Türkiye kapsamında yapılan yerel yönetim düzeyinde her bir seçim dönemi artmasına rağmen yeterli düzeye ulaşamadığı ifade edilmektedir. Belediye meclis üyesi kadınların sayısı nüfusu 50 binin altında olan bölgelerde azalırken, 50 binden fazla nüfusa sahip bölge belediyelerinde ise durum ortalamanın üzerinde bulunmaktadır (Oktay, 2013: 969). Kadınların temsili ve katılımı kentsel bir nitelik taşımaktadır (Arıkboğa, 2010: 197).

Seçimle oluşturulan diğer yerel meclis ise “İl Genel Meclisi ”dir. “5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’na ”göre: “İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır ve ildeki seçmenler tarafından seçilmiş üyelerden oluşur” (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md. 9). “İl genel meclisi; stratejik plan ile yatırım ve hizmet programları, il özel idaresinin etkinliklerini görüşerek karara bağlamak, bütçe ve Büyükşehir Belediyesi hariç kent çevre düzeni ve imar planlarını görüşerek karara bağlamaktadır. Ayrıca borçlanmaya karar vermek, anapara artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına vermek, taşınmaz mal alım satımına karar vermek, il özel idaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek, encümen ve ihtisas komisyonu üyelerini seçmek ve diğer mahalli idarelerle karşılıklı iş birliği yapılmasına karar vermektedir.” (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md. 10). “İl genel meclisi seçimlerin ilanını izleyen beşinci günde kendiliğinden toplanır ve

toplantıya en yaşlı üye başkanlık etmektedir. İl genel meclisinin çalışmalarına ilişkin yönetmelik İç İşleri Bakanlığı tarafından çıkarılmaktadır. İl genel meclisi her ayın ilk haftası önceden belirlenen saat ve yerde toplanmaktadır. Meclis toplantıları açıktır ve mecliste gerçekleşen görüşmeler görevlilerce tutanağa geçirilip, başkan ve kâtip üyelerce imzalanmaktadır. İl genel meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Alınan kararların tam metni on beş gün içerisinde valiye gönderilir ve valiye gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girememektedir” (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, md. 11-15).

Tablo 6: 1999-2014 Yılları Arasında Yerel Yönetim Birimlerine Seçilen Kadın Yönetici ve Meclis Üyeleri

		Erkek Male		Kadın Female	
	Toplam Total	Sayı Number	Oran Proportion (%)	Sayı Number	Oran Proportion (%)
1999					
Belediye Başkanı	3.215	3.197	99,4	18	0,6
Belediye Meclisi Üyesi	34.084	33.543	98,4	541	1,6
İl Genel Meclis Üyesi	3.122	3.078	98,6	44	1,4
2004					
Belediye Başkanı	3.225	3.207	99,4	18	0,6
Belediye Meclisi Üyesi	34.477	33.660	97,6	817	2,4
İl Genel Meclis Üyesi	3.208	3.151	98,2	57	1,8
2009					
Belediye Başkanı	2.948	2.922	99,1	26	0,9
Belediye Meclisi Üyesi	31.790	30.450	95,8	1.340	4,2
İl Genel Meclis Üyesi	3.379	3.269	96,7	110	3,3
Köy Muhtarı	34.275	34.210	99,8	65	0,2
Köy İhtiyar Heyeti	138.177	137.848	99,8	329	0,2
Mahalle Muhtarı	18.607	18.178	97,7	429	2,3
Mahalle İhtiyar Heyeti	72.583	71.174	98,1	1.409	1,9
2014					
Belediye Başkanı	1.396	1.356	97,1	40	2,9
Belediye Meclisi Üyesi	20.498	18.300	89,3	2.198	10,7
İl Genel Meclis Üyesi	1.251	1.191	95,2	60	4,8
Köy Muhtarı	18.143	18.085	99,7	58	0,3
Köy İhtiyar Heyeti	80.696	79.689	98,8	1.007	1,2
Mahalle Muhtarı	31.635	31.013	98,0	622	2,0
Mahalle İhtiyar Heyeti	137.781	134.362	97,5	3.419	2,5

Kaynak: Öktem ve Sadioğlu, 2019: 577).

31 Mart 2019 yerel seçimlerinde sadece %10 kadın aday büyükşehir belediyesi ve il belediye başkanlığına temsilci olarak aday gösterilmiştir. Tablo 6’da yer alan verilere bakıldığında da kadınların yerel siyasette artan bir şekilde katılım sağlasa da,

kadınların toplumdaki nüfus oranına kıyasla yetersiz olduğu belirtilmektedir (Öktem ve Sadioğlu, 2019: 578).

Mahalli idare birimlerinden belediyeler ve il idarelerinin uygulamalarını karara bağladığı organı belediye meclisleri ve il genel meclislerinde alınan kararlar kadınların hayatını doğrudan etkileyen yerel politikalara dönüşmektedir. Bu nedenle seçilmiş yerel meclislerde kadınların katılımı ve temsili önem kazanmaktadır. Seçimle oluşturulan yerel meclislerde, seçilme şansına sahip az sayıdaki kadın ile temsilciliklerini yapacakları kadın kitleleri arasında ciddi farklılıkların bulunduğu belirtilmektedir. Seçimle oluşturulmuş bir mecliste herhangi bir kadın üyenin yer alabilmesi eğitim, meslek, soy ve çevre gibi farklı etkenlere bağlı bulunmaktadır. Ayrıca belediye meclisleri, güçlü başkan modelinin geçerli olduğu yapılar olarak nitelendirildiği için, kadınların belediye meclislerinde yer alması ve söz hakkına sahip olması noktasında büyük bir engel olarak görülmektedir (Pınarcıoğlu, 2011: 86).

Kadın üyelere seçilmiş yerel meclislerde belirli oran ayrılması hakkı tanıyan kota sistemleri bulunmaktadır. Kota sistemleri kadınların yerel siyasete katılımları bakımından ilk etapta kadınların temsil edilmesini sayısal açıdan yükseltirken, daha sonraki süreçte mahalli alanda kadın etkinliklerini iyileştirici bir etkisinin bulunduğu belirtilmektedir (Oktay, 2013: 969).

3.3.2. Mahalle Muhtarlığı

Halka, kent yönetiminde en yakın birim olarak mahalle yönetimi tanımlanmaktadır. Demokrasinin güçlenmesi ve gerçekleştirilen faaliyetlerin etkili ve randımanlı olması bakımından önemli olduğu belirtilmektedir. Mahalle yönetimi, halk tarafından seçilen mahalle muhtarı ve ihtiyar heyetinden oluşmaktadır. “2972 Sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyeti Seçimi Hakkında Kanun’da;” “Mahalle, seçilen muhtar ve dört asil, dört de yedek üyeden oluşan ihtiyar heyetinden oluşmaktadır” (2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 1984, md. 30). Mahalle muhtarlıkları seçiminde seçime girebilmek için herhangi bir siyasi partinin temsilcisi olmadan, tarafsız ve özgür bir temsilci olarak katılmaları şartı aranmaktadır. Mahalli karar alma mekanizması olarak görülmesine rağmen mahallelerin tüzel bir statüsü bulunmamaktadır. Mahalli idare birimi olarak kabul edilmeyen muhtarlıklar, merkezin taşra örgütlenmesinin bir parçası gibi görülmektedir. Mahalle

muhtarlıklarına verilen görevlerin genel olarak merkezi yönetime ait görevler olduğu belirtilmektedir (Bora ve İşat, 2006: 40-41).

Mahalle muhtarlıklarının ve İhtiyar Heyetinin görevleri kapsamındaki işlemler “4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetlerine İlişkin Kanun’unun” 3. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

1. “Nüfus Kanunu ile ilgili işlemler,
2. Askerlik ile ilgili işlemler,
3. Sivil savunma ile ilgili işlemler,
4. Güvenlik hizmetleri ile ilgili işlemler,
5. Adalet ve yargı ile ilgili işlemler,
6. Seçimlerle ilgili işlemler,
7. Milli eğitim hizmetleri ile ilgili işlemler,
8. Vergilerle ilgili işlemler,
9. Tapu işlemleri ile ilgili işlemler,
10. Sosyal güvenlik ile ilgili işlemler,
11. Tebligat ile ilgili işlemler.”

“5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda” mahalle muhtarlığı: “Muhtar mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğerk kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğerk kurumlarla iş birliğı yapmak ve kanunlarda verilen diğerk görevleri yapmakla yükümlüdür. Ayrıca Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkânları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteğı sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütölmesini sağlamaya çalışır” şeklinde yer almaktadır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005, md. 9). Muhtarlığın yerel birim gibi görünmesine karşın merkezi yönetimin faaliyetlerini yerine getirdiğı söylenebilir.

Belediye yasasında belirtilen düzenlemelerin etkinlik kazanması gerekmektedir. Bu düzenlemelerin etkinlik kazanmasında muhtarın, “mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları” hangi yöntemle tespit edilecekleri ile belediye yönetiminin, “kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurma ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütölmesini

sağlamaya çalışma” metot ve gereçlerinin belirlenmesi mahalli birimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının karşılıklı ilişkiler geliştirmesi büyük önem taşımaktadır (KA-DER, 2006: 41).

Mahalle muhtarlıklarının “mühür vurma” ile “evrak verme” kurumu olarak algılanmasının nedeni muhtarlıklara verilen görevlere bağlanmaktadır. Mahalle muhtarlıkları birçok kadın için en ulaşılabilir yönetsel birimler olarak görülmektedir. Ayrıca yine yerel siyasal katılım gösterebilecekleri en yakın siyasal katılım birimidir. Bundan dolayı mahalle muhtarlıklarının tam anlamıyla mahalli idare birimi kimliğine kavuşturulması, hem kadınların yönetime dâhil olması hem de kadın temsiliyetinin güçlendirilmesi açısından önemli görülmektedir (Bora ve İşat, 2006: 41).

Tablo 6’da kadınların 2009 yılında mahalle muhtarlığındaki oranı %2,3 iken, 2014 yılı mahalle muhtarlığında ki oranı %2.0’a gerilediği görülmektedir. Kadınların mahalle düzeyinde yerel siyasete katılımı ve kadınların yerel hizmetlere ulaşımının mahalle ölçeğine kadar yaygınlaştırıldığı bir sisteme ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca yönetim alanına dâhil olma imkanlarının aynısı mahalle faaliyetlerine katılımdakine benzer şekilde mahalle düzeyine kadar yaygınlaşması gerekmektedir. Bunun için mahallelerde kadın komitelerinin kurulması, elverişli imkân ve olanaklar sağlandığında kadın dayanışma merkezleri gibi mekânların oluşturulması, bu tür mekânlarda ve mahalle örgütlenmesinde kadınların etkinliğinin özendirilmesi ve artırılması için yerel yönetimlere önemli bir sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetim birimlerinin bölge birimlerinin oluşumları mahallelere hizmetlerin ulaştırılması, bu bölge birimlerinde aktif şekilde yer alabilecek kadınlara yönelik örgütler ile kadınları kendi semtlerine yönelik kararlarda söz sahibi olmasını sağlamaktadır (KA-DER, 2006: 41-42).

3.3.3. Siyasal Partiler ve Kadın Kolları

Siyasal partiler, kadınların hem katılım hem de temsil mekanizması olarak içerisinde var olabilen siyasal yönetimi elde etme ve paylaşma amacını taşıyan örgütlü siyasal topluluklar olarak tanımlanabilir. Bu siyasal toplulukların tarihine bakıldığında kadınların yönetime katılımı noktasında gösterdikleri desteğin günümüze taşınacak kadar olmadığı belirtilmektedir (Sancar-Üşür, 2008: 226).

Hem ulusal hem de yerel meclislerde eksik kadın temsiliyetinin en önemli nedenlerinden birisi olarak siyasal partilerin yapı ve işleyişi görülmektedir (Pınarcıoğlu, 2011: 89). Kadın ve erkek arasındaki eşitliğin sağlanmasına yönelik

Türkiye’de sosyal ve siyasi zorlukların aşılması, siyasi kararların alım aşamalarına kadınlarında katılmaları ve bireysel sorunlarını ve gereksinimlerini bu süreçte aktarabilmeleri önem arz etmektedir. Türkiye’de siyasi partilerin hemen hepsi bu noktadan çok uzak olduğu belirtilmektedir. Ayrıca siyasi partiler genel olarak kadınların siyasi hak ve ödevlerini gerçekleştirmeleri noktasında desteklemekten daha fazla kadınların yoksul kimselere yardımda bulunma hizmetlerinde rol aldıkları ifade edilmektedir (Sancar-Üşür, 2000: 209). Partilerin alt düzeyinde ya da kadın kolları düzeyinde siyasi faaliyetlere kadın katılım düzeyi fazla iken, yapmış oldukları siyasi faaliyetler genel olarak siyasi, belirgin ve devamlılığı olmayan faaliyetler olduğu belirtilmektedir. Partilerde kadın katılım oranları ve biçimleri farklılık göstermektedir. Partilerin üst yönetim kadrosuna temsilci olarak seçilen kadınlar genellikle parti örgütlerinde ya da kadın kollarında yetişmemiş ve parti örgütleri tarafından tanınan kadınlar olmayıp dışardan seçilmeleri garanti olan kadınların atandığı ifade edilmektedir (Sancar-Üşür, 2008: 226).

Ülkemizde bulunan hâlihazırdaki siyasi partiler içerisinde seçilen veya tayin edilen kadınların düzeyinin oldukça az olduğu ve parti oluşumlarına katılabilen az sayıda kadının ise partide fazla etkinlik gösterememekle birlikte parti profilinde göstermelik işlerde yer aldığı belirtilmektedir. Ayrıca siyaset alanındaki hâlihazırda yer alan bu partilerin her iki cins arasındaki eşitsizliği toplumun ana problemi olarak görürken, çözümüne dair gerçek bir girişimde bulunmaktan uzak oldukları belirtilmektedir (KA-DER, 2006:17). Kadınların siyasi parti oluşumlarının idari pozisyonundan daha çok, yan örgütlenmesi şeklinde nitelendirilen kadınlara özgü oluşturulan parti kollarında görev almaktadır. Partilerin yönetmelik ve tüzüklerinde kadınlara özgü bu oluşum çoğunlukla yardımcı ya da yan örgütlenme olarak nitelendirildiği ve partilerin temel basamağına tabii faaliyet gerçekleştiren birim şeklinde algılanmaktadır. Siyasi parti oluşumlarının kadınlara özgü bu kolları genellikle yoksullara yardım gibi toplumsal destek hizmetlerinin gerçekleştirilmesinden ve seçim dönemlerinde parti çalışmalarında etkinlik göstererek parti oy düzeyini arttırmakla görevli birimler olarak işlemektedir (Pınarcıoğlu, 2011: 90).

Kadın örgütlerinin fiilen yaptıkları işler üye kampanyası, partinin siyasi görüşlerini ev ve mahalle düzeyinde propaganda yapmak, partiye ve lidere sadakatin temsilciliğini yapmak olarak görülmektedir. Kadınların siyasi süreçlere katılımının

sağlanmasına yönelik kadın kollarında altyapının oluşturulması gerekmektedir. Siyasal partilerin kadın kollarını yeni bir bakış açısı ile ele almadan ve kadın kollarının seçilme, kararlara katılım gibi temel haklarının yasal güvenceye kavuşturulmasının gerekliliği belirtilmektedir (Sancar-Üşür, 2000: 214). Siyasi partilerin bünyesine bağlı olan kadın teşkilatlarının sahip olduğu yapının siyasal arenada erkeklerin egemenliğini azaltmak amacıyla faaliyet gerçekleştirecek bir yapıya sahip olmadığı ifade edilmektedir (Çadır, 2011: 159). Siyasal parti ve kadın kollarında kadın katılım ve temsilini eşit hale getirmek, arttırmak ve adil şekilde üst yönetimde yer alabilmelerini sağlamak için en önemli adımın siyasal partilerin yapı ve işleyişinde yapılacak reformlar hem ulusal hem de yerel siyasete kadın katılımı ve temsilinde arttırıcı bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

3.4.Kadınların Yerel Siyasete Katılımı İçin Yapılan Çalışmalar

Kadınların yerel siyasete katılımlarını arttırmak amacıyla yapılan çalışmalar var olmakla birlikte yeterli sayıda olmadığı söylenebilir. Türkiye’de kadınların siyasal katılımını arttırmaya yönelik yapılan çalışmaları genellikle kadın örgütleri kendi başlarına yürüttükleri, kamu kurum ve kuruluşlarını bu konuda harekete geçirme gayretiyle ve uluslararası iş birlikleri ile yürütmektedirler.

“Yarın İçin Bugünden” çalışması, KA-DER Ankara kapsamındaki kadınların mahalli düzeydeki karar ve temsil edilme aşamalarına katılmalarını, kadının önemsendiği bir yerel siyasetin oluşumunu sağlamak amacıyla kurulan Yerel Siyaset Çalışma Grubu’nun 2003 yılında başlattığı, 2009 yerel seçimlerine kadar” devamlılığını planlamış olduğu programdır. “Yarın İçin Bugünden” kampanyasının hedefleri;

- Kadınların yer aldığı kuruluşların yerel düzeydeki siyasette yer alması amacıyla adımların atılması için desteklemek,
- Mahalli idarelerde kadınların temsilci olmalarına yönelik destek ve teşviklerin sağlanması,
- İktidarın ve siyasi parti oluşumlarının yerel birimlerindeki planlara yön verebilmek,
- Cinsiyetler arası eşitlik konusunda yerel düzeydeki siyasette farklı bakış açılarının kazandırılması,

- Mahalli idarelerde kadınların katılımına olumlu yönde etki edecek örnek profillerin artmasını sağlamak,
- Oy kullanma statüsündeki kadınların duyarlılık seviyesini yükseltmek, bu konuyu iletişim ve yayın organlarının gündemine taşımak,
- Ulaşılabilir amaçlara yönelik yerel düzeydeki adımları sağlamlaştırmak,
- Kadınların katılım sağladığı örgütler ve belediye birimlerinin iş birliği imkânlarını güçlendirmektir.

Kampanya sürecinin ilk etabında; kadınların teşkilatlandırılması ve adım atmaları için cesaretlendirilmesi, siyasi kadın temsilcilerin desteklenmesi ve teşvik edilmesi, oy kullanacak kadınların bu konudaki farkındalıklarının arttırılması ve iletişim ve yayın organlarında bu konuda gündem yaratılmasına odaklanıldığı belirtilmektedir. Bu konuda gerçekleştirilen 25'e yakın eğitim, siyasi partiler ile sivil toplum kuruluşlarının üye kadınları ile gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Bunlardan altısının siyasi partiler ile sivil toplum kuruluşlarıyla, üçünün kadınlara özgü örgütlenmelerle, ikisinin sendikalar ile diğer on iki eğitimin ise gecekondulaşmış bölgelerde yapıldığı belirtilmektedir. Yerel yönetim birimlerinde görevli kadınların (belediye başkanı veya meclis üyesi, il genel meclisi üyesi ve muhtar) oluşturduğu bir iletişim ağından söz edilmektedir. Bu kapsamda beş broşürden ve iki kitaptan oluşan yayınları da bulunmaktadır. Kadınların “Yerel Seçim Bildirgesi” hazırlanmış ve ülke çapında dağıtılmıştır. Kampanyanın süreçlerinin ve gerçekleştirilen faaliyetlerin görünürlüğünü “Kadın Başımıza” isimli bir kitap ile duyurmuşlardır. Yerel düzeyde gerçekleştirilecek seçim öncesinde Ankara’da temsilci olan kadınlara danışmanlık hizmeti alabileceği bir ofisin kurulduğu belirtilmektedir. Birçok bilgi amaçlı toplantı, kongre, münakaşa görüşmeleri tertip edilerek halkta düşünce birliği oluşturulmaya ve yerel siyasete kadın katılımındaki yetersiz temsillerine yönelik farkındalık yaratma amacının olduğu görülmektedir. Mahalli idareler ile yerel düzeyde örgütlenen kadın kuruluşlarıyla iş birliği yaratmak, belediye başkanlığındaki görevli kadın başkanları desteklemek ve bilgi ve tecrübe noktasında ortaklık kurmak ve cinsiyet duyarlılığının yerel kamu politikalarına yerleşmesini sağlamak bu kampanyanın amaçlarından. Ayrıca “Birleşmiş Milletler Ortak Programı” kapsamında meydana getirilen “Kadın ve Kız Çocuklarının Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Projesine İçişleri Bakanlığı ” yanında katılım göstermiştir (KA-DER, 2006: 13-17).

Yerel düzeyde kadınların yerel siyasete katılımını artırmaya yönelik yapılan çalışmalardan diğerleri ise Yerel Eşitlik Eylem Planları ve BM Ortak Programı'nın geliştirdiği “Kadın Dostu Kentler Projesi ”dir. Kadınlara özgü kuruluşlar ile amme kuruluşlarının iş birliği geliştirmesi ve ortak hizmet stratejisi ve iş birlikleri oluşturmayı hedefleyen projede illerin kendi yapılarına özel “Yerel Eşitlik Eylem Planı” hazırlanması amaçlanmıştır. 6 pilot ilde yürütülen bu projeyle birlikte diğer illerde de “Kadın Dostu Kent” fikri yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. “Yerel Eşitlik Eylem Planları (YEELP)”, katılım odaklı bir süreç içerisinde, “valilik, il özel idaresi, belediye ve kadın kurumlarının” katılımıyla oluşturulduğu belirtilmektedir. “Yerel Eşitlik Eylem Planları” yedi ana hizmet üzerinde oluşturulmuştur. Bu alanlar; Yereldeki alınan karar süreçlerine kadın katılımı, şehirle ilgili faaliyetler, kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddetin önlenmesi, iktisadi olarak güç kazanma ve iş alanı yaratma, eğitim ve sağlık hizmetlerinden eşit şekilde faydalanma, göç ve yoksulluğun önlenmesi, eşitlik için düşünüş tarzında değişikliğin ve içgörünün yaratılmasıdır. Oluşturulan “Yerel Eşitlik Eylem Planlarında kadınların siyasal katılımı ile ilgili geliştirilen öneriler şu şekilde özetlenmektedir:

- Yerel düzeydeki kadın örgütlenmelerinin yerel meclisleri izlemesi ve yerel ihtisas komisyonlarına katılması, yerel meclisleri izleme grubu oluşturulması,
- Kent konseylerine katılım ve kadın meclislerinin oluşturulması,
- Stratejik planların hazırlanma ve uygulama sürecine kadın kuruluşlarının katılımının sağlanması,
- Yerel yönetimlerde kadın sivil örgütlerinin işbirliğinin sağlanması,
- Yerel yönetimlerde Kadın Erkek Eşitliği Birimleri oluşturulması,
- Yerel yönetimlerde görevli kadınların karar verici yerlere gelmesini sağlamak için hizmet içi eğitim ve teşvik uygulaması yapılması,

Yerel Eşitlik Eylem Planlarının uygulanması ve hizmet sunum modeli geliştirilmesi için Yerel Eşitlik Eylem Planı Komitesi'nin (YEELPKOM)” oluşturulması gerekli görülmüştür (Sancar Üşür, 2008: 242).

. Kadınların yerel siyasete katılımında etkisi olduğu düşünülen Kent Konseyi Kadın Meclisine IV. Bölümde daha detaylı yer verilmiştir.

IV. BÖLÜM: YEREL SİYASETE KATILIMDA KENT KONSEYİ VE KADIN MECLİSİ

Çalışmamızın bu bölümünde Yerel Gündem 21 Eylem Planı ve “Yerel Gündem 21’in” en dikkate değer çıktılarından biriside Kent Konseyi’ olduğu söylenebilir. Yapısı hem dünyada hem de ülkemizde ele alınmaya çalışılmıştır. Dünya’daki kent konseyi yapısı ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte ülkemizdeki kent konseyi yapısı ile birebir isim ve yapıda bulunmayıp, ülkemizdeki kent konseyi yapısına benzer bir şekilde bazı ülkelerde belediye meclisi/kent meclisi bazı ülkelerde ise seçimle oluşturulan ve belediyenin karar organı niteliğine sahip bir meclis olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı ülkelerde kent konseyi özelliklerini benzer farklı yapılara yer verilmiştir. Kent konseylerinin katılıma etkisi ele alınarak, kadınların siyasal sürece katılımlarında önemli bir yere sahip olan kadın meclisleri incelenmiştir. Kadın meclisleri ve siyasal katılım arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Ayrıca Türkiye’de kadın meclisleri ve kent konseyleri ile olan ilişkisi ele alınmıştır.

4.1. Yerel Gündem 21 Eylem Planı

1970’lerden sonra yerel yönetimlerin en iyi uygulayıcısı kabul edilen ülkelerde halkın yönetime olan uzaklığı ve katılım konusundaki ilgisizliği yönetimlerin önemli bir konusu haline gelmiş olup bu konuda yönetimleri halkın katılımını arttırmaya yönelik çalışmalar geliştirmeye yöneltmiştir. Yerel düzeyde özelleştirmelere gidilerek, vatandaşların tüketici kimlikleri üzerinden halk katılımını artırıcı politikalar yürütülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda yaşlılar, emekliler ve kadınlar gibi yönetime katılımda desteklenmesi gereken grupların yönetime katılabileceği gönüllü katılımın kurumsallaştırılabileceği yurttaş kurulları, özel danışma kurulları ve semt meclisleri gibi katılım mekanizmaları oluşturulmuştur (Çitci, 1996: 11-12).

Dünya’da çevre kirliliğinin ve doğada bulunan kaynakların 1970 yıllarında tüketiminin hızlanması ve halkın katılımındaki eksikliğin etkileri doğrultusunda kongreler düzenlediği belirtilmektedir. Düzenlenen konferanslardan ilki “1972 Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı” ile “Gündem 21” enternasyonal alanda atılan ilk adım olarak sayılmaktadır. Daha sonrasında “1983’te BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu” oluşturulmuş ve “1987’de Brutland (Ortak Geleceğimiz) Raporu” ortaya konmuştur. “1989 yılında kararlaştırılan Çevre ve Kalkınma Konferansı” “1972 Birleşmiş Milletler Konferansı’ndan” sonra “Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı” gerçekleştirilmiştir (Kestellioğlu, 2011: 126).

“Gündem 21”, ekonomik düzeyde sağlanacak yükselişin doğa ile uyumlu bir süreçte “sürdürülebilir gelişme” fikrini hayata geçirmek için; global bir uzlaşma ortamının yaratılması ve siyasi açıdan yapılacakların maksimum orandaki karşılığını oluşturmaktadır. İleriki çağlarda oluşturulan durumda “sürdürülebilir gelişme” odaklı “Gündem 21’in” dayandığı temel “Haziran 1992’de Rio de Janeiro’da yapılan ve Yeryüzü Zirvesi” bir diğer adı da “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı” olduğu belirtilmektedir. “1992 Rio Yeryüzü Zirvesi’nde” “sürdürülebilir kalkınma”, bütün insanların 21.yy. “çevre ve kalkınma” problemlerinin üstesinden gelmek ve “sürdürülebilir kalkınma” amacı doğrultusundaki kriterleri ve faaliyet alanlarının tespit edilmesine yönelik olduğu ifade edilmektedir (Ökmen ve Görmez, 2009).

Yerel Gündem 21 süreci 1992’de Avrupa ülkelerinin genelindeki yerel yönetim birimlerinin benimsediği ve gerçekleştirilen uygulamalar neticesinde elde edilen tecrübeler kapsamında “Habitat II Konferansı’nda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından uluslararası bir proje olarak sahiplenilmiş ve Türkiye’nin de içinde bulunduğu yaklaşık 85 ülkede” uygulanmaya başlandığı belirtilmektedir. Sürdürülebilir gelişme ve katılım kavramlarını öne çıkaran, aynı zamanda da planın uygulama ortamını yerel düzey olarak tanımlamakta, planın uygulanma etkinliği, mahalli idari birimler ve sivil toplum örgütlerinin yanı sıra program kapsamındaki yerel katılımcılarından birisinin de kadın olduğu belirtilmektedir. Yerel yönetim alanında resmi ve özel bütün toplumsal kurumların yönetimde paydaş olarak yer almasını ve bu süreçten yeni bir düşünce ve yönetsel bir tarzın elde edilmesini ön gören bir süreç niteliği taşımaktadır (KA-DER, 2006: 25).

Gündem 21 ana bakış açısı; bütün çalışma alanlarının finansmanını sağlayacak siyasi süreçlerin saptanması, var olan finansman kaynaklarına yenilerin eklenmesi, gerçekleştirilebilir yöntem ve iktisadi gereçlerin tespit edilmesi ve “merkezi ve yerel yönetim” ilişkilerinin “yerinden yönetim” fikri kapsamında güçlendirilerek kamu dışındaki kuruluşlarla iş birlikleri geliştirilerek vatandaşların etkili katılımını ön planda tutan bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Gündem 21 üç ana kısım olmak üzere 40 bölümden oluşmaktadır. Dünya genelinde yerel düzeydeki idari birimlerinin Gündem

21 kapsamında başta gelen hizmet alanları aşağıdaki şekilde belirtilmektedir (Emrealp, 2005: 16-20):

“İlk olarak 28. Bölüm ’de belirtilen Yerel Gündem 21 ile ilgili faaliyetler bulunmaktadır. Gündem 21’in Bölüm 24-27 ile 29-32 sayılı bölümler arasında belirtilen “ortaklıklar” ve “katılım, bu kapsamda yer almaktadır,

İkinci olarak yerel yönetimler, Bölüm 3-22’de belirtilen konularda doğrudan ya da yakından ilgili kuruluşlar olarak çeşitli faaliyetlerde bulunmak,

Üçüncü olarak Birleşmiş Milletler ’in sulak alanların korunması, deniz ve hava kirliliği, zehirli atıkların denetimi, iklim değişikliği, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi konularda uluslararası taahhüt belgeleri bağlamında yerel yönetimlerin önemli bir rolünün bulunması,

Dördüncü bir alan olarak yerel yönetimler, giderek artan bir şekilde uluslararası yerel yönetim kuruluşları aracılığıyla ya da doğrudan, uluslararası işbirliği ve dayanışma faaliyetlerini yürütmektedir. Mahalli idare birimlerinin kararlarını alım ve gerçekleştirme aşamalarına kadın ve genç nüfusun katılmasını sağlamaya yönelik projelerin oluşturulmasını desteledikleri belirtilmektedir. 24. Bölümde kadınlara, 25. Bölümde ise gençliğe yönelerek yerel yönetimlere kadın ve genç bireylere dair yerel yönetimlere ayrıcalıklı ve ayrı bir hizmet alanı oluşturmaktadır.”

“Yerel Gündem 21” doğrultusunda katılımcılığı sağlamak için belirlenen hedefleri gerçekleştirmek amacıyla bazı katılım mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu mekanizmalar Kent Konseyi, Kadın Meclisleri, Çalışma Grupları ve Gençlik Meclisleridir (Bora ve İşat, 2006: 42).

4.2. Kent Konseyi

Yerel Gündem 21 gibi konferans ve belgelerle temelleri atılan kent konseyleri; “Mahalli vizyon ve hedeflerin belirlenmesinde ortak aklı oluşturarak yön verici durumda olan; sorunların çözümüne dönük faaliyetlerde hemşehrilik hukuku çerçevesinde herkesi buluşturan; ve tüm bu fonksiyonları yerine getirirken de sürdürülebilir kalkınma esasıyla hareket eden demokratik yapılar” olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2011: 31). Dünya’da ve Türkiye’de olmak üzere kent konseyi platformu aşağıdaki başlıklarda daha detaylı incelenmiştir.

4.2.1. Dünya’da Kent Konseyi

“1992 yılında Rio’da gerçekleştirilen BM Yeryüzü Zirvesi’nde sürdürülebilir kalkınma” 21. Yüzyılda bütün insanların ortak amacına yönelik belirlenmiş olup bu amaca ulaşmak için ilke ve uygulama alanlarını belirten Gündem 21 başlıklı belge ortaya konmuştur. Bu belgeye yerel yönetimlerinde dâhil olması ile birlikte Yerel Gündem 21 oluşturularak yerel katılım konusunda atılması gereken adımlar BM üyesi ülkelerce kabul edildiği belirtilmektedir (Emrealp, 2010: 8).

Yerel Gündem 21 1992’de imzalandığı günden günümüze kadar hemen hemen 135 ülkenin pek çok kentinde uygulandığı belirtilmektedir. “Yerel Gündem 21” ismi kullanılmadan, benzer aşamalara ve benzeyen isimlerle (“Sürdürülebilir Kentler Programı”, “Sağlıklı Kentler Programı”, vb.) program ve çalışmalar incelendiğinde bu aşamadaki yerleşkelerin sayısında bir artış olduğu belirtilmektedir. “Yerel Gündem 21’in” dünya genelinde koordinatörlüğünü yapan “UNDP-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı-” tarafından Türkiye’nin de içinde yer aldığı 85 ülkedeki, “Yerel Gündem 21” aşamalarının desteklendiği belirtilmektedir. 2000 yılından itibaren Avrupa’nın 4000’den fazla belediye biriminin aktif şekilde “Gündem 21’i” uygulandığı ifade edilmektedir (Göktürk, 2008: 9).

Avrupa ülkelerinde genel olarak kent konseyleri yerel yönetim birimleri arasında etkin bir oluşum olup, uygulandığı ülkeye göre değişiklik gösterebilmektedir. Arnavutluk’ta komünler ve belediyelerden oluşan üniter bir yönetim bulunmaktadır. “Këshilli Bashkiak” olarak adlandırılan kent konseyleri yerel yönetimlerde müzakereci bir organ niteliği taşımaktadır. Kent konseyi üyeleri doğrudan genel oyla dört yılda bir seçilmektedir. Vergilerin toplanması ve yönetmeliklerin hazırlanmasından kent konseyinin görevleri arasında sayılmaktadır. Belediye başkanı ise kent konseyinin aldığı kararları onaylamak ve uygulamakla görevlidir (CEMR, 2016: 6). İtalya’da ise Konsey beş yıllığına doğrudan genel oy ile seçilmektedir. Kent Konseyi belediyenin ana karar organı olarak tanımlanmaktadır. Konseyler yönetişime önem veren kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Planlama ve kontrol yapmak konseyin görevleri arasında sayılmaktadır (CEMR, 2016: 44).

ABD yerel yönetimleri federal sistemden kaynaklı olarak federe devletlerin nüfus özelliklerine bağlı olarak kent konseylerinin üye sayısı, bütçeleri ve faaliyet alanları gibi nitelikleri değişebilmektedir. ABD kamu yönetimi sisteminde yerel

yönetimlerin önemli bir katılım mekanizması olan kent konseyleri seçimle iş başına gelen, 5- 51 üyeden oluşan ve kentin yasama ve politika belirleme organı olma gibi genel özellikleri bulunmaktadır. İngiltere yerel yönetim sisteminde kent konseyi oluşumu yerel yönetimlerde yerel bölgeden sorumlu asıl yasama ve yürütme organı olarak yer almaktadır. 2000’li yıllarda İngiltere’de yürürlüğe giren Yerel Yönetimler Yasası ile kent konseylerinin yapısal özellikleri değişmekle birlikte sorumlulukları artırılarak yerelle ilgili bütün konularda sorumlu hale getirildikleri belirtilmektedir. Toplumda ki bazı grupların (kadın, genç, engelli, yaşlı, çalışan, vb.) daha iyi temsil edilmesi için her kent konseyinin isimleri değişmekle birlikte alt çalışma konseyleri bulunmaktadır (Zeren, 2017: 28-41).

Barselona Kent Konseyi, siyasi ve idari bir yapıdan oluşmaktadır. Kent konseyi kendi yasası olan Belediye Tüzüğü’ne göre siyasi ve idari işleyişine ilişkin ana hatları ortaya koymaktadır. Siyasi yapı belediye meclisi, belediye başkanı ve yönetim komisyonundan oluşmaktadır. Kontrol, denetleme ve planlama ile ilgili karar ve düzenlemeleri gerçekleştirmektedir. İdari yapı ise hükümet ve belediye meclisinin girişimlerini yürütmektedir. İdari yapı yönetim alanlarını koordine eden belediye müdürü ve günlük belediye yönetimini gerçekleştiren bölge müdürlerinden oluşmaktadır. Kent konseyinin yönetimindeki tüm alanları kapsayacak şekilde yürütme yapısı belediye yöneticisinin yönetimi altındaki yönetimler halinde düzenlenmiştir. İdari yapı içerisinde sivil toplum kuruluşları, toplumda farklı kesimleri temsil eden örgüt ve dernekler ve ticari oluşumlar yer alabilmektedir. Ayrıca Kent Konseyi’nin uzman şirketleri bulunup, bu şirketlere belediye yöneticisi danışmanlık yapmaktadır (<https://ajuntament.barcelona.cat/>).

Kent konseyi, bazı ülkelerin yerel yönetim sistemlerinde yerel yönetim birimlerini çatısı altında toplayan, kentin yönetimine ilişkin bütün konuların yönetiminden sorumlu bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin ihtiyaç ve isteklerine yönelik kendi yasal düzenlemesini yapabilecek bağımsızlığa sahip olabilmektedir. Bazı ülkelerde ise kent konseyleri genel olarak danışma ve bazı hizmetleri uygulama görevini üstlenerek bağımsız şekilde hareket edememektedir. Bu durum kent konseyinin bulunduğu ülkenin yönetim sistem ve geleneğine bağlı olarak değişebilmektedir. Ayrıca Kent Konseyi isimli olmasa bile kent konseyi yapısına,

ortaklı fikri ve çalışma amacına sahip farklı isimlerle platformlar karşımıza çıkmaktadır.

4.2.2. Türkiye’de Kent Konseyi

Türkiye’de “Yerel Gündem 21 projesinin temelleri 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Birleşmiş Milletler HABITAT II ‘İnsan Yerleşimleri Konferansı’ toplantıları” ile atıldığı belirtilmektedir. Sürdürülebilir kalkınma temelinde demokratik, şeffaf, katılımcı ve hesap veren bir yönetim biçiminin genel çerçevesini ortaya koymaktadır. Yerel Gündem 21’in Habitat II’de ki gibi bir yönetimde hayata geçirilmesinin bir koşulu olarak yerel yönetimlere toplumsal kuruluşların ve yerel düzeydeki farklı paydaşların etkili katılımı gerekmektedir (Kerman vd. 2011: 18-19).

Yerel Gündem 21 faaliyetleri “1992 Birleşmiş Milletler Rio Yeryüzü Zirvesi” ile yükselişe geçtiği ve Türkiye’de “Habitat II Konferansı” sonrası 1997 senesinin bitiminde başladığı belirtilmektedir. Türkiye’de “Yerel Gündem 21 uygulamaları UNDP-Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın desteğiyle, IULA-EMME-Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı’nın” koordinasyonunda sürdürülmektedir (Emrealp, 2005: 7). Türkiye’de “Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi “T.C. Bakanlar Kurulu’nun onaylaması ile başlatılmış olup, iki yıl süren bir gerçekleştirme dönemi sonrasında, 1999 Aralık da tamamlandığı ifade edilmektedir. Bu Projenin başarı göstermesi nedeniyle UNDP, ikinci aşamaya da destek vermeye karar vereceğini belirtmesinden sonra “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” başlıklı projenin diğer aşaması 2000 yılının Ocak ayında başlatıldığı belirtilmektedir. Bu proje kapsamında değerlendirilebilecek diğer farklı projelerin geliştirilmesi ve son katılım yöntemleriyle projenin bir paydaşı olan mahalli idare birimlerinin çoğaldığı görülmektedir (Kestellioğlu, 2011: 59). Bu gelişmeler neticesinde bir proje olarak başlatılan Yerel Gündem 21 2000’li yıllarda bir proje olmaktan çıkarak uzun soluklu bir programa dönüştürülmüştür. Türkiye’de uygulanan “Yerel Gündem 21 Programı 2001 yılında UNDP tarafından, dünyada yapılan uygulamalar arasından “en başarılı” uygulamalarından birisi olmaya hak kazanmış ve “2002 BM Johannesburg Zirvesi’nde “en iyi uygulama” türlerinden birisi seçilerek sunulmaya layık görülmüştür (Emrealp, 2005: 7).

Ülkemizde Kent Konseyi yapılanması 2005 yılında düzenlenen “5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun” 76. Maddesine göre: “Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaları, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usul ve esaslar Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir ”şeklinde belirtilmektedir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005: md: 76).

İlk olarak “8 Ekim 2006 tarihinde ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlükte yer alan Kent Konseyleri Yönetmeliği, 27250 sayılı Resmi Gazetede 6 Haziran 2009’da yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile bir takım değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu yönetmelik ile kent konseyi yapısı, görevleri, üyeliği, organları ve mali yapısı düzenlenmektedir. Yönetmeliğin 4. Maddesine göre kent konseyleri: “Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmaları” olarak tanımlanmaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md: 4).

Yönetmeliğin ikinci bölümünde ise kent konseyinin kuruluşu, görev ve ilkelerine yer verilmektedir. Yönetmeliğe göre kent konseyinin görevleri;

- “Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrlik hukuku ve ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak,
- Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturulmasına katkıda bulunmak,
- Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek,
- Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak,
- Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları da desteklemek,
- Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,
- Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak,
- Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak” (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md:6).

Yönetmeliğin 5.maddesinde kent konseyi yerel yönetim birimlerinden belediye kurumunun yer aldığı bölgelerde, yerel yönetimlerdeki genel seçimlerin sonucunu izleyen “3 ay” içerisinde, 8.maddesinde yer verilen üye kişilerden meydana gelmektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md:5). 8. Maddeye göre üyeler “Merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını

ve sivil toplumu ortaklık anlayışı ile buluşturmak üzere belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur:

- a. Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- b. Belediye başkanı veya temsilcisi,
- c. Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- d. Mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri,
- e. Beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- f. Üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,
- g. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- h. Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının temsilcisi” olarak belirtilmektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md: 8).

Kent konseyi organı “genel kurul, yürütme kurulu, meclis ve çalışma grupları, kent konseyi başkanı, genel sekreterlik ve sekretarya hizmetleri” olarak belirtilmektedir. Kent konseyinin genel toplanma biçimi, Belediye başkanının başkanlığında toplanarak, en yetkili organı olan genel kurulun, gerçekleştirilen toplantıları düzenlemek amacıyla kent konseyi üyelerinden minimum “3 kişi” ile oluşturulan divan kurulunu seçerek oluşturmaktadır. Divan kurulu seçiminin ardından, “kent konseyi yürütme kurulu ve kent konseyi başkanı” seçilmektedir (Aygen, 2014: 226).

Genel kurul her yıl en az iki kez üye kişilerin sayıca mutlak ekseriyeti ile toplanmaktadır. Genel kurula kent konseyi başkanı başkanlık etmektedir. Genel kurul; yürütme kurulu ve meclislerin çalışma esaslarını yönerge ile belirlemektedir. Genel olarak yürütme kurulları, genel kurulca ilk etap için iki, diğer ikinci etap için üç yıl görevlendirilmek üzere belirlenen kadın ve gençlik meclisi başkanları başta olmak

üzere minimum “yedi kişiden” oluşmaktadır. Yürütme kurulu; genel kurulun gündemini tespit eder ve genel kurul tarafından oluşturulan görüşleri ilgili belediyeye sunarak uygulama sürecini takip etmektedir. Meclis ve çalışma gruplarına dair geliştirilen düşünceler, kent konseylerinin genel kurul biriminde görüşülüp onaylandıktan sonraki süreçte değerlendirilmesi için belediyelerin meclislerine gönderilmektedir (Görmez ve Altınışik, 2011: 42).

Kent konseylerinin mali yapısı ise Kent Konseyi Yönetmeliğinin 16. Maddesine göre: “Belediyeler kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle ayni ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar” şeklindedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md: 16). Kent konseylerinin mali açıdan bulundukları bölgenin belediyesine bağlı oldukları görülmektedir. Kent konseyi, kentlerde çevreden tarihsel-kültürel mirasın korunması, tüketici hakları, engelsiz kentler oluşumuna uzanan geniş bir kapsamda kentler hakkında bilgi ve bilinç düzeyinin artması konusunda çalışmalar yürütmektedir. Kararların alım aşamasında kadınların aktif bir şekilde yer almasını desteklemek için kadın meclisleri, gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi için gençlik meclisleri, “özel ilgi grupları olarak tanımlanan bedensel ve zihinsel engellilerin, yaşlıların ve çocukların” kent konseyi yapılanmasında katılım temelli yönetsel birimlere aktif şekilde katılmaları amaçlanmaktadır (Emrealp, 2005: 10).

Türkiye’nin “Yerel Gündem 21 Programı” kapsamında kent konseyi yapılanmasını oluşturduğu belirtilmektedir. Kent konseyleri zamanla varlığını yasalarla temellendirmiş ve yasal düzenlemeler neticesinde meşru bir yapı niteliğine sahip olmuştur. “5393 Sayılı Belediye Yasası’nın 76. Maddesi” gereğince kent konseyinin kurulması konusunda adımlar atılarak, yönetim anlayışının yerelde daha da güçlenmesi amaçlanmıştır. 2006 ve 2009 yılında çıkarılan yönetmelik ile kent konseylerinin tanımı, görevleri, çalışma usul ve esasları, organları ve üyeleri belirtilmiştir.

4.3. Kent Konseyi ve Katılım

Yurttaşların siyasal sisteme yönelik karar alma süreçlerine katılma ve alınan kararları etkilemeye yönelik çabaları siyasal katılımı oluşturan unsurlar olarak tanımlanabilir. Demokrasiye uygun idarelerin aşamalarının temelini oluşturan yönetimde veyahut kent yönetiminde yer alma unsurları esas unsur olarak ifade edilmektedir. Yerel idari birimlerinden belediye yönetimlerine bağlı bir şekilde

oluşturulan kent konseyleri aracılığıyla kent yönetiminde yer almak ve yönetimi etkileyebilmek için kentsel katılımın sağlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Kentsel katılım; “Yönetim sürecine kentin tüm paydaşlarının (sivil toplum kuruluşları, özel sektör, resmi kurumlar) katılımı anlamına gelirken toplumun tüm gruplarının(kadın, erkek, çocuk, yaşlı, engelli, göçmen) eşit ve dengeli katılımı” olarak tanımlanmaktadır (Bulut ve Kurt, 2020: 22). Katılımın hangi düzeyde uygulanırsa uygulansın, katılımın yönetimi etkileme, karşılaştıkları toplumsal ve bireysel sorunları ve yönetimin işleyişine dair aksaklıkları yönetime iletebilmesi için halkın yönetime aktif ve etkin katılımının sağlanması gerekmektedir.

Kent konseyleri, yerel yönetimlerde “yerel demokrasinin” hayata geçirilmesinde bir aracı olan, kent yaşamında yönetişimin var olması sürecinde olumlu bir role sahip olduğu belirtilmektedir. Kent konseyinin genel amacı “Kentteki tüm paydaşları bir araya getirerek, sosyal yardımlaşma, dayanışma ve katılım ruhu içinde tüm kenti kucaklayan bir yapı oluşturulmasını sağlamak, birlikten güç almaktır” şeklinde belirtilmektedir. Kent konseyleri, halkın kent yönetimi katılımına yeni bir perspektif kazandırarak kente yönelik alınan karar ve kentte yapılacak düzenlemeler konusunda söz sahibi olmasını sağlamaya yönelik bir mekanizma olarak ifade edilmektedir (Kaypak, 2011: 142).

5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun Hemşehri hukukunu düzenlediği 13. Maddesine göre; “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005: md:13). Belde sakinlerinin kent yönetimine katılımını sağlamak amacıyla belediyelerin bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda kent konseyleri ile ilgili olan madde 76’nın ikinci fıkrasına göre; “Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki, meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla

oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005: md:76). Sivil toplum örgütleri mesleki kurumlar ve sendika benzeri kurumlarla kent konseyinin bir parçası olarak toplumdaki farklı kesimlerin kent yönetimine katılımı sağlanabilir. Yerelde alınan kararların alım aşamalarına ve birimlerinde en yüksek düzeyde yer alabilme imkânının sunulması ve bölgedeki halk arasında çok görünür olmayan gruplarında “Yerel Gündem 21” çıktılarının uygulanması sürecinde etkili bir şekilde yer alabilmek adına gereken şartların, mahalleler düzeyinde bulunabileceği belirtilmektedir (Emrealp, 2005: 105). Ayrıca muhtarlarında konseyin bir parçası olması ile Belediye Kanunu’nun 9. Maddesinde belirtilen mahalle yönetiminin daha da önem kazandığını, mahalle düzeyinde de katılımın artmasını sağlayabileceğini ve yönetim ile mahalle sakinleri arasında bir köprü görevi göreceği düşünülmektedir.

“Avrupa konseyi tarafından düzenlenen Avrupa Yerel Demokrasi Haftası” etkinlikleri ve Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı (TUSELOG) Programı’nın vatandaş katılımının desteklenmesi çalışmalarında doğrultusunda İstanbul’da 4 Kasım 2014’te “Yerel Karar Alma Süreçlerine Vatandaş Katılımı Uluslararası Konferansı” düzenlenmiştir. Konferansa Türkiye ve İsveç’ten toplamda 45 belediye ve kent konseyi temsilcileri ve “Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi” temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştiği belirtilmektedir. Kongrede ülkemizde kent konseylerinin düzenlediği 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. Maddesi ile halkın yerel yönetimlere katılımının teşvik edildiği ve yerel yönetimlere kent konseylerini kurma ve çalıştırma görevi verildiği ifade edilmektedir (Hamza Çelikyay, 2015: 65).

Kent konseyinin kadın, gençlik, çocuk, kıdemli hemşehriler ve engelliler isimli meclisleri bulunmaktadır. Bu meclislere gönüllü katılım sağlanmaktadır. Gönüllü katılımın yanı sıra belediyenin konuya ilişkin birimlerince görevlendirilen bireylerin konuya doğrudan ve dolaylı yollardan faaliyet yürütülen sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin de bulunması önem taşımaktadır. Bu meclislerin almış olduğu kararlar ve çıktıların sonucunda kente dair kararların oluşması ve konuya ilişkin yerel kurumların proje, tasarı ve bütçelerine yansımaları önemli bir adım olarak görülmektedir (Emrealp, 2010: 48).

Ülkemizde kent konseyi gibi isimlerle oluşturulmuş katılım temelli kuruluşlardan elde edilen deneyimler dikkate alındığında; kent konseylerinin merkez ve yerel yönetimler ile sivil toplum örgütlerinin ilişkileri içerisinde yapılandırıldığı belirtilmektedir. Genel olarak merkez idare birimleri kurumlarının ve belediye görevlileri kent konseylerinin yarısını oluştururken diğer yarısını sivil toplum kuruluşlarının belirlediği görevlilerden meydana geldiği ifade edilmektedir (Emrealp, 2005: 67).

Kent konseylerinin katılım mekanizması olarak kent yönetimine katılım sürecine katkılarını etkileyen faktörler bulunmaktadır. Bunlardan ilki kent konseylerinin bulunduğu kentteki siyasal ortamla ilişkisi ve kent konseyi yapılanmasının gerçekleştirdiği faaliyetlerde katılım temelli unsurları ne ölçüde uyguladığının önem kazandığı belirtilmektedir. Ayrıca kent konseylerinin katılım mekanizması olarak ne düzeyde siyasallaştığının ve siyasallaşma düzeyinin kent konseyinin yer aldığı kent yönetimi karşısında nasıl konumlanacağının da konseyin yönetime katılım noktasındaki katkısını belirlediği belirtilmektedir (Şahin, 2011: 176-177).

4.4. Kadın Meclisi

1992 Rio Yeryüzü Zirvesi sürecinde “sürdürülebilir kalkınma ve çevre sorunlarıyla” başa çıkmak için yapılması gereken kriterleri ve eylemleri içeren “Gündem 21 Eylem Planı” oluşturulmuştur. “Gündem 21 Eylem Planının” uygulanmasından sorumlu olan hükümetler, bu planın uygulama aşamasına halk ve kamu dışındaki kuruluşların aktif katılımının gereği vurgulanmaktadır. Gündem 21’in eylem ve planlarının birçoğunun mahalli idare birimlerine yönelik olması Yerel Gündem 21 Eylem Planı olarak Gündem 21 içerisinde yer bulmasını sağlamıştır. Yerel Gündem 21 Eylem Planı hazırlandığı günden bugüne yaklaşık olarak 135 (İsveç, İngiltere, Hollanda, Portekiz, Brezilya vb.) ülkede uygulandığı belirtilmektedir (Emrealp, 2005: 16-29). Yerel Gündem 21 yerinden yönetim anlayışının güçlendirilmesi, yönetişim anlayışının gelişimini sağlamak ve kadınların yönetime aktif şekilde katılmasını sağlama düşüncesi üzerinde temellendirildiği söylenebilir. “Yerel Gündem 21” kapsamında kararların alındığı platformların “toplumsal cinsiyete duyarlı” bir yapıya dönüşmesi, geleceğe yönelik atılması planlanan adımlarda ve kentte oluşturulacak “yönetişim” anlayışının cinsiyetler arasında dengeli olmasının önemi üzerinde durulmaktadır. Kent konseyi kadın meclisleri, bu doğrultuda

oluşturulan yerel katılım mekanizmaları olduğu düşünülmektedir (Ökmen ve Görmez, 2009: 116).

Kadınlara yönelik bir platform olarak kadın meclisleri, kadınların karar alma süreçlerine katılımını sağlamaya yönelik teşviklerin yapıldığı ve yerelde alınan politikalara kadın bakış açısının yansıtılabildiği bir platform olarak tanımlanabilir. Her kentin kendi kent platformunu oluşturabilmesi farklı isimlerle de olsa benzer hedef amaçlar içeren kadın meclisi tanımları bulunmaktadır. Kadın meclisi tanımında; kentte yaşayan kadınları “din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce” ayrımı yapmaksızın yönetimde temsiline sağlanması ve kadın olarak kentin çeşitli görüşlere karşı açıklık kazanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda kent konseyi kadın meclisi yapısının amaçlarında devamlılığın sağlanması, kadına özgü kuruluşların yönetim aşamalarında yer alabilmesini sağlamak olduğu ifade edilmektedir (Küçük ve Akpınar, 2018: 127).

“Bursa Nilüfer Kent Konseyi Kadın Meclisi” Yönetmeliğinde kadın meclisi: “Kentte yaşayan kadınları din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil etmek için kurulan ve sesini demokratik yollarla duyuran bir meclistir. Kadınların yaşamın her alanında yaşadığı eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, kadını hedef alan her türlü şiddetle mücadele etmek, bu mücadelenin en önemli ayağı olarak toplumsal farkındalık yaratmak, ekonomik, siyasal ve sosyal yaşamın her alanında söz sahibi olmalarını sağlamak, kent yaşamına katılma ve kente ait olma duygularını geliştirilmek, kaliteli ve yaşanabilir bir kent yönetiminde aktif rol almalarına ön ayak olmak ve çağdaş yaşamda anne, eş vb. gibi alt kimliklerle değil kadın üst kimliğinin ön plana çıkartılarak kadınların sosyal-kültürel ve bilimsel gelişme içinde özgür düşünen, hak ve özgürlüklere saygılı, üretken ve eşit haklara sahip bireyler olması yoluyla katkı koymayı ve bu amaç doğrultusunda eğitim, araştırma vb. etkinliklerde bulunmayı amaçlar” şeklinde tanımlanmaktadır. (www.niluferkentkonseyi.org).

“Uşak Kent Konseyi Kadın Meclisi” Çalışma Yönergesinde: “Kadın Meclisi katılımcılık, sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, kentsel hakların geliştirilmesi; hoşgörü ve uzlaşma ilkeleri ışığında; düşüncelerini açıkça söyleyebilme, çözüm üretebilme, karar alabilme ve uygulayabilme mekanizmaları geliştirmeyi sağlayan ve kendi sorunlarına sahip çıkmalarını özendiren bir platformdur. Kadın Meclisi; kent içinde

yaşayan kadınların din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce farkı gözetmeksizin temsil edilmesini, özgür ve doğrudan katılımı sağlar” olarak tanımlanmaktadır (Uşak Kent Konseyi Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, md: 5).

Kadın meclislerinin benzer amaç ve kavramlarla kadın meclislerini tanımladıkları görülmektedir. Genel bir yönetmelik bulunmamakla birlikte her il kadın meclisi kendi yönerge ve tüzüğünü oluşturmaktadır. Kadın meclisi bulunan illerin kadın meclisi yönerge ve tüzüklerine göre kadın meclisleri başkan, başkan yardımcısı, sekreter, çalışma grupları ve yürütme kurulundan oluşmaktadır. Kadın meclisi oluşumundaki genel kurullar, yürütme kurulu başta olmak üzere çalışma grupları ve kadın meclislerinde bulunan organlardır. Kadın meclisinin en yetkili organı kadın meclisi genel kuruldur. Genel kurulun; yürütme kurulunun hazırladığı gündemleri görüşüp, değerlendirmek ve yönergede değişiklik yapabilme ve gereken kararların alınması gibi görevleri bulunmaktadır. Yılda en az 1 kez toplanan genel kurul, seçimlerde oy verme sistemini belirlemektedir. Genellikle yürütme kurulları “kadın meclisi başkanı, başkan yardımcısı, sekreter” olmak üzere asil ve yedek üyelerden oluşmaktadır. Kurulun kadın meclisi başkanlığında toplanabilmekte ve meclis başkanı ve kurul üyeleri maksimum iki dönem seçilebilmektedir. Kurul genel olarak on beş gün aralıklarla toplantılar yapar ve üst üste en fazla 3 kez mazeretsiz toplantılara katılmayan yürütme kurulu üyesinin üyeliği düşmektedir. Kadın meclislerinin süreli ve süresiz çalışma gruplarının, meclisin hedefleri doğrultusunda kent kadınlarının talep ve isteklerine yönelik genel kurulun aldığı kararla oluşturulmaktadır. Her zaman eğitim, örgütlenme ve kültür ve sanat olmak üzere 3 çalışma grupları bulunmaktadır. Geçici çalışma gruplarında ise sayı bakımından bir sınır olmamakla birlikte ihtiyaca uygun olarak oluşturulmaktadır. Kadın meclisinin bulunduğu ildeki bütün kadınlar o meclisin üyesi olabilmektedir (Efeler Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, md: 4-14). Çalışma gruplarının oluşumları her kadın meclisi için geçerli olmayıp, her kadın meclisi kendi çalışma gruplarını kendi ihtiyaçlarına özgü oluşturmaktadır.

Kadın meclislerinin genel olarak amaç ve hedefleri aynı doğrultudandır. Çınarcık Kent Konseyi Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi 'ne göre kadın meclisinin amaçları:

- ✓ “Kadının siyaset, kültürel, ekonomik vb. toplumu oluşturan her alanda karar verici olmalarını sağlamak,
- ✓ Kente ve kadına dair problemlerde farkındalık yaratmak ve bu durumu politikalaştırmak,
- ✓ Proje üretiminde kadınların etkinlik göstermeleri ve projenin ilgili yönetim birimlerine sunulmasında etkin bir çoğunluğun yönetimde temsilini sağlamak,
- ✓ Kadına yönelik cinsiyetler arası ayrımın yapıldığı ekonomi, siyasi, sosyal, ekinse, eğitim gibi toplumun her alanında mücadele edilmesini sağlamak,
- ✓ Kadına yönelik gerçekleştirilen psikolojik, fiziksel şiddet gibi bütün şiddetsel unsurla mücadele edilmesi,
- ✓ Kadınların kent yaşamının bir parçası olmalarını sağlamak,
- ✓ Kadın ve kent arasında aidiyet bağının oluşturulması,
- ✓ “Sürdürülebilir kalkınma” hedefleri doğrultusunda kentin gelişimi için faaliyetlerin gerçekleştirilmesi,
- ✓ Kadın Meclisi’ni kentsel, ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek ve bireysel öncelik duyularının geliştirilmesini sağlamak” (Çınarcık Kent Konseyi Kadın Meclisi Çalışma Yönergesi, md: 6).

Kadın Meclisi, başta “Gündem 21 ve Pekin Eylem Platformu” başta, “Küresel Birleşmiş Milletler Zirvelerinde” ortaya konan eylem planlarında ve “Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi ve Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)” gibi enternasyonal metinlerde yer verilen kadına dair yükümlölüklerin mahalli seviyede hayata geçirmek için en uygun platformlar olarak nitelendirilmektedir (Emrealp, 2010: 32).

4.4.1. Türkiye’de Kadın Meclisi ve Profilleri

1992 tarihli Rio Zirvesi sonucunda oluşturulan “Yerel Gündem 21 Programı”, yurttaşların katılma olgusu “insani temelli sürdürülebilir kalkınmanın” bir gerekliliği olarak kadınlar ve erkeklerin eşitliğinin sağlandığı politikaların oluşturulması amaçlanmaktadır. Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programı kapsamında kadınların yönetime katılımına yönelik yeni oluşumlar gerçekleştirilmiştir. Bu oluşumların başında kent konseyleri ve kent konseylerine bağlı bulunan kadın meclisleri yer almaktadır. Kadın meclislerinin Türkiye’de ortaya çıkması 1990’lı yıllara

rastlamaktadır. Kadınların teşkilatlanması ve yerel düzeyde kadının siyasi temsili ve katılımının sağlanması, kadın meclisi yapısının oluşmasının bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Pınarcıoğlu, 2011: 91).

Yerel Gündem 21 sürecinde kadın meclislerinde, kadının karar alım aşamalarına ve kent yaşamını oluşturan her alanda aktif şekilde yer alabilmesi üzerinde dururken, “örgütlü ve örgütsüz kadınlar” içerisinde karşılıklı iletişim, bilgi ve tecrübe paylaşımlarının arttırılması ve geliştirilmesine yönelik “ortak bir dayanışma ağı” oluşturulmasının gerekliliği belirtilmektedir (Emrealp, 2005: 84). Toplumdaki her kesimden kadına hitap eden kadın meclisleri, kadınların kendi aralarında iş birliği geliştirmesine ve kent yönetimine katılarak kente ait hissetmelerini sağladığı söylenebilir.

Kadın meclisi oluşumunun ana hedefi olarak, projelerde ve faaliyetlerde kadının “gönüllülük” temelinde katılım sağlanmasıdır. Kent konseyleri bünyesindeki kadın meclislerinin kadının sosyal ve ekonomi alanındaki katılımında oransal bir artışın olması kadın ve erkek eşitliğinin sağlanmasına katkı sağlamaktadır (Küçük ve Akpınar, 2018: 128). Türkiye’de kent konseylerine bağlı bir meclis olarak yapılandırılmış kadın meclisleri” Kent Konseyi Yönetmeliği’nde” bulunmaktadır.

Kent Konseyi Yönetmeliği madde 4’te meclis ve çalışma grupları: “Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kentin yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş ortak yapılar” olarak tanımlanmaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md: 4). Kadın meclisi ile ilgili bir diğer düzenleme ise konseyin meclis ve çalışma gruplarına yöneliktir. Bu oluşumlar yönergede 12. Maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasına göre: “ Meclislerin ve çalışma gruplarının çalışma usul ve esasları genel kurulca belirlenir. Meclislerde ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşler, kent konseyi genel kurulunda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur” (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md: 12). Ayrıca kadın meclisi ile ilgili Kent Konseyi Yönetmeliği’nin 11. maddesinde yapılan değişiklikte; “Yürütme kurulu, genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşur” ibaresi

yer almaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md: 11). Kadın meclisi başkanlarının kent konseyi yürütme kurulunda yer alması ve toplantılarda bulunması kadın meclisinin yerel kararlara katılımının güçlenmesi adına önem arz etmektedir.

Kent Konseyi Yönetmeliğinin yönerge çıkarmasına ilişkin maddesinde: “Kent Konseyi genel kurulu bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla yönergeleri çıkarabilir” şeklindedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md: 10). Yönetmeliğe bağlı olarak kent konseylerine bağlı olan kadın meclisleri kendi çalışma usul ve esaslarını ve tüzüklerini hazırlayabilmektedir. Bu durum kadın meclislerinin kendilerine özgü tüzük ve çalışma yönergesi çıkarması kadın meclislerini bulunduğu kentle ve kentteki kadınlarla bütünleştirebileceğini ve her kentteki kadın meclisinin sıradanlaşmasının önüne geçmektedir. Ancak kadın meclisleri kendilerine ait düzenledikleri tüzüğü, belediye meclisinin onay sürecine tabii olmasının kadın meclislerini serbest ve özgür karar alabilme yetisinden yoksun bıraktığı söylenebilir.

Türkiye’deki kent konseyleri faaliyetleri incelendiğinde, kadın meclislerinin faaliyetlerinin ön planda olduğu belirtilmektedir. Aktif olan meclislerde kadın meclislerinin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Genel olarak kadın meclisleri kadın hakları, kadın istismarı, şiddetin önlenmesi ve cinsiyet eşitsizliği gibi birçok konuda toplumsal farkındalık yaratan faaliyetler gerçekleştirmektedir (Zeren, 2017: 68). Ayrıca kadın meclisleri sosyal yardımlaşma ve dayanışma alanında da oldukça aktiflerdir. İhtiyaç sahiplerine kıyafet ve gereksinimlerine uygun yardımlar mahallelerde dayanışma fikrinin örgütlenmesi, ders etüdü desteği gibi eğitimsel konularda sosyal yardım ve dayanışmaya yönelik her konuda çalışmalar gerçekleştirmektedir (Kaypak, 2011: 152).

Kent konseyi kadın meclisi faaliyetleri bulundukları bölgelere göre farklılık göstermektedir. “Silivri Kent Konseyi Kadın Meclisi” faaliyetlerine bakıldığında, Silivri ölçeğindeki bütün “örgütlü ve örgütsüz kadınları” çatısı altında toplamaktadır. Kadınların güçlü bir şekilde temsil edilmesine, Silivri’de yer alan kadınların ilk etapta ilgilenilmesi gereken problemlerin tespiti, kadınların maruz kaldığı toplumsal olan her ayrımcılıkla ve “aile içi şiddetle” mücadelenin etkinleştirilmesi ve kadının problemleri, ihtiyaçları ve taleplerinin dikkate alınarak program ve proje üretiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bununla birlikte kentteki bütün kadınların şehrin idaresinde ve kararların alım aşamalarında yer alabilmelerini ve “katılımcı yapının”

güç kazanması adına gönüllülük esasına dayalı bir anlayış benimsemektedir (Baran vd., 2011: 192-193). Sakarya Kent Konseyi Kadın Meclisi faaliyetleri ise; bu mekanizma içerisinde kent konseyi aracılığıyla kadınların kendilerine özgü problemleri gündeme taşıyarak topluma ve yetkililere yansıtabilmektedir. Ayrıca problemlerin çözümleri içinde girişimleri bulunmaktadır. Sakarya Kadın Meclisi çeşitli konularda da hizmet gerçekleştirebilmek için birden çok çalışma kurulları meydana getirdiği görülmektedir. Bunlar; “Kadın ve Siyaset”, “Kadın ve İstihdam”, “Kadın ve Sağlık”, “Kadın Kültür ve Sanat”, “Kadın Hakları”, “Kadın ve Kentsel Yaşamı Geliştirme” komiteleridir (Usta, 2011: 210). Aydın’ın Söke ilçesinde bulunan Söke Kent Konseyi Kadın Meclisi çalışmalarına bakıldığında ise; “Eğitim, mesleki beceri kazandırma, kadına yönelik şiddet, sosyal, el emeği pazarı, özel günleri anma, kutlama ve ziyaret, engellilere yönelik farkındalık, yardım” olarak sınıflandırılmaktadır (Akman, 2018: 406). Türkiye’deki kent konseyi kadın meclislerinin faaliyetlerine bakıldığında genel olarak kadın istismarı, kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi, cinsiyet eşitsizliği gibi toplumsal farkındalığın artırılması, sosyal yardımlaşma, ziyaret, anma ve kutlama gibi etkinlikler düzenledikleri görülmektedir (Zeren, 2017: 68).

4.4.2. Kadın Meclisi ve Siyasal Katılım

Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programı kapsamında il düzeyindeki yönetim birimlerinden belediyelerin “Kent Konseyi” kurumunun oluşturulmasını sağlayan faaliyetler gerçekleştirdikleri ifade edilmektedir. “5393 Sayılı Sayılı Belediye Kanunu” kapsamında düzenlenen “Kent Konseyi Yönetmeliği” çerçevesinde kadın meclisi kurmak ilgili kentin mahalli idarelerine bırakıldığı belirtilmektedir (Sancar, 2018: 41-42). Kent konseylerine bağlı kadın örgütleri en fazla katılım gerçekleştirildiği “kadın meclislerinin, çalışma grupları kanalıyla aldıkları kararlar, meclis ve kent konseyi yürütme kurullarında karara dönüştürdükten sonra belediye meclisinin takip eden ilk toplantısında değerlendirilmek üzere gündeme” alınmaktadır. Konseylerin faaliyetlerinin “tavsiye” niteliğine sahip olmasının ve belediye meclisinin kararlarını etkileme düzeyinin düşük olmasının yanında “örgütlü kadınların” kentin idaresine etkisinin bulunması açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (Altun ve Toker, 2017: 466). Kadın meclisi, Yerel Gündem 21 çerçevesinde oluşturulmuş kent konseyleri bünyesinde kadınların karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alabilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Kadın meclisi

örgütlü ve örgütsüz toplumda bulunan bütün kadınların gönüllülük temelinde örgütlenen, iş birliği içerisinde karar alma mekanizmalarına katılımını sağlamaya yönelik teşviklerin yapıldığı ve yerel politikalara kadın bakış açısının yansıtılabildiği platform niteliği taşımaktadır.

Yerel Gündem 21’de kadın katılımına yönelik ele alınan stratejiler şu şekilde belirtilmektedir (KA-DER, 2006: 27-28):

- “Kentsel stratejik planın hazırlanmasında kadınların etkin katılımının sağlanabilmesi için, öncelikle kadın meclislerinin “kadın stratejik planı”nı hazırlamalarının teşvik edilmesi,
- Stratejik planın-eylem planının bir istekler listesi olmaktan farklı olarak kendilerini bir kamusal özne olarak tasarlamaya dayalı bir etkinlik olduğunu katılımcılara hatırlatmak üzere bir atölye çalışmasının planlanması,
- Yerel sorunların tespitine ilişkin birkaç örnek çalışmanın yapılarak sonuçların tüm kadın meclislerine duyurulması,
- Kentli kadınların daha geniş kesimlerinin katılımının kolaylaştırılması için stratejiler geliştirilmesi,
- Belediye Meclisi toplantılarının Kadın Meclisi tarafından düzenli olarak izlenmesi ve kadınları ilgilendiren kararlara ilişkin kentli kadınların bilgilendirilmesi, tartışma platformlarının oluşturulması.”

Kadınların fikirlerini özgürce söyleyebildiği, problemlerin çözümünde katkı sağladığı ve kararların alım aşamasına etkin katılım sağlayabildikleri kadın meclislerinin kurumsal kimliği bulunmaktadır. Ayrıca kadının bireysel problemlerini gözetme düşüncesini teşvik eden “gönüllülük” esasıyla teşkilatlanan demokrasiye uygun bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Kadınların karar alım aşamasına katılımını hedefleyen ve bu konuda kitle oluşturarak mahalli yönetim birimlerinin idaresine yön veren çalışmalarda bulunması kadın meclisi oluşumunun en mühim işlevi olarak görülmektedir. Bu kapsamda kadın meclislerinin mahalli düzeydeki siyasete temsilci olarak katılan ve seçilecek kadınların sayısında bir artış sağlamayı hedeflediği ifade edilmektedir (Örselli vd., 2016: 991). Kadın meclislerinin kadınların sosyal, kültürel ve siyasal alanda söz sahibi olabilmeleri için çalışmalar gerçekleştirdiği söylenebilir. Kadın meclislerinin bulunduğu bölgelerde hayatını idame ettiren kadın yurttaşların

kente ve kadınlara özgü problemlerle alakalı fikir ve çözüm üretmeleri ve kentsel sorunlarla ilgili bilinçlenmeleri kadın meclislerinin amaçları arasında yer almaktadır. Kadınlar siyasi alanın dışında bırakılan büyük bir kitleyi meydana getirdikleri için kadın meclisi yapılanmasının, mahalli düzeydeki siyasi aşamalarda yer alması ve bu konuda kadınlara ses olabilmek adına oldukça önemli bir birim olma potansiyeli taşımaktadır (Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018: 78).

Kadın meclisinin bulunduğu yer ve bölgeye göre siyasal katılım anlayışının farklılaştığı belirtilmektedir. Kent konseyi bünyesinde kadınlara yönelik hazırlanan bazı organizasyon ve projelerin, toplumda kadına atfedilen rollerden izler taşıdığı veya siyasi olarak güçlü katılım ve temsili sağlayacak faaliyetlerden uzak olduğu belirtilmektedir. Genel olarak üye kadınların görüştüklerinde muhabbet ederek ilişkiler oluşturmak için toplantılar, özel gün ve anma programlarının düzenlendiği, “bisiklet turları” benzeri etkinliklerin gerçekleştirildiği kadın meclisleri, katılım ve temsil sorunlarına sadece dikkat çekmekle birlikte tam anlamıyla katılımın arttırılmasına yönelik çalışmaların yeterli olmadığı belirtilmektedir (Şahnagil, 2018: 283-284). Kadın meclisi yapısının siyasi propaganda yapmadan ve gerçek siyasi tartışmaları olmadan, “gönüllü, şeffaf, tarafsız bir yönetim anlayışı” çerçevesinde kentsel problemlerinin çözümü sürecine katkıda bulunmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir. Kadın meclislerinin ve kent konseylerinin almış oldukları kararların belediye düzeyinde yeterli karşılık bulması, uygulama aşamasında da etki etmesi açısından önemli görülmektedir. Kadın meclislerinin ve kent konseylerinin toplumsal eşitliğin sağlanması için çalışmalar yaparak kadınların katılımında artış sağlayabileceği belirtilmektedir. (KA-DER, 2020: 48). İstanbul, İzmir, Adana, Ankara, Sakarya, Denizli, Bursa, Aydın ve Nevşehir gibi illerde ve bu illerden bazılarının ilçe belediyelerine bağlı kent konseyi kadın meclisleri bulunmaktadır.

Bir kadın meclisinin siyasileşmesi, yer aldığı kentin belediye yönetiminde nerede yer alacağı kadın katılımında ki etkisi açısından önemli temel sorunlar olarak görülmektedir. Belediye yönetimindeki kent konseyi ve kadın meclisi oluşumunun yerini “temsil ve örgütlenme” yapısı belirlediği için konseyi ve kadın meclislerini siyasi alanda ayrı bir şekilde yapılandırmak adına hukuki ve siyasi reformlar gerekli görülmektedir. Bu reform ve yasal düzenlemeler neticesinde kadınların kentte birer yerel paydaş olarak katılım süreçlerinde aktif olabileceği belirtilmektedir (Sumbas ve

Ömürgönülşen, 2018: 78). Kadın meclislerinin siyasetten bağımsız olarak kadınları siyasal katılımları noktasında destekledikleri söylenebilir.

4.4.3. Kadın Meclisi ve Kent Konseyi İlişkisi

Kent konseyleri, kentin kalkınma öncelikleri ve sorunlarını dikkate alan, amme kuruluşu özelliği taşıyan mesleki kurumlar ve STK'lar ve merkezi yönetim ile yerel yönetimlerle yönetim, anlayışına dayalı, sürdürülebilir kalkınmaya önem veren, toplumun çeşitli kesimlerinin yönetime katılmasına katkıda bulunmayı, nitelikli ve yaşam standartlarına uygun bir kentsel idarede “gönüllülük esasında” etkin bir şekilde yer almalarını amaçlayan yapılar olarak tanımlanmaktadır. Kent konseyleri yönetime katılımda daha aktif rol alabilmeleri amacıyla kadın, çocuk, engelli gibi toplumda dezavantajlı olarak tanımlanabilecek gruplara hitap edebilmek için bünyesinde meclis ve çalışma grupları oluşturabilmektedir.

Meclis ve çalışma gruplarına yönelik düzenleme Kent Konseyi Yönetmeliğinde: “Kadın ve gençlik meclisleri başta olmak üzere kent konseyinin görev alanlarında, yönetim anlayışına dayalı ve sürdürülebilir kalkınma içinde çeşitli toplum kesimlerinin kent yönetimine katkıda bulunmalarını, kaliteli ve yaşanabilir bir kent yönetiminde aktif rol almalarını hedefleyen ve gönüllülük esasında oluşmuş yapılardır” (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: md: 4). Kent Konseyi Yönetmeliğinde meclislerin yönerge çıkarmasına yönelik düzenlemesi ise: “Kent Konseyi genel kurulu bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla yönergeleri çıkarabilir” şeklindedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2009: md: 10). Genel kurulun meclis ve çalışma grubunun çalışmalarının usul ve esaslarını belirlemekle görevli olduğu belirtilmektedir. Meclis ve çalışma gruplarında tasarlanan fikirler, konseyin genel kurulu tarafından görüşülüp, kabul edildikten sonraki evrede belediyelerin meclislerine sunularak meclisçe değerlendirilmektedir (Aygen, 2014: 227). Kent konseyleri, kadın meclislerinin kendilerine özgü çalışma usul ve esaslarını belirledikleri kadın meclisi yönergelerini konsey yönetmeliğine uygunluğu açısından değerlendirilebileceği söylenebilir. Ayrıca kent konseyi kadın meclisinin almış olduğu kararları onaylamadığı takdirde belediye meclisine fikir ve beyanlarını ulaştıramadıkları söylenebilir.

Kadın Meclisi Tüzüğü'nün belediye meclisine sunulması, kadın meclisinin bağımsızlığı noktasında kadın meclislerine yapılan bir dayatma olarak görülmektedir.

Kent konseyi bünyesinde oluşturulan kadın meclisleri çalışma usul ve esaslarını belirledikleri yönergelerine Kent Konseyi Yönetmeliği'ne uygun maddelere yer vermektedir. Kadın meclisinin kent konseyinin bir parçası olarak oluşturulup, kendilerine özgü çalışma sistemlerini kendilerinin düzenlediği tüzükle belirleme yetisini vererek, kadın meclislerinin bağımsızlığının hedeflendiği belirtilmektedir (Emrealp, 2005: 88).

“Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 11. Maddesinde:” “Yürütme kurulunun kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı on yedi kişiden oluşur” ibaresi yer almaktadır. Kadın meclisi başkanlarının da kent konseyi yürütme kurulunda yer alması kadınların kente dair yaşanan gelişmeleri yakından takip etmesi ve kadın bakış açısı ile sorunun çözümünde fikir beyan edebilmesini sağlayabilir. Ayrıca kadın meclislerinin kentin yönetim sürecini yakından takip ederek kent yönetimine katılım sağlayabileceği düşünülmektedir. Kent konseyleri yapısında “yürütme kurulu, başkan, genel sekreter, meclisler ve meclislerin altında faaliyette bulunan çalışma grupları” bulunmaktadır. Konsey içinde hiyerarşik bir karar alım aşamalarını onaylayan ve direk olarak yönetimin bir parçası olan bütün faktörlerin yer alması temeline dayanan bir sistemin var olduğu belirtilmektedir. Bu sistem içerisinde kadın meclislerinin, kent konseylerinin hizmet gösterdiği kentsel ve yerel ile ilgili politikaların konularına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmesi görevi yüklenmektedir (KA-DER, 2020: 46). Kent konseyleri ve kadın meclisleri yürüttükleri çalışma ve projelerde birbirlerini destekleyen yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent konseyi ve kadın meclisleri arasındaki dikey yapılanma ve çalışma sistemi yerine yönetim anlayışının yer alması önem arz etmektedir. Bu kapsamda, katılımcı yapıların birbirlerini destekleyerek alt-üst ilişki mücadelesi olmadan “eşit ortaklık” anlayışı çerçevesinde olumlu ve gerçekleştirme fikrine yönelik “ilişkiler sisteminin” oluşması, kadın meclisi ve kent konseylerinin yönetime katılım mekanizmaları olarak katkı düzeyini artırıcı bir etki yaratabilir (Emrealp, 2005: 88).

Kısacası kadın meclisi ile kent konseyi arasında içe geçmiş ilişkiler bütünü bulunmaktadır. Kent konseyleri ile kadın meclisleri eşit ortaklık temelinde çalışma ilişkilerini yürüttüğü sürece yerel kararları etkileme düzeyi artabilir. Bu doğrultuda ise kadın meclisleri kadınların kentsel kararlarda daha çok söz sahibi olmasını sağlayabilir. Kent konseyleri ile kadın meclisleri arasındaki ilişkiler bulunduğu

bölgedeki belediye yönetimine de bağlı bulunmaktadır. Bu durum belediye yönetiminin yerel kararlara katılım noktasında yerel paydaşları, yönetimsel kararları alma gücüne ne kadar dâhil ettiğı ile de ilgili bulunmaktadır.

V. BÖLÜM: SAHA ARAŞTIRMASI

Bu bölümde saha araştırmasının gerçekleştirildiği Adana ve Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi, araştırmanın konusu, önemi, verilerin toplanma yöntemi, araştırma bulguları yer almaktadır.

5.1. Adana

Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde yer alan Adana'nın şehir merkezi başta olmak üzere “Seyhan, Yüreğir, Çukurova, Sarıçam ve Karaisalı olmak üzere 5 ilçe olmak üzere toplam 15 ilçeden” oluşmaktadır. Kentin Toros Dağları'nın güney kısmındaki Çukurova'daki Seyhan nehrinin üzerine kurulduğu belirtilmektedir. Akdeniz kıyısında 160 km'lik alana sahip Adana, Avrupa ile Asya arasındaki önemli bağlantı yollarına sahip bulunmaktadır. Adana üzerinden Orta Doğu'ya kara ve demir ulaşımı bulunmaktadır. En önemli bağlantı ise Toroslardaki “Gülek Boğazı” olarak belirtilmektedir. TÜİK 2021 verilerine göre toplam nüfusu 2 263 373 kişidir⁷ (TÜİK, 2021). Bu nüfusun cinsiyet dağılımı ise; 1 130 862'si erkekten, 1 132 511'i kadınlardan oluşmaktadır.⁸ Adana'da ilk kadın belediye başkanı Hülya Erdem ve ilk kadın muhtarı Naime Işık'tır.⁹ 2018 yılında yapılan genel seçimler sonucunda Adana milletvekili kadınlar; Ayşe Sibel Ersoy, Jülide Sarıeroğlu, Tulay Hatımoğulları Oruç ve Müzeyyen Şevkin'dir¹⁰

Akdeniz bölgesinde bulunan Adana'nın komşular; kuzeyde Kayseri, doğuda Kahramanmaraş ve Osmaniye, batıda Niğde ve Mersin, güney doğuda Hatay yer almaktadır. Adana yer şekilleri açısından dağlık ve ovalık olarak iki bölümden oluşmaktadır. Orta Toros Dağları kuzey ve kuzeybatı ve kuzey doğusundan kenti çevrelemektedir. “Adana Ovası adıyla da anılan Çukurova Bölgesi, Türkiye'nin en geniş delta ovasıdır”. Seyhan ve Ceyhan nehirleri ve Berdan (Tarsus) çaylarının getirdikleri alüvyonlardan meydana gelmiştir. Genel olarak Akdeniz iklim özellerinin yaygın olduğu kentte yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçmektedir.¹¹

Akdeniz iklimine uygun bitki çeşitliliği ile mersin, sandal, kermes meşesi, çınar, yabani zeytin, sakız ağacı, menengiç, funda, erguvan, karaçalı, zakkum ve

⁷ Ayrıntılar için bkz. <https://www.tuik.gov.tr/>.

⁸ Ayrıntılar için bkz. <https://www.nufusu.com/il/adana->.

⁹ Ayrıntılar için bkz. <https://www.cnnturk.com/>.

¹⁰ Ayrıntılar için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/>.

¹¹ Ayrıntılar için bkz. adana.ktb.gov.tr/.

okaliptüs gibi maki türü bitkilerden oluşmaktadır. Ayrıca bölgenin kırsal kesimlerinde büyüyen, gelincik çiçeğinin Avrupa’da büyüyen daha değişik bir tür olduğu belirtilmektedir.¹²

İlk sanayileşen şehirleri arasında Adana’da yer almaktadır. “Pamuk, buğday, soya fasulyesi, arpa, üzüm ve narenciye” üretiminin oldukça fazla olduğu Çukurova tarım bölgesinin pazarlama ve dağıtım merkezi olarak görülmektedir. Türkiye’de üretilen “mısır ve soya fasulyesinin” birçoğunun Adana’da üretildiği belirtilmektedir. Ayrıca “giyim ile deri sanayi” üretiminin Adana’da %29’unu meydana getiren geniş sanayi türleri yer almaktadır. Roma-Bizans Dönemi’nden tek eser Taşköprü olup, köklü geçmişe sahip olan Adana’da gezilecek ve görülecek birbirinden tarihi ve güzel mekân ve eserler bulunmaktadır. Ayrıca Adana’nın mutfak kültürü de oldukça zengindir. Adana mutfağının en ünlü yemeği Adana kebabıdır. Kültürel ve sanatsal etkinliklere de ev sahipliği yapan Adana’da Portakal Çiçeği Karnavalı gibi birçok etkinlikler düzenlenmektedir.¹³

5.2. Adana Kadın Meclisi

“Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi:” “Yerel Gündem 21 ilkeleri ve Gündem 2030 doğrultusunda, kadınların kentli olma bilincini geliştirmeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Din, dil, ırk, kültür, eğitim, sınıf ve düşünce farkı gözetmeksizin, kent içinde yaşayan örgütlü ve örgütsüz tüm sosyal kesimlerdeki kadınlar, gençler, çocuklar, engelliler, yaşlılar ve emekliler kent konseyi yönetmeliğinde de önerildiği gibi kendi sorunlarını gündeme getirmek ve çözüm aramak amacıyla meclis kurabilirler” şeklinde tanımlanmaktadır. Çalışma gruplarını meclislerden ayıran özellik ise sosyal bir kesim için oluşturulmamalarıdır (adanakentkonseyi.org.tr/). Adana Kent Konseyi kadın meclisini tanımlayarak, kurulmasına yönelik düzenlemeye yer vermektedir.

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi “09/07/2005 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 76’ncı maddesi ile bu madde uyarınca İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak, 08/10/2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kent Konseyi Yönetmeliği (Yönetmelik Değişikliği: 06/06/2009 tarih ve 27250 sayılı resmi gazete) Adana Kent Konseyi Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergesinin 31. Maddesine dayanılarak hazırlanmıştır” (Adana Kent

¹² Ayrıntılar için bkz. adana.ktb.gov.tr/.

¹³ Ayrıntılar için bkz. <https://tr.wikipedia.org/>.

Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 6). Kadın meclisinin kuruluşu yönetmelikte bu şekilde yer almaktadır.

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi amacı: “Kadın meclisi, Adana Kent Konseyi ilkeleri doğrultusunda, meclis çatısı altında yaratılan uzlaşma ve demokrasi kültürü içerisinde, kadınların kent yönetimi ve sosyal hayattaki rolünün güçlendirilmesini, dil, din, ırk, kültür, sınıf, eğitim, cinsiyet ve cinsel yönelim farkı gözetmeksizin kentin sürdürülebilir gelişmesinin temelini oluşturacak politikalar yaratılmasını, takibini, kadınların bu konuda eğitilmesini; fikir oluşturmalarını ve düşüncelerini açıkça söyleyebilmelerini, çözüm önerilerinin üretilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunmaları, karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarını sağlamak için gönüllülük temelinde, Adana kent konseyi yapısı altında çalışmaların gerçekleştirilmesini amaçlar” şeklindedir (Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 5).

Kent konseyi kadın meclisinin görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. “Adana’da yaşayan kadın vatandaşların, yönetimde demokrasiye uygun şartlarda yer alımını yaygınlaştırmak ve “hemşehrilik hukuku”, birlikte yaşam bilincinin ve uyuşmacı bir kültürün oluşturulması, “çok paydaşlı ve çok aktörlü yönetim anlayışı” benimsenmesini sağlamak,
2. Kente yönelik bilimsel, teknolojik, sanatsal ve kültürel faaliyetlerinde kadınlarında yer almasını sağlamak, bu konuda diğer kuruluş ve örgütlenmelerle gerçekleştirilecek ortak faaliyetler ve kadınlarında içerisinde bulunduğu eylem planları hazırlamak,
3. İş siyaset, kültür, sanat, eğitim ve yerel yönetimler toplumsal hayatın alanları olarak görülen bu alanlarda kadının “dinamizm ve enerjisi” göz önünde bulundurarak hak ve yetkisinin olması, “araştırmacı, üretken, girişimci” kişilerin oluşmasını sağlamak,
4. Ulusal ve uluslararası sözleşmeler kapsamında yereldeki kadının hak ve ödevlerini korunması ve geliştirilmesi,
5. Kent kadınlarını kentsel, ulusal ve uluslararası düzeyde kamu kurum ve kuruluşlarının, uluslararası kurumlarına ilgili yönetim birimlerinde temsilini sağlamak ve bu hedefe yönelik faaliyetler (forum, toplantı, şölen vb.) gerçekleştirmek,

6. Yönetimlerin birimlerinin karar alım birimlerinde yer almalarını sağlamak, kadınlara ve kente yönelik problemlerin çözüm sürecinde ve politikalar oluşum sürecinde, etkin rol almasını sağlamak,
7. Katılım odaklı örgütlenmelerle ilgili idarelerin faaliyeti gerçekleştirip gerçekleştirmediğini takip etmek ve gerekli görüldüğünde kitleler yaratmak için farklı faaliyetler (kampanya, süreli-süresiz yayın vb.) düzenlemek,
8. Başka kentlerdeki kadın meclisleriyle ve kadınlarla kentin geleceği ve gündelik yaşamına dair alanlarla karşılıklı ilişkiler geliştirmek,
9. Kadınlarda kent kimliği ve kente ait olma duygusunun geliştirilmesi,”
(Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 7).

“Şeffaflık, temsil, gönüllülük, bireysel kapasite gelişimi, sosyal sorumluluk, kentin yaşam kalitesinin artırılması, sürdürülebilirlik, yönetim, çözümde ortaklık, aktif katılım ve yatay ilişkiler kurmak” Adana Kent Konseyine bağlı kadın meclisinin temel hizmet ilkeleri olarak belirtilmektedir. Ayrıca temsil edilme konusunu kadın meclisinin; Yerel düzeydeki yönetime paydaşların katılımı süreci içerisinde başta Adana Kent Konseyi yer almakla birlikte karar alma yetkisi bulunan birimlerinde kentte yaşayan kadınların temsilciliğini yapmaktadır. Kadın meclisi siyasal ve iktisadi zorluklar ve bu yöndeki hiyerarşik ilişkilerden uzak olduğu belirtilmektedir. Hiçbir siyasal parti ve yapılanmayı destekleyemez ve tanıtımını yapamaz şeklinde ifade edilmektedir (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 8). Bu madde ile kadın meclislerinin toplumda var olan her kesime ve her siyasi oluşum ve siyasi partiye eşit mesafede yer alarak daha fazla kadına bünyesinde yer vermeyi amaçladığı düşünülmektedir.

Kadın meclisi; “kadınlarla ilgili sosyal hizmet kurumlarının temsilcileri, mahalle temsilcileri, kadınlarla ilgili çalışma yürüten diğer sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, kadın kooperatiflerinin temsilcileri, Adana’da yaşayan girişimci, sanatçı, edebiyatçı, sporcu kadınlar ile bilim kadınları, medyanın kadın temsilcileri, siyasi partilerin kadın kolları temsilcileri ve kent konseyi genel kurulunu oluşturan kurum ve kuruluşların temsilcileri meclisin üye yapısını oluşturmaktadır.” Kadın meclisinin toplumu oluşturan bütün kadınlar yaş fark etmeksizin söz hakkı tanıyıp, oy kullanma hakkı olmadan, “gönüllülük” temelinde kişisel katılımlarına açık olduğu

belirtilmektedir. Ayrıca “milletvekilleri, meclis üyeleri, siyasi partilerin teşkilatlarında başkan ve yönetim kurulunda görevli olan kişiler, kadın meclisine sivil toplum kuruluş temsilcisi veya bireysel (gönüllü) katılımcı olarak katılabilirler ve çalışmalara katkı verebilirler;” fakat sahip oldukları pozisyondan kaynaklı unvanları ile “kadın meclisi başkanlık divanı ile yürütme kurulunda” hizmet veremedikleri ve “çalışma grupları” oluşumlarında başkanlık yapamayacağı belirtilmektedir (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 9).

Adana Kadın Meclisi: “Kadın Meclisi Genel Kurulu, Yürütme Kurulu (Kadın Meclisi Başkanı, Kadın Meclisi Sekreteri ve Kadın Meclisi Yürütme Kurulu Üyeleri) ve Çalışma Grupları organlarından” oluşmaktadır. Kadın meclisinin en yetkili “karar organı genel kurul” olarak belirtilmektedir. Genel kurul üyeleri, “birinci dönem 2 yıl, ikinci dönem 3 yıl görev yapmaktadırlar”. Genel kurul üyeleri kadın meclisinin yönergesinin 9.maddesine göre belirlenmektedir. “Genel kurul temsilcileri arasından kadın meclisi başkanı, meclis sekreteri 7 asıl ve 7 yedek üye ve genel kurul başkanlık divanında görev yapmak üzere 2 asıl ve 2 yedek üye seçilmektedir.” Yüz kızartıcı bir suç işlenmesi, olağan ve olağanüstü toplantılara üst üste en fazla 3 defa gelmemesi gibi durumlarda genel kurul üyeliği son bulmaktadır. Kadın meclisi faaliyet alanlarında bulunan konuların, kadın meclisi çatısı altında düzenlenecek çalışma gruplarının belirlenmesi, yürütme kurulu tarafından tespit edilen gündemi görüşür, gündemdeki maddelerle ilgili karar ve görüşler oluşturur ve kadın meclisine dair gerçekleştirilen harcamalar, kent konseyi bütçesinden yapılmakta olup bu durumun ve çalışma raporlarının görüşülmesi ve onaylanması gibi görevleri bulunmaktadır. “Genel kurul toplantıları, kent konseyi genel kurul toplantılarından önce, her yıl Aralık ve Haziran aylarında yapılmaktadır”. Genel kurul toplantıları kamuoyu ve basın araçlarına açık şekilde gerçekleştirilmektedir. Toplantının yeri, zamanı ve gününe yönelik bilgiler kurul tarafından belirlenir ve minimum 30 gün öncesinde üyelere bildirilir ve ayrıca afiş, branda gibi araçlarla delegelere ve kamuoyuna duyurulmaktadır. Üyelere bildirim “posta, faks, kent konseyi web sitesinde yayımlama, elektronik posta gibi” yöntemler kullanılmaktadır. Toplantılarda alınan öneriler toplantıda yer alan üyelerin salt çoğunluğu tarafından kabul edilmesi durumunda gündemde yer alabilmektedir (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 10-14).

“Yürütme kurulu meclis başkanı ve meclis sekreteri dışında kalan 7 asıl ve 7 yedek üyeden oluşmaktadır. Yürütme kurulunun hizmet süresiyle genel kurulun süresi paraleldir. Yürütme kurulu kadın meclisi genel kurulunun olağan ve olağanüstü toplantılarının yerini, zamanını ve gündemini” belirlemektedir. Adana Kadın Meclisi, faaliyet alanında yer alan faaliyet çeşidine göre çalışmalar yapmak ve konuya uygun gruplar oluşturarak ve bu grupların desteklenmesi ve denetlenmesi gibi görevlerinin olduğu belirtilmektedir. Geçici çalışma komisyonları da oluşturabilmektedir. Kadın meclisinin ihtiyaçlarına göre “mekân, hizmet, araç ve gereçlerin” tedarikine yönelik kararlar alınıp konseyin genel sekreterliğine gönderilmektedir. Bütçeden karşılanan giderlere ilişkin faaliyet raporları hakkında görüşmeler yapmak ile genel kurulun toplanamadığı hallerde ivedi konularda karar alabilmektedir. Düzenli olarak ayda minimum bir kez olmakla birlikte çalışma grupları toplantı yapmaktadır. Kararlar toplantıya katılım sağlayan üyelerin salt çoğunluğuyla alınmaktadır. Toplantının günü, saati ve günü minimum üç gün önceden bildirilmektedir (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 26-29).

Kadın meclisinin faaliyet alanında yer alan konularda kent konseyinin hedef ve ilkelerine uyumlu şekilde detaylı ve kapsamı geniş faaliyetler gerçekleştirmek “ortak akıl ve uzlaşma” neticesinde kentsel yararların temel alındığı çalışma grupları ve projeleri geliştirdiği belirtilmektedir. Çalışma grupları minimum üç kişiden oluşmaktadır. Meclis çalışmalarında yer almak “meclis sekreterliğinde” gerçekleştirilen yazılı başvuruyla yapılmaktadır. Çalışma gruplarını meclis sekterinin önerisi üzerine yürütme kurulu kararı ile son verilmektedir. Çalışma gruplarının gerçekleştirecekleri faaliyetler, etkinlikler ilk olarak “kadın meclisi yürütme kurulunda” daha sonrasında “kent konseyi yürütme kurulunda” onaylandıktan sonraki süreçte gerçekleştirilmektedir. Çalışma grupları 3 ay aralıklarla hazırladığı faaliyet raporunu yönetim kuruluna sunmaktadır. Ayda minimum bir defa olmak kaydıyla çalışma grupları toplantı yapmaktadır (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde 35-39).

Kadın meclisi başkanı, meclisin amaç, ilke ve görevleri doğrultusunda, “kent konseyi, kadın meclisi organları ve genel sekreteri ve sekretaryası ile iş birliği içerisinde yürütmektedir.” Meclisin gerçekleştirdiği faaliyetlerin maksimum düzeyde etkili ve kazançlı bir şekilde yürütülmesi için belediye birimleri ve belediyelerin

dışında örgütlenen kurum ve örgütlenmelerle ortaklıklar yapmaktadır. Meclisin başkanının, başkanlık birimine verilen ilgili kanun, yönetmelik ve konsey yönetmeliğinden doğan diğer görevlerine karar verme, uygulama ve alması gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Protokol ziyaretleri ve toplantılarında başkan vekili olarak yer alabilecek bir yürütme kurulu üyelerinden birisini meclis başkanı, başkan yardımcısı belirleyebilmektedir (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde: 32-33). Meclis sekreteri ise kendi üyeleri arasından gizli oy ile seçilmektedir. Meclis sekreteri “meclis çalışmalarının daha etkin ve verimli yürütülmesi sağlamak amacıyla, kadın meclisi organlarının arasında iletişim ve koordinasyon sağlamak, toplantı gündemlerinin hazırlanması, yönetmelik ve yönerge hükümlerine uygun olarak yapılabilmesi için kadın meclisi başkan ve kent konseyi genel sekreterinin desteğiyle gerekli koordinasyonu sağlamak ve meclis sekreteri, ilgili kanun, yönetmelik ve bu yönergeden kaynaklanan diğer görevleri yerine getirmekle sorumludur” (Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi, madde 43-44).

Kadın meclisi genel kurulunda oluşturulan görüşler, Adana Kent Konseyi’nin genel kurulunca görüşülerek, belediye meclisinde gerçekleştirilecek ilk toplantıda değerlendirilmesinin ardından meclis tarafından alınan kararlar, belediye “Adana Kent Konseyi Genel Sekreterliği’ne” bildirilmektedir. Alınan bu kararlar genel sekreterliğin internet sitesin üzerinden paylaşılması gibi yöntemlerle kamuoyuna duyurulmaktadır. Meclisin özel bir maddi kaynağı olmayıp, belediyenin bütçesinden kent konseyine ayrılan ödeneklerden “aynı ve nakdi” yardımları bulunmaktadır. 2020’de yapılan seçimle Kadın Meclisi başkanı Prof. Dr. Emel Yıldız olmuştur.

5.3. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de kadınlar hem ulusal hem de yerel siyasette yeteri kadar rol alamamaktadır. Kadınların siyasete katılımlarını arttırmak için birçok çalışma yapılsa da katılım düzeyi henüz istenilen seviyelere ulaşamadığı belirtilmektedir. Yerel siyasete katılım, halka yakın bir yönetim olan yerel yönetimlerde daha etkin ve aktif olması beklenmektedir. Ancak bu beklentinin tam aksine kadınların ulusal siyasete nazaran yerel siyasete katılım düzeylerinin daha düşük olduğu bilinmektedir. Bu tez çalışmasının temel amacı, kadınların yerel siyasete katılımını kent konseyi kadın meclisleri üzerinden ve “Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi” örneğinde incelemektir. Çalışmanın birincil alt amacı: Kadınların yerel siyasete yetersiz katılım nedenlerini kent konseyi kadın meclisleri örneği üzerinden ele almaktır. Bu amaçla yerel

yönetimlerde kurulmuş olan kent konseyi kadın meclisi yapısının kadınları yerel siyasete kadınların katılımını sağlamaya yönelik çalışmalarının olup olmadığının belirlenmesidir. Kadının yerel siyasete katılımında kadın meclisi yapılanmasının etkisi de dikkate alınarak kadınların yerel siyasette neden var olmaları gerektiği ve önemine değinmek önem arz edecektir. Ayrıca bu çalışma, kadınların yerel siyasetteki katılımında kadın meclisinin nasıl bir konumda yer aldığını belirlemeye çalışarak bu konuda yapılacak politika ve süreçlere ışık tutmayı amaçlamaktadır.

5.4. Araştırmanın Önemi

Siyasal temsilde cinsiyet temsili demokrasiler için tartışılan önemli ve güncel bir sorun olarak ele alınmaktadır. Demokrasinin ideali olarak kabul edilen Antik Yunan’da kadınların yurttaş olarak kabul edilmemesinden ve siyaset dışında tutulmasından başlamaktadır. Böylece kadınları siyaset alanında erkeklerin temsil ettiği bir durum söz konusu olmuştur. Kamusal alana ait mahkemeler, siyasi partiler, amme kurumu niteliğindeki meslek birlikleri ve örgütlenmeler ve büyük ticari firmalar gibi önemli kurumların erkek egemenliği altında örgütlendiği belirtilmektedir. Feminizmin de etkisiyle birlikte kadınların temsili meselesinin ilk kez bir sorun olarak ele alındığı bilinmektedir. Bu düşüncenin etkisiyle verilen mücadeleler sonucunda dünyanın birçok farklı bölgesinde kadınlar, seçme ve seçilme hakkı, çalışma hakkı ve eğitim hakkı gibi kazanımlar elde etmişlerdir.

Türkiye’de kadınlar siyasal katılım haklarının kazanımında uzun yıllar süren mücadeleler sonucunda elde etmişlerdir. İlk Türk devletlerinde kadınlar yönetimde kısmen de olsa katılım sağlayabilmişlerdir. Fakat Osmanlı toplum yapısının da bir gereği olarak kadınlar yönetimden yani kamusal alanın dışında, özel alana ait olarak görülmüşlerdir. Tanzimat ve II. Meşruiyet ile birlikte kadınlara sınırlı haklar tanınmaya başlamıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte birçok reform yapılmış ve kadın hakları bu dönemde yasal gelişim göstermiştir. “1934 yılında kadınlara verilen Seçme Ve Seçilme Hakkı” bu dönemin kadınlar adına en dikkat çekici gelişmesi olarak kabul edilebilir. Bu hak kazanımıyla birlikte kadınlar parlamento ve yerel yönetimlerde temsil edilmeye başlanmıştır. Çok partili dönemde ise kadınların temsil oranının daha da düştüğü belirtilmektedir. 1960 ve 1980’li yıllarda kadın derneklerinin kurulması ile kadınların temsilini arttırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Kadınların yerel ve ulusal siyasette erkeklerle eşit bir şekilde temsil edilmesi ve katılımı demokrasi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle kadınlara her konuda olduğu gibi siyasal katılım konusunda eşit şans ve imkân sunulması gerekmektedir. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların kendilerini ilgilendiren kararlarda katılımlarının ve temsillerinin eksik olması toplumsal olarak da birçok soruna temel oluşturmaktadır. Halka en yakın birimler olan yerel yönetimlerde de kadınların siyasi varlığı büyük önem taşımaktadır. Yerel siyasette kadınların siyasi katılımı konusunda istenilen seviyelere ulaşamadığı bilinmektedir. Bu nedenle kadınların yerel siyasete katılımını arttırmaya yönelik çabalar var olmakla birlikte yeterli görülmemektedir. Kadınların temsiline ve katılımının istenilen düzeyde sağlanabilmesi için sivil toplum kuruluşları ve kendi aralarında sağlayacakları koordinasyon ile bu soruna yönelik projeler gerçekleştirilmelidir. Kadınların siyasal bir aktör olarak siyasette yer alabilmeleri için siyasi düzenin eşitlikçi, adil, özgürlükçü bir yapıya dönüşümü sağlanmalıdır. Kadın meclisinin yerel siyasete etki etme ve yerel siyasette kadınların varlığını muhafaza etmesi gerekmektedir. Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi'ne yönelik bir çalışmanın olmaması bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.5. Araştırmanın Yöntemi

Tezde ilk dört bölüm literatür taraması ve nitel araştırma teknikleri ile oluşturulmuştur. Bu konuda çalışan yazarlara ait çalışmalara ulaşılmaya çalışılmış olup derinlemesine tarama yapılarak kaynaklar oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ilgili konudaki akademik kaynaklar kitaplar, dergiler, makaleler ve ilgili konuya yönelik yayınladıkları bildiri, rapor ve kitaplardan yararlanılmıştır. Ayrıca yerel siyasette kadın temsili ve kadın katılımına yönelik kaynaklar ele alınmıştır. Kadınların yerel siyasetteki temsili ve katılımına yönelik Anayasa, kanun, yönetmelik gibi düzenlemelerle birlikte proje ve çalışmalardan yararlanılmıştır.

Literatür taraması sonrasında alan araştırması için verilerin toplanması aşamasında olarak “yarı yapılandırılmış görüşme” tekniğinden yararlanılmıştır. Bir görüşme türü olarak da nitelendirilen bu teknikte, görüşme öncesinde araştırma konusu ve alanına bağlı bir şekilde önceden hazırlanan sorular sorulabilmekte ve hazırlanan soruların konusuna yönelik ekstra bilginin elde edilmesine yönelik soru yöneltebilmektedir. Bu yöntemde soru formunun hazırlanması, araştırmanın probleminin “tüm boyutlarını ve soruların kapsanmasını güvence altına almak”

amacıyla oluşturulan yöntem olarak tanımlanmasına neden olmaktadır. Genellikle “daha çok sohbet tarzı” ile uygulandığı belirtilmektedir. Uygulanış biçimi nedeniyle bu yöntem “yarı yapılandırılmış görüşme” şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 130). Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi üyesi kadınlar ile gerçekleştirilen bu görüşmelerde meclis üyesi kadınlara görüşme öncesinde oluşturulmuş EK-1’de yer alan soru formundaki soruların yanı sıra o anda gelişebilecek duruma göre sorular yöneltmiştir. Görüşmeler 07-09 Ocak 2022 arasında gerçekleştirilmiş olup, her görüşme ortalama 20-25 dakika da tamamlanmıştır. Covid-19 salgını ve bu süreçte uygulanan kısıtlamalar nedeniyle görüşme tahmini olarak dört ay kadar bir sürede gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan üyelerin sorulara vermiş olduğu cevaplardan elde veriler “betimsel analiz” tekniğinden yararlanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. “Betimsel Analiz” farklı veri yöntemleri aracılığıyla elde edilen bilginin öncesinde hazırlanan ana konuya uygun bir şekilde “özetlenmesini ve yorumlanmasını” kapsayan bir “nitel veri analiz tekniği” olarak tanımlanmaktadır. Analiz tekniğinde araştırmayı uygulayan kişinin görüşmeyi ya da gözlemi gerçekleştirdiği katılımcılara ait görüşleri “çarpıcı” şekilde aktarabilmek adına katılımcının görüşüne direk olarak alıntıda bulunabilmektedir. Araştırma sonucunda ulaşılan “bulguların özetlenmiş ve yorumlanmış” halinin ortaya konması analizin ana amacı olarak görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

5.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu tez araştırmasında Türkiye’de kent konseyleri kadın meclisleri içerisinde Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi seçilmiştir ve kadınların yerel siyasete katılımında kadın meclislerinin önemi ve konumu incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında “Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi” üyesi kadınlar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Kadın meclisi 2019 yılında yapılan yerel seçimler sonrasında kurulmuş olup, yapılan seçimler neticesinde kadın meclisi başkanı Prof. Dr. Emel Yıldız ve genel sekreteri kadrosunda Sevilay Doğan görev almaktadır. Adana kadın meclisinin oluşturduğu yönetmeliğin kapsamına göre kadın meclisi, Adana’da ikamet eden bütün kadınlardan oluşmaktadır.

“Adana Kent Konseyi Kadın Meclisinde” 89 üye bulunmakla birlikte genel sekreter ile gerçekleştirilen ilk görüşmede kayıtlı olan üyelere büyük bir çoğunluğunun aktif olmadığı ve meclis çalışmalarının pandemiden dolayı aktif bir

şekilde gerçekleştirilmediği bilgisine ulaşılmıştır. Bu nedenle örnekleme, Meclis içerisinde çalışmamıza katkı sağlamak adına aktif olarak çalışmalara katılım sağlayan üyelere Meclis Genel Sekreteri aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmada üyelerin tümü ile görüşme yapılmak istenmiştir. Ancak Covid-19 salgınından kaynaklanan koşullar ve kısıtlamalardan dolayı 9 üye ile görüşme yapılabilmektedir. Araştırma sürecinde Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi ile Covid-19 salgını nedeni ile görüşme aşaması sekteye uğramıştır. Ayrıca salgından dolayı kadın meclisi üyelerinin çekinceleri sebebiyle üyeler görüşmeye katılmak istememiş olması çalışmamızı sınırlandıran etkenlerdendir.

Adana örneğinin seçilmesinde kent konseyi kadın meclisine yönelik yapılmış bir çalışmanın olmaması yer almaktadır. Ayrıca büyükşehir belediyesine bağlı bir kadın meclisi olması yerel siyasette kadın temelli araştırmamıza iyi bir örneklem teşkil edeceği düşünülmektedir.

5.7. Araştırma Bulguları

Bu bölümde araştırma bulguları şu başlıklar altında sunulacaktır: Demografik Özellikler ve STK/Siyasi Parti Üye olma Durumları, Kadın Meclisine Üye Olma Süreci, Kadın Meclisine Üye Olmanın Olumlu ve Olumsuz Yönleri, Kadın Meclisinin İşleyişi ve Alınan Kararların Uygulanma Süreci, Kadın Meclisinin Yaptığı Çalışma ve Projeler, Kadın Meclisinin Kadınları Siyasete Teşvik Eden Programları ve Olası Çalışmaları ve Kadın Meclisi Üyesi Olarak Kadınlara Yönelik Öneriler.

5.8.1. Üyelerin Demografik Özellikleri ve STK/Siyasi Parti Üyeliklerine Dair Durumları

Üyelerin demografik bilgilerini belirlemek için yöneltilen sorulara verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan verilere *Tablo 4*'te yer verilmiştir:

Tablo 7: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Yaş	Sayı
20 yaş ve aşağısı	-
21-30	2
31-40	-

41-50	3
51-60	2
61-70	2
Toplam	9
Medeni Durum	
Evli	5
Bekâr	4
Toplam	9
Sahip Olunan Çocuk Sayısı	
Çocuk Yok	3
1 Çocuk	4
2 Çocuk	1
3 Çocuk	1
Toplam	9
Eğitim Bilgileri	
Lise ve öncesi eğitim	-
Önlisans	1
Lisans	7
Lisansüstü	1
Toplam	9

Meslek	
Özel sektör	4
Kamu Görevlisi	1
Ev Hanımı	2
Emekli	1
Öğrenci	1
Toplam	9

Katılımcıların demografik özelliklerinden yaş faktörünün dağılımına bakıldığında 20 yaş ve altı katılımcının bulunmadığı, katılımcılardan yalnızca iki kişinin 21-30 yaş arasında olduğu görülmektedir. Katılımcıların 40 yaş üzeri yaşlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumu bireylerin hayatlarını yaşadıkları zaman diliminin bireylere kazandırdıkları bilgi ve deneyime bağlı olarak her yaşta farklılık göstermesi yaşın siyasal katılıma olan etkisi ile de açıklanabilir. Bireylerin belirli yaş aralığında dünya görüşlerinin daha da belirginleşmesi ve yapılan politikalardan etkilenecek siyasal ve toplumsal olaylara yorum yapma yeteneği gelişmektedir. Medeni durum ve sahip oldukları çocuk sayısı bakımından katılımcılardan beş kişinin evli, dört kişinin ise bekâr olduğu ve birçoğunun çocuk sahibi olduğu dikkat çekmektedir. Kadının ev yaşantısından (bakım, beslenme, çocuk yetiştirme vb.) kaynaklanan sorumluluklarının bulunması siyasi katılımlarını engelleyen bir toplumsal bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise kadın meclisi üyelerinin çocuklarını belirli bir yaş düzeyine getirmiş veya bekâr bireylerden oluştuğu görülmektedir. Eğitimin siyasal katılım üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bu durumun kadın meclisi üyeliğine de yansıdığı görülmektedir. Eğitim almış kişilerin siyasal sistemi sorgulama, araştırma yapma ve siyasal bilgisi doğrultusunda katılım gösterdiği söylenebilir. Üyelerin eğitim bilgilerine bakıldığında ise ön lisans mezunu bir kişinin, lisans mezunu yedi kişinin ve lisansüstü eğitimi olan ise bir kişinin olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslek dağılımlarını ele aldığımızda ise özel sektörde

alışan dört, kamu görevlisi olan bir, ev hanımı olan iki, emekli olan bir ve ğrenci olan bir üyenin olduğu görülmektedir. Kadın meclisi gibi bir platformda yer alan farklı mesleklerden bireylerin, birbirlerinin siyasal katılımları üzerinde bir etkisi bulunmaktadır. Bu etkiyi, bireyin mesleği doğrultusunda oluşan çevresi ve bu çevreden oluşan algıyı meclise taşıyabilme potansiyelinin yarattığı söylenebilir.

Tablo 8: Siyasal Parti ve Sivil Toplum Kuruluşuna yelik Durumları

	Var	Yok
Siyasal Partilere yelik	3	6
Sivil Toplum örgütlerine yelik	7	2

Kent konseyi kadın meclislerinin, kent yapısında bulunun çeşitli paydaşları bir arada bulundurmasına yönelik önemli katkıları bulunmaktadır. Kadınların yerel siyasete katılımlarında etkisi bulunması nedeniyle demografik soruların yanı sıra sivil toplum kuruluşuna ve siyasi parti yeliğine yönelik sorular da katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşme yapılan yelerin CHP ve İYİ partiye üyeliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Siyasi parti yeliği bulunan üç ye bulunurken, sivil toplum kuruluşuna ye olan yedi kişi bulunmaktadır. Siyasi parti yeliği bulunmayan altı, sivil toplum kuruluşuna yeliği bulunmayan ise iki ye bulunmaktadır. Katılımcılar KA-DER, Adana ocuk ve Kadın Hakları Derneği ve Yaşlılar Derneği gibi sivil toplum örgütlerine üyeliklerinin bulunduğunu beyan etmişlerdir. Katılımcıların sivil toplum örgütleri ve siyasi partilere olan yelikleri ile siyasal katılım gerçekleştirdikleri ve bu katılım ile bağlı oldukları örgüt ve partinin de etkisiyle siyasal görüş veya katılımlarını şekillendirdikleri söylenebilir. Görüşmelerde katılımcıların -siyasi parti yeliği bulunan katılımcılar dışındaki- önemli bir kısmının siyasete daha temkinli yaklaştığı ya da siyasete sıcak bakmadığı dikkat çekmektedir. Farklı siyasi partilere yeliği bulunan katılımcıların ise kadın meclisi gibi ortak bir platformda yer almanın demokrasinin güçlenmesi ve farklı bakış açılarından kadın sorunları değerlendirmek adına bir avantaj olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Sivil toplum rgt veya siyasi parti yeliği bulunan diğer üyeler, ye olmayan kadın meclisi yeleri üzerinde özendirici bir etki yaratabilir. Kadınların siyasal katılımlarında da olumlu bir etki yarattığı düşülmektedir.

5.8.2. Kadın Meclisine Üye Olma Süreci

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi'ne üyelik sürecine cevap veren katılımcılar genel olarak üyelik süreçlerinin kişisel ilişkilerinden ve çevrelerinden kaynaklı olarak başladığını ifade etmiştir. Meclise üyelik süreçlerinde kişisel ilişkilerin yanı sıra sivil toplum kuruluşuna veya siyasi partiye üye olmanın da kısmen etkili olduğu dikkat çekmektedir.

“İki yıldır meclis üyesiyim. Arkadaşım aracılığıyla böyle bir platformdan haberim oldu. Şehrimizdeki kadınlara yardımcı olabilmek için böyle bir platforma kendim katılmak istedim.” (Katılımcı 1)

“İlk olarak ablam üye olmuştu, kadın meclisi hakkında anlattıkları ve yaptıkları çalışmalar ilgimi çekti ve bende kadın meclisine üye oldum.” (Katılımcı 5)

“Teklif edildi (Kadın meclisi başkanı tarafından). Ben de yoğun çalışıyorum dışardan destek olurum dedim ama çok ısrar etti. Ben de arkadaşımı kırmak istemedim ve kadın meclisinin yaptığı faaliyetleri araştırınca da üye oldum.” (Katılımcı 7)

“Şehrimizde kurulan kadın meclisine gelen teklif üzerine üye oldum.” (Katılımcı 3)

Ayrıca kadın meclisine bulunduğu siyasi parti ya da sivil toplum kuruluşu aracılığıyla üye olan katılımcılarda bulunmaktadır.

“Gönüllü olarak görev aldığım bir dernek aracılığıyla kadın meclisine katıldım.” (Katılımcı 2)

“Kadın meclisinin kurulduğu günden bugüne üyesiyim. A partisi il başkanlığı kadın politikaları başkan yardımcısı olarak görev yapıyorum. Şehrimizdeki kadınların sorunlarını daha iyi belirlemek ve çözüm sunabilmek için üye oldum.” (Katılımcı 4)

Katılımcıların beyanları doğrultusunda kadınlara yönelik sivil toplum örgütlerine üyeliği bulunan katılımcıları bu örgütün siyasi görüşü ve taleplerini kadın meclisine taşıdığı söylenebilir. Kadın meclisine üye olma süreçlerine bakıldığında kadın meclisi oluşumundan katılımcıların genel olarak kişisel çevreleri ya da oluşum içerisinde bulunan üyeler aracılığıyla olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca bazı üyelerin

kadın meclisine üye olma süreçlerinin kadın meclisi tarafından teklif gelmesi üzerine olduğu görülmektedir. Kadın meclisi üyelerin siyasi kariyerlerden, sivil toplum kuruluşundan ve kişisel düşüncelerinden kaynaklı farklı siyasi görüşlerin kadın meclisinde bir arada bulunması, kadınların siyasi katılımlarında aslında kadın meclislerinin zengin bir siyasi çeşitlilik yarattığı söylenebilir. Katılımcılara kadın meclisine nasıl üye oldukları ve bu üyeliğe sosyal çevrelerinin nasıl bir tepki verdiğine yönelik de soru yöneltilmiş ve bu konuda katılımcıların hepsi meclise katılmalarının aileleri ve çevreleri tarafından olumlu karşılandığını belirtmişlerdir. Ayrıca farklı siyasi görüş ve parti üyelikleri ile sivil toplum kuruluşları üyelerinin bir arada bulunması farklı deneyimlerin paylaşımı noktasında da önem arz etmektedir.

5.8.3. Kadın Meclisine Üye Olmanın Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi üyelerinden çalışmamıza katılım sağlayan üyelere kadın meclisine üye olmanın olumlu ve olumsuz yönleri sorulmuştur. Genel olarak katılan üyelerin kadın meclisine üye olmanın olumlu yanları olduğunu belirtmişlerdir. Katılan üyelerin yaşadıkları şehirdeki kadınların sorunlarını paylaşabilmek, yardım etmek ve sorunların çözüm sürecine dâhil olmak gibi olum yanları olduğu ifade edilmiştir.

“Online eğitimler ve seminerler ile kendi kişisel gelişimime ve dolaylı olarak çevremdeki insanların gelişimine katkıda bulunuyorum.” (Katılımcı 2)

“Olumsuz bir yönü olduğunu düşünmüyorum. Adana ili düzeyinde gerçekleştirdiğimiz ya da gerçekleştirmeyi hedeflediğimiz programlar ve projelerin diğer illerdeki kadın meclislerine de örnek olması temennisiyle çalışmalar yapıyoruz. Ayrıca kadınların sorunları çözüm üretmek ve kişisel gelişimlerine destek olabilmek meclisimizin bence bize kattığı en olumlu yön.” (Katılımcı 4)

“Kadın meclisinin üyeleri olarak bize katmış olduğu bence birçok güzellik var. Uluslararası projeler ve çalıştaylar yapıyoruz, sertifika ve katılım belgeleri olan seminerler düzenliyoruz. Kadınların her alanda kişisel gelişimine destek sağlamayı amaçlamamız kadın meclisinin olumlu bir yönü. Siyasi partilerin kadın kolları olarak görülüyor olmamız ise bence olumsuz bir yön çünkü kadın meclisi kadın kollarından farklı bir platform.” (Katılımcı 9)

“Kadınların yaşadığı sorunlara bir nebze de olsa yardım etmek ve kadınların kişisel gelişimine katkıda bulunmak en olumlu yanı diyebilirim. Ancak kadın meclisi olurken menfaat beklentisi olanlar oluyor. Örneğin kendilerine, eşlerine, çocuklarına veya yakınlarına iş bulma veya bazı ufak tefek menfaati olanlar karşılık bulamayacağını anladığında ya üyelikten çıkıyorlar ya da aktif olarak çalışma ve toplantılara katılmıyorlar.” (Katılımcı 7)

Katılımcıların kadın meclisi üyesi olmanın olumlu yanlarına vermiş oldukları cevaplarda iki konu dikkat çekmektedir. Birincisi kadın meclisi üyesi olmanın kadınların toplumda karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilme inancında oldukları görülmektedir. İkinci konu ise genel olarak kadın meclisinin kendi ve diğer üyelerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacağını düşünmeleridir. Genel olarak kadın meclisi üyesi olmanın olumsuz bir yönü olmadığı düşünülmektedir. Ancak kadın meclisi üyesi olma konusunda menfaat elde etme ya da çıkar sağlama gibi düşüncelerin de bulunduğu belirtilmiştir. Yine kadın meclisi üyeleri olarak herhangi bir partinin kadın kolları olarak görülüyor olmak da kadın meclisi üyesi olmanın olumsuz yönü olarak görülmektedir.

5.8.4. Kadın Meclisinin İşleyişi ve Alınan Kararların Uygulanma Süreci

Kadın meclisi üyesi olan katılımcılara Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi’nin işleyişi hakkında bilgi vermelerine yönelik soru yöneltilmiştir. Bu işleyişe yönelik bilginin elde edilmesi amacıyla kadın meclisinin toplanma sıklığı, toplantı gündeminin belirlenmesi, kadınlara yönelik ele alınan sorunlar ve toplantı kararlarının uygulanma süreci gibi alt sorularla işleyiş hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Bu soru ile kadın meclisinin yapısı ve işleyişi üzerinden kadınların yerel siyasal katılımını etkileyen faktörlerin olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır.

Adana Kadın Meclisi katılımcı üyelerinin toplanma sıklığına vermiş olduğu cevaplar genellikle normal şartlarda her ay düzenli şekilde toplanıldığı ancak pandemiden dolayı bu toplantıların geniş kapsamlı olmayıp sadece yürütme kurulu üyelerince ya da katılım sağlayan diğer üyelerle yapıldığı ve alınan kararların üyeleri iletildiği belirtilmiştir.

“Her ay düzenli olarak toplantı yapıyorduk. Ancak pandemiden dolayı sadece yönetim kurulu düzenli olarak görüntülü toplantılar gerçekleştiriyor ve bu toplantıda

alınan kararlar biz üyelere iletiliyor. Ben o yüzden sadece eğitim ve bilgi amaçlı seminerlere katılıyorum.” (Katılımcı 1)

“Yönetim kurulu üyesiyim. O yüzden her ay düzenli olarak toplantı yapıyoruz. Ancak pandemiden dolayı bu toplantıları genellikle zoom üzerinden gerçekleştiriyoruz. Alınan kararları ve yapılacak faaliyetleri faks, mail ve mesaj gruplarımız üzerinden üyelerimizle paylaşıyoruz.” (Katılımcı 9)

“Salgından dolayı toplantıları online gerçekleştiriyoruz. Toplantı günü ve saati bize önceden bildiriliyor.” (Katılımcı 6)

Toplantı gün ve saatinin önceden bildirilerek salgından dolayı toplantıların online yapıldığı görülmektedir. Kadın meclisinin gerçekleştirmiş olduğu toplantılarda genel olarak gündemin önceden belirlendiği ifade edilmiştir.

“Genellikle konu güncel bir sorun, gerçekleştirilmesi planlanan bir çalışma veya yıllık ya da aylık olarak programlarımızda yer alan konuları konuşuyoruz.” (Katılımcı 3)

“Toplantı gündemi önceden belirleniyor. Gündemi tartışıyor ve yapabileceklerimiz hakkında görüş bildiriyoruz. Bazen de alanımız dışında” (Katılımcı 8)

“Toplantı gündemi önceden belirleniyor. Ancak fikir ve beyanlarımız doğrultusunda belirlenen gündem dışında farklı konularda istek ve dileklerimizi ifade ediyoruz.” (Katılımcı 4)

Toplantı gündeminin önceden belirlenmesi dışında, toplantıda güncel konuların tartışıldığı, yapılması planlanan çalışmaların görüşüldüğü görülmektedir. Ayrıca toplantı gündemi dışında üyelerinde dilek ve görüşlerine bağlı olarak toplantı gündeminin değişebildiği dikkat çekmektedir.

Kadın meclisi üyelerine meclis toplantılarında kadınlara yönelik genel olarak ele alınan sorunlara bakıldığında kadına şiddet, kadın istihdamı, cinsiyet eşitliği ve çalışma hayatı gibi konuların ele alındığı belirtilmiştir.

“Kadınların maruz kaldığı fiziksel ve psikolojik şiddet, iş istihdamı, kadınların kişisel gelişimlerine yönelik konuları ele alıyoruz.” (Katılımcı 5)

“Şehrimizde yaşanan güncel sorunlar, kadın hakları, kadının yaşadığı toplumsal sorunlar hakkında görüşlerde bulunuyoruz.” (Katılımcı 7)

“Kadınların çalışma hayatına katılmaları, iş hayatında karşılaştıkları sorunlar ve kadınların yaşadığı fiziksel ve psikolojik şiddet genel olarak ele aldığımız sorunlar.” (Katılımcı 2)

Kadın meclisinin kadınlara yönelik ele aldığı sorunlara bakıldığında kadınlara uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddetin kadın meclisinde önemle ele alınan bir konu olduğu görülmektedir. Ayrıca kadın meclisinin kadınların iş hayatında karşılaştığı sorunlar ve kadınların kişisel gelişimlerine yönelik sorunlar kadın meclisinin dikkatini çeken önemli bir diğer konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadın meclisinin toplantılarda görüştüğü konuların karara bağlanması ve uygulanmasına yönelik süreçte bakıldığında toplantıda görüşülen konu toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karara bağlanarak kent konseyine iletildiği, kent konseyi meclisinde de onaylandıktan sonra, belediye meclisi ve başkanına iletilerek verilen cevaba göre uygulamaya geçtiği belirtilmiştir.

“Mecliste aldığımız kararlar oy çoğunluğu ile belirleniyor. Konseyde alınan kararlar yöneticiler ve görevli üyelerle birlikte ilgili birimlerle görüşülerek uygulamaya geçilmesi için yasal prosedürler başlar. Toplantı sonunda alınan kararlar görevlendirilen üyeler tarafından ivedilikle ilgili mercilere ulaşarak sonuca bağlanır. Ancak konuya göre değişkenlik göstermektedir. İl düzeyinde bir konu ise önce kent konseyi meclisine sunuluyor, konsey meclisi de onay verirse, belediye başkanımızın da onayı alınarak uygulamaya geçiyoruz.” (Katılımcı 2)

“Mecliste aldığımız kararları önce kendi meclisimiz içerisinde görüşülüp oylanır, çalışmanın konusuna bağlı olarak alınan karar kent konseyi meclisine iletilir, burada da onaylanırsa, belediye meclisine sunulur ve buradan çıkan sonuç neticesinde uygulanıp uygulanmayacağı belirlenir. Uygulanacak programlarla ilgili çalışma grupları ile koordine edilerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından izin ve onay için iletişime geçilir.” (Katılımcı 9)

Mecliste görüŖülen konuların karara bağlanma süreci salt oy çoğunluğu ile karara bağlandığı görölmektedir. Çalışmanın konusuna ve kapsamına bağli olarak uygulama aşamasına geçildiğı belirtilmiştir. Konu yapılacak bir ziyaret ya da online seminer düzenlemek gibi bir konu ise meclisin kendi içerisinde karara bağlayarak ilgili birim ve kurumlarla iletişime geçtiğı görölmektedir. Ancak konu il düzeyinde gerçekteştirilecek bir çalışma ise uygulanma sürecine geçebilmesi için kent konseyi meclisinden ve belediye başkanı ve meclisinin onayına sunulması gerekmektedir. Böyle bir durumda kadın meclisinde yapılacak kapsamlı bir çalışmanın iki aşamalı bir onaydan geçmesi dikkat çekmektedir. Kısaca meclis içerisinde her türlü konunun oyla karara bağlandığını, ancak uygulanma aşamasında konunun kapsam ve içeriğine bağli olarak hayata geçirildiğı söylenebilir. Ayrıca kadın meclisinin aldığı kararları uygulama aşamasına geçirebilmesi için belediye meclisinin onayına sunuyor olması, meclisin almış olduğu kararları uygulama noktasında tam yetki sahibi olmadığını göstermektedir.

5.8.5. Kadın Meclisinin Yaptığı Çalışma ve Projeler

Kadın meclisleri bulundukları şehirlerde gerçekteştirdikleri çalışma ve projelerle o ildeki kadınların sosyal ve kültürel hayatına yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmaları tespit niteliğı taşımakla birlikte kadınlara yönelik yapılan politika ve uygulamalarda yerel yönetimlere de katkısı bulunduğu söylenebilir. Kadın meclisi üyelerine kadın meclisinin yaptığı çalışmaların neler olduğuna yönelik de soru yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplara bakıldığında genel olarak seminer, toplantı, ziyaret ve sertifikalı kurs gibi çalışmalar gerçekteştirdiğı görölmüştür. Yapılan çalışmaların bilgilendirme ve kişisel gelişim amaçlı olduğu dikkat çekmektedir.

“Sivil toplum kuruluşları ve dernekler ile iş birliğı içerisinde kadınlara yönelik meclisimizde birçok fikir ve görüşü ele alıp değerlendiriyoruz, ancak uygulama aşamasına geçmek proje için zaman ve maddi ödenek ihtiyacına bağli olarak değişiyor. Kimi zaman alan dışı olarak hayvan hakları gibi konularda da çalışmalarda yürütüyoruz.” (Katılımcı 1)

“Kadına şiddetle mücadelede KADES tanıtımları yapıyoruz. Kadın ve kız çocuklarına yönelik çalışmalar yapıyoruz. Örneğın Anne-Kız yüzme kursu düzenlemiştik. Pandemiden dolayı genellikle online eğitim ve seminerler düzenliyoruz.

Alan dışı olarak bağımlılıkla mücadele ve doğanın korunmasına yönelik çalışmalarda gerçekleştiriyoruz. Mesela yeşil binalarla ilgili bir projemiz var, Çukurova Üniversitesi ile ilgili bu konuda görüşmeler yapıyoruz.” (Katılımcı 2)

Farklı siyasal görüşe sahip olan bu sivil kuruluşlarla iş birlikleri geliştirmeleri kadınların siyasal açıdan farklı görüşleri değerlendirebilmesi ve kadınlara yönelik sorunların çözümünü zenginleştirici bir etki yaratabilir. Ayrıca farklı konularda da çalışmalar gerçekleştirmesi kadın meclislerinin sadece kadın odaklı olmayıp, toplumsal sorunları da dikkate alan ve çözümüne yönelik öneriler üretebilen bir platform haline getirdiği söylenebilir.

“Kadınlara bulunduğu alanda örnek teşkil edecek kadınlara davet göndererek kişisel gelişim amaçlı kadınlarımıza seminer vermelerini rica ediyoruz. Genellikle Çukurova Üniversitesi ile iş birliği içerisinde yapıyoruz bu çalışmaları. Önemli gün ve haftalarda belirli ziyaretler ve çalışmalar gerçekleştiriyoruz.” (Katılımcı 4)

Önemli bir katılım sınıflandırması olan “Sherry R. Arnstein’in Katılım Basamakları” sınıflandırması, katılımcıların beyanları dikkate alındığında kadın meclisinin gerçekleştirdiği-8 Mart yürüyüşü haricindeki- faaliyetlerin “Bilgilendirme ve Paydaşlık” içeren basamakları içeren sembolik katılım kategorisinde olduğu söylenebilir.

“Kadınlara kurs, kişisel gelişimlerini destekleyecek seminerler düzenliyoruz. Muhtarlar aracılığıyla ilçe ve kasabada yaşayan kadınlarımıza menopoz eğitimi ve kadın sağlığı üzerine çalıştaylar düzenliyoruz. Önemli günlerde yürüyüşler yapıyoruz, bildiriler yayınlıyoruz. Mesela 8 Mart’ta Feminist Gece Yürüyüşü yapmıştık.” (Katılımcı 6)

“Siyasi partilerin kadın teşkilatlarına ve il kadın kollarına ziyaretler gerçekleştiriyoruz. Kadınlara yönelik ortak projelerde karşılıklı sağlanabilecek katkı ve katılımları değerlendiriyoruz. Ayrıca bu tarz ziyaretlerle kadın meclisimizin yapacağı çalışma ve projelerde yeni paydaşlar buluyoruz.” (Katılımcı 3)

Kadın meclisleri kadının kentsel hayatta etkili bir faktör olarak yer alabilmesi için harekete geçirici potansiyelini kent konseyi, belediye yönetimi, kadın meclisi üyeleri ve sivil toplum örgütlerinin kentteki pozisyonu ve duruşu etkileyebilmektedir

(Sumbas ve Ömürgönülşen, 2018: 73). Kadın meclisinin siyasi partilerin kadın ve il teşkilatlarına olan ziyaretleri ve muhtarlarla iş birlikleri gerçekleştirmesi ile aslında kadın meclisinin politik bir ağ oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Kadın meclisi bilinçli bir şekilde gerçekleştirmese de katılım mekanizmasını çeşitli yerel siyasi paydaşlarla iş birliği içerisinde sokarak siyasi katılımı artırıcı bir potansiyel yaratabilir.

“Kadınlara yönelik yapılan ayrımcılıkla ve şiddetle mücadele gibi birçok konuda pandemiden dolayı online seminerler düzenliyoruz. Türkiye’nin seçilmiş ilk kadın bakanı olan Dr. İmren Aykut’tan online seminer aldık, bunun gibi alanlarında başarılı olan kadın isimlerden seminerler alıyoruz.” (Katılımcı 8)

Kadın meclisi İmren Aykut gibi güçlü siyasal bir profil ile seminer düzenlemesi, kadın meclisinin rol model ve deneyim paylaşımı yaratarak, bu yolla aslında amaçları bu olmasa dahi kadınların yerel siyasete katılımını güçlendirici bir etki yaratabilirler. Bu etkiyi, İmren Aykut üzerinden bir rol model oluştururlar ve sembolik bir katılım aracı yaratarak ve İmren Aykut’dan deneyim paylaşımı ile kadınları siyasal olarak güçlendirerek sağlayabilirler.

Kadın meclisinin gerçekleştirdiği çalışmalarda ildeki sivil toplum örgütleri, siyasi parti örgütleri ve üniversite gibi paydaşlarla iş birliği içerisinde olduğu görülmektedir. Kadınların kişisel gelişimlerini desteklemek amacıyla seminer ve eğitimler düzenlemişlerdir. Ayrıca alanında örnek veya uzman olan kişilerden destek alarak pandemi koşullarında dahi kadın meclisinin çalışmalar gerçekleştirmeye çalıştığı görülmektedir.

Kadın meclisi sadece kadınları ilgilendiren konularla ilgili çalışmalar gerçekleştirmeyip bağımlılıkla mücadele, doğanın korunması ve hayvan hakları gibi kadın meclisinin alanı dışındaki konularda da çalışma ve projeler gerçekleştirmektedir. Ayrıca kadın meclisinin yaptığı çalışma ve projelere bakıldığında genel olarak kadına şiddetle mücadele ve kadınların kişisel gelişimi amaçlı seminerlere ağırlık verildiği görülmektedir. Bu konuda yine KADES tanıtımının yapılması, şiddetle ve ayrımcılıkla mücadele konulu ve kadın sağlığına yönelikte seminerler ve çalışmalar düzenlediği görülmektedir. Ancak yapılan bazı etkinliklerin kadın meclisi üyelerine özel olarak yapıldığı ve yine yapılan diğer etkinliklere ildeki kadınların zaman ayıramama, çalışıyor olma gibi nedenlerden

dolayı az katılım gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu durumun yapılacak olan çalışma ve etkinliklerin yeteri kadar reklam ve tanıtımının yapılmamasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Kadın meclisinin gerçekleştirdiği çalışma ve projeleri kadınların yerel yönetim sürecine ve yerel siyasete katılımlarına etkisi bakımından ele aldığımızda ise; kadın meclisinin düzenlediği seminerler ve çalıştayların genel olarak kadına yönelik gerçekleştirilen psikolojik ve fiziksel şiddetle ilgili olduğu görülmektedir. Bu konuda kadınları yerel yönetim süreçlerine ve yerel siyasete dâhil etmeyi ve buna yönelik karar ve politikaların oluşturulması konusunda kadın meclisinin etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kadınların yerel siyasete katılımlarında örnek teşkil edecek profildeki kadın konuşmacıların katılımıyla seminerler düzenlemesi kadınları yerel siyasete teşvik edici bir nitelik taşıdığı ifade edilebilir. Kadın meclisinin gerçekleştirdiği 8 Mart Yürüyüşü dışındaki çalışmalarının kadınların yerel siyasete katılımı açısından tam anlamıyla aktif bir katılıma teşvik etip daha çok sembolik katılıma yönelttiği söylenebilir. Ancak kadın meclisinin gerçekleştirdiği çalışma ve projelerinin kadınların yerel siyasete katılımlarında kendilerini ifade edebilme, öz güvenlerini güçlendirme, politika süreçlerini kavrama, kendi düşünce ve fikirlerini beyan etme yöntemlerini öğrenme becerisi kazandırdığı söylenebilir. Kadın meclisi bünyesine üye olmak suretiyle kazanılan sosyal çevreninde katılımda destek alma, fikir alışverişinde bulunma ve yardımlaşma gibi etkilerinin bulunduğu düşünülmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin siyasal katılıma olan etkisiyle, teknolojik iletişim araçlarını etkin kullanarak siyasal olayları yakından takip etme imkânı bireyler, olaylar hakkında bilgilenir ve çevresini daha iyi algılar. Bu durumun bir sonucu olarak da kitle iletişim araçlarını siyasal yaşamında yoğun olarak kullanmaya başlar. Kadın meclisinin online görüşme ve online seminer gibi faaliyetler gerçekleştirmesi, online katılım çeşitlerinden e-dilekçe, online anket, internet katılımı gibi teknolojinin siyasetle buluştuğu yeni katılım çeşitleri konusunda kadınların haberdar olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca yerel siyasete katılımlarında kadınları online katılım yollarını kullanabilme noktasında da bilinçlendirdiği söylenebilir.

5.8.6. Kadın Meclisinin Kadınları Siyasete Teşvik Eden Programları ve Olası Çalışmaları

Kadınların topluma katılımında siyasetin yeri ve önemi oldukça fazladır. Özellikle de yerel siyaset kadınların hayatında en çok yer bulan ya da kadınlarında

yaşadıkları toplumun yönetim sürecine dâhil olabilmesi için en yakın siyasi alan olduğu söylenebilir. Kadın meclisleri bulundukları illerde yerel yönetim ve yerel siyasetle doğrudan ya da dolaylı olarak temas halinde olan platformlardır. Çalışmamızda yerel siyasete katılım kavramı ile kadınların yalnızca yerel seçimlerde oy kullanmak olmayıp, yerel yönetim birimlerine seçilebilmesi, görev alabilmesi ve yerel siyasetin uygulayıcısı olan yerel birimlerin politika oluşum süreçlerine katılımını ve etkileyebilme gücüne işaret edilmektedir. Çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz Adana Kadın Meclisi üyelerine “*Kadın meclisi kadını siyasete teşvik eden programlar yapıyor mu?*” ve “*Adana Kadın Meclisi olarak kadınların yerel siyasete katılımına yönelik geliştirilen olası çalışma ya da projeniz var mıdır?*” soruları yöneltmiştir.

“Herhangi bir siyasi görüşe bağlı olmaksızın, kadınların seçme ve seçilme hakkını kullanmaları konusunda bilgilendirmeler yapıyoruz. Kadın meclisi olarak herhangi bir siyasi görüşü savunmadan her görüşten kadını kucaklamaya çalışıyoruz.” (Katılımcı 5)

Sherry R. Arnstein’in Katılım Basamakları sınıflandırması da dikkate alındığında çalışmanın amacı yerel siyasete katılımı kadın meclisinin aktif bir katılımı sağlamaya yönelik bir rolü bulundugudur. Kadın meclisinin aktif katılımı ön gören faaliyetler gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ancak kadın meclisinin politik duruşu, faaliyet ve Katılımcı 5’inde bu konudaki söylemleri göz önünde bulundurulduğunda kadın meclisinin kadınların yerel siyasete katılımını sembolik oy kullanma biçimi ile sınırlandırdığı ve bunu sadece bilgilendirme faaliyetleri ile destekledikleri için aktif katılım potansiyelini gerçekleştiremedikleri görülmektedir.

“Kadınları açıkça herhangi bir siyasi görüşe teşvik etmeden, siyasi kadın kolları temsilcilerini ziyaret etme, siyasette bulunmuş ya da bulunan güçlü kadın profillerini etkinlik ve söyleşilerde konuşmacı olarak davet ediyoruz.” (Katılımcı 9)

“Doğrudan kadınları siyasete teşvik edici bir çalışmada bulunamıyor. Meclisimiz herhangi bir partinin tarafı olarak görünmekten kaçınıyor. Meclisimizin kuruluş yönergesinde de meclis içerisinde herhangi bir siyasi görüşün propagandasını yapan üyelerin üyeliği sonlandırılıyor. Meclisimizde bireysel olarak siyasetle uğraşan kadın meclisi üyelerimiz var ve ben de siyasetle uğraşan birisi

olarak meclisimizde de siyasete katılan kadınlarımızın sayılarının artmasını isterim.”
(Katılımcı 4)

“Kadın meclisimizde sahip olduğumuz siyasi görüşe yönelik herhangi bir çalışma, yönlendirme veya reklam yapmamız meclis yönetmeliğimizde belirtildiği gibi yasak. Bu nedenle herhangi bir siyasi görüşe bağlı kalmadan Adana’daki bütün kadınlara yardımcı olmak ve kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığa ses olabilmek meclis amaçlarımız arasında.” (Katılımcı 7)

Adana Kadın Meclisi’nin kadınları siyasete teşvik eden programlar yapıp yapmadığına yönelik soruya verilen cevaplara bakıldığında kadın meclisinin kadınları siyasete teşvik edici çalışmalar düzenlenme noktasında çekinceleri bulunduğu görülmektedir. Kadın meclisi dil, din, ırk, statü, eğitim, düşünüş ve yaşayış tarzı ne olursa olsun toplumdaki bütün kadınlara eşit mesafede bulunma amacı ile kurulmuş platformlardır. Bu nedenle de Adana Kadın Meclisi de bu amaç doğrultusunda herhangi bir siyasi görüşün savunucu pozisyonunda görünmekten çekinmektedir. Belirli bir siyasi grubun hizmet verdiği veya hizmet aldığı algısının oluşmaması adına partizan bir görünüme bürünmekten çekince duydukları belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili de kuruluş yönergesine üyelerin herhangi bir siyasi görüşe yönelik propaganda yapması halinde üyeliğinin sonlandırılması bu konudaki çekincesinin büyüklüğünü ortaya koyar niteliktedir. Verilen cevaplarda da toplumdaki her kadına kucak açtıkları önemle üzerinde durulan bir nokta olarak görülmektedir. Bireysel olarak siyasetle uğraşan üyelerin kadın meclisinde yer alması diğer kadın meclisi üyelerine örnek teşkil edebileceği gibi siyasetle uğraşan üyeler uğraşmayan diğer üyelerle bilgi ve fikir alışverişi yaparak onları siyasete katılım noktasında cesaretlendirici bir etki yaratabileceği düşünülmektedir. Ayrıca kadın meclisi doğrudan olmasa da dolaylı bir şekilde kadınları siyasete yönlendirici etkisi olan çalışmalar gerçekleştirdiği de görülmektedir. Verilen cevaplar incelendiğinde kadın meclisinin bu konuda siyasi partilerin kadın kollarını ziyaret etmesi, siyasette yer alan kadın profilleri konuşmacı olarak çalışmalara davet etmesi ve kadınları seçme ve seçilme konusunda bilgilendirme yapması kadınları kısmen de olsa siyasete teşvik ettiği söylenebilir. Farklı sivil toplum kuruluşu ve siyasi parti üyelerinin kadın meclisinde yer alması deneyim paylaşımı yaratarak kadınların yerel siyasal katılımını güçlendirici bir etki yaratabilir. Ayrıca İmran Aykut gibi güçlü bir siyasi profilinde kadın meclisi üyeleri

ile deneyimlerini paylaşması ve kadınların kendilerine İmren Aykut'u rol model oluşturarak yerel siyasal katılım potansiyellerini arttırabilir. Yönetime katılımı kadın meclisinin bir araç olarak görülmesi için meclise gereken önem ve desteğin verilmesi gerekmektedir.

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin kadınları yerel siyasete teşvik eden olası bir çalışma veya projelerinin bulunup bulunmadığına yönelik verilen cevaplar ise şu şekildedir:

“Yerel siyasete doğrudan teşvik eden şu an için gerçekleştirdiğimiz bir çalışma ya da projemiz yok. Ancak bünyemizde siyasi partiler ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi olan üyelerimiz var. Üyelerimiz kendi içerisinde geliştirdikleri iletişim sayesinde birbirlerini siyasete teşvik etme konusunda ilham kaynağı olabiliyor. Ayrıca kadınların yerel siyasete katılımlarına yönelik dilek ve öneriler toplantı gündemimizde yer alıyor.” (Katılımcı 9)

“Kadınların siyasete katılmalarını yönetim ve politika yapım süreçlerinde söz sahibi olmalarını isterim. Meclis toplantılarımızda kadınların yerel siyasete katılımları ile ilgili görüşlerimizi belirtiyoruz. Bu konu ile ilgili meclisimizde bir program veya çalışma yapılmasına yönelik bir adım atmasını isterim.” (Katılımcı 8)

“Bu konu ile ilgili son yapılan toplantımızda dilek ve önerilerimizi sunduk. Kadınların yerel siyasete katılımları ile ilgili program veya çalışma yapılması ile ilgili bir gündem oluşturuldu.” (Katılımcı 4)

“Bu konuda çeşitli eğitim seminerleri ve toplantıları düzenleyerek kadınlarımızı bu konuda daha bilinçli hale gelmesini amaçlıyoruz. Ancak yerel yönetimlerin bu konuda daha destekleyici olmaları gerektiği kanaatindeyim.” (Katılımcı 2)

“Yapılmış bir çalışmamız bulunmuyor. Ancak son yapılan toplantımızda gündemimizde kadınların yerel siyasete katılımları çerçevesinde yapılabilecek bir programa yönelik görüşler yer aldı.” (Katılımcı 1)

Kadın meclisi katılımcılarının verdiği cevaplar doğrultusunda kadın meclisinin kadınları yerel siyasete teşvik edici somut bir çalışma veya projesinin bulunmadığı

görülmektedir. Kadınları yerel siyasete teşvik etme konusunda düzenledikleri seminerleri ve kadın siyasetçilerin konuşmacı olarak bulundukları toplantıları kısmen de olsa teşvik edici nitelikte kabul edilebilir. Yerel siyasete katılımında yerel yönetimlerinde daha destekleyici olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kadın meclisinin kadınları yerel siyasete teşvik konusunda somut bir adım atmak için meclis toplantısının gündemine aldığı dikkat çekmektedir.

Katılımcılar içerisinde ve kadın meclisi üyeleri arasında siyasetle bireysel olarak uğraşan kadınların bulunduğu belirtilmiştir. Adana Kadın Meclisi üyesi kadın katılımcıların yerel siyasetle uğraştıkları görülmektedir. Katılımcılar arasında Katılımcı 4 siyasetle uğraşan kadın meclisi üyesi olarak dikkat çekmektedir. Bunun nedeni ise kadın meclisinin ilk kuruluş döneminde başkanlık yapmış ve bugün ise kadın meclisi üyeliği devam eden katılımcının kadın meclisi bünyesinden yerel siyasette A partisinin il başkanlığında kadın politikaları başkan yardımcısı olmasıdır. Katılımcının yerel siyasete katılımında kadın meclisi bünyesinde bulunmasının kadın sorunlarının belirlenmesi, kadınların ihtiyaç ve isteklerini daha iyi kavrama, kadının siyaseten belirlenen politikalardan ne ölçüde etkilendiğine yönelik çıkarımlar ve kadının yerelde yaşadığı sorunları farklı platformlara taşıma gibi avantajları bulunmaktadır. Diğer siyasetle uğraşan katılımcılar ise Katılımcı 8 ve Katılımcı 1'dir. Katılımcı 8 B partisinde Adana Milletvekili Adayı olarak siyasetle uğraşmaktadır. Katılımcı 1 ise A partisinde kadın politikaları başkan yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

Kadın meclisi aracılığıyla yerel siyasete katılım sağlayan üyelerin katılımlarının Arnstein'in Katılım Merdiveni şemasındaki katılım çeşitlerine benzer nitelikte olduğu söylenebilir. Kadın meclisi üyelerin gerçekleştirdiği yerel siyasetteki faaliyetlerinden seminer düzenlemesi, kadınlara yönelik sorunlara çözüm üretmesi ve düzenlenen çeşitli eğitim çalıştaylarının sembolik katılım kısmındaki basamaklardan bilgilendirme ve danışma faaliyetlerine benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

5.8.7. Kadın Meclisi Üyesi Olarak Kadınlara Yönelik Öneriler

Kadın meclisi üyelerinin, toplumdaki diğer kadınlara örnek teşkil edebilecek profilde oldukları ve kadınların toplumda kendileri ile ilgili kararlarda söz sahibi olması için cesaretlenmesi adına kadın meclisi üyelerinin önerilerinin neler olduğu

sorulmuştur. Bu önerilerin kadınların yerel siyasete katılımında toplumdaki diğer kadınlara güç verici bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

“KA-DER derneğine üye olmalarını, kendilerine güvenmelerini ve istedikleri her şeyi başarabileceklerine olan inançlarını kaybetmemeliler.” (Katılımcı 1)

“Kadın meclisine üye olmalarını ve şehrimiz kadınları ile birlikte daha aktif ve güzel çalışmalar yapabileceğimizi düşünüyorum. Her kadının kendi ayakları üstünde durmasını ve haklarını bilmesini isterim.” (Katılımcı 9)

“Kadınların özgür ve kendileri ile ilgili konularda söz sahibi olmaları için okumalarını, kendi ekonomik özgürlüklerine sahip olabilmeleri için gereken çaba ve gayreti göstermelerini öneriyorum. Bu ülkenin güçlü kadınlara ihtiyacı var.” (Katılımcı 8)

“Kadınların toplumdaki her alanda daha fazla yer almalı ve her konuda kendilerini geliştirmeliler. Başaramazsın, yapamazsın diyenler olabilir, ama bunlara kulak asmadan inandıkları şeyi başarmak için gayret göstermeliler. Ayrıca kadın meclisine, KA-DER’e üye olmalarını ve kadınlara yönelik etkinliklere katılmalarını isterim çünkü ne kadar çok olursak o kadar etkiliyiz.” (Katılımcı 7)

“Kadının elinin değdiği her şey güzelleşir. Daha temiz siyaset, daha güzel bir çevre ve daha nice iyilikler için kadınlar ön plan tutulmalı. O yüzden kadınların her alanda var olabilmesi için kendimizle ilgili kararları başkalarının almasına izin vermemeliyiz. Bizde her konuda var olmalıyız Kadınlar olarak.” (Katılımcı 2)

Kadın meclisi üyelerinin kadınlara yönelik önerileri kadınların her alanda var olması gerektiğine ve eğitimlerine ve kendilerini geliştirme konusundaki çaba ve gayretlerini kaybetmemeleri gerektiğine değinilmiştir. Ayrıca kadınların kadın meclisi, KADER gibi kadına yönelik platformlarda yer alarak, kadınların bir olmaktan doğan gücüne destek olmaları önerilmektedir. Katılımcıların beyanları doğrultusunda kadınları aslında yerel siyasete teşvik edici öneriler olduğu söylenebilir. Kadınların siyasette yer alması, yerel katılımlarını güçlendiren, kadın meclisi üyelik ve KA-DER gibi sivil toplum örgütlerine üyelik kadınları siyasi birer mekanizma olan kurumlara yönlendirici bir etki yaratabilir. Ayrıca kişisel gelişimlerini sürekli yenilemeleri gerektiğine yönelik öneri ile de kadınların siyasal alanda yer alabilmeleri için önemli

bir adım sayılabilir. Kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olmaları gerektiğine yönelik önerilerinde kadınları yerel siyasete teşvik eden öneriler olduğu söylenebilir.

Kadınların toplumdaki her alanda ön planda olup söz sahibi olması gerekmektedir. Kadınların elinin değdiği her alanın güzelleşeceği belirtilmiştir. Bu alanlardan biriside siyasettir. Kadının siyasette var olması farklı bir bakış açısı kazandıracaktır. Kadının naif ve duygusal bir yapıya sahip olması, siyasetin sert ve zorlu yapısına uygun görülmemektedir. Kadınların zorluklar karşısında ne kadar savaştı ve güçlü bir yapıya sahip oldukları bilinmemektedir. Bu nedenle de siyasetin kimi zaman sert ve soğuk ortamına kadın elinin değmesi kadının yapısı olarak görülen daha detaylı ve daha ince düşünme özelliğini katabilecektir. Kadın meclisi oluşumunun da verilen cevaplar incelendiğinde kadınların yerel yönetime ve yerel siyasete katılımında sınırlı da olsa olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Kadınların toplumun erkek egemenliğine dayalı cinsiyet algısının oluşturduğu ekonomik, sosyal, toplumsal eşitsizlik ve erkek egemen siyaset anlayışı veya kültürü kadınların politika oluşum süreçlerine katılımlarını etkilediği için kadınların hem ulusal hem de yerel siyasette istenilen düzeyde yer almasını engellemektedir. Kadınların kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olamamaları talep ve ihtiyaçlarını ulusal ve yerel karar alma mekanizmalarına iletilememesine neden olmaktadır. Kadınlar hem ulusal ve yerel meclislerde yer alamaması, siyasi partilerde, kent konseylerinde ve muhtarlık gibi yerel katılım mekanizması olarak nitelendirilen platformlarda yeteri kadar yer bulamamakta ya da erkek egemen anlayışının belirlediği çerçevede belirli kalıp rollerde yer alabilmektedirler.

Siyasetin erkek egemen anlayışına sahip olmasının tarihsel nedeni genel olarak kamu ve özel alan ayırımından kaynakladığı literatürde sıklıkla belirtilmektedir. Bu ayırımın erkek ve kadına toplumsal açıdan yüklediği görev ve sorumluluklar farklılaşmaktadır. Kadınlar özel alan ile sınırlandırılırken, erkekler kamusal alana ait olarak görülmektedir. Kadınların ev işleri, çocuk yetiştirme, beslenme gibi üretme ve yenileme gibi görevlerle, erkekler ise evi ve toplumsal yaşamı yönetme ve düzenleme ya da kuralları belirleme gibi görevlerle sorumlu tutulmaktadır. Bu ayırım kadın ve erkeğin özgürlüğü ve hareket etme kapasitesi etkileyerek ataerkil düşüncenin toplumsal yaşamı oluşturan her alanda var olmasını sağlamaktadır.

Kadına atfedilen bu roller, kadının yurttaşlık anlayışını dolayısıyla karar alma süreçlerine katılımını etkilemektedir. Toplumun yarısını oluşturan kadınların toplumsal yaşamda karşılaştıkları cinsiyetçi ayrımcılıklar ve toplumsal yaşamdan talep ve ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaç ve talepleri yönetime yansıtabilmesi ve yönetim sürecine katılabilmesi için en yakın yönetim biri olarak yerel yönetimler bulunmaktadır. Ancak seçilmiş yerel meclislerde, mahalle muhtarlıklarında ve siyasi partilerin kadınları siyasi görüşlerine yakışması ve parti vizyonunu etkilemesi gibi etkenlerden dolayı kadınlara göstermelik düzeyde yer verilmektedir. Kadınların kamusal yönetim sürecine katılımlarında son dönemler toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların oluşturulması gündeme alınmaktadır. Bu politikaların oluşturulması ve uygulanmasında ise yerel siyasetin ve yerel yönetim birimlerinin önemini artmaktadır. Kentsel hizmetlerin sunulmasında yerel yönetim birimleri her iki cinsiyete de eşit ve

aynı standartta hizmet sunabilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda yerel yönetim birimlerinde yeni katılım mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu mekanizmalardan birisi olan kent konseyleri Yerel Gündem 21 kapsamında ülkemizde oluşturulmuş bir platformdur. Bu platformun bünyesine bağlı olan kadın meclisleri kadınların yerel karar alma süreçlerine katılımını, kentsel alanlarda karşılaştıkları sorunları belirleme ve bu sorunlara çözüm sunma amacıyla oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında kadınların yerel siyasete katılımında kadın meclisinin etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi üyeleri ile kadınların yerel siyasete katılımında kadın meclisinin katkılarını değerlendirmek amacıyla yarı yapılanılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Gerçekleştirdiğimiz görüşmeler sonucunda ulaşılmış olduğumuz sonuçları aşağıdaki gibi değerlendirebiliriz:

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi üyeleri ile yapılan görüşmede kadın meclisi üyelerinin genel olarak 40 yaş üzeri olduğu, lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları, sivil toplum kuruluşu veya siyasi parti üyeliklerinin bulunduğu ve çalışma saatleri esnek bir çalışma düzenlerinin olduğu görülmektedir. Meclis kadınların özgüvenini geliştirecek, kadınlara yönelik yapılan psikolojik ve fiziksel şiddetle mücadele, kadın sağlığı, eğitim, istihdam, kadın haklarının bilinmesi ve öğrenilmesi, kadınların seçme ve seçilme hakkına yönelik bilgilendirmeler gibi çalışmalar yürütmüştür. Kendi alanları dışında hayvan hakları, doğanın korunması ve bağımlılıkla mücadele gibi konularda da çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmaların birçoğu kadınların katılım sahasında kendilerini ifade edebilecek beceriler kazanması, dolayısıyla yerel siyasete katılma ve düşüncelerini bildirme kapasite ve becerilerinin geliştirilmesi, kadınların yerel siyasetten haberdar olması gibi noktalarda faydalı olduğu düşünülmektedir. Tüm bu faaliyetler dolaylı olarak kadının yerel siyasette kendini ifade etmesine olanak sağlayabilecek yardımcı nüveler olarak değerlendirilebilir.

Genel olarak kadınların meclis üyeliği süreçlerine bakıldığında kadınların genel olarak kadın meclisine davet, sosyal çevreleri ya da arkadaşları aracılığıyla üye olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcı üyelerin genel olarak kadınlara ve çocuklara yönelik sivil toplum kuruluşlarına üye oldukları görülmektedir. Kadın meclisi üyesi olmanın kişisel gelişimlerine katkı sağladığı, kadın sağlığı, kadın hakları, kadının

toplumda karşılaştığı sorunları tespit edebilme ve çözüm sunabilme gibi olumlu yanlarının bulunduğu belirtilmiştir. Kadın meclisinin pandemiden dolayı toplantılarını çevrim içi ve genel olarak yönetim kurulu gerçekleştirerek, üyelerine bu toplantı ile ilgili bilgilendirme yapmaktadır. Toplantı gündemine katılımcı üyeler karar verememektedir. Toplantı günü, saati ve gündemi önceden üyelere bildirilmesi üyelerin konu hakkında araştırma yapabilmesine olanak sunacaktır. Üyeler toplantıda gündem konusu konuşulduktan sonra farklı konularda dilek ve önerilerde bulunabilmektedir. Alınan kararlar kadın meclisinde oy çoğunluğu ile alınıyor olsa da kadın meclisinin kapsamlı bir çalışmasında hem kent konseyi meclisinin hem de belediye başkanının ve belediye meclisinin onayına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum kadın meclisinin yapacağı çalışmalarda sürekli aynı prosedürlerle uğraşmasına neden olmakla birlikte, kadın meclisinin bu prosedürle uğraşmamak adına daha dar kapsamlı çalışmalar yapmasına neden olabilecektir. Bu onay mekanizması kadın meclisinin yerel siyasette etkin olma veyahut kendini gösterme kapasitesini zayıflatmaktadır. Ayrıca kadın meclisinin bazı kararları alma konusunda kısıtlandığı da söylenebilir.

Kent konseyi yönetmeliğinin 6. Maddesinde; “Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak” ibaresiyle kent konseyi yönetmeliğinde kadın meclisinin siyasal görevleri bulunmaktadır. Bu madde ve kadın meclisinin siyaset ile arasındaki ilişkide çelişki vardır. Siyasal olarak tanımlanmalarına rağmen Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi kendisine siyasi bir nitelik atfetmemektedir. Kadın meclisi üyesi katılımcılarında beyanları da dikkate alındığında kadın meclisinin kadınların yerel siyasete katılımına yönelik bir çabası bulunmamaktadır. Kadın meclisi toplumdaki her kesimden kadına hitap edebilmeyi ve bu kadınların sorun ve problemlerine çözüm üreterek her siyasi görüşten kadını kucaklamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle de kadın meclisi kadınları yerel siyasete doğrudan teşvik edici program ya da projeleri yapma konusunda çekincesi bulunmaktadır. Çünkü kadın meclisi üyeleri ile yaptığımız görüşmelerde kadın meclisinin herhangi bir siyasi görüşün savunucusu olmaktan çekince duyduğu için partizan bir kurum pozisyonunda yer almak istemediği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla kent konseyinin, kadınların yerel siyasete katılımı noktasındaki desteğinin arttırılmasına yönelik katkısını zayıflatmaktadır. Oysaki kadın meclisi bulunduğu ilin belediyesi ile doğrudan ve dolaylı bir ilişki içerisinde olduğu için ister istemez yerel

siyasetin bir parçası konumundadır. Kadın meclisleri kadınların siyasete katılımını bir yandan destekleyen bir unsurken bir yandan da her ne kadar kendi içerisinde partizan bir duruştan kaçınsa, belediye yönetimindeki siyasi görüşten etkilenme ve patronaj etkisi olan bir ağı içerisine sürüklendiği söylenebilir. Bununda bir yönüyle kadınların yerel siyasete katılımını sağlarken, bir yönüyle de kısıtlayıcı bir etki yarattığı söylenebilir. Kadınların seçme ve seçilme hakları gibi kadın hakları ile ilgili düzenlediği seminer ve eğitimler, siyasi partilerin kadın teşkilatlarına ve il kadın kollarına düzenledikleri ziyaretler, siyasi parti teşkilatlarında konuşmacı olarak kadın meclisi başkanının yer alması ve Dr. İmren Aykut gibi siyasette yer almış başarılı kadınların konuşmacı olarak yer aldığı çalışmalarıyla aslında kadınları yerel ve ulusal siyasette yer alması konusunda cesaretlendiren ve teşvik eden çalışmaları bulunmaktadır. Kadın meclisinin gerçekleştirdiği bu faaliyetler ile politik ağ oluşturmaya çalıştığı ve İmren Aykut gibi güçlü siyasi profiller ile deneyim paylaşımı sağladığı söylenebilir. Ayrıca sivil toplum örgütlerine ve siyasi partilere olan üyelikler ile bireylerin siyasi görüş ve tutumlarının şekillenebilmektedir. Bütün bu durumlar göz önünde tutulduğunda kadın meclisi bu durumu amaçlamasa da aslında farklı yerel siyasal paydaşlarla iş birliği gerçekleştirerek siyasal katılım mekanizmasını bu paydaşlarla olan iş birliklerinde yer vermesi kadınların yerel siyasete katılım potansiyelini güçlendirici bir etki yaratabilir. Ayrıca kadın meclisinin gerçekleştirdiği seminer, konferans ve eğitim amaçlı çalıştaylar gibi faaliyetler Arnstein'in Katılım Basamakları sınıflandırmasında Sembolik Katılım kategorisindeki bilgilendirme ve danışma basamakları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Kadın meclisi üyeleri ile gerçekleştirdiğimiz çalışmamızda bireysel olarak yerel siyasetle ilgilenen katılımcılar yer almıştır. Katılımcılardan birisi kadın meclisinin kuruluşundan bugüne kadın meclisi bünyesine üye olup, bireysel olarak yerel siyasetle uğraşmaktadır. Siyasetle uğraşan katılımcının kadın meclisi bünyesinde yetişmiş olduğu söylenebilir. Katılımcının yerel siyaset içerisinde bir siyasi partinin il kadın politikaları başkanlığında görev almaktadır. Bir başka katılımcı da yine yerel siyasette bir partinin il kadın politikaları başkanlığında görev almaktadır. Ayrıca bir başka katılımcı bir parti bünyesinde milletvekili adaydır. Kadın meclisinin her ne kadar doğrudan siyasetle bir ilişkisi olmasa da aslında siyasi kariyer hedefleyen kadınların yerel siyasete katılımlarında bir katılım basamağı olarak kullandığı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmamızı gerçekleştirdiğimiz Adana kadın meclisinin

gerçekleştirdikleri son toplantıda kadınların yerel siyasete katılımları ile ilgili dilek ve önerileri toplantı gündemine aldığı belirtilmiştir. Bu dilek ve önerilerin kadın meclisi bünyesinde bir programa ya da projeye dönüştürülmesi noktasında somut adımlar atılmalıdır.

Sonuç olarak kadın meclislerinin kadınların yerel siyasete katılımında payı bulunmakla birlikte bu pay çok sınırlıdır. Özellikle kadın meclis üyelerinin kendi ifadelerinde belirttikleri üzere çalışmalarında siyasetten uzak durmaya çalışmaları ve meclis çalışmalarının birçoğunun belediye onayını gerektirmesi bu sınırlılığın temel iki sebebi olarak gösterilebilir. Bu payın artması ve daha fazla kadının yerel siyasette yer alabilmesi için kadın meclisine bu alanda daha fazla esneklik ve destek verilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerde üst yöneticilerin bu konuda kadın meclislerine olan desteği önemlidir. Kadınların yerel siyasete yetersiz katılımının nedenlerini kadın meclisi özelinde değerlendirdiğimizde ise; temel nedeni kadın meclisinin siyasete veya partizanlığa karşı çekimser olmasıdır. Bu çekimserliğe yönetmeliğinde de yer vererek siyasi propaganda yapan üyenin üyeliği sonlandırılmaktadır. Ayrıca siyaset ve yerel siyasete teşvik edici olası bir çalışma ya projesinin bulunmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Kadın meclislerinin mali ve idari açıdan güçlendirilmeleri gerekmektedir. Siyasi partiler her ilin kadın meclisinden bir adayı bünyelerinde kadınları temsil edecek kadın milletvekili olarak aday gösterebilir ya da bulunduğu ilin belediye meclisinde yer almasını sağlayabilir. Kadın meclislerinde farklı aktörlerin yer alması, toplumdaki her kesimden kadının ihtiyaç ve taleplerinin meclisin tespitleriyle yerel siyasete taşınması açısından önem taşınmaktadır. Bu tez çalışması kadın meclisleri aracılığıyla yerel siyasete katılım açısından gerçekleştirilecek farklı çalışma ve projelere yol gösterici bir kaynak olabilir.

KAYNAKÇA

- 1961 Anayasası . (1961). 08 02, 2021 tarihinde
<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1961-anayasasi/>
adresinden alındı
- 1982 Anayasası. (1982). 06 28, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709>. adresinden alındı
- (2022, 05 04). <https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/adana/merkez/adanada-ilk-kadin-belediye-baskani-ilcenin-ilk-kadin-muhtariyla-bir-araya-geldi-1635256>
adresinden alındı
- (2022, 05 04). https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.liste
adresinden alındı
- 2972 Sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun.* (1984). 11 2, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2972.pdf> adresinden alındı
- 4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun.* (1944). 11 5, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4541.pdf> adresinden alındı
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu. (2003). 07 05, 2021 tarihinde
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm> adresinden alındı
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu. (2003). 07 04, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5018>. adresinden alındı
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. (2005). 11 01, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf> adresinden alındı
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). 10 1, 2021 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf> adresinden alındı
- ADANA. 03 02, 2022 tarihinde <https://egitim.tarimorman.gov.tr/> adresinden alındı
- ADANA. 03 02, 2022 tarihinde adana.ktb.gov.tr/). adresinden alındı
- ADANA. 03 02, 2022 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/> adresinden alındı
- ADANA. 03 02, 2022 tarihinde <https://egitim.tarimorman.gov.tr/> adresinden alındı
- ADANA. (2021, 05 02). 2022 tarihinde <https://www.nufusu.com/il/adana-> adresinden alındı

- ADANA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ YÖNERGESİ. (tarih yok). 03 03, 2022 tarihinde <https://adanakentkonseyi.org.tr/mevzuat/kadin-meclisi-onergesi/> adresinden alındı
- ADANA KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ. (tarih yok). 03 03, 2022 tarihinde <https://adanakentkonseyi.org.tr/> adresinden alındı
- AKATAY, A. ve YELKİKALAN, N. (2007). *"Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve İnsan Kaynaklarının Yönetimi"*. Bursa : Ekin Kitapevi Yayınları.
- AKAY, H. (2016). *"Yerel Yönetimlerde Katılımcı Mekanizmalar ve Süreçler"*. İstanbul: Renksa Reklam.
- AKDOĞAN, Y. (2008). *"Yerel Siyaset"*. İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- AKFIRAT, O.N. (2010). *"Türkiye ve Almanya'da Yaşayan Üniversiteli Türk Gençlerinin Siyasal ve Toplumsal Katılım Türlerini ve Düzeylerini Belirleyen Etkenlerin Saptanması ve Karşılaştırılması"*. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- AKINCI, S. (2014). *"Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme"*. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*(7), 33-45.
- AKMAN, Ç. (2018). *"Kent Konseylerinde Kadın Eli: Söke Kent Konseyi Kadın Meclisi Üzerinden Bir Değerlendirme"*. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 396-410.
- AKSU, H. ve KURTULUŞ, H. (2011). *"Yerel Temsil ve Katılım Açısından Sivas Belediye Meclisi"*. *Türk İdare Dergisi*(470), 113-132.
- ALKAN, A. (2005). *"Yerel Yönetimler ve Cinsiyet: Kadınların Kentte Görünmez Varlığı"*. Ankara : Dipnot Yayınları.
- ALKAN, A. (2009). *"Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı, "Kadın Dostu Yerleşimler"e Doğru Yerel Planlama ve Hizmet Sunum Modeli Uygulama Rehberi"*. Ankara: Yalçın Matbaacılık.
- ALTIN, A. ve ŞAHİN, O. E. (2019). *"Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım"*. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 89-114.

- ALTUN, D. ve TOKER, H. (2017). "Kadınların Bakışıyla Kent Konseyleri Katılımcılık Aracı Mıdır? İzmir Kent Konseyi Örneği". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 461-474.
- ALTUN, M. ve KULUÇLU, E. (2005). "Doktorin ve Mevzuat Işığında Kamuoyu Denetimine Genel Bir Bakış". *Sayıştay Dergisi*(56), 23-51.
- ARIKBOĞA, E. (2010). "Yerel Yönetimlerde Katılım ve Meclislerin Rolü". *Yerel Yönetimler* (s. 193-206). İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- ARIKBOĞA, E. (2020). *"Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Temel Çerçevesi"*. İstanbul: Yurttaşlık Derneği.
- ARNSTEİN, S. (1969). *"A Ladder Of Citizen Participation"*. 03 05, 2021 tarihinde [https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_\(decision_making\)](https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_(decision_making)). adresinden alındı
- ARNSTEİN, S.R. (tarih yok). *"A Ladder Of Citizen Participation"*. 05 13, 2021 tarihinde [https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_\(decision_making\)](https://tr.qaz.wiki/wiki/Public_participation_(decision_making)). adresinden alındı
- ARNSTEİN, S.R. (1969). *"A Ladder Of Citizen Participation"*. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.
- ATAMAN, A., ŞENER, T. (2016). "Gençlikte Toplumsal Katılım ve Anababanın Rolü". *Toplumsal ve Sosyal Hizmet*, 27(1), 123-144.
- AVRUPA KENTSEL ŞARTI. (2021, 01 01). <http://www.migm.gov.tr/kurumlar/migm.gov.tr/AVRUPA-KONSEYI/KentSart-1.pdf> adresinden alındı
- AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI. (1992). 10 08, 2021 tarihinde <http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=965> adresinden alındı
- AYDEMİR, G. (2013). "Yerel Yönetimlerde Kadın ve Temsil: İstanbul İlçe Belediyeleri Örneği". *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDIN, A. (2018). "Siyasal Katılım Kademelerinin İncelenmesi ve Lerner'in Siyasal Katılım Kademelerinin Dönüşümü". *Çukurova Araştırmaları*, 4(2), 156-164.
- AYDIN, A. (2019). "Siyasal Katılım Araçları Üzerinden Merkezi ve Yerel Düzeydeki Katılımın İncelenmesi". *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(2), 395-403.

- AYGEN, M. (2014). "Kent Konseylerinin Kent Yönetimine Katkıları Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Örneği". *The Journal of Academic Social Science Studies*(29), 217-236.
- BALCI, M. ve TUZAK, M. (2017). "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Nezihe Muhiddin Özelinde Türk Kadınlarının Siyasi Hakları İçin Mücadelesi". *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*(1), 43-51.
- BARAN, K., KURT, S., ÖNAL, D., HELVACIOĞLU, B. (2011). "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde Bulunan Silivri İlçesi Kent Konseyi Yapılanması ve Gerçekleştirilen Faaliyetler". *Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa* (s. 189-201). içinde Bursa : Bursa Kent Konseyi .
- BARCELONA. 01 05, 2022 tarihinde (<https://ajuntament.barcelona.cat/> adresinden alındı adresinden alındı
- BAYKAL, D. (1970). *"Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- BONWICK, C. (2000, 02 28). *"Amerikan Devrimi: 1763-91"*. Batı'da Devrimler ve Devrimci Gelenek". (D. Parker, Dü.) Ankara, Ankara: Dost Yayınları.
- BORA, A. ve İŞAT, C. (2006). *"Düğüm Bilgisi"*. Ankara : KA-DER.
- BOZKURT, Y. (2014). "Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye'de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(40), 229-240.
- BULUT, Y. ve KURT, Z. (2020). "Kentsel Katılım: Kentsel Politikaların Oluşumunda Dezavantajlı Grupların Konumu". *Journal of Politics Economy and Management*, 3(1), 21-33.
- BUMİN, K. (1990). *"Demokrasi Arayışında Kent"*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- BURSA BELEDİYESİ KENT KONSEYİ. (1994).
<https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/bursa-kent-konseyi-calismalari.diger.gaK0aa0G2U.docx> adresinden alındı
- CEMR. (2016). *"Local and Regional Governments in Europe"*. CCRE CEMR.
- CEMR. (2019). *"European Elections 2019, Manifesto For a Local & Regional Europe"*. CCRE CEMR.
- CERİT MAZLUM, S. (2009). *"Kadınlarla ve Kadınlar İçin Yerel Yönetimler"*. İstanbul: KA-DER Yayınları.
- COŞKUN, B. ve SEZER, S. (2004). "Yerel Yönetimler ve Katılım: Muğla Kent Meclisinin Örnek Olay Olarak İncelenmesi". *Yerel Yönetimler Kongresi 3-4*

- Aralık 2004* (s. 297-381). içinde Çanakkale : 18 Mart Üniversitesi Bildiriler Kitabı.
- ÇADIR, M. (2011). "Kadının Siyasal Yaşama Katılımında Siyasi Parti Kadın Kollarının Rolü (TBMM'de Grubu Bulunan Siyasi Partiler Bağlamında Ankara İli Örneği". *Uzmanlık Tezi*. Ankara : T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü .
- ÇAKIRER ÖZSERVET, Y. (2014, Eylül). "Katılım Merdiveni ve Çocukları Kente Katma Çabalarımız". *Marmara Life(Marmara Belediyeler Birliği)Dergisi*(35), 60-63.
- ÇELİK, A. ve ULUÇ, A. V. (2009, Ekim). "Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği". *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*(41), 218-229.
- ÇEVİKBAŞ, R. (2008). "Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım". *Türk İdare Dergisi*, 1(46), 72-95.
- ÇİÇEK, Y. (2014). "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- ÇINARCIK KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ YÖNERGESİ. (2022, 01 22). <https://www.cinarcik.bel.tr/cinarcik-kent-konseyi-kadin-meclisi-calisma-yonergesi> adresinden alındı
- ÇİTCİ, O. (1996, Kasım). "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi". *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5(6), 5-14.
- ÇUKURÇAYIR, M.A. (2012). "*Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi*" (4.Baskı b.). Konya: Çizgi Kitapevi.
- DEDEOĞLU, S. (2009). "Eşitlik mi? Ayrımcılık mı? Türkiye'de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı". *Çalışma ve Toplum Dergisi*(2), 41-54.
- DEMİRDAĞ, M. F. (2017). "Küreselleşme ve Türkiye'de Feminizm Üzerine Bir Araştırma". *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 55-63.
- DEMİREL, E.T. (2019). "Tokenizm Teorisinin Türkiye Bağlamında İşlerliğine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması". *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 1-34.
- DÖKMEN, Z. Y. (2004). "*Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*". İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- DPT. (2001). *"Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı"*. Ankara : Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
- ECEVİT, Y. (2001). "Yerel Yönetimler ve Kadın Örgütleri İlişkisine Eleştirel Bir Yaklaşım, Yerli Bir Feminizme Doğru". A. İ. Akgökçe (Dü.). içinde İstanbul: Sel Yayınları.
- ECEVİT, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışabilir? *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 83-88.
- EFELER KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ YÖNERGESİ. (2022, 01 22).
<http://efelerkentkonseyi.org/kadin-meclisi-yonergesi/> adresinden alındı
- EMREALP, S. (2005). *"Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı"*. İstanbul: Birmat Matbaası.
- EMREALP, S. (2010). *"Türkiye'nin Katılımcı-Demokratik Yerel Yönetişim Modeli Olarak Dünyaya Armağanı: Kent Konseyleri"*. İstanbul: Birmat Matbaacılık.
- ERKAN, B., ŞENTÜRK, M., AKBAŞ, Y. E. ve PAKSOY, S. (2012). Dünyada ve Türkiye'de Sosyal Bütçeleme (Cinsiyete Duyarlı Bütçe) Yaklaşımı". *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), 85-106.
- EROĞLU, H.T. (2006). "Yönetime Katılma Biçimleri ve Yerel Yönetimlerde Demokratik Mekanizmalar". *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 191-206.
- EROĞUL, C. (1991). *"Devlet Yönetiminde Katılma Hakkı"*. Ankara : İmge Kitapevi.
- ESER, H.B. ve GÜLER, Ö. (2015). "İnternet ve Sosyal Ağların Siyasal Katılım Üzerine Etkisi-SDÜ Örnek Olayı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 196-219.
- GÖKÇİMEN, S. (2008). "Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi". *Yasama Dergisi*(10), 5-59.
- GÖKÇİMEN, S. (2008, Eylül-Ekim-Kasım). "Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi". *Yasama Dergisi*(10), 5-59.
- GÖKTÜRK, A. (2008, Aralık). "Bugün Geline Yerde Kent Konseyleri ve Yerel Gündem 21". *Yerel Yönetimlere Katılım: Dosya-08, Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını*(64), 6-16.
- GÖRMEZ, K., UÇAR ALTINIŞIK, H. (2011). "Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri". *Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa Bildiri Kitabı* (s. 31-52). içinde Bursa: Bursa Kent Konseyi.

- GÖRÜN, M. (2006). "Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 159-183.
- GÖRÜN, M. (2006). "Yerel Demokrasi ve Katılım: İzmir, Konya ve Ağrı İl Genel Meclis Üyeleri Üzerinde Bir Araştırma". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 159-184.
- GÖYMEN, K. (1999). "Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkezîyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri". *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 67-83.
- GÖYMEN, K. (2003). *"Türkiye'de Bölge Kavramı ve Politikaların Gelişimi, Avrupa Birliği ve Türkiye'de bölgesel Yönetişim"*. İstanbul: Pendik Belediyesi Kültür Yayınları.
- GÖZLER, K. (2017). Referandum Mu, Plebisit Mi? <https://www.anayasa.gen.tr/plebisit.pdf>, 1-19.
- GÜCÜK, D. (2006). "Kadınların Siyasal Katılımları ve Katılıma Etki Eden Faktörler: Ankara-Mamak/Çankaya Örneği. *Master Tezi* . Ankara : Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Siyaset ve Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Programı.
- GÜNGÖR, S. (2017). "Siyasetin @ Hali: Dijital Çağda Siyasal Katılım". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor15 Özel Sayı), 2259-2273.
- GÜVEN, A. ve ALAN, Ç. (2019). "Türkiye'de Yerel Demokrasiyi Güçlendirme Aracı Olarak Yönetişim ve Yerel Yönetimlerde İşleyişi". *Hukuk ve İktisat araştırmaları Dergisi*, 11(1), 47-61.
- HACIKÖYLÜ, C. (2013). Ünite 7. *"Yerel Yönetimler"* (s. 132-177). içinde Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2928.
- HAMZA ÇELİKİYAY, H. (2015, Nisan). "Katılımcılık Kent Konseyleri ve Yerel Yönetimler". *İller ve Belediyeler Dergisi*(804), 60-67.
- HART, R. (1992). "Children Participation: From Tokenism to Citizenship". *Innocenti Essay (4)*. Florence,, Italy.: UNICEF International Child Development Centre.
- KA-DER. (2006). *"Cinsiyet Eşitliği Yolunda Yerel Politikalar Raporu"*. Ankara : KA-DER Yayınları.
- KA-DER. (2020). *Kent Konseyi Kadın Meclislerinin İzlenmesi*. Kader Yayınları.
- KAHRAMAN, L. (2008). "Türkiye'de Temsili Demokrasinin Temsil Edemediği Unsur: Kadın-Malatya Örneği". *Türkiye'de Güncel Toplumsal Sorunlar*, V.

- Ulusal Sosyoloji Kongresi 19-23 Eylül 2006 Malatya*" (s. 251-269). içinde
Ankara: Sosyoloji Derneği.
- KALAYCIOĞLU, E. (1983). "*Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin
Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*". İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Siyasal
Bilimler Fakültesi Yayınları.
- KALAYCIOĞLU, E. (1984). "*Çağdaş Siyasal Bilim Teori, Olgu ve Süreçler*.
İstanbul: Beta Yayınları.
- KARADENİZ, Y. (2018). "Demokratik Referandum İlkeleri Işığında
Türkiye'deki 1987 Halkoylamasına Yönelik Bir Analliz". *International
Journal Of Political Studies*, 4(2), 58-74.
- KAŞIKIRIK, A., DOKUZCAN, H., AKPINAR, İ.E., KARAOĞLU, N. (2020). "*2019
Yerel Seçimlerine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Bakmak*".
İstanbul: Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları 2020.
- KAYPAK, Ş. (2011). "Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri".
Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa Bildiri Kitabı (s. 133-
157). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- KAYPAK, Ş. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak". *Niğde
Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 344-357.
- KELEŞ, R. (2014). "*Yerinden Yönetim ve Siyaset*" (9. Basım b.). İstanbul: Cem
Yayınevi.
- KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ. (2006). 01 15, 2022 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.10687.doc>
adresinden alındı
- KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ. (2009). 01 18, 2022 tarihinde
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090606-9.htm> adresinden
alındı
- KERMAN, U., ALTAN, Y., AKTEL, M., LAMBA, M. (2011). "Yerel Yönetişim ve
Kent Konseyleri". *Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa* (s. 14-
31). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- KESTELLİOĞLU, G. (2011). "Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri:
Kahramanmaraş Örneği". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 121-140.
- KILIÇ, Z. (2000). "*Eşitlik İçin Kota Politikaları*". Ankara : Ankara Üniversitesi
Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

- KIŞLALI, A.T. (2010). *Siyaset Bilimi* . Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları .
- KLATZER, E. (2012). *"TESEV İyi Yönetişim Programı Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Bütçeleme Kılavuzu"*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- KOÇAOĞLU, M. ve FURAL, M. (2018). "Yerel Yönetimlerde Yönetişim Uygulamaları: Serik Belediyesi Örneği". *Asia Minor Studies, AGP Sempzyum Özel Sayısı*, 150-165.
- KOÇAK, S.Y., EKŞİ, A. (2010, Mayıs). "Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye'de Yerel Yönetimler". *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(21), 295-307.
- KÖKSAL, A. T. (1997). *"İnternet Sizden Korksun"*. İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- KSGM. (2008). *"Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013"*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- KÜÇÜK, H. ve AKPINAR, İ. E. (2018). "Feminist Kuram Çerçevesinde Kent Konseylerinde Kadının Yeri: Esenler Kent Konseyi- Kağıthane Kent Konseyi Örneği". *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 120-140.
- LAWSON, K. (1985). *"The Human Politiy"*. Boston.
- MERİÇ, M. (2007). "Feminizme Mali Bakış (Cinsiyete Duyarlı Bütçeler). *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 44(509), 58-67.
- MİLBRATH, L.W. ve GOEL, M.L. (1977). "Political participation: How and Why to People Get Involved in Politics". Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- NEGİZ, N. (2008). "Türkiye'de Yerel Siyasette Kadının Konumu: Siyasetçi Kadınlar Gözüyle Eleştirel Bir Değerlendirme". *Yerel Siyaset* (s. 213-236). içinde İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- NEGİZ, N. ve AKYILDIZ, F. (2012). "Yerel Seçimlerde Seçmenin Tercihi Üzerinde Aday İmajının Etkisi: Uşak Örneği". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), 171-199.
- NİLÜFER KENT KONSEYİ. (2022, 01 22). <http://www.niluferkentkonseyi.org/#> adresinden alındı

- OKTAY, T. (2013). "Belediye Meclisi Komisyonlarında Kadın Temsili: Bölgesel Bir Analiz". *11. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirileri* (s. 965-978). Valletta, Malta: İbrahim Güran Yumuşak.
- ORUÇ, T. ve BAYRAKÇI, E. (2018). "Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler". *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 463-480.
- ÖKMEN, M. ve GÖRMEZ, K. (2009). "*Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları*", *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları*. İstanbul: Beta Yayını.
- ÖNDER, Ö. (2013). "Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18), 311-326.
- ÖRSELLİ, E., BAYRAKCI, E., KAHRAMAN, S. (2016). "Yerel Yönetişim ve Kadın Meclisleri: Karatay Kadın Meclisi Örneği". *International Periodical for Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(12), 985-999.
- ÖZDEMİR, A.T. (2011). "Mahalli İdarelerde Halk Katılımı Bağlamında Kent Konseyleri". *Sayıştay Dergisi*(83), 31-56.
- ÖZDEMİR, M. ve ÇOKLUK CÖMERT, N. (2019, April 20-21). "Demokrasi ve Siyasal Katılımda Yeni Bir Boyut: Elektronik Demokrasi ve Elektronik Seçimler". *SABAD International Social Research and Behavioral Sciences Symposium*, 94-119.
- ÖZER, İ. (1990). "Bir Alan Araştırması: Kentlileşme ve Siyasal Katılma". *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 169-202.
- ÖZGÜL, B. (2002). "Seçim ve Seçim Sistemleri, Türkiye'deki Seçim Sistemi Uygulamaları ve Bir Model Önerisi". *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta : Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- ÖZTÜRK, Z. A. (2012). "Uluslararası Siyasette ve Karar Alma Mekanizmalarında Kadın". *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-33.
- ÖZYILMAZ, M. (2013). "Belediye Meclislerinde Kadın Temsili: Bursa Örneği". *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PALABIYIK, H. (2007). "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım". *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 47-54.
- PINARCIOĞLU, N. Ş. (2011). "Yerel Siyaset ve Kadın Kalıtımı: İstanbul ve Kocaeli'nde Niteliksel Bir Araştırma". *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Mahalli
İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı.

PIRENNE, H. (2014). *"Ortaçağ Kentleri"* (13 b.). (Ş. Karadeniz, Çev.) İstanbul:
İletişim Yayıncılık.

PROJE DEMOKRASİSİ. (2006). (<https://www.hurriyet.com.tr/once-proje-demokrasisi-5520584> adresinden alındı

PUSTU, Y. (2007). "Yerel Yönetimler ve Demokrasi". *Sayıştay Dergisi*(57), 121-134.

SANCAR ÜŞÜR, S. (2000). *"Siyasal Süreçlere Katılımda Kadın-Erkek Eşitliği, Kadın Erkek Eşitliğine Yürüyüş "Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset"*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

SANCAR ÜŞÜR, S. (2008). *"Türkiye'de Kadın-Erkek Eşitliğini Belirleyen Dinamikler.Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri"*. İstanbul: Graphis Matbaa.

SANCAR, S. (2018). *"Siyasal Kararlara Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması"*. Ankara : CEİD Yayınları.

SİTEMBÖLÜKBAŞI, Ş. (2001). *"Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler"*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

SUMBAS, A. (2013). "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Politika Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye'de Belediyelerin Hukuksal ve Siyasal Durumları". *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 31-44.

SUMBAS, A. (2015, Ekim). "Kadının Politik Temsil Meselesi Üzerine Bir Tartışma". *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*(53), 103-121.

SUMBAS, A.ÖMÜRGÖNÜLŞEN, U. (2018). "Etkin Bir Yerel Paydaş Olma Yolunda Kadın Meclislerinin Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme: Ankara Kadın Meclisleri Örneği". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(1), 65-81.

ŞAHİN, F. (2011). "Kadınların Siyasal Katılımları Çerçevesinde Kadın Meclislerinin Yerel Siyasetteki Etkinlikleri ve Üye Profilleri". *Uzmanlık Tezi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

ŞAHİN, R. (2010, Eylül). "Ombudsman Kurumu ve Türkiye'de Kurulmasının Türkiye'nin Demokratikleşmesi ve Avrupa Birliği Üyeliği Üzerine Etkileri". *Türk İdare Dergisi*(468), 131-158.

ŞAHNAGİL, S. (2018). "Yerel Siyasette Cinsiyet Rejimi: Kadınların Temsil ve Katılımı Üzerine Genel Bir Değerlendirme".

https://www.researchgate.net/publication/346040025_, 271-290. 06 06, 2021 tarihinde alındı

- ŞAHNAGİL, S. (2019). "Yerel Hizmet Sunumunda Katılım Kültürünün Yerel Demokrasi Açısından Değerlendirilmesi: Balıkesir ve Eskişehir İlleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz". *Doktora Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- ŞALLI İDARE, F. (2018). "Okul Öncesi Eğitim Ortamlarında Çocuk Katılımı ile İlgili Çocukların ve Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi". *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ŞAT, N. (2011). "Halkın Yönetime Katılımının Bir Kanalı Sıfatıyla Kent Konseylerinin Değerlendirilmesi". *Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa* (s. 114-134). içinde Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- ŞENESEN, G. G. (2008). "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Türkiye İçin Bir Değerlendirme". *Bütçe Sürecinde Parlamantonun Değişen Rolü Sempozyumu*. Afyonkarahisar.
- ŞENTÜRK, G. ve FİRİDİN ÖZGÜR, E. (2020). "Açık Kamusal "Mekân Tasarımında Çocuk Katılım Yöntemlerinin Etkinlik Düzeyi Değerlendirmesi". *Tasarım Kuram*, 16(31), 239-256.
- TARHAN, A. (2007). "Halkla İlişkilerde Tanıma ve Tanıtma Aracı Olarak İnternet: Belediyelerin Web Sayfaları Üzerine Bir Analiz". *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(4), 75-95.
- TEKELİ, İ. (2009). "Akılcı Planlamadan, Bir Demokrasi Projesi Olarak Planlamaya". İstanbul: Tarih Vakfı.
- TERZİ, E. ve KOÇAK, Y. (2014). "Hemşehri Dernekleri, Hemşehrilik Bilinci ve Kentleşme İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: İstanbul/Sultangazi'deki Karşlı Hemşehri Dernekleri Örneği". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(32), 137-150.
- TUFAN EMİNİ, F. ve SANCAK, E. (2018). "Yerel Yönetişim ve Halkla İlişkiler: Yerel Yönetimlerin Tanıma ve Tanıtma Yöntemleri Üzerine Bir Derleme". *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 79-90.
- TUİK. (2021, 05 01). 2022 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı
- TUİK. (2021, 05 01). 2022 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden alındı
- TURAN, İ. (1996). "Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış". İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları .

- TÜĞEN, K. ve ÖZEN, A. (2008, Ocak-Haziran). "Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Anlayışı". *Maliye Dergisi*(154), 1-11.
- TÜRK, H.S. (2006). "Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih". *Anayasa Yargısı*, 22(1), 75-113.
- United Nations The World's Women 2010: Trends and Statistics,. (2010). 09 09, 2021 tarihinde https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/products/worldswomen/annex_tables/Table5A.pdf adresinden alındı
- USTA, S. (2011). "Katılımcı Demokrasi Perspektifinden Kent Konseyleri ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Sakarya Örneği". *Kent Konseyleri Sempozyumu 6-7 Mayıs 2011/Bursa* (s. 201-219). içinde Bursa : Bursa Kent Konseyi.
- UŞAK KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ YÖNERGESİ. (2022, 01 22). <https://www.usakkentkonseyi.org/kadin-meclisi-calisma-yonergesi.html> adresinden alındı
- ÜÇER, N. (2011). "Yerel Yönetimlerde Kadın: Temsil ve Katılım Düzleminde Cinsiyet Sorunsalı (2009 Mart Seçimleri Sonrası Analitik Bir İnceleme)". *Yüksek Lisans Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Dalı.
- ÜSTE, R.B. (2017). "Yerel Seçimler Cinsiyeti: Seçimler ve Kadın Temsili". *İşletme Fakültesi Dergisi*, 18(1), 101-131.
- VATANSEVER DEVİREN, N. ve YILDIZ, O. (2014). "İnternet Kullanımının Ekonomik, Sosyal ve Siyasi Etkileri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 52-76.
- YALÇINDAĞ, S. (1993). "Bitmeyen Senfoni: Yerel Yönetimler Reformu". *Amme İdaresi Dergisi*, 26(1), 43-69.
- YAMAN, M. ve KÜÇÜKŞEN, M. (2018). "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(55), 247-259.
- YAYLI, H. ve EROĞLU, G. (2015). "Yerel Katılım Bağlamında Türkiye'de Kadın Temsili". *International Journal of Science Culture and Sport*(3), 504-524.
- YILDIRIM, A. (2014, Haziran). "Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme". *Muş Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 75-96.
- YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H. (2013). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri" (9. b.). Ankara: Seçkin Yayınları.

- YILDIRIM, A., ŞİMŞEK, H. (2021). *"Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri"* (12. b.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILDIRIM, A., TURAN, H., ŞEN, M., DEMİRBAŞ, M. E. ve KÜÇÜK, S. (2015). *"Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Usulü ve Kabul Edilebilirlik Kriterleri"*. (E. H. Kaplan, Dü.) Ankara: Anayasa Mahkemesi Yayınları.
- YILMAZ, M. (2013). "Kamu Yönetiminde Katılım: Türkiye'de Yerel Düzeyde Uygulama Örnekleri". *Yüksek Lisans Tezi*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- ZENGİN, E. (1999, Mart). "Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım". *Türk İdare Dergisi*, 71(422), 111-132.
- ZENGİNKUZUCU, D. M. (2013). "Halkoylamasını Yeniden Düşünmek". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.
- ZEREN, H. E. (2017). *"Kent Konseyleri Dünyadaki Görünümü ve Türkiye Analizi"*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

EKLER

EK-1 YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU (ADANA KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ ÜYESİ KADINLAR İÇİN)

Kadınların Yerel Siyasete Katılımı Çerçevesinde Kent Konseyi Kadın Meclisi:

Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi Örneği Konulu Çalışmanın Yarı

Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ben, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Saniye Sayın, Yerel siyaset ve kadın katılımında kadın meclisinin etkisi ve rolü konusunda bir araştırma yapıyorum. Araştırma Adana Kent Konseyi Kadın Meclisi üyesi kadınları kapsamaktadır ve üye kadınların bu süreçlerde yaşadıkları deneyimleri anlama çabasıdır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, bu araştırma için kullanılacaktır. Görüşme süresi ortalama 25-30 dakika sürecektir. İsmiğiniz araştırmada kullanılmayacaktır. Araştırmadaki soruları sormak için izninizi rica ediyorum. Ayırdığınız değerli vaktiniz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

1.Kendinizi tanıtır mısınız?

- a)Yaş:
- b)Medeni Durum:
- c)Eğitim Durumu:
- d)Çocuk Sayısı:
- e)Çalışma ve Mesleki geçmiş:
- f)Parti ya da STK üyeliği:

2. Kadın Meclisi üyelik sürecinizi anlatır mısınız? Kadın meclisi üyesi olarak ne tür siyasi faaliyetler yapıyorsunuz?

3. Kadın meclisinde yer almanızın olumlu ve olumsuz yönlerinden bahseder misiniz?

4. Kadın meclisinin işleyişi hakkında bilgi verir misiniz?

- a) Toplanma sıklığı:
- b) Kadına yönelik ele alınan sorunlar
- c) Toplantı gündeminin belirlenmesi
- d) Toplantı kararlarının uygulanması

5. Konseyde aldığınız kararların karara bağlanmasında işleyiş süreci hakkında bilgi verir misiniz?

6. Kadın Meclisi üyeleri ile ne tür çalışmalar /projeler yapıyorsunuz?
7. Kadın Meclisi kadını siyasete teşvik eden programlar yapıyor mu?
8. Adana kadın meclisi olarak kadınların siyasete katılımına yönelik geliştirilen olası çalışma ya da projeleriniz var mıdır?
9. Kadın Meclisi üyesi olarak kadınlara yönelik önerileriniz var mıdır?
10. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Saniye SAYIN

EĞİTİM BİLGİLERİ

Selçuklu Anadolu Lisesi/2010-2014

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Kamu
Yönetimi/ 3.57

SERTİFİKALAR

Bilgisayar İşletmenliği Operatörlüğü

(MEB Onaylı) KOSGEP Katılım Belgesi

A1 Seviyesi İngilizce Sertifikası (MEB Onaylı)

Başarıyı Yakalama Sanatı ve Yöntemleri

(Joven Akademi) Beden Dili ve

Diksiyon (Joven Akademi)

Topluluk Önünde Konuşma ve Hitabet Sanatı

(Joven Akademi) Liderlik (Joven Akademi)

Girişimcilik (Joven Akademi)

